

ALIEN
SF

018

ČITÁČ
TMINIE

PHILIP K. DICK

PHILIP K. DICK ČITÁČ TMINIE

ALIEN SF-018-04

ALIEN-SF-018-04

Philip K. Dick: ČITAC TMINE

Philip K. Dick
ČITAČ TMINE

NASLOV IZVORNIKA
“A SCANNER DARKLY”

Copyright © 1977. by Philip K. Dick

Sva prava pridržana. Dijelovi ove publikacije ne smiju se reproducirati ili koristiti u bilo kojem obliku ili bilo kojim sredstvom, elektroničkim ili mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje, ili bilo kakvim informatičkim sustavom za pohranu ili obnavljanje, bez pismene dozvole izdavača.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb

UDK 821.111 (73) - 31 = 163.42

DICK, Philip K.

Čitač tmine / Philip K. Dick ;
<prijevod Marko Fančović>. - Zagreb :
Zagrebačka naklada, 2004. - (Alien SF ; 018)

Prijevod djela: A scanner darkly.

ISBN 953-6996-60-X

441015037

Philip K. Dick

ČITAC
TMINE

ZAGREBAČKA NAKLADA
ZAGREB, 2004.

1

Jednom je jedan tip stajao cijeli dan istresajući bube iz svoje kose. Doktor mu je rekao da u njegovoj kosi ne-ma buba. Nakon osamsatnog tuširanja, stojeći pod vrelom vodom sat za satom i trpeći bol od buba, izašao je i osušio se, a bube je još imao u kosi; u stvari, imao je bube posvud po sebi. Mjesec dana kasnije imao je bube u plućima.

Kako nije imao ništa drugo što bi radio ili o čemu bi mislio, počeo je teoretski razradivati životni ciklus buba i, uz pomoć *Britannice*, pokušati točno odrediti kakve su to bube. Sad su mu ispunile kuću. Čitao je o mnogo različitim vrsta i konačno je primijetio bube vani, pa je zaključio da su to afide. Nakon što mu je ta odluka pala na pamet više se nije mijenjala, ma što da su mu drugi ljudi govorili... kao "Afide ne grizu ljude."

To su mu govorili jer ga je to što su ga bube neprekidno grizle strašno mučilo. U dučanu 7-11, dijelu lanca proširenog na većinu Kalifornije, kupovao je sprejeve poput Raida i Black Flaga i Yard Guarda. Prvo je pošpričao kuću, a onda sebe. Činilo se da je Yard Guard najuspješniji.

Što se tiče teorijske strane, uočio je tri stupnja u ciklusu buba. Prvo, do njega bi ih donijeli da bi ga kontaminirali oni koje je zvao ljudima-prenositeljima, što su bili ljudi koji nisu razumjeli svoju ulogu u distribuiranju buba. Tijekom tog stadija bube nisu imale čeljusti ni mandibula (naučio je tu riječ tijekom svojih tjedana znanstvenog istraživanja, što je bila neuobičajeno knjiška

preokupacija za tipa koji je radio u servisu Handy Brake and Tire štelajući doboše kočnica). Stoga ljudi-prenositelji nisu osjećali ništa. Sjedio bi u udaljenom kutu svoje dnevne sobe i gledao kako ulaze različiti ljudi-prenositelji - većinom ljudi koje je kratko poznavao, ali i neki njemu novi - prekriveni afidama u tom osobitom neujedajućem stadiju. Nasmiješio bi se u sebi, jer je znao da tu osobu bube iskorištavaju, a da ona to ne kuži.

“Čemu se to cerekaš, Jerry?” rekli bi oni.

On bi se samo nasmiješio.

U sljedećem stadiju bubama bi izrasla krila ili tako nešto, ali nisu to zbilja bila točno krila; u svakom slučaju, bili su to nekakvi udovi funkcionalne vrste pomoću kojih su se one mogle rojiti, što je bio način na koji su migrirale i širile se - naročito na njega. U toj točki zrak ih je bio pun; to je činilo njegovu dnevnu sobu, cijelu njegovu kuću, oblačnom. Tijekom tog stadija pokušavao ih je ne udahnuti.

Uglavnom mu je bilo žao njegovog psa, jer je mogao vidjeti kako se bube spuštaju i smještaju na njega, i vjerojatno dospijevaju psu u pluća, kao što su bile i u njegovima. Vjerljivo je - barem mu je tako njegova empatska sposobnost govorila - pas patio koliko i on. Treba li psa dati nekom drugom za njegovo dobro? Ne, ocijenio je: pas je sad bio, nemamjerno, inficiran, i donio bi bube sa sobom bilo gdje.

Ponekad je stajao pod tušem s psom, pokušavajući i njega isprati. S njim nije imao ništa više uspjeha nego sa sobom. Boljelo ga je što je osjećao da pas pati; nikad nije prestao pokušavati mu pomoći. Na neki način to je bio najgori dio svega, patnja jadne životinje koja se nije mogla ni žaliti.

“Koji kurac radiš tamo cijeli dan pod tušem s jebenim psom?” pitao ga je jednom njegov frend Charles Freck, kad je ušao dok se tuširao.

Jerry je rekao: "Moram skinuti afide s njega." Iznio je Maxa, psa, iz kade i počeo ga sušiti. Charles Freck gledao je, zbumjeno, kako Jerry utrljava ulje za bebe i talk u krvno psa. Po cijeloj kući bile su naslagane i razbacane boce spreja protiv kukaca i ulja za bebe i regeneratora za kožu, većinom prazne; sad je već svakodnevno trošio mnogo boca.

"Ja ne vidim nikakve afide", rekao je Charles. "Što je to afida?"

"Ono što te na kraju ubije", rekao je Jerry. "Eto što je afida. One su mi u kosi i koži i u plućima, i jebeni bol je neizdrživ - morati ću ići u bolnicu."

"Kako to da ih ja ne vidim?"

Jerry je spustio psa umotanog u ručnik i čučnuo nad pletenu prostirku. "Pokazat ću ti jednu", rekao je. Prostirka je bila prekrivena afidama; posvuda su skakutale gore i dolje, neke više od drugih. Potražio je jednu posebno veliku, jer su ljudi imali teškoća da ih vide. "Donesi mi bocu ili posudu", rekao je, "ima ih ispod sudopera. Začeput ćemo je ili staviti poklopac i onda je mogu odnijeti sa sobom kad odem kod doktora, on je može analizirati."

Charles Freck donio mu je praznu staklenku od majoneze. Jerry je nastavio tražiti, i konačno naišao na jednu afidu koja je skakala barem metar i pol u zrak. Afida je bila nekoliko centimetara duga. Uhvatio ju je, odnio do staklenke, pažljivo je spustio unutra, i zavrnuo poklopac. Onda je trijumfalno podigao staklenku. "Vidiš?" rekao je.

"Ahaha", rekao je Charles Freck, očiju raširenih dok je proučavao sadržaj staklenke. "Kako je velika! Oho!"

"Pomozi mi naći još da pokažem doktoru", rekao je Jerry ponovno čučnuvši nad prostirkom, sa staklenkom pored sebe.

"Svakako", rekao je Charles Freck, i tako i učinio.

Bila je sredina dana u lipnju 1994. u Kaliforniji, u području punom jeftinih ali izdržljivih plastičnih kuća,

koju su davno napustili normalnjaci. Jerry bi u nekim ranijim danima pošpricao metalnu boju po svim prozorima, da svjetlost ne bi ulazila; osvjetljenje prostorije dopiralo je od jedne lampe na stalku u koju je zašarafio samo usmjerene svjetiljke, koje su svijetlike danju i noću, da bi za njega i njegove prijatelje ukinule vrijeme. Volio je to; volio je odbacivati vrijeme. Čineći to mogao se koncentrirati na bitne stvari bez da ga nešto prekida. Poput ove: dva čovjeka kleče na pletenoj prostirci, pronalaze buba za bubom i stavljaju ih u posudu za posudom.

“Što ćemo dobiti za njih?” pitao je Charles Freck, kasnije tijekom dana. “Mislim, plaća li doktor neku premiju za njih? Nagradu? Nekakvu lovnu?”

“Ja dobijam to što tako pomažem da se usavrši lijek protiv njih”, rekao je Jerry. Bol, stalan kakav je već bio, postao je nepodnošljiv; nikad se nije naviknuo na njega, i znao je da nikad ni neće. Poriv, čežnja da se još jednom istušira, svladavao ga je. “Hej, čovječe”, prostenjao je dižući se, “ti ih nastavi stavljati u posude dok se ja popišam i tako to.” Krenuo je prema kupaonici.

“Štima”, rekao je Charles, čije su duge noge zaklecale dok se okretao prema posudi, skupljenih ruku. Kao bivši veteran, ipak je još uvijek imao dobru kontrolu; stigao je do posude. Ali, onda najednom reče: “Jerry, hej - te bube me nekako plaše. Ne volim tu biti sam.” Ustao je.

“Pizda ti materina plašljiva”, prostenjao je Jerry, daščući od bola dok je na trenutak zastao u kupaonici.

“Zar ti ne bi mogao -”

“Moram pišati!” Zalupio je vrata i okrenuo slavine na tušu. Voda je pokuljala.

“Bojim se tu vani”, dopro je glas Charlesa Frecka dosta prigušeno, premda je očito glasno vikao.

“Ma jebi se onda!” viknuo mu je Jerry i zakoračio pod tuš. Koji kurac će mu uopće takvi prijatelji, zapitao se gorko. Za ništa, baš ništa! Kurca ne valjaju!

“Bodu li ove pizde?” doviknuo je Charles kroz sama vrata.

“Da, bodu”, rekao je Jerry, utrljavajući šampon u kosu.

“To sam i mislio.” Stanka. “Mogu li oprati ruke i skinuti ih i sačekati tebe?”

Plašljivac, pomislio je Jerry bijesno i ogorčeno. Ništa nije rekao; samo se nastavio prati. Ta pizda ni ne zaslužuje odgovor... Nije obraćao pažnju na Charlesa Frecka, već samo na sebe. Na svoje vlastite životne, zahtjevne, užasno hitne potrebe. Sve drugo morat će sačekati. Nije bilo vremena, uopće; te stvari se nije moglo odlagati. Sve drugo bilo je manje bitno. Osim psa; brinuo se za Maxa, psa.

Charles Freck telefonirao je nekom za koga se nadao da ga ima. “Možeš li mi nabaciti desetak smrti?”

“Isuse, i ja sam totalno suh - i ja pokušavam ubosti. Javi mi kad nađeš, i meni bi trebalo.”

“Što li je to s izvorima?”

“Valjda su neki popadali.”

Charles Freck prekinuo je vezu i onda odvratio maštariju u svojoj glavi dok se, pogrbljen od očaja, vraćao iz telefonske govornice - nikad nisi koristio svoj telefon kod kuće za nabavljanje - do svog parkiranog Chevyja. U svojoj maštariji vozio se pokraj Thrifty Drugstorea i gledao u veliki izlog u kojem su bile boce spore smrti, konzerve spore smrti, staklenke i pune kade i zdjele spore smrti, milijuni kapsula i tableta i doza spore smrti, spore smrti pomiješane sa speedom i junkom i barbituratima i psihodelicima, sa svim - i ogroman natpis: DAJEMO VAM NA KREDIT. Da ne spominje: NISKE, NISKE CIJENE, NAJNIŽE U GRADU.

Ali, u stvari je u izlogu Thriftyja obično bilo izloženo ništa: češljevi, boćice mineralnog ulja, deodoransi u spreju, uvijek takve pizdarije. Ali kladim se da ljekarna otraga, pod ključem, ima sporu smrt u neizgaženom, čistom,

nesječenom, nerazrijedenom obliku, mislio je dok je izlazio s parkinga u popodnevni promet na bulevaru Harbor. Vreću od dvadeset pet kila.

Pitao se kad i kako istovaruju dvadeset pet kila tešku vreću s Tvari S u ljekarnu Thrifty svakog jutra, odakle god da dolazi - Bog zna, možda iz Švicarske ili možda s drugog planeta gdje živi neka mudra rasa. Vjerojatno isporučuju jako rano, i s naoružanim stražarima - murja koja stoji тамо s laserskim puškama i izgleda grdo, kao što murja uvijek i izgleda. Tko god čopi моju sporu smrt, razmišljao je murjinom glavom, koknut ču ga.

Vjerojatno je Tvar S sastojak svakog legalnog lijeka koji išta vrijedi, pomislio je. Pinkicu tu i tamo, u skladu s tajnom ekskluzivnom formulom u distribucijskom skladistu u nekoj Njemačkoj ili Švicarskoj, gdje je izmišljena. Ali je u stvari znao; vlasti bi koknule ili slale gore svakog tko je prodaje ili prenosi ili koristi, pa bi u tom slučaju Thrifty Drugstore - svi milijuni Thrifty Drugstorea - bili upucani ili zbombani do temelja ili svakako oglobljeni. Vjerojatnije samo oglobljeni. Thrifty su imali dobre veze. Uostalom, kako možeš upucati lanac velikih dućana? Ili ga poslati gore?

Oni imaju samo obične stvari, pomislio je vozajući se naokolo. Osjećao se ušljivo jer je u svom šteku imao samo tristo tableta spore smrti. Zakopanog u stražnjem dvorištu pod njegovom kamelijom, onom hibridnom s velikim cool cvjetovima koji ne posmeđe na proljeće. Imam zalihu samo za tjedan dana, pomislio je. Što onda kad presušim? Sranje.

Zamisli da svi u Kaliforniji i dijelovima Oregon-a prešuše na isti dan, pomislio je. I-haj.

To je bila najluda horor-maštarija koju je on vrtio u glavi, koju je svaki narkić vrtio. Cijeli zapadni dio Sjedinjenih Država istodobno presuši i svi kriziraju na isti dan, vjerojatno u nedjelju oko šest ujutro, kad se normalnjaci oblače da odu na jebenu molitvu.

Prizor: Prva episkopalna crkva u Pasadeni, 8:30 ujutro, na Korizmenu Nedjelju.

“Sveti pastvenici, pozovimo se na Boga u ovom trenutku da zatražimo Njegovu intervenciju u agonije onih koji se u krizi koprcaju na svojim krevetima.”

“Aha, aha”, slažu se okupljeni sa svećenikom.

“Ali prije nego što On intervenira sa svježom turom -”

Crno-bijeli je očito primijetio nešto u stilu vožnje Charlesa Frecka što on nije, krenuo je sa svog parkirnog mjestra i kretao se iza njega u prometu, još uvijek bez svjetla ili sirene, ali...

Možda krivudam ili tako nešto, pomislio je. Jebeni prokleti drotmobil me video da sam zasrao. Pitam se što.

DROT: “Dobro, kako se zovete?”

“Zovem?” (NE MOGU SE SJETITI IMENA.)

“Ne znate kako se zovete?” Drot daje znak drugom drotu u patrolnom autu. “Ovaj tip je zbilja usviran.”

“Nemojte me strijeljati ovdje.” Charles Freck u svojoj horor-maštariji izazvanoj pogledom na crno-bijelog koji vozi za njim. “Barem me odvedite u zgradu postaje i strijeljajte me tamo, gdje se ne vidi.”

Da preživiš u ovoj fašističkoj policijskoj državi, pomislio je, moraš uvijek biti u stanju sjetiti se jednog imena, svog imena. U svako doba. To je prvi znak da si pod naponom na koji čekaju, to što nisi u stanju izračunati tko si.

Ono što će učiniti, odlučio je, skrenut će čim ugledam mjesto za parkiranje, skrenut će dobrovoljno, prije nego što on bljesne svojim svjetlima, ili učini bilo što, a onda kad proklizi pored mene reći će da imam labav kotač ili nešto takvo, mehaničko.

Oni uvijek misle da je to sjajno, pomislio je. Kad tako odustaneš i ne možeš nastaviti. Kao da se bacaš na tlo poput životinje, izlažeš svoj mekani nezaštićeni nebranjeni trbuh, to će napraviti, pomislio je.

I učinio je to, skrećući desno i udarivši prednjim kotačima svog auta u rubnik. Drotovski auto nastavio je dalje.

Skrenuo za ništa, pomislio je. Sad će biti teško vratiti se opet natrag, promet je tako gust. Ugasio je motor. Možda će samo ostati tu parkiran, odluči, i alfa-meditirati ili ići u razna drugačija, izmijenjena stanja svijesti. Možda tako što će promatrati trebe koje pješače tuda. Pitam se prave li kinomatiku za narajcane. Radije nego alfa. Rajcajući valovi, prvo jako kratki, a onda dulji, veći, veći, konačno potpuno izvan skale.

Ovo ne vodi nikamo, shvatio je. Trebao bih biti vani i pokušavati locirati nekog tko ima. Moram nabaviti svoju zalihu ili će jako brzo pošiziti, a onda neću biti u stanju učiniti ništa. Čak ni sjediti uz pločnik kao što sjedim. Ne samo da neću znati tko sam, neću čak ni znati gdje sam, ili što se događa.

Što se događa, zapitao je samog sebe. Koji je ovo dan? Kad bih znao koji je dan skužio bih sve drugo; docurilo bi mi natrag, dio po dio.

Srijeda, u centru L. A., okrug Westwood. Bio je ispred jednog od onih ogromnih trgovačkih centara okruženih zidom od kojeg bi odskočio poput gumene loptice - ukoliko nemaš kreditnu karticu sa sobom da prodeš kroz elektronski obruč. Budući da nije posjedovao kreditnu karticu ni za jedan od centara, mogao se oslanjati isključivo na verbalne izvještaje o unutrašnjosti dućana. Cijela gomila dućana, očito, u kojima su prodavali dobre proizvode normalnjacima, naročito ženama normalnjaka. Gledao je uniformirane naoružane čuvare na ulazu u centre kako provjeravaju svaku osobu. Gledali su odgovara li svaki muškarac ili žena svojoj kreditnoj kartici i nije li bila prepržena, prodana, kupljena, korištena za prijevaru. Mnogo je ljudi prolazilo kroz vrata, ali računao je da mnogi sigurno samo razgledavaju izloge. Nema baš mnogo

ljudi love ili potrebu za kupnjom u ovo doba dana, razmišljao je. Prerano je, tek je prošlo dva. Navečer; tad je bilo vrijeme. Sve trgovine bi bile rasvijetljene. On bi mogao - sva braća i sestre su mogli - izvana vidjeti svjetla, poput bujice iskri, poput zabavnog parka za odrasle klince.

Trgovine s ove strane centra, za koje nije trebala kreditna kartica, bez naoružanih čuvara, nisu baš bile nešto. Uglavnom servisi: postolar i popravci TV-a, pekarnica, popravci kućanskih aparata, peronica. Gledao je curu u kratkoj plastičnoj jakni i tajicama kako luta od dućana do dućana; imala je dobru kosu, ali joj nije mogao vidjeti lice, vidjeti je li komad. Premda nije loše gradena, pomislio je. Cura se neko vrijeme zadržala pred izlogom u kojem su bile izložene kožne stvari. Razgledavala je jednu torbicu s resama; mogao ju je vidjeti kako zaviruje, brine se, razmišlja o toj torbici. Kladim se da će ući unutra i tražiti da je pogleda, pomislio je.

Cura je uskočila u trgovinu, baš kao što je i pretpostavio.

Još je jedna prošla usred prometnog pločnika, ova u bluzi s volanima, na visokim petama, sa srebrnom kosom i previše šminke. Pokušava izgledati starija nego što jest, pomislio je. Vjerojatno još nije ni izšla iz srednje škole. Nakon nje nije naišlo ništa vrijedno spomena, pa je skinuo konop koji je držao pretinac za rukavice zatvorenim i izvadio kutiju cigareta. Zapalio je i uključio radio u autu, na rock postaju. Nekad je imao stereo-uredaj s kazetama, ali je na kraju, jednog dana kad je bio na filan, zaboravio izvaditi ga i ponijeti sa sobom kad je zaključavao auto; prirodno, kad se vratio cijeli uređaj bio je ukraden. Tako ti je to kad si nemaran, pomislio je tad, a sad je imao samo ušljivi radio. Jednog dana će mu i to uzeti. Ali znao je gdje može nabaviti drugi po bagatelnoj cijeni, rabljeni. U svakom slučaju, auto samo što nije bio zreo za otpad; ventili za ulje su zakazali i kompresije jedva da je bilo.

Očito je spržio neki ventil na autoputu kad se vraćao kući jedne večeri s cijelom hrpom prave stvari; ponekad bi, kad je zbilja ubo na veliko, postajao paranoičan - ne toliko zbog murije koliko da ga neki drugi narkići ne ope-lješe. Nekakav narkić očajan od kriziranja i, jebalo mater, pozvizdio.

Prošla je jedna cura na koju je obratio pažnju. Crna kosa, zgodna, polagano šetka; nosila je bluzu koja je ot-kivala trbuš i isprane hlače od bijelog trapera. Hej, po-znajem je, pomislio je. To je cura Boba Arctora. To je Donna.

Otvorio je vrata i izašao iz auta. Cura ga je uočila i nastavila dalje. Slijedio ju je.

Misli da bih je zgrabio za guzicu, pomislio je krivu-dajući između ljudi. Kako je lako ubrzala; već ju je jedva mogao vidjeti dok je bacala pogled unatrag. Glatko, mirno lice... Vidio je velike oči koje su ga procjenjivale. Izračunavale njegovu brzinu i hoće li je dostići. Ne ako ovako nastavim, pomislio je. Ona zbilja zna ići brzo.

Na križanju su ljudi čekali da se na znaku pojavi KRENI umjesto STANI; auti su u velikoj brzini skretali ulijevo. No cura je nastavila, brzo ali dostojanstveno, probijajući se između jurećih auta. Vozači su se ljutito mrštili na nju. Ona kao da to nije primjećivala.

“Donna!” Kad se na znaku pojavilo KRENI požurio je za njom i dostigao je. Nije htjela potrčati već je jedno-stavno brzo hodala. “Zar ti nisi Bobova stara?” rekao je. Uspio je stati pred nju da joj pogleda lice.

“Ne”, rekla je. “Nisam.” Okrenula se ravno u njega; on je krenuo unatrag, jer je držala kratki nož prema nje-govom trbušu. “Gubi se”, rekla je i nastavila se kretati bez usporavanja ili oklijevanja.

“Ma znam da jesи”, rekao je. “Upoznao sam te kod njega.” Jedva da je mogao vidjeti nož, samo maleni dio metala oštice, ali znao je da je tamo. Ona bi ga ubola i

krenula dalje. Nastavio se povlačiti unatrag, protestirajući. Cura je držala nož tako dobro skriven da ga vjerojatno nitko drugi od onih koji su hodali pored njih ne bi mogao primijetiti. Ali on jest; kretao se baš prema njemu dok mu je ona prilazila ne okljevajući. Tad je koraknuo u stranu a cura je nastavila dalje, šutke.

“Isuse!” rekao je njenim ledima. Znam da je to Donna, pomislio je. Ona samo nije skužila tko sam ja, da me poznaje. Boji se, valjda; boji da će je ja zmuljati. Moraš se čuvati, pomislio je, kad prilaziš nepoznatoj trebi na ulici; sad su sve spremne. Već im se previše toga dogodilo.

Pravi se važna s tim nožićem, pomislio je. Trebe ih ne bi trebale nositi; svaki tip mogao bi joj iskrenuti zapešće i okrenuti oštricu na nju kad god bi htio. I ja sam mogao. Da sam je zbilja htio srediti. Stajao je tamo i osjećao bijes. Znam da je to bila Donna, pomislio je.

Kad je krenuo natrag prema svom parkiranom autu, shvatio je da je treba stala, sklonila se s puta prolaznicima, i nijemo se zagledala u njega.

Oprezno je krenuo prema njoj. “Jedne večeri”, rekao je, “ja i Bob i još jedna cura imali smo neke stare vrpce Simona i Garfunkela, a ti si sjedila tamo -” Punila je tada kapsule smrću visoke čistoće, jednu po jednu, pažljivo. Dulje od sat vremena. El Primo. Numero Uno: Smrt. Nakon što je završila dala im je po jednu, a oni su ih uzeli, svi skupa. Osim nje. Ja ih samo prodajem, rekla je. Ako ih počnem uzimati pojest će svu svoju zaradu.

Cura je rekla: “Mislila sam da ćeš me oboriti i poseviti.”

“Ne”, rekao je. “Samo sam se zapitao želiš li...” Okljevao je. “Ono, da te odbacim nekamo. Na pločniku?” rekao je osupnuto. “U pol bijela dana?”

“Možda u nekoj veži. Ili bi me uvukao u auto.”

“Ali poznajem te”, pobunio se. “A Arctor bi me ubio da to učinim.”

“Pa, nisam te prepoznala.” Prišla mu je tri koraka.
“Pomalo sam kratkovidna.”

“Trebala bi nositi kontaktne.” Imala je, pomislio je, lijepe velike tamne tople oči. Što je značilo da nije na džanku.

“I jesam. Ali mi je jedna ispala u zdjelu punča. Punča s acidom, na tulumu. Potonula je na dno, i valjda ju je netko zagrabilo i popio. Nadam se da je imala dobar okus; koštala me trideset pet dolara kad sam je kupovala.”

“Hoćeš da te odbacim gdje već ides?”

“Pa da me poševiš u autu.”

“Ma ne”, reče. “Trenutno mi se ne diže, ovih zadnjih par tjedana. Mora biti da je u pitanju nešto s čim razrjeđuju stvari. Nekakva kemikalija.”

“Dobar ti je štos, ali sam ga i prije čula. Svi me ševe.” Ispravila se. “Pokušavaju, u svakom slučaju. Tako je to kad si komad. Jednog tipa baš sad tužim sudu, za nasrtanje i napad. Tražimo za odštetu više od četrdeset tisuća.”

“Koliko je daleko dospio?”

Donna je rekla: “Stavio mi je ruku oko cice.”

“To ne vrijedi četrdeset tisuća.”

Skupa su hodali do njegovog auta.

“Imaš što za prodat?” pitao je. “Zbilja sam u bedu. Doslovno sam suh, kvragu, kad se sve zbroji, i jesam suh. Čak i samo nekoliko, ako imaš viška.”

“Mogu ti nabaviti.”

“Tablete”, rekao je. “Ja se ne budem.”

“Da.” Pognula je glavu i napeto klimnula. “Samo, znaš, sad su zbilja rijetke - ponuda je privremeno presušila. To si vjerojatno već otkrio. Ne mogu ti nabaviti jako mnogo, ali -”

“Kad?” prekinuo ju je. Došli su do njegovog auta; on je zastao, otvorio vrata, ušao. S druge strane Donna je ušla. Sjedili su jedno uz drugo.

“Prekosutra”, reče Donna. “Ako uspijem doći do tog tipa, mislim da mogu.”

Sranje, pomislio je. Prekosutra. "Nema brže? Ništa kao, recimo, večeras?"

"Najranije sutra."

"Koliko?"

"Po šezdeset dolara za sto."

"Uh, Isuse", rekao je. "To baš reže."

"Super su dobre. Kupovala sam ih od njega i prije; zbilja nisu ono što obično kupiš. Vjeruj mi na riječ - vrijede toliko. Ustvari, radije ih kupujem od njega nego od bilo kog drugog - kad mogu. Nema ih uvijek. Znaš, baš je bio dolje do juga, mislim. Upravo se vratio. Sam ih je preuzeo, pa znam zasigurno da su dobre. I ne moraš mi platiti unaprijed. Kad ih budem imala. Dobro? Vjerujem ti."

"Ja nikad ne plaćam unaprijed", reče.

"Ponekad se to mora."

"Dobro", rekao je. "Možeš li mi onda nabaviti barem stoticu?" Probao je na brzinu izračunati koliko može dobiti; za dva dana vjerojatno je mogao skupiti sto dvadeset dolara i dobiti dvjesto tableta od nje. A ako naleti na bolji dil u međuvremenu, od drugih ljudi koji imaju, mogao je zaboraviti na njen dil i kupiti od njih. To je bila prednost neplaćanja unaprijed, to plus što te nikad ne bi popalili.

"Sreća tvoja što si naletio na mene", rekla je Donna dok je palio auto i u rikverc se ubacivao u promet. "Trebam se vidjeti s jednim tipom za oko sat vremena, i on bi vjerojatno uzeo sve što mogu nabaviti... ti ne bi imao sreće. Ovo je baš bio tvoj dan." Nasmiješila se, pa se i on nasmiješio.

"Volio bih da ih možeš nabaviti i prije", rekao je.

"Ako uspijem..." Otvarajući torbicu, izvadila je mali podmetač za bilješke i olovku na kojoj je bilo utisnuto SVJEĆICE AKUMULATORI ŠTELANJE. "Kako da dodem do tebe, i zaboravila sam kako se zoveš."

"Charles B. Freck", rekao je. Dao joj je i svoj broj telefona - ne svoj, zbilja, već onaj koji je koristio u kući

jednog prijatelja normalnjaka, za takve poruke - i ona ga s naporom zapiše. Kakve ona teškoće ima s pisanjem, pomislio je. Škilji i polako škraba... Više ne uče trebe u školi ni za drek, pomislio je. Samo što nije nepismena. Ali je komad. Pa jedva da zna čitati ili pisati; pa što? Ono što je bitno na komadu su dobre cice.

“Mislim da te se sjećam”, rekla je Donna. “Pomalo. Skroz mi je u magli ta večer; nisam bila baš pri sebi. Jedino čega se jasno sjećam je stavljanje praška u one male kapsule - kapsule Libriuma - izbacili smo sadržaj iz njih. Sigurno sam prosula bar pola. Mislim, na pod.” Gledala je zamisljeno u njega dok je vozio. “Čini mi se da si ti jedan dobar tip”, rekla je. “A bit ćeš zainteresiran i poslije? Nakon nekog vremena ćeš htjeti još?”

“Svakako”, odgovori, pitajući se u sebi može li pronaći nižu cijenu od njene do vremena kad je opet vidi; najvjerojatnije može. U svakom slučaju je dobivao. To jest, u svakom slučaju je ubo.

Sreća je, pomislio je, kad znaš da ćeš nabaviti nešto tableta.

Dan izvan auta, i svi užurbani ljudi, sunčeva svjetlost i aktivnost, jurili su pored njega neprimjećeno; bio je sretan.

Gle što je našao slučajno - zato što se, u stvari, crno-bijeli slučajno vozio iza njega. Neočekivani novi izvor Tvari S. Što bi više mogao tražiti od života? Sad je mogao računati da pred sobom ima dva tjedna, skoro *pola mjeseca*, prije nego što skikne ili skoro skikne - skidanje s Tvari S činilo je to dvoje istim. Dva tjedna! Srce mu je poletjelo, namirisao je, na trenutak, kroz otvoreni prozor auta, kratko uzbudjenje proljeća.

“Hoćeš li sa mnom u posjet Jerryju Fabinu?” upitao je curu. “Nosim mu hrpu stvari u Saveznu kliniku broj tri, kamo su ga sinoć odveli. Nosim ih malo po malo, jer postoji šansa da bi ga mogli pustiti pa ne želim sve to vući natrag.”

“Bolje da me ne vidi”, rekla je Donna.

“Ti ga znaš? Jerryja Fabin?”

“Jerry Fabin misli da sam ja ta koja ga je prva kontaminirala tim bubama.”

“Afidama.”

“Pa, *tada* nije znao što su. Bolje da se držim podalje. Zadnji put kad smo se vidjeli postao je zbilja neprijateljski raspoložen. U pitanju su receptorska područja, u njegovom mozgu, barem koliko se meni čini. Izgleda da je to, prema onom što sad tvrde vladine brošure.”

“To se ne može obnoviti, zar ne?” upita.

“Ne”, rekla je Donna. “To je nepovratno.”

“Ljudi na klinici rekli su da će me pustiti da ga vidim, i rekli su da vjeruju da će on moći nešto raditi, znaš -” Mahnuo je rukom. “Da neće biti -” Opet je mahnuo rukom; bilo je teško pronaći riječi za ono što je pokušavao reći o svom prijatelju.

Donna ga je pogledala i rekla: “Da ti nemaš neko oštećenje centra za govor? U svom - kako se to zove - čeonom režnju.”

“Ne”, rekao je on. Gorljivo.

“Imaš li bilo kakvo oštećenje?” Kucnula se prstom po glavi.

“Ne, to je samo... znaš. Imam problema izreći to o tim jebenim klinikama. Mrzim neuralno-afazijske klinike. Jednom sam bio tamo u posjetu jednom tipu, on je pokušavao ulaštiti pod - rekli su da on ne može ulaštiti pod, mislim nije mogao skužiti kako se to radi... Ono što me zbediralo je da se i dalje trudio. Mislim, ne samo još koji sat; još uvijek je pokušavao mjesec dana kasnije kad sam opet došao. Kao što je i prije, stalno ispočetka, kad sam ga prvi put video tamo, kad sam ga prvi put posjetio. Nije mogao skužiti zašto to ne može napraviti kako treba. Sjećam se izraza na njegovom licu. Bio je siguran da će to napraviti kako treba ako nastavi pokušavati skopčati u

čemu to grijesi. ‘U čemu grijesim?’ stalno ih je pitao. Nije bilo načina da mu se kaže. Mislim, rekli su mu - kvragu, i ja sam mu rekao - ali on još uvijek nije mogao skužiti u čemu grijesi.”

“Receptorske oblasti u njegovom mozgu su ono što, kako sam pročitala, obično prvo ode”, rekla je Donna smirenog. “Nečiji mozak tamo gdje je gadno udaren ili tako nešto, kao prejako.” Gledala je aute ispred njih. “Gle, ono je jedan od onih novih Porschea s dva motora.” Uzbuđeno je pokazala. “Ihaj.”

“Znao sam jednog tipa koji je na žice upalio jedan od tih novih Porschea”, rekao je on, “i izvezao ga vani na autocestu Riverside i nabio ga do sto sedamdeset pet na sat* - slupao se.” Pokazao je rukom. “Ravno u stražnjicu kamiona. Nije ga ni video, valjda.” U svojoj glavi odvrtio je maštariju: on za volanom Porschea, ali primjećuje kamion, sve kamione. A svi na autocesti - hollywoodskoj obilaznici po najvećoj gužvi - primjećuju njega. Svakako ga primjećuju, opuštenog zgodnog frajera širokih ramena u novom Porscheu koji ide dvjesto na sat*, a svim drotvima brade bespomoćno vise.

“Drhtiš”, rekla je Donna. Posegnula je i položila ruku na njegovu. Mirnu ruku na koju je odmah reagirao. “Uspori.”

“Umoran sam”, rekao je. “Bio sam budan dva dana i dvije noći brojeći bube. Brojeći ih i stavljajući ih u boce. I konačno kad smo prilegli i ustali i spremali se sljedeće jutro da odnesemo boce u auto, da ih ponesemo doktoru da mu pokažemo, nije bilo ničeg u bocama. Prazne.” Sad je i sam mogao osjetiti drhtanje, i vidjeti ga po svojim rukama, na volanu, drhtavim rukama na volanu, pri trideset kilometara na sat. “Svaka jebena boca”, rekao je. “Ništa. Nigdje buba. A onda sam shvatio, jebeno sam shvatio. Sinulo mi je, za njegov mozak, Jerryjev mozak.”

---

* 175 milja, oko 280 km

* dvjesto milja, oko 320 km

Zrak nije više mirisao na proljeće i pomislio je, naglo, da mu hitno treba doza Tvari S; protekao je veći dio dana nego što je shvatio, ili je uzeo manje nego što je mislio. Srećom, imao je svoju prijenosnu zalihu sa sobom, u pretincu za rukavice, skroz otraga. Počeo je tražiti prazno mjesto za parkiranje, da stane.

“Um ti izvodi razne trikove”, rekla je Donna odsutno; činilo se da se povukla u sebe, otišla negdje daleko. Zapitao se je li joj njegova krvudava vožnja zasmetala. Vjerljatno jest.

Još jedna maštarija odjednom mu je prošla glavom, bez njegove volje: Vidio je, prvo, veliki parkirani Pontiac s dizalicom straga koja je klizila i klinca od oko trinaest godina duge zamršene kose koji pokušava zadržati auto da se ne prevrne i vikanjem traži pomoć. Vidio je sebe i Jerryja Fabina kako skupa istrčavaju iz kuće, Jerryjeve kuće, stazom posutom pivskim konzervama, do auta. On sam je zgrabio vrata auta s vozačeve strane da ih otvorи, da nagazi na pedalu kočnice. Ali je Jerry Fabin, samo u hlačama, čak bez cipela, kose skroz raščupane - spavao je - Jerry je otrčao pored auta otraga i odgurnuo dječaka, svojim blijedim ramenom koje nikad nije vidjelo svjetlost dana, skroz dalje od auta. Dizalica se savila i pala, stražnji kraj auta je lupio, guma i kotač su se otkotrljali, a dječak je bio živ i zdrav.

“Prekasno za kočnicu”, prodahtao je Jerry, pokušavajući ukloniti svoju ružnu, zamašćenu kosu iz očiju i žmirajući. “Nije bilo vremena.”

“Je on okej?” povikao je Charles Freck. Srce mu je još lupalo.

“Aha.” Jerry je stajao pokraj dječaka, dašćući. “Sranje!” bijesno se izderao na dječaka. “Zar ti nisam rekao da čekaš da mi to napravimo s tobom? A kad dizalica klizne - sranje, čovječe, ne možeš zadržati dvije i pol tone!” Lice mu je bilo izobličeno. Dječak, mali Mišoguzi,

izgledao je bijedno i trzao se od krivnje. "Govorio sam ti stalno iznova!"

"Ja sam krenuo na kočnicu", objasnio je Charles Freck, poznavajući svoj kretenizam, svoj vlastiti isti zajeb, velik kao i dječakov i isto toliko smrtonosan. Ali htio ga je sve-jedno opravdati, kao i dječak, rijećima. "Ali sad shvaćam -" blebetao je i dalje, a onda se maštarija prekinula; bila je to dokumentarna repriza, u stvari, jer se sjećao dana kad se to dogodilo, još kad su svi oni živjeli skupa. Jerryjev dobar instinkt - bez kojeg bi Mišoguzi bio završio ispod stražnjeg kraja Pontiaca, smrskane kralježnice.

Njih trojica smrknuto su krenuli natrag u kuću, ne trudeći se ni ganjati gumu i kotač, koji su se još kotrljali.

"Bio sam zaspao", mrmljao je Jerry dok su ulazili u mračnu unutrašnjost kuće. "To je prvi put u zadnjih par tjedana da su bube dovoljno popustile da sam mogao. Nisam uopće spavao cijelih pet dana - bježao sam i bježao. Mislio sam da ih možda više nema; više ih *nije bilo*. Mislio sam da su konačno odustale i otišle nekamo drugamo, u susjedstvo i skroz izvan kuće. Sad ih opet mogu osjetiti. Ona deseta No pest traka protiv gamadi koju sam kupio, ili možda jedanaesta - opet su me prevarili, kao i sa svim ostalima." Ali glas mu je sad bio prigušen, ne ljut, samo tih i zbumjen. Položio je ruku Mišoguzom na glavu i trzajem ga tresnuo. "Ti glupane mali - kad dizali-ca klizne, izvlači se odatle, jebo te. Zaboravi na auto. Nemoj se nikad zavlačiti ispod njega i odgurivati svu tu masu i blokirati je svojim tijelom."

"Ali, Jerry, bojao sam se da će osovina -"

"Zajebi osovinu. Zajebi auto. Tu se o životu radi." Prošli su zamračenom dnevnom sobom, njih trojica, i repriza sada prošlog trenutka ugasila se i nestala zauvijek.

2

“Gospodo iz Lions Cluba u Anaheimu”, rekao je čovjek za mikrofonom, “danas popodne imamo sjajnu priliku jer, vidite, okrug Orange nam je dao šansu da saslušamo - a onda da postavljamo pitanja njemu i o njemu - jednog od agenata infiltratora za narkotike iz Ureda šerifa okruga Orange.” Iskezio se, taj čovjek odjeven u ružičasto rebrasto odijelo i široku žutu plastičnu kravatu i plavu košulju i cipele od lažne kože; imao je previše kila, imao je i previše godina, i bio je previše sretan kad je bilo malo ili nimalo razloga za sreću.

Gledajući ga, agent infiltrator osjetio je mučninu.

“Sad, primijetit ćete”, rekao je voditelj Lions Cluba, “da jedva da možete vidjeti tu osobu, koja sjedi odmah do mene zdesna, jer on nosi ono što se zove muti-odijelom, što je točno ono isto odijelo koje nosi - i štoviše mora nositi - tijekom nekih dijelova, u stvari većine, svojih svakodnevnih aktivnosti u provođenju zakona. On će kasnije objasniti zašto.”

Publika, koja je odražavala voditeljeve osobine na svaki mogući način, promatrala je osobu u njenu muti-odijelu.

“Ovaj čovjek”, objavio je voditelj, “kojeg ćemo zvati Fred, jer je to kodno ime pod kojim predaje informacije koje prikupi, kad nosi muti-odijelo ne može biti identificiran glasom, čak ni tehnološkim ispisom glasa, ili izgledom. Sliči, zar ne, na nejasnu mrlju i ništa više? Jesam li u pravu?” Odvalio je ogroman osmijeh. Njegova publika, smatrajući da je to doista smiješno, i sama se pomalo nasmiješila.

Muti-odijelo bilo je pronalazak Bell Laboratoriesa, koji je slučajno smislio njihov zaposlenik po imenu S. A. Powers. On je, prije nekoliko godina, eksperimentirao s disinhibirajućim tvarima koje utječu na neuralna tkiva i jedne noći, nakon što je sebi dao injekciju smatrajući je neškodljivom i blago euforizirajućom, iskusio je katastrofalni pad razine GABA tekućine u mozgu. Subjektivno, tada je bio svjedokom živopisne fosfenske aktivnosti projektirane na udaljeni zid njegove spavaće sobe, frenetično napredujuće montaže onog što je, u to vrijeme, on smatrao da su suvremene apstraktne slike.

Tijekom nekih šest sati, u transu, S. A. Powers gledao je tisuće Picassoovih slika kako se smjenjuju brzinom bljeska, a onda je bio zasut Paulima Kleeima, više njih nego što ih je slikar naslikao u cijelom svom životu. S. A. Powers, sada promatraljući Modiglianijeve slike kako se smjenjuju furioznom brzinom, zaključio je (za sve treba nekakva teorija) da mu Rozenkrojceri telepatski emitiraju slike, vjerojatno pojačane sistemom mikroreleja napredne vrste; ali tad, kad su ga počele kinjiti slike Kandinskog, prisjetio se da je glavni muzej umjetnosti u Lenjingradu specijaliziran upravo za takve neobjektivne moderniste, i procijenio je da Sovjeti pokušavaju telepatski kontaktirati s njim.

Ujutro se sjetio da drastičan pad GABA tekućine u mozgu normalno uzrokuje takvu fosfensku aktivnost; nitko nije pokušavao telepatski, sa ili bez mikrovalnih pojačavanja, kontaktirati s njim. Ali to mu je dalo ideju za muti-odijelo. U osnovi, njegov nacrt sastojao se od višefacetne kvarcne leće spojene na minijaturizirani kompjutor čije su banke podataka sadržavale do milijuna pol fiziognomskih razlomljenih slika raznih ljudi: muškaraca, žena i djece, sa svakom varijantom kodiranjem, a onda projiciranom prema van, u svim smjerovima jednakom na supertanku, pokrovu nalik, membranu

dovoljno veliku da se omota oko čovjeka prosječne veličine.

Dok je kompjutor prolazio petljom kroz svoju banku podataka, projicirao je svaku zamislivu boju očiju, boju kose, oblik i tip nosa, oblik zubiju i strukturu kostiju lica - cijela pokrovna membrana poprimala je bilo koje fizičke karakteristike koje su se projicirale u danoj nanosekundi, a onda prelazila na sljedeće. Samo da bi učinio svoje muti-odijelo još učinkovitijim, S. A. Powers programirao je kompjutor da nasumice odabire sekvence karakteristika unutar svakog niza. A da bi smanjio troškove (ljudi iz saveznih vlasti su uvijek voljeli to), našao je izvor materijala za membrane u nusproizvodu velike industrijske tvrtke koja je već poslovala s Washingtonom.

U svakom slučaju, nositelj muti-odijela bio je Tkogod u svim mogućim kombinacijama (sve do kombinacija milijun i pol pod-dijelova) tijekom svakog sata. Stoga, bilo kakav opis njega - ili nije - bio je besmislen. Ne treba ni reći da je S. A. Powers unio svoje vlastite osobne fiziognomske karakteristike u kompjutore tako da su se, zakopane u frenetičnoj izmjeni osobina, njegove vlastite pojavljivale i stapale... u prosjeku, izračunao je, jednom u svakih pedeset godina po odijelu, složile bi se i rastavile, ako se da dovoljno vremena po odijelu. Bilo je to najблиže što je mogao prići besmrtnosti.

“A sad pozdravimo nejasnu mrlju!” rekao je voditelj, i uslijedio je opći aplauz.

U svojem muti-odijelu Fred, koji je također bio Robert Arctor, zastenjao je i pomislio: Ovo je užasno.

Jednom mjesечно bi neki okružni agent infiltrator za narkotike bio nasumično određen da održi govor pred nekim skupom praznoglavaca poput ovog. Danas je bio red na njega. Gledajući svoju publiku, shvatio je koliko ga normalnjaci živciraju. Svi oni mislili su da je to krasno. Svi su se smiješili. Njih je to zabavljalo.

Možda su u tom trenutku doslovno bezbrojne komponente njegovog muti-odijela isporučile S. A. Powersa.

“Ali da se samo na tren uozbiljimo”, rekao je voditelj, “ovaj čovjek ovdje...” Zastao je, pokušavajući se sjetiti.

“Fred”, rekao je Bob Arctor. S. A. Fred.

“Fred, da.” Voditelj je živnuo i nastavio luetati u smjeru publike. “Vidite, Fredov glas je kao jedan od onih robotskih glasova dolje u San Diegu u banci kad uđete u nju, savršeno bez tona i umjetni. On ne ostavlja u našem umu nikakvu karakteristiku, baš kao i kad podnosi izvještaj svojim nadređenima u, ovaj, Programu zloupotrebe droge u okruglu Orange.” Napravio je stanku punu značenja. “Vidite, ti policajci mnogo riskiraju jer su snage drogaša, kao što znate, zapanjujućom vještinom prodrije u razne strukture provodenja zakona širom naše nacije, ili su mogle prodrijeti, tvrdi većina upoznatih stručnjaka. Zato je, za zaštitu tih predanih ljudi, ovo muti-odijelo neophodno.”

Blagi aplauz za muti-odijelo. A onda očekujući pogledi uprti u Freda, koji vreba unutar svoje membrane.

“Ali tijekom svog rada na terenu”, konačno je dodao voditelj, odmičući se od mikrofona da napravi mjesta za Freda, “on, naravno, ne nosi ovo. Oblaći se kao i vi ili ja, premda, naravno, u hipijevsku odjeću onih raznih subkulturnih skupina unutar kojih on neumorno ruje.”

Pokazao je Fredu da ustane i pride mikrofonu. Fred, Robert Arctor, radio je to šest puta dosad, i znao je što treba reći i što ga čeka: raznovrsni stupnjevi i vrste kretenskih zapitkivanja i tupave ograničenosti. Gubljenje vremena za njega zbog ovog, plus bijes s njegove strane, i osjećaj uzaludnosti svaki put, uvijek sve veći.

“Da me vidite na ulici”, rekao je u mikrofon, nakon što je aplauz zamro, “rekli biste: ‘Eno ga jedan čudak i drogaš.’ I osjetili biste averziju i otišli dalje.”

Tišina.

“Ne izgledam kao vi”, rekao je. “Ne mogu si to dopustiti. Moj život ovisi o tome.” U stvari, nije se izgleđom baš nešto razlikovao od njih. A ionako bi svejedno nosio ono što je svakodnevno nosio, bez obzira na posao, bez obzira na život. Volio je ono što je nosio. Ali ono što je govorio su, najvećim dijelom, napisali drugi i stavili pred njega da nauči napamet. Mogao je malo odstupati od toga, ali svi su oni imali standardni format koji su koristili. Uveo ga je prije par godina jedan pregorljivi okružni šef, a do sad je već to postalo Sveto pismo.

Čekao je da to dopre do njih.

“Neću vam prvo reći”, nastavio je, “što ja pokušavam učiniti kao tajni policajac angažiran na praćenju dilera i prije svega izvora njihovih ilegalnih droga po ulicama naših gradova i hodnicima naših škola, ovdje u okrugu Orange. Reći ču vam” - zastao je, kao što su ga naučili na obuci za odnose s javnošću na akademiji - “čega se bojam”, završio je.

Uhvatili su se na udicu; pretvorili su se u oči.

“Ono čega se ja bojam”, rekao je, “danonoćno, je da će naša djeca, vaša djeca i moja djeca...” Opet je zastao. “Ja imam dvoje”, rekao je. A onda, zbilja tiho: “Malene, vrlo malene.” A tada je osjećajno naglasio: “Ali ne premalene da ne bi bili pretvoreni u ovisnike, sračunato pretvoreni, zbog zarade, od strane onih koji bi uništili ovo društvo.” Još jedna stanka. “Još uvijek ne znamo”, nastavio je zatim, mirnije, “tko su točno ti ljudi - bolje rečeno te životinje - koje vrebaju naše mlade, kao u nekoj stranoj džungli, kao u nekoj stranoj zemlji, a ne našoj. Identitet dobavljača otrova sačinjenih od smeća koje uništava mozak, a koje svakodnevno ubrizgava, svakodnevno uzima oralno, svakodnevno puši nekoliko milijuna muškaraca i žena - bolje rečeno, onih koji su nekad bili muškarci i žene - postupno se raspliće. Ali konačno ćemo, pred Bogom, znati zasigurno.”

Glas iz publike: "Udrite ih!"

Još jedan glas, isto tako gorljiv: "Drž'te komunjare!"

Aplauz i nekoliko ponavljanja.

Robert Arctor je zastao. Zagledao se u njih, u normalnjake u njihovim debelim odijelima, s debelim kravatama, debelim cipelama, i pomisli: Tvar S ne može uništiti njihove mozgove; nemaju ih uopće.

"Recite nam onako kako jest", začuo se malo manje gorljiv glas, ženski glas. Gledajući, Arctor je uočio jednu sredovječnu ženu, ne toliko debelu, čije su ruke bile nervozno skupljene.

"Svaki dan", rekao je Fred, Robert Arctor, tko god, "ta bolest uzima svoj danak od nas. Na kraju svakog dana koji prođe tijek zarade - i tamo gdje ona ide mi -" Zastao je. Ni za živu glavu nije mogao iskopati ostatak rečenice, premda ju je ponovio milijun puta, i na nastavi i na pretvodnim predavanjima.

Svi u velikoj prostoriji su zašutjeli.

"Pa", rekao je, "ionako nije stvar u toj zaradi. U nečem drugom je. U onom što vidiš da se dogada."

Oni nisu primijetili nikakvu razliku, uočio je, premda je napustio unaprijed pripremljeni govor i odlutao dalje, sam za sebe, bez pomoći od dečki za odnose s javnošću iz Grandanskog centra okruga Orange. U čemu je ionako razlika, pomislio je. Pa što? Što, zbilja, oni uopće znaju ili ih je briga? Normalnjaci žive, pomislio je, u svojim utvrđenim velikim stambenim kompleksima koje čuvaju njihovi čuvari, spremni otvoriti vatru na bilo kojeg i svakog drogaša koji se popne preko zida s praznom jastučnicom da oplindra njihov klavir i električnu budilicu i brijač i stereo koji ionako nisu otplatili, da bi dobio svoj fiks, došao do šita jer ako ne dođe možda će umrijeti, jednostavno izravno umrijeti, od bola i šoka apstinentske krize. Ali, pomislio je, kad živiš unutra i iz sigurnosti gledaš prema van, i zid ti je elektrificiran i čuvari su ti naoružani, zašto misliti o tome?

“Da ste dijabetičar”, rekao je, “i da nemate novca za injekciju inzulina, biste li krali da dođete do tog novca? Ili biste jednostavno samo umrli?”

Tišina.

U slušalici njegovog muti-odijela sićušni glasić je rekao: “Mislim da je bolje da se vratiš na pripremljeni tekst, Frede. Ja ti zbilja to savjetujem.”

U svoj mikrofon na vratu Fred, Robert Arctor, tko god, rekao je: “Zaboravio sam ga.” Samo je njegov izravni prepostavljeni u Glavnom uredu okruga Orange, koji nije bio g. F., to jest Hank, mogao to čuti. Ovo je bio neki anonimni prepostavljeni, koji mu je dodijeljen samo za tu priliku.

“Doooobrrro”, rekao je službeni sićušni šaptač. “Ja će ti ga pročitati. Ponavljam ga za mnom, ali pokušavaj zvučati nonšalantno.” Blago oklijevanje, listanje stranica. “Da vidimo... ‘svakog dana koji prođe tijek zarade - i tamo gdje ona ide mi - ’ To je otprilike mjesto gdje si stao.”

“Imam blokadu protiv cijele te stvari”, rekao je Arctor.

“- čemo uskoro ustanoviti,” rekao je njegov službeni šaptač, ne obazirući se, “a onda će kazna brzo uslijediti. I u tom trenutku ne bih ni za što volio biti u njihovoј koži.”

“Znaš li zašto imam blokadu protiv cijele te stvari?” rekao je Arctor. “Zato što je to ono što navuče ljude na doup.” Pomislio je: Zbog ovog oteturaš i postaneš drogaš, zbog ovakvih stvari. Zbog toga odustaneš i odeš. Zgadi ti se.

A onda je još jednom pogledao u svoju publiku i shvatio da za njih to nije tako. To je bio jedini način na koji se do njih moglo doprijeti. Obraćao se praznoglavi ma. Mentalnim prostacima. Moralo im se govoriti onako kako se govorilo u prvom razredu: A kao Auto i Auto ima Kotače.

“S”, rekao je naglas svojoj publici, “kao Tvar S. Što znači Stupidnost i Sunovrat i Samoću, jer vas svi priatelji napuste, i vi njih, svatko svakog, izolaciju i samoću i mržnju i medusobnu sumnjičavost. S”, onda je rekao, “je konačno Smrt. Spora Smrt, mi -” Zastao je. “Mi, drogaši”, rekao je, “zovemo je tako.” Glas mu je zahriпao i izdao ga. “Kao što vjerljivo znate, Spora Smrt. Od glave naniže. Pa, to je to.” Otišao je natrag do stolca i sjeo. U tišini.

“Uprskao si”, rekao je njegov nadređeni šaptač. “Dođi u moj ured kad se vratiš. Soba 430.”

“Da”, rekao je Arctor. “Uprskao sam.”

Gledali su u njega kao da se upravo popišao na pozornici pred njihovim očima. Premda nije bio baš siguran zašto.

Koraknuvši do mikrofona, voditelj Lions Cluba je rekao: “Fred je unaprijed zatražio od mene prije predavanja da ovo bude uglavnom forum s pitanjima i odgovorima, sa samo kratkom uvodnom izjavom koju će on reći. To sam zaboravio spomenuti. Dobro” - podignuo je desnu ruku - “tko će prvi, narode?”

Arctor se najednom opet podignuo, nespretno.

“Čini se da Fred ima još nešto za dodati”, rekao je voditelj, mahnuvši mu da pride.

Polagano prišavši mikrofonu, Arctor je rekao, pogнуте glave, izgovarajući odmjereno: “Samo ovo. Nemojte ih razvaljivati nakon što se navuku. Drogase, ovisnike. Polovica njih, većina njih, naročito cure, nisu ni znali na što se navlače ili čak ni da se uopće navlače na nešto. Samo pokušajte spriječiti njih, ljude, bilo kog od nas, da se navuče.” Na tren je podignuo pogled. “Znate, oni otope malo crvenih u čaši vina, pušeri, mislim - oni daju cugu curici, malodobnoj maloj curici, u kojoj je osam ili deset crvenih, i ona se onesvijesti, a onda joj ubrizgaju meksički šut, što je pola heroin a pola Tvar S -” Zastao je. “Hvala vam”, rekao je.

Jedan čovjek je dobacio: "Kako da ih zaustavimo, gospodine?"

"Pobijte pušere", rekao je Arctor, i vratio se natrag do svog stolca.

Nije mu se baš vraćalo odmah do Gradanskog centra okruga Orange i do Sobe 430, pa je prošetao jednom od trgovačkih ulica Anaheima, proučavajući McDonaldburgerove štandove i perionice auta i benzinske pumpe i Pizza Hutove i druga čudesa.

Lutajući tako besciljno javnom ulicom među svakakvim ljudima, uvijek je imao čudan osjećaj o tome tko je on. Kao što je rekao onim tipovima iz Lionsa tamo u sali, izgledao je kao drogaš kad bi skinuo svoje muti-odijelo; razgovarao je kao drogaš; oni oko njega bi sad nesumnjivo mislili da je drogaš i reagirali u skladu s tim. Drugi drogaši - Čekaj malo, pomislio je; to "drugi", na primjer - bi ga pogledali uz "mir, brale" izraz, a normalnjaci ne bi.

Odjeneš biskupsku halju i mitru, razmišljao je, i hođaš okolo u tome, i ljudi se klanjaju i kleče i sve to, i pokušavaju ti poljubiti prsten, ako ne i guzicu, i uskoro jesu biskup. Takoreći. Što je identitet? Upitao je sebe. Gdje pretvaranje staje? Nitko ne zna.

Ono što mu je zbilja brkalo osjećaj tko i što je bilo je kad bi ga Murja pilila. Kad bi drotovi, ulični murjaci, ili bilo kakvi murjaci uopće, svi i svaki, na primjer, prišli lagano klizeći do rubnika blizu njega na prijeteći način dok je šetao, odmjeravali ga dugo skoncentriranim, pronicavim, metalnim, bezizražajnim pogledom, a onda bi, češće da nego ne, naizgled iz hira, parkirali i mahnuli mu da pride.

"Dobro, da vidimo dokumente", rekao bi murjak, pružajući ruku; a onda, dok bi Arctor-Fred-Tkogod-Bogzna petljaо по pretincima lisnice, murjak bi se izdroao na njega: "Jesi ikad bio UHIĆEN?" Ili bi, kao varijaciju na to, dodao: "I PRIJE?" Kao da će tad odmah dospjeti u buksu.

“U čemu je frka?” obično bi rekao, ako bi išta rekao. Naravno, svjetina bi se okupila. Većina njih pretpostavila bi da je uhvaćen kako dila na čošku. Nelagodno bi se smješkali i čekali da vide što će se dogoditi, premda bi neki od njih, obično latinosi ili crnci ili očiti narkići, izgledali ljutito. A oni koji su izgledali ljutito počeli bi nakon kraćeg perioda vremena biti svjesni da izgledaju ljutito, i brzo bi to promijenili u indiferentno. Jer svi su znali da svatko tko izgleda ljutito ili nelagodno - nije bilo bitno koje - pred policajcima mora skrivati nešto. Murjaci su to naročito znali, prema legendi, i automatski bi pilili takve osobe.

Ovaj put, međutim, nitko ga nije gnjavio. Mnogo narkića bilo je na vidiku; on je bio samo jedan od mnogih.

Što sam ja ustvari? Pitao je sebe. Poželio je, na tren, da je u svom muti-odijelu. Onda bih, pomislio je, i dalje mogao biti nejasna mrlja i prolaznici, svi ljudi na ulici, aplaudirali bi. A sad pozdravimo nejasnu mrlju, pomislio je, nakratko reprizirajući. Kakav način da se dobije priznanje. Kako su, na primjer, oni mogli znati da to nije neka druga nejasna mrlja a ne ona prava? Mogao bi unutra biti netko drugi a ne Fred, ili neki drugi Fred, a oni to nikako ne bi znali, čak ni kad bi Fred otvorio usta i progovorio. Oni to zbilja ne bi znali. Nikad ne bi doznali. Mogao bi to biti AI koji se pretvara da je Fred, na primjer. Mogao bi tamo unutra biti bilo tko, moglo bi čak biti prazno. Dolje u Glavnom uredu okruga Orange oni bi mogli slati glas u muti-odijelo, animirajući ga iz šerifovog ureda. Fred bi mogao u tom slučaju biti bilo tko od njih koji je slučajno taj dan bio za svojim stolom i pokupio scenarij i mikrofon, ili kompozitni presjek svih vrsti tipova za stolovima.

Ali mislim da je ono što sam na kraju rekao, pomislio je, okončalo to. To nije bio netko straga u uredu. Štoviše,

tipovi straga u uredu sad zbog toga žele razgovarati sa mnom.

Tome se nije veselio, pa je nastavio lutati i odugovlačiti, idući nigdje, idući svugdje. U južnoj Kaliforniji ionako nije bilo bitno kamo ideš; uvijek je tu bio isti McDonaldburgerov restoran, poput beskonačne trake koja se okretala oko tebe dok si se pretvarao da ideš nekamo. A kad bi konačno ogladnio i otisao u McDonaldburger restoran i kupio McDonaldov hamburger, bio je to isti onaj koji su ti prodali i prošli put i onaj put prije toga i tako unazad do vremena prije nego što si se rodio, i kad su zli ljudi - lažljivci - govorili da se on ionako pravi od purećih želudaca.

Do sada su, prema njihovom reklamnom znaku, prodali taj isti originalni burger pedeset milijardi puta. Zapitao se je li to bilo i istoj osobi. Život u Anaheimu u Kaliforniji bio je reklama sam za sebe, beskrajno ponavljana. Ništa se nije mijenjalo; samo se širilo sve dalje i dalje u obliku neonskog mulja. Ono čega je uvijek bilo više odavno se skrutilo u stalnost, kao da se automatska tvornica koja je štancala te stvari zaglavila sa sklopkom na uključeno. Kako se kopno plastificiralo, pomislio je, sjetivši se stare bajke "Kako je more postalo slano". Jednog dana, pomislio je, postat će obaveza da svi prodajemo McDonaldov hamburger kao i da ga kupujemo; prodavat ćemo ga tamo i natrag jedni drugima zauvijek iz svojih dnevnih soba. Na taj način nećemo niti morati izlaziti van.

Pogledao je na svoj sat. Dva i trideset: vrijeme je za poziv nabavljanja. Kako je Donna rekla, mogao je ubosti, preko nje, negdje oko tisuću tableta Tvari S miješane s metamfetaminom.

Naravno, kad ih nabavi predat će ih okružnom Odjelu za droge koji će ih analizirati i uništiti, ili što već tamo rade s drogom. Uzimaju je sami, kako je glasila još jedna

legenda. Ili je prodaju. Ali njegova kupnja od nje nije bila da bi je uhitio zbog dilanja; mnogo puta je kupovao od nje i nikad je nije uhitio. To nije bilo ono o čemu se ovdje radilo, hvatanje lokalnog dilera na sitno, komada koji smatra da je cool i otkvačeno dilati doup. Pola agenata za narkotike u okrugu Orange znalo je da Donna dila, i prepoznali bi je čim bi je vidjeli. Donna je ponekad dilala na parkiralištu trgovine 7-11, pred automatskim holočitačem koji je policija držala tamo, i provlačila se i s tim. U nekom smislu, Donna nije mogla biti uhićena ma što da je radila pred bilo kime.

Ono na što se njegova transakcija s Donnom svodila, kao i sve prethodne, bio je pokušaj da se slijedi put naviše od Donne do snabdjevača od kojeg je ona kupovala. Tako da su njegove kupnje od nje količinski postupno rasle. Prvo ju je nažicao - ako je to bila prava riječ - da mu da deset tableta, kao uslugu; onako, prijateljski. Onda je, nešto kasnije, izvukao iz nje vrećicu od sto komada, pa tri vrećice. Sad, ako bi mu se posrećilo, mogao je dobiti tisuću, što je bilo deset vrećica. Konačno će kupovati količine koje će prijeći njene ekonomske mogućnosti; neće moći unaprijed dati dovoljno love svom snabdjevaču, da sa svoje strane osigura robu. Stoga će biti na gubitku umjesto da dobije veliku zaradu. Njih dvoje će se cjenkati; ona će inzistirati da on bar dio plati unaprijed; on će odbiti; ona neće imati dosta da sama unaprijed da svom izvoru; ponestat će vremena - čak i u tako malom dilu porast će određena napetost; svi će postajati nestrpljivi; njen snabdjevač, tkogod da to jest, imat će robu kod sebe i bit će ljut što se ona nije pojavila. Pa, na kraju, ako sve bude išlo kako treba, ona će odustati i reći njemu i svom snabdjevaču: "Čuj, bolje da vas dvojica radite izravno jedan s drugim. Poznajem vas obojicu; cool ste. Ja jamčim za obojicu. Odredit ću vrijeme i mjesto kad ćete se vas dvojica naći. Pa, od sad nadalje, Bobe, možeš

kupovati izravno, ako ćeš kupovati tolike količine.” Jer s tim količinama on je bio sve u svemu diler; približavali su se dilerskim količinama. Donna bi prepostavila da on preprodaje uz zaradu od sto, jer je kupovao po najmanje tisuću odjednom. Na taj način mogao se penjati ljestvicom i doći do sljedeće osobe u nizu, postati diler poput nje, a onda kasnije možda prijeći još jedan korak prema gore, pa još jedan, kako bi količine koje kupuje rasle.

Konačno - to se zove projekt - sreo bi nekog dovoljno visoko da ga se isplati uhititi. To bi značilo nekog tko zna nešto, što je značilo ili nekog u kontaktu s onima koji proizvode ili nekog tko je to prenosio od snabdjevača koji je sam poznavao izvor.

Za razliku od drugih droga, Tvar S imala je - izgleda - samo jedan izvor. Bila je sintetička, a ne organska; stoga je stizala iz laboratorija. Mogla je biti sintetizirana, i već je i bila u federalnim pokusima. Ali njeni sastojci su i sami potjecali od kompleksnih tvari, skoro isto toliko teških za sintetiziranje. Teoretski ju je mogao proizvoditi bilo tko ukoliko, kao prvo, ima formulu i, kao drugo, tehnološke kapacitete da organizira tvornicu. Ali u praksi su troškovi bili nedostižni. Također, oni koji su je izmislili i činili je dostupnom prodavali su je prejeftino za učinkovitu konkurenциju. A široka distribucija nagovještavala je da, makar jedinstveni izvor i postojao, imao je raširenu organizaciju, vjerojatno niz laboratorija u nekoliko ključnih područja, možda po jedan blizu svake velike urbane točke korištenja droge u Sjevernoj Americi i Europi. Zašto nijedan od njih nije pronađen bilo je zagonetka; ali implikacija je bila, i javno i bez sumnje pod službenom tajnom, da je S. S. Agencija - kako su je vlasti arbitrarno prozvale - toliko prodrla u grupe za sprovođenje zakona, i lokalne i nacionalne, da one koji bi našli bilo što upotrebljivo o njenim operacijama uskoro ne bi bilo briga ili ne bi postojali.

On je, naravno, trenutno imao još nekoliko tragova osim Donne. Još nekoliko dileru na koje je progresivno vršio pritisak za sve veće količine. Ali zato što je ona bila njegova treba - ili je bar imao nadanja u tom smislu - ona je za njega bila najlakša. Posjetiti je, pričati s njom telefonom, izvesti je van ili je primiti kod sebe - to je bilo i osobno zadovoljstvo. Bila je to, u nekom smislu, linija manjeg otpora. Ako si već morao nekog špijunirati i o njemu dojavljivati, to bi baš mogli biti ljudi s kojima bi se ionako vidoao; tako je to bilo manje sumnjivo i manja gnjavaža. A i ako ih nisi vidoao često prije nego što bi počeo s praćenjem, ionako bi to morao poslije; sve se na kraju svodilo na isto.

Ušao je u telefonsku govornicu, uradio što treba s telefonom.

Dring-drang-drang.

“Halo”, rekla je Donna.

Svaki javni telefon na svijetu bio je prisluškivan. Ili, ako nije, neki tehničari negdje to još samo nisu stigli obaviti. Prislušni uredaji elektronski spojeni su s vrpcama za pohranjivanje u jednoj centralnoj točki, i otprilike jednom u svaka dva dana ispis bi dobio policajac koji je slušao mnoge telefone bez napuštanja vlastitog ureda. Samo bi nazvao uskladištene koturove a oni bi, na signal, pustili snimke, preskačući svu praznu vrpcu. Većina poziva bila je bezazlena. Policajac je prilično spremno mogao identificirati one koji to nisu bili. To je bilo njegovo umijeće. Za to je bio plaćen. Neki su policajci u tome bili bolji od drugih.

Dok su on i Donna razgovarali, stoga, nitko nije prisluškivao. Vraca će biti puštena možda najranije sutra. Ako bi razgovarali o nečem očito ilegalnom, i nadzorni policajac to uočio, onda bi bili napravljeni otisci njihova glasa. Ali sve što su on i ona trebali napraviti bilo je da razgovor ostane umjeren. Dijalog je još uvijek mogao biti

prepoznatljiv kao dil o doupu. Određeno ekonomiziranje vlasti tu je ulazilo u igru - nije bilo vrijedno toga prolaziti kroz gnjavažu glasovnih otisaka i raditi pretrage zbog rutinskih ilegalnih transakcija. Bilo ih je previše svakoga dana u tjednu, na previše telefona. I on i Donna znali su to.

“Kako ide?” pitao je.

“Dobro.” Stanka u njenom topлом, promuklom glasu.

“Kako ti je danas glava?”

“Nekako na lošem mjestu. Nekako u daunu.” Stanka. “Baš me danas prije podneva raspizdrio šef u dućanu.” Donna je radila iza pulta u maloj parfumeriji u Trgovačkom centru Gateside u Costa Mesi, kamo se svako jutro vozila u svom MG-u. “Znaš što je rekao? Rekao je za tu mušteriju, tog starog tipa, sa sijedom kosom, koji nas je zavrnuo za deset baksa - on je rekao da je to moja krivica i da ja to moram nadoknaditi. To ide od moje place. Pa sam izvisila za deset baksa bez ikakve jebene - da protiš - krivnje s moje strane.”

Arctor je rekao: “Hej, mogu li ja dobiti štogod od tebe?”

Sad je zvučala namrgodenje. Kao da ne želi. Što je bilo bljak. “Koliko - koliko bi htio? Ne znam.”

“Deset od tih”, rekao je. Kako su to izgovorili, jedan je bio stotka; to je znači bio zahtjev za tisuću.

Medu varkama, ako su se transakcije morale dogovarati preko javnih komunikacija, dosta dobar način sastojao se od skrivanja velike kao navodno male. Mogli su dilati i dilati do beskraja, u stvari, u tim količinama, bez da se vlasti uopće zainteresiraju; inače, ekipe za narkotike upadale bi u stanove i kuće uzduž i poprijeko svake ulice tijekom svakog sata u danu, i ne bi baš puno postizale.

“Deset”, promrmljala je Donna iziritirano.

“Zbilja sam u frci”, rekao je on, poput dileru. “Vratit će ti kasnije, kad ubodem.”

“Ne”, rekla je ona drveno. “Uvalit će ti ih gratis. Deset.” Sad je, nesumnjivo, ona razmišljala o tome dila li on. Vjerljivo je da dila. “Deset. Što da ne? Recimo, tri dana od danas?”

“Ništa prije?”

“To su -”

“Dobro”, rekao je.

“Svratit će.”

“U koliko sati?”

Računala je. “Recimo oko osam navečer. Hej, hoću ti pokazati jednu knjigu što sam ju našla, netko ju je zaboravio u dućanu. Jako je cool. Radi se o vukovima. Znaš što vukovi rade? Muški vuk? Kad on pobijedi protivnika, on ga ne kokne - popiša se po njemu. Zbilja! Stoji tamo i piše na svog pobijedenog protivnika i onda ode. To je to. Uglavnom se bore oko teritorija. I prava na ševu. Znaš.”

Arctor je rekao: “Ja sam se nešto prije popišao na neke ljude.”

“Ne zebraš? Kako to?”

“Metaforički”, rekao je.

“Ne na uobičajen način?”

“Mislim”, rekao je, “rekao sam im -” Zastao je. Previše priče; zajeb. Isuse, pomislio je. “Oni frajeri”, rekao je, “kao motoristi, žišku? Oko Foster’s Freezea? Prolazio sam tuda i oni su rekli nešto gadno. Pa sam se okrenuo i rekao nešto kao -” Nije se mogao ničeg sjetiti u tom trenutku.

“Meni možeš reći”, rekla je Donna, “čak iako je super gadljivo. Moraš biti supergadljiv s tim motoristima ili oni to ne bi razumjeli.”

Arctor je rekao: “Rekao sam im da bih radije zajahao svinju nego krmaču*. U svako doba.”

“Ne kužim.”

* hog (krmača) izraz je koji motoristi poput Andela pakla koriste za svoje motore. Prim. prev.

“Pa, svinja je treba koja -”

“O da. Dobro, skužila sam. Fuj.”

“Vidimo se onda kod mene kao što si rekla”, rekao je.
“Bok”, i počeo spuštati slušalicu.

“Mogu li donijeti knjigu o vukovima, da ti pokažem? Napisao ju je Konrad Lorenz. Otraga na koricama, tamo gdje piše, kažu da je on bio najistaknutiji autoritet po pitanju vukova na zemlji. I, da, još jedna stvar. Tvoja dva cimera su danas bila u dućanu, Ernie kako-se-ono-zove i onaj Barris. Tražili su tebe, ako si možda -”

“Zbog čega?” pitao je Arctor.

“Tvoj cefalokromoskop koji te koštao devetsto dolara, koji uvijek uključiš i pustiš kad dodeš kući - Ernie i Barris su brbljali o njemu. Pokušali su ga koristiti danas i nije radio. Ni boja ni cefalnih uzoraka, nikakvih. Pa su uzeli Barrisov komplet alata i odšarafili donju ploču.”

“Ma nemoj mi reći!” uzviknuo je on uvrijedeno.

“I kažu da je bio sjeban. Sabotiran. Presječene žice, i kao neke čudne stvari - znaš, ono pizdarije. Kratki spojevi i razbijeni dijelovi. Barris je rekao da će on pokušati da -”

“Idem ravno doma”, rekao je Arctor i prekinuo vezu. Moja super dragocjenost, pomislio je ogorčeno. A ona budala Barris petlja po njoj. Ali ne mogu sad ići doma, shvatio je. Moram otići preko do Nove-Staze da provjerim što oni smjeraju.

Bio je to njegov zadatak: obavezno.

3

I Charles Freck razmišlja o posjeti Novoj-Stazi. Toliko ga je pogodilo što se Jerry Fabin zblesirao.

Sjedeći s Jimom Barrisom u kavani Fiddler's Three u Santa Ani, mrzovoljno se poigravao sa svojom krafnom sa šećernim preljevom. "To je teška odluka", rekao je. "Tamo te odvikavaju na hladno. Samo ostanu s tobom noć i dan da se ne bi koknuo ili si odgrizao ruku, ali ti nikad ne daju ništa. Kao, ono što ti liječnik prepriče. Valijum, na primjer."

Smijuckajući se, Barris je razgledavao svoj topni sendvič, koji je bio otopljena imitacija sira i umjetna mljevena govedina na posebnom organskom kruhu. "Kakav je ovo kruh?" pitao je.

"Pogledaj u jelovnik", odgovorio je Charles Freck. "Tamo piše."

"Ako odeš tamo", rekao je Barris, "doživjet ćeš simptome koji izviru iz temeljnih tjelesnih tekućina, posebno onih smještenih u mozgu. Pod tim mislim na katekolamine, kao što su noradrenalin i serotonin. Vidiš, to ti funkcioniра na ovaj način: Tvar S, u stvari svaki doup koji izaziva naviku, ali Tvar S najviše, reagira s katekolaminima na takav način da je veza zaključena na podstaničnoj razini. Dogodila se biološka kontraadaptacija, u određenom smislu zauvijek." Pojeo je veliki zalogaj desne polovice svog toplog sendviča. "Nekad su vjerovali da se to događa samo s alkaloidnim narkoticima kao što je heroin."

"Nikad se nisam šutao žutim. To baca u bed."

Konobarica, zgodna i fina u žutoj odori, s privlačnim grudima i plavom kosom, prišla je njihovom stolu. "Haj", rekla je. "Je li sve u redu?"

Charles Freck uplašeno je podigao pogled.

"Je li tebi ime Patty?" pitao ju je Barris, pokazujući Charlesu Frecku da je sve cool.

"Nije." Pokazala je na bedž s imenom na desnoj sisi. "Zovem se Beth."

Pitam se kako joj se lijeva zove, pomislio je Charles Freck.

"Konobarica koja nas je prošli put služila zvala se Patty", rekao je Barris, bezobrazno se zagledavši u konobaricu. "Isto kao ovaj sendvič."

"To je sigurno bila drugačija Patty od sendviča. Mislim da ona svoje ime piše s i."

"Sve je super dobro", rekao je Barris. Charles Freck mu je nad glavom mogao vidjeti balončić s mislima u kojima je Beth skidala odjeću i stenući molila da ju se povuka.

"Kod mene nije", rekao je Charles Freck. "Ja imam mnogo problema koje nitko drugi nema."

Barris je sumorno rekao: "Mnogo više ljudi nego što misliš. I sve više svaki dan. Ovo je svijet bolestina, a stvari postaju sve gore." Iznad njegove glave, i balončić s mislima postajao je sve gorji.

"Želite li naručiti desert?" pitala je Beth, smiješeci im se.

"Kao što?" pitao je Charles Freck sumnjičavo.

"Imamo svježu pitu od jagoda i svježu pitu od bresaka", rekla je Beth nasmiješeno, "koje sami pravimo ovdje."

"Ne, nećemo ništa za desert", rekao je Charles Freck. Konobarica je otišla. "To je za stare babe", rekao je Barrisu, "te voćne pite."

"Od zamisli da se prijavиш za rehabilitaciju", rekao je Barris, "zbilja si postao nervozan. To je manifestacija

svrhovito negativnih simptoma, taj tvoj strah. To droga progovara, da te drži dalje od Nove-Staze i da te spriječi da se skineš s nje. Vidiš, svi simptomi imaju svrhu, bilo pozitivnu ili negativnu.”

“Nemoj mi srat”, promrmljao je Charles Freck.

“Negativna se iskazuje kao žudnje, koje namjerno izaziva cijelo tijelo da bi prisililo svog vlasnika - koji si u ovom slučaju ti - da mahnito tražiš -”

“Prva stvar koju ti naprave kad uđeš u Novu-Stazu”, rekao je Charles Freck, “je da ti odrežu pišu. Kao zoran primjer. A onda se odatle rašire u svim smjerovima.”

“Sljedeća ti je slezena”, rekao je Barris.

“Oni što, oni izrežu - A što to radi, slezena?”

“Pomaže ti u probavi hrane.”

“Kako?”

“Tako što uklanja celulozu iz nje.”

“Onda znači poslije toga -”

“Samo hrana bez celuloze. Nema lišća ni djeteline.”

“Koliko dugo možeš tako živjeti?”

Barris je rekao: “Ovisi o tvojem stanovištu.”

“Koliko slezena ima prosječna osoba?” Znao je da obično budu dva bubrega.

“Ovisi o težini i dobi.”

“Zašto?” Charles Freck počeo je sumnjati.

“Svakom izraste više slezena tijekom godina. Kad dođeš do osamdesete -”

“Ti mene zajebavaš.”

Barris se nasmijao. Oduvijek je bio čudan smijač, pomislio je Charles Freck. Nestvaran smijeh, kao da se nešto lomi. “Otkud ta odluka”, rekao je Barris, “da se prijaviš za punu terapiju u centar za odvikavanje od droge?”

“Jerry Fabin”, odgovorio je.

Odmahnuvši odbacivački, Barris je rekao: “Jerry je bio poseban slučaj. Jednom sam gledao Jerryja Fabina kako se tetura i pada, sere u gaće, ne zna gdje je, a

pokušava me nagovoriti da pogledam i istražim kojeg se otrova dočepao, najvjerojatnije talij-sulfida... to koriste u insekticidima i za kokanje štakora. Bilo je to podmetnuto, netko mu je vraćao za nešto. Mogu se sjetiti deset raznih otrova i toksina koji bi -”

“Ima još jedan razlog”, rekao je Charles Freck. “Općenito mi se stanjila zaliha, i ne mogu to podnijeti, to stalno stanjivanje zaliha a ne znam hoću li jebeno ikad još vidjeti.”

“Pa, nikad ne možemo biti sigurni da ćemo vidjeti još jedan izlazak sunca.”

“Ma sranje - sad imam toliko malo da su u pitanju dani. A i... Mislim da me netko dere. Nemoguće je da ih tako brzo uzimam; netko sigurno pelješi moju jebenu zalihu.”

“Koliko tableta gutaš dnevno?”

“To je jako teško odrediti. Ali ne tako puno.”

“Tolerancija postaje jača, znaš.”

“Svakako, znam, ali ne toliko. Ne mogu podnijeti da mi nestane i tako to. S druge strane...” Zamislio se. “Mislim da imam nov izvor. Ona treba, Donna nešto.”

“O, Bobova cura.”

“Njegova stara”, rekao je Charles Freck, klimajući glavom.

“Ne, nikad joj se nije uvukao u gaće. Pokušava.”

“Je li ona pouzdana?”

“Kako misliš? Za ševu ili -” Barris je imitirao stavljanje u usta i gutanje.

“Kakav je to seks?” Onda mu je sinulo. “O, da, ovo drugo.”

“Prilično pouzdana. Ponešto je praznogлавa. Kao što bi i očekivao od trebe, pogotovo ovih tamnijih. Mozak joj je među nogama, kao i većini njih. Vjerljivo tamo drži i svoju zalihu.” Zahihotao se. “Cijelu svoju dilersku zalihu.”

Charles Freck nagnuo se prema njemu. "Arctor nikad nije trošio Donnu? Priča o njoj kao da jest."

Barris je rekao: "Takav je Bob Arctor. Priča kao da je učinio mnoge stvari. Nije to isto, ni najmanje."

"Pa, kako to da je nije poševio? Jel' mu se ne diže?"

Barris se mudro zamislio, još uvijek petljajući oko svog toplog sendviča; sad ga je već poderao na sitne komadiće. "Donna ima probleme. Moguće je da je na džanku. Njena nesklonost tjelesnim kontaktima uopće - džankiji gube zainteresiranost za seks, shvaćaš, jer im organi natiču od vazokonstrikcije. A Donna, kao što sam primijetio, iskazuje prekomjeran nedostatak seksualne zainteresiranosti, u neprirodnoj mjeri. Ne samo prema Arctoru nego i prema..." Namršteno je zastao. "I drugim muškarcima."

"Sranje, samo hoćeš reći da ti nije dala."

"Ali bi", rekao je Barris, "ako se s njom postupi kako treba. Na primjer..." Tajanstveno je podignuo pogled. "Mogu ti pokazati kako da je povališ za devedeset osam centi."

"Ne želim je povaliti. Želim samo kupovati od nje." Osjećao se nelagodno. Stalno je bilo nešto u svezi s Barišom od čega mu je bilo loše u želucu. "Zašto devedeset osam centi?" rekao je. "Ona ne bi uzela novac; ne ševi se za lov. Ionako, Bobova je cura."

"Novac ne bi bio plaćen izravno njoj", rekao je Barris na svoj precizan, obrazovani način. Nagnuo se prema Charlesu Frecku, a užitak i prepredenost drhtali su u njegovim dlakavim nozdrvama. A ne samo to, nego se i zeleni nijansa njegovih naočala zamaglila. "Donna je na kokici. Za svakoga tko joj da gram koke raširila bi noge, naročito ako se odredene rijetke kemikalije dodaju na striktno znanstveni način, koji sam ja potanko istraživao."

"Volio bih da ne govoriš tako", rekao je Charles Freck. "O njoj. Uostalom, gram koke sad se prodaje za više od sto dolara. A tko ima toliko?"

Napoča kihajući, Barris je izjavio: "Ja mogu izvući gram čistog kokaina po ukupnoj cijeni za mene, za sastojke od kojih ga dobivam, ne računajući moj rad, manjoj od jednog dolara."

"Kenjaš."

"Demonstrirat će ti."

"A odakle ti ti sastojci?"

"Iz trgovine 7-11", rekao je Barris i teturavo se podigao na noge, razbacujući dijelove toplog sendviča od uzbudenja. "Plati račun", rekao je, "pa će ti pokazati. Imam privremeni laboratorij u kući, dok ne budem mogao napraviti bolji. Možeš me gledati kako izvlačim gram kokaina iz običnih zakonitih tvari otvoreno kupljenih u špeceraju 7-11 po ukupnoj cijeni manjoj od jednog dolara." Krenuo je između stolova. "Hajde", dobacio je sa žurbom u glasu.

"Svakako", rekao je Charles Freck, uzimajući račun i idući za njim. Mater mu, sasvim je skrenuo, pomislio je. A možda i nije. Sa svim onim kemijskim pokusima koje radi, i čitanjem, i čitanjem u okružnoj knjižnici... možda u tome ima nešto. Misli na zaradu, pomislio je. Misli koliko bismo mogli zgrnuti!

Požurio je za Barrisom, koji je vadio ključeve svoje Karmann Ghije, prolazeći pored blagajne u svom letačkom kombinezonu iz vojnih viškova.

Parkirali su se pred 7-11 i ušli unutra. Kao i obično, golemi tupavi murjak stajao je pred tezgom, pretvarajući se da čita debeli časopis; u stvari, znao je Charles Freck, on je provjeravao sve koji ulaze, da vidi žele li opelješiti trgovinu.

"Što ćemo ovdje uzeti?" pitao je Barrisa, koji je nonšalantno šetao između polica s hranom.

"Jednu sprej-konzervu", rekao je Barris, "Solar-caina."

“Spreja za opekotine od sunca?” Charles Freck nije zbilja vjerovao da se to događa, ali s druge strane, otkud možeš znati? Tko bi mogao biti siguran? Slijedio je Barrisa do blagajne; ovaj put je Barris platio.

Kupili su konzervu Solarcaina i prošli pored murjaka natrag do auta. Barris je brzo vozio van s parkirališta, niz ulicu, i dalje velikom brzinom, ignorirajući postavljene znakove ograničenja brzine, dok se konačno nisu zaustavili pred kućom Boba Arctora, sa svim starim neotvorenim novinama u visokoj travi prednjeg dvorišta.

Izlazeći, Barris je podigao sa stražnjeg sjedala neke stvari sa žicama koje su visjele da ih odnese unutra. Voltmetar, video je Charles Freck. I druga elektronska oprema za testiranje, i lemilica. “Za što je to?” pitao je.

“Imam dug i naporan posao za obaviti”, rekao je Barris, noseći razne stvari i Solarcaine prilaznim putem do prednjih vrata. Dodao je Charlesu Frecku ključ. “A vjerojatno neću za to biti plaćen. Kao i obično.”

Charles Freck otključao je vrata i ušli su u kuću. Dvije mačke i pas okružili su ih ispuštajući zvukove pune nade; on i Barris pažljivo su ih odgurnuli čizmama u stranu.

Otraga u blagovaonici Barris je, tijekom nekoliko tjedana, posložio neku vrstu ludog labosa, s bocama i komadićima smeća tu i тамо, predmetima bezvrijednog izgleda koje je mrknuo iz raznih izvora. Barris je, kao što je Charles Freck znao, jer se morao naslušati o tome, vjerovao ne toliko u štedljivost, koliko u dovitljivost. Morao si biti u stanju iskoristiti prvo što ti padne pod ruku da postigneš svoj cilj, tvrdio je Barris. Čavlić, spajalicu, dio nekog sklopa čiji je drugi dio razbijen ili izgubljen... Charlesu Frecku se činilo kao da je tu nekakav štakor počeo posao, i izvodio pokuse s onim što je štakoru dragocjeno.

Prvi potez u Barrisovoј shemi bio je da izvadi plastičnu vrećicu iz smotuljka pokraj sudopera i ištrca sadržaj

konzerve u nju, stalno štrcajući sve dok se konzerva ili barem plin nisu iscrpli.

“Ovo je nestvarno”, rekao je Charles Freck, “super nestvarno.”

“Ono što su namjerno učinili”, rekao je Barris vedro dok je radio, “je da su izmiješali kokain s uljem da ne bi mogao biti izvučen. Ali moje poznavanje kemije je takvo da znam točno kako odvojiti koku od ulja.” Počeo je žustro istresati sol u gumastu sluz u vrećici. A onda je sve to usuo u staklenku. “Smrznem ga”, izjavio je smiješeći se, “što uzrokuje da se kristali kokaina dignu na vrh, budući su lakši od zraka. Od ulja, hoću reći. A onda završni korak koji, naravno, zadržavam za sebe, ali koji obuhvaća komplikiran proces filtriranja.” Otvorio je zamrzivač iznad frižidera i pažljivo stavio staklenku unutra.

“Koliko će dugo biti tamo?” pitao je Charles Freck.

“Pola sata.” Barris je izvadio jednu od svojih ručno motanih cigareta, zapalio je, a onda odšetao do gomile elektronske opreme za testiranje. Stajao je тамо razmišljajući, trljajući se po bradatoj vilici.

“Da”, rekao je Charles Freck, “ali mislim, čak i ako dobiješ gram čiste koke iz ovog, ja ga ne mogu iskoristiti na Donni da... znaš, da joj se uvučem u gaće u zamjenu. To je kao da sam je kupio; na to se svodi.”

“Razmjena”, ispravio ga je Barris. “Ti njoj daš dar, ona da tebi dar. Najdragocjeniji dar koji žena ima.”

“Znala bi da je kupljena.” Viđao je Donnu dovoljno da to predvidi; Donna bi odmah skužila spiku.

“Kokain je afrodizijak”, promrmljao je Barris, napola u sebi; postavljao je opremu za testiranje pokraj cefalokromoskopa Boba Arctora, koji je bio najskupocjenija stvar koju je Bob posjedovao. “Nakon što se dobro našmrče bit će joj drago da se ispruži.”

“Sranje, čovječe”, pobunio se Charles Freck. “Govoriš

o curi Boba Arctora. On je moj prijatelj, i tip s kojim ti i Luckman živite.”

Barris je na tren podigao svoju čupavu glavu; neko vrijeme je promatrao Charlesa Frecka. “Ima mnogo toga oko Boba Arctora čega ti nisi svjestan”, rekao je. “Čega nitko od nas nije svjestan. Tvoje gledište je pojednostavljeni i naivno, i ti o njemu vjeruješ ono što on želi da vjeruješ.”

“On je okej tip.”

“Svakako”, rekao je Barris, klimajući glavom i smiješći se. “Nesumnjivo. Nema boljeg na ovom svijetu. Ali ja sam - mi smo, oni među nama koji su promatrali Arctora pažljivo i pronicavo - uočili u njemu neke kontradikcije. I u strukturi osobnosti i u ponašanju. U njegovoj potpunoj odnosnosti prema životu. U, tako reći, njegovom svojstvenom stilu.”

“Imaš nešto određeno?”

Barris je, iza svojih zelenih naočala, prevrnuo očima.

“To što prevrćeš očima meni ne znači ništa”, rekao je Charles Freck. “Što ne valja s cefskopom da ga pokušavaš popraviti?” Primakao se bliže da i sam pogleda.

Naginjući središnje kućište, Barris je rekao: “Reci mi što vidiš u vezi sa žicama ispod.”

“Vidim presjećene žice”, rekao je Charles Freck. “I dosta kratkih spojeva koji izgledaju namjerno napravljeni. Tko je to učinio?”

Opet su se Barrisove sveznalačke oči zakolutale s posebnim užitkom.

“To šugavo značajno sranje meni kurca ne znači”, rekao je Charles Freck. “Tko je oštetio ovaj cefskop? Kad se to dogodilo? Jesi li to tek nedavno ustanovio? Arctor nije rekao ništa o tome kad sam ga vidio, što je bilo prekjučer.”

Barris je rekao: “Možda još nije bio spremam govoriti o tome.”

“Pa”, rekao je Charles Freck, “što se mene tiče, ti govorиш u trknutim zagonetkama. Mislim da će otici do jedne od ispostava Nove-Staze i predati se i proći kroz odvikanje na hladno i podvrgnuti se terapiji, toj igri uništeneja koju oni igraju, i biti s tim tipovima dan i noć, i ne morati biti s misterioznim ludacima poput tebe koji nemaju smisla i koje ja ne mogu razumjeti. Vidim da je ovaj cefskop sjeban, ali ti mi ne govorиш ništa. Pokušavaš li ustvrditi da je to napravio Bob Arctor, da je to on učinio svojoj vlastitoj skupocjenoj opremi, ili ne? Što govorиш? Volio bih da sam preko u Novoj-Stazi i da ne moram dan za danom prolaziti kroz ova značajna sranja koja ja ne pušim, ako ne s tobom onda s nekim drugim munjenim frikom poput tebe, jednako trknutim.” Namrštio se.

“Ja nisam oštetio ovaj predajnik”, rekao je Barris zamišljeno, dok su mu se zalisci trzali, “a iskreno sumnjam i da je Ernie Luckman.”

“Ja iskreno sumnjam da je Ernie Luckman ikad išta oštetio u životu, osim onaj put kad je pozvao na lošem acidu i bacao stolić iz dnevne sobe i sve drugo kroz prozor onog stana u kojem su živjeli, on i ona treba Joan, van na parking. To je drugo. Normalno, Ernie je u boljem stanju od nas ostalih. Ne, Ernie ne bi sabotirao nečiji tudi cefskop. A Bob Arctor - pa njegov je, nije li? Što je učinio, ustao potajno usred noći bez vlastitog znanja i učinio ovo, tako sredio sebe? Ovo je učinio netko tko ga je baš htio srediti. To je bilo to.” Vjerojatno si to napravio ti, mater ti tvoju zatravljenu, pomislio je. Ti imaš tehničko znanje i um ti je čudan. “Osoba koja je to napravila”, rekao je, “trebala bi biti ili u federalnoj klinici za neuralnu afaziju ili u mramornome voćnjaku. Još bolje, po mom mišljenu, u ovom drugom. Bob je zbilja uživao u ovom Altec cefskopu; valjda sam ga vidio da ga uključuje, uključuje ga, svaki put čim se vrati kući s posla navečer, čim prode kroz vrata. Svaki tip ima nešto što mu

je dragocjeno. Ovo je bilo dragocjeno njemu. Zato ja kažem, sranje je to mu napraviti, čovječe, sranje.”

“To sam i ja mislio.”

“Što si i ti mislio?”

“Čim se vrati kući s posla navečer”, ponovio je Barris. “Već sam neko vrijeme nagadao tko stvarno zapošljava Boba Arctora, koja je to posebna organizacija da nam on ne može reći.”

“To je jebeni Centar za prikupljanje plavih čip-markica u Placentiji”, rekao je Charles Freck. “Meni je jednom rekao.”

“Pitam se što on radi tamo.”

Charles Freck je uzdahnuo. “Boji markice u plavo.” Nije mu se dopadao Barris, u stvari. Freck je poželio da je negdje drugdje, da možda ubada od prve osobe na koju nađe ili koju nazove. Možda bih trebao otići, rekao je u sebi, ali se onda prisjetio one staklenke ulja i kokaina koja se hladi u frižideru, vrijednosti sto dolara za devedeset osam centi. “Čuj”, rekao je, “kad će ta stvar biti gotova? Mislim da me podjebavaš. Kako mogu ljudi koji prave Solarcaine prodavati ga tako jeftino ako ima u sebi gram čiste koke? Kako bi mogli zaraditi?”

“Oni kupuju”, rekao je Barris, “na veliko.”

U svojoj glavi, Charles Freck odvrtio je instant-maštariju: teretni kamioni puni kokaina ulaze unatrag u tvornicu Solarcaina, ma gdje to bilo, možda u Clevelandu, i istovaruju tone i tone čistog, neizgaženog, nesječenog, vrhunskog kokaina na jednom kraju tvornice, gdje ga miješaju s uljem i inertnim plinom i drugim pizdarijama i onda nabijaju u male jarko obojene sprej-konzerve koje će biti naslagane na tisuće po trgovinama 7-11 i ljekarnama i samoposlugama. Ono što bismo trebali napraviti, razmišljao je, trebali bismo zaskočiti jedan od tih teretnjaka; uzeti cijeli teret, možda tristo ili četiristo kila - kvragu, puno više. Koliko stane u jedan teretni kamion?

Barris mu je donio sad praznu konzervu Solarcaina da je pogleda; pokazao mu je etiketu, na kojoj su bili navedeni svi sastojci. "Vidiš? Benzokain. Što samo određeni nadareni ljudi znaju da je trgovачki naziv za kokain. Da napišu kokain na etiketi ljudi bi skužili i na kraju bi uradili što i ja. Ljudi jednostavno nemaju dovoljno obrazovanja da shvate. Znanstvene obuke, kakvu sam ja prošao."

"A što ćeš učiniti sa svim tim znanjem?" pitao je Charles Freck. "Osim što ćeš narajcati Donnu Hawthorne?"

"Planiram konačno napisati bestseler", rekao je Barris. "Upute za prosječnu osobu kako da proizvede sigurnu drogu u svojoj kuhinji, ne kršeći zakon. Vidiš, ovim se ne krši zakon. Benzokain je legalan. Nazvao sam ljekarnu i pitao ih. Ima ga u mnogim stvarima."

"Ihaj", rekao je Charles Freck impresionirano. Pogledao je na svoj sat, da vidi koliko još dugo moraju čekati.

Bobu Arctoru rekao je Hank, koji je bio g. F., da provjeri lokalne rezidentne centre Nove-Staze da bi pronašao krupnog dileru, kojeg je slijedio, ali koji je naglo nestao s vidika.

Tu i tamo bi diler, shvaćajući da mu se bliži uhićenje, potražio utočište u jednom od rehabilitacijskih centara za narkomane, poput Synanona i Center Pointa i X-Kalaya i Nove-Staze, pretvarajući se da je ovisnik koji traži pomoć. Kad bi ušao, njegova lisnica, njegovo ime, sve što ga je identificiralo, bilo bi skinuto s njega kako bi se izgradila nova osoba koja nije orientirana na drogu. U tom procesu skidanja, mnogo toga što je ljudima zaduženima za sprovodenje zakona bilo potrebno da pronađu svog osumnjičenog nestalo bi. Onda bi kasnije, kad pritisak nestane, diler izašao i vani nastavio sa svojom uobičajenom aktivnošću.

Koliko često se to događalo nitko nije znao. Rehabilitacijski centri pokušavali su otkriti kad ih se tako

koristi, ali ne uvijek uspješno. Diler, u strahu od četrdesetogodišnje zatvorske kazne, imao je motivaciju da smisli dobru priču za osoblje centra koje ima moć da ga primi ili odbije. Njegova agonija u tom trenutku uglavnom je bila stvarna.

Vozeći se polako bulevarom Katella, Bob Arctor pogledom je tražio znak Nove-Staze i drvenu zgradu, prije privatnu kuću, koju su energični rehabilitacionisti vodili u tom kraju. Nije uživao u uvlačenju na prijevaru u rehabilitacijski centar pod izlikom da je mogući stanar kojem treba pomoći, ali to je bio jedini način da to napravi. Da se identificirao kao agent za narkotike koji traži nekog, rehabilitacionisti - obično većina njih, ionako - počeli bi automatski vrdati. Nisu željeli da njihovu obitelj gnjavi murja, a on je mogao svoju glavu uvući u takav prostor, cijeniti valjanost toga. Ti bivši ovisnici trebali su tu najzad biti sigurni; u stvari, osoblje centra po običaju bi im službeno garantiralo sigurnost nakon ulaska. S druge strane, diler za kojim je bio u potrazi bio je prvoklasna pizda, a koristiti rehabilitacijske centre na taj način bilo je u suprotnosti sa svačijim interesima. Nije vidio nikakav drugi izbor ni za sebe, ni za g. F.-a, koji ga je prvo uputio na Spadea Weeks-a. Weeks je bio Arctorov glavni predmet neizmjerno dugo vremena, bez rezultata. A sad, već cijelih deset dana, nije ga se moglo pronaći.

Uočio je istaknuti znak, parkirao u njihovom malom dvorištu, koje je ova ispostava Nove-Staze dijelila s jednom pekarnicom, i neravnomjernim hodom otišao do prednjih vrata, s rukama u džepovima, izvodeći svoju nafilan-i-mizeran točku.

Barem mu odjel nije zamjerao što je izgubio Spadea Weeks-a. Po njihovoj procjeni, službeno, to je samo pokazivalo koliko je Weeks vješt. S tehničke strane, Weeks je više bio prenositelj nego diler; donosio je pošiljke tvrdih droga iz Meksika u neredovitim razmacima, sve do

negdje blizu L. A.-a, gdje bi se kupci sastali i razdijelili to. Weeksova metoda prenošenja pošiljke preko granice bila je lukava; prilijepio bi je s donje strane auta nekog normalnjaka ispred sebe na prijelazu, a onda bi tog tipa pronašao na američkoj strani i upucao ga čim bi mu to bilo zgodno. Ukoliko bi američki graničari otkrili drogu vrpcem pričvršćenu na donju stranu normalnjakovog vozila, onda bi normalnjak završio u zatvoru, a ne Weeks. Posjedovanje je bilo prima facie u Kaliforniji. Baš šteta za normalnjaka, njegovu ženu i djecu.

Bolje nego bilo tko drugi od tajnih agenata u okrugu Orange, on je prepoznavao Weeksa na prvi pogled: debeći crni tip tridesetih godina, s jedinstvenim polaganim i elegantnim načinom govora, kao da je govoriti naučio naizust u nekakvoj izvještačenoj engleskoj školi. U stvari, Weeks je potjecao iz slamova L. A.-ja. Najvjerojatnije je svoju dikciju naučio s vrpcima za učenje posuđenih iz knjižnice nekog koledža.

Weeks se volio odijevati na odmjeran ali elegantan način, kao da je doktor ili odvjetnik. Često je nosio skupocjenu aktovku od aligatorove kože i naočale s rožnatim okvirom. Također, obično je bio naoružan, sačmaricom za koju je naručio posebno izrađeni pištoljski kundak iz Italije, veoma moderno i elegantno. Ali u Novoj-Stazi svi njegovi štosovi bili bi skinuti; odjenuli bi ga kao i svakog drugog, u nasumičnu doniranu odjeću, a njegovu aktovku bi spremili u ormar.

Otvarajući čvrsta drvena vrata, Bob Arctor je ušao.

Mračan hodnik, dnevni boravak njemu slijeva, u njemu neki tipovi čitaju. Stol za ping-pong na drugom kraju, pa kuhinja. Slogani po zidovima, neki rukom radeni a neki tiskani: JEDINI PRAVI NEUSPJEH JE IZNEVJERITI DRUGE i tako to. Malo buke, malo aktivnosti. Nova-Staza imala je razne djelatnosti; vjerojatno je većina stanara, i frajera i treba, bilo na poslu, u frizerajima i

benzinskim pumpama i radionicama za izradu kemijskih olovaka. Stajao je tamo, čekajući na umoran način.

“Da?” Pojavila se cura, zgodna, u veoma kratkoj plavoj pamučnoj sukњi i majici na kojoj je NOVA-STAZA bilo ispisano od jedne do druge bradavice.

Rekao je mutnim, kreštavim, poniženim glasom: “Ja sam - u lošem sam stanju. Ne mogu se više srediti. Mogu li sjesti?”

“Svakako.” Cura je mahnula, a dva tipa prosječnog izgleda pojavila su se, gledajući nezainteresirano. “Odvedite ga tamo gdje može sjesti i donesite mu kavu.”

Kakva gnjavaža, pomislio je Arctor puštajući da ga ta dva tipa odguraju do kauča oticanog izgleda. Očajni zidovi, primijetio je. Očajna niskokvalitetna donirana boja. Opstajali su, pomislio je, zahvaljujući prilozima; teškoće s finančiranjem. “Hvala”, protisnuo je drhtavo, kao da je sveopće olakšanje biti tamo i sjesti. “Oho”, rekao je, pokušavajući poravnati svoju kosu; pretvarao se da ne može i odustao.

Cura, koja je bila točno ispred njega, rekla je odlučno: “Izgledate vraški loše, gospodine.”

“Aha”, suglasila su se obojica tipova, iznenadujuće drskim tonom. “Baš usrano. Što si to radio, ležao u vlastitom dreku?”

Arctor je trepnuo.

“Tko si ti?” pitao je jedan od tipova.

“Možeš vidjeti tko je”, rekao je drugi. “Neko smeće iz jebene kante za otpad. Vidi.” Pokazao je na Arctorovu kosu. “Uši. Zato te svrbi, Jack.”

Cura, mirna i iznad takvih izjava, ali ni na koji način prijateljski nastrojena, rekla je: “Zašto ste došli ovamo, gospodine?”

Arctor u sebi pomisli: Zato što vi ovdje negdje imate jednog velikog krijumčara droge. A ja sam Murja. A vi ste glupi, svi vi. Ali je umjesto toga promrmljao ponizno, što je očito od njega bilo očekivano: “Jeste li rekli -”

“Da, gospodine, možete dobiti kavu.” Cura je trgnula glavom, i jedan od tipova je poslušno otišao u kuhinju. Stanka. A onda se cura sagnula i dotaknula mu koljeno. “Osjećate se prilično loše, zar ne?” rekla je blago.

Mogao je samo klimnuti glavom.

“Stid i osjećaj odvratnosti zbog onog što jeste”, nastavila je.

“Aha”, složio se.

“I kako ste sami sebe zagadili. Kao septička jama. Zabijali taj šiljak u guzicu dan za danom, ubrizgavajući u tijelo -”

“Nisam mogao više”, rekao je Arctor. “Ovo mjesto je jedina nada koje sam se mogao sjetiti. Jedan moj prijatelj je došao ovamo, mislim, rekao je da bude. Crni frajer, tridesetih godina, obrazovan, jako učtiv i -”

“Upoznat ćete obitelj kasnije”, rekla je cura. “Ako se kvalificirate. Morate odgovoriti našim zahtjevima, to zname. A prvi je iskrena potreba.”

“To imam”, rekao je Arctor. “Iskrenu potrebu.”

“Morate biti u zbilja lošem stanju da vas pustimo ovamo.”

“Jesam”, rekao je.

“Koliko ste navučeni? Na koliko je došla vaša navika?”

“Na uncu* dnevno”, rekao je Bob Arctor.

“Čistog?”

“Aha”, klimnuo je glavom. “Držim ga u zdjeli za šećer na stolu.”

“Bit će super teško. Cijelu noć ćete glodati jastuk do perja; bit će perja posvud kad se probudite. I imat ćete napade i pjeniti iz usta. I uneredit ćete se kao što bolesne životinje rade. Jeste li spremni na to? Shvaćate da vam ovdje nećemo dati ništa.”

“Nema ničega”, rekao je. Ovo je bio davež, i osjećao se nemirno i iritirano. “Moj frend”, rekao je, “onaj crnac.

---

* 1 unca = oko 30 grama

Je li uspio doći dovde? Svakako se nadam da ga nisu usput pokupili drotovi - toliko je pao, čovječe, da je jedva mogao ići. Mislio je -"

"Nema pojedinačnih odnosa u Novoj-Stazi", rekla je cura. "To ćete naučiti."

"Da, ali je li on stigao dovde?" pitao je Arctor. Mogao je vidjeti da tu gubi vrijeme. Isuse, pomislio je; ovo je gore od onog što mi radimo u postaji, ovo šikaniranje. A ona mi neće ni dreka reći. Politika, shvatio je. Kao željezni zid. Jednom kad uđeš u jedno od tih mjesta mrtav si za cijeli svijet. Spade Weeks mogao bi sjediti iza ove pregrade, slušati i krepavati od smijeha, ili ne biti uopće ovdje, ili bilo što drugo između to dvoje. Čak i s nalogom - to nikad nije uspijevalo. Rehabilitacijsko osoblje znalo je kako odugovlačiti sve dok bilo tko od onih koji žive tu a koga traži policija ne bi klisnuo kroz pokrajnja vrata ili se zakračunao u peći. Na kraju krajeva, i osoblje su bili bivši ovisnici. A nijednoj službi za provođenje zakona nije se svidala ideja da upadnu u rehabilitacijski centar; vika javnosti ne bi prestajala.

Vrijeme je da odustanem od Spadea Weeksa, procijenio je, i izvučem se. Nije ni čudo što me nisu prije slali ovamo; ovi tipovi nisu ljubazni. A onda pomisli: što se mene tiče, na neodređeno vrijeme sam izgubio svoj glavni zadatak; Spade Weeks više ne postoji.

Podnijet ću izvještaj g. F.-u, rekao je sebi, i sačekati promjenu zadatka. Kvragu i sve to. Ukočeno se podigao i rekao: "Odlazim." Dva tipa su se sad vratila, jedan sa šalicom kave, drugi s literaturom, očito poučne vrste.

"Kukavica si?" rekla je djevojka svisoka, prezrivo. "Nemaš petlju da se držiš odluke? Da se skineš s prljavštine? Dopuzat ćeš natrag ovamo na trbuhu?" Svo troje se ljutito namrštilo na njega.

"Kasnije", rekao je Arctor, i krenuo prema prednjim vratima, izlazu.

“Jebeni narkić”, rekla je cura iza njega. “Bez petlje, spržen mozak, ništa, Ispuzi samo, ispuzi; odluka je tvoja.”

“Vratit će se”, rekao je Arctor, pogoden u živac. Ozračje ga je tu pritisalo, i to se pojačalo sad kad je odlazio.

“Možda te nećemo htjeti primiti natrag, puzavče”, rekao je jedan od tipova.

“Morat ćeš moliti”, rekao je drugi. “Možda ćeš morati jako mnogo moliti. A čak i onda te možda nećemo htjeti.”

“U stvari, već sad te ne želimo”, rekla je cura.

Na vratima je Arctor zastao i okrenuo se da se suoči sa svojim optuživačima. Htio je reći nešto, ali ni za živu glavu nije se mogao ničeg sjetiti. Ispraznili su mu um.

Njegov mozak nije funkcionirao. Nikakve misli, nikakve reakcije; nikakav odgovor njima, makar i loš i slabašan, nije mu padao na pamet.

Čudno, pomislio je, i bio je zbumen.

I otišao iz zgrade do svog parkiranog auta.

Što se mene tiče, pomislio je, Spade Weeks nestao je zauvijek. Ja se ne vraćam ni u jedno od tih mjesta.

Vrijeme je, odlučio je s mukom, da zatražim promjenu zadatka. Da potražim nekog drugog.

Oni su tvrđi od nas.

4

Iz svog muti-odijela nejasna mrlja koja se prijavila kao Fred, suočila se s još jednom nejasnom mrljom koja se predstavljala kao Hank.

“Toliko što se tiče Donne i Charleyja Frecka, i - da vidimo...” Hankov metalni jednolični ton isključio se na sekundu. “Dobro, pokrio si Jima Barrisa.” Hank je unio bilješku u blok ispred sebe. “Doug Weeks je, misliš, vjerojatno mrtav ili je napustio ovaj kraj.”

“Ili se krije i nije aktivan”, rekao je Fred.

“Jesi li čuo da netko spominje ovo ime: Earl ili Art De Winter?”

“Ne.”

“A par kmica, braće, oko dvadeset godina, ime nešto kao Hatfield? Vjerojatno dilaju vreće od po funtu* heroina.”

“Funtu? Vreće od po *funtu* heroina?”

“Točno tako.”

“Ne”, rekao je Fred. “Toga bih se svakako sjetio.”

“Neka švedska osoba, visoka, švedskog imena. Muško. Odgolio svoje u bajboku, ima suh smisao za humor. Visok tip ali mršav, nosi veoma mnogo gotovine, vjerojatno od udjela u jednoj pošiljci ranije ovog mjeseca.”

“Pazit ću na takve”, rekao je Fred. “Funte.” Odmahnuo je glavom, to jest nejasna mrlja se zaljuljala.

Hank je sredio svoje holografske bilješke. “Pa, ovaj je u zatvoru.” Na tren je podigao jednu sliku, a onda pročitao nešto na poledini. “Ne, ovaj je mrtav; imaju njegovo

* 1 funta (pound) = cca 0.45 kg

tijelo dolje.” I dalje je sredivao. Vrijeme je prolazilo. “Misliš li da se ona mala Jora počela kurvati?”

“Sumnjam.” Jora Kajas imala je samo petnaest godina. Već navučena na injekcije Tvari S, živjela je u bijednoj sobici gore u Brei, gdje je jedina toplina izvirala iz bojlera, a izvor prihoda bila joj je školarina države Kalifornije koju je osvojila. Nije pohadala satove, koliko je on znao, već šest mjeseci.

“Kad počne, obavijesti me. Onda možemo krenuti na roditelje.”

“Dobro.” Fred je klimnuo glavom.

“Čovječe, te šiparice brzo odu nizbrdo. Imali smo jednu ovdje neki dan - izgledala je kao da joj je pedeset. Rijetka sijeda kosa, bezuba, upale oči, ruke kao čačkalice... Pitali smo je koliko je stara i rekla je: ‘Devetnaest’. Provjerili smo. ‘Znaš li koliko staro izgledaš?’ pitala ju je jedna matrona. ‘Pogledaj u zrcalo’. Pa je pogledala u zrcalo. Počela je plakati. Pitao sam je koliko se dugo bode.”

“Godinu dana”, rekao je Fred.

“Četiri mjeseca.”

“Ulična roba je sad jako loša”, rekao je Fred, pokušavajući ne zamisliti curu, devetnaestogodišnjakinju, kojoj ispada kosa. “Režu je gorim smećem nego obično.”

“Znaš li kako se navukla? Njena braća, obojica, koji su dilali, ušli su u njenu spavaću sobu jedne noći, držali je i ubrizgali joj, a onda je poševili. Obojica. Da je naviknu na novi život, valjda. Bila je na štajgi nekoliko mjeseci kad smo je dovukli ovamo.”

“Gdje su oni sad?” Pomislio je da bi mogao naići na njih.

“Služe šestomjesečnu kaznu zbog posjedovanja. Cura sad ima i trišu, a nije to shvatila. Pa je ušao duboko u nju, kako već biva. Burazi su mislili da je to smiješno.”

“Baš fini tipovi”, rekao je Fred.

“Ispričat će ti jedan koji će te sigurno oboriti. Jesi li

svjestan da imamo tri bebe preko u bolnici Fairfield kojima moraju davati šut žutog svaki dan, jer su premlade za odvikavanje? Jedna bolničarka pokušala je -”

“Oborilo me”, rekao je Fred svojim mehaničkim monotonim glasom. “Dovoljno sam čuo, hvala.”

Hank je nastavio: “Kad pomisliš na novorođene bebe koje postaju ovisnici o heroinu jer -”

“Hvala”, ponovila je nejasna mrlja zvana Fred.

“Što misliš, na koliko bi trebalo privesti majku koja daje novorođenoj bebi malo heroina da je smiri, da joj ne plače? Boravak preko noći na selu?”

“Tako nešto”, rekao je Fred bez prizvuka. “Možda vikend, kao što rade s pijancima. Ponekad bih volio da znam kako poludjeti. Zaboravljam kako.”

“To je izgubljena vještina”, rekao je Hank. “Možda negdje ima neki priručnik za to.”

“Bio je jedan film, negdje oko sedamdesete”, rekao je Fred, “po imenu *Francuska veza*, o dvočlanoj ekipi murjaka za heroin, i kad su krenuli na one koje su gonili jedan od njih je potpuno pozvizdio i počeo pucati na sve na vidiku, uključujući i svoje pretpostavljene. Bez razlike.”

“Onda je možda i bolje da ne znaš tko sam ja”, rekao je Hank. “Možeš me pogoditi samo slučajno.”

“Netko će nas”, rekao je Fred, “ionako sve pogoditi na kraju.”

“Bit će to olakšanje. Zamjetno olakšanje.” Kopajući dalje po svojoj gomili bilješki, Hank je rekao: “Jerry Fabin. Pa, njega ćemo otpisati. N.A.K. Dečki dolje niz hodnik kažu da je Fabin rekao policajcima na putu prema klinici da se jedan mali plaćeni ubojica visok metar, bez nog, na kolicima, kotrljao za njim dan i noć. Ali nikad to nije rekao nikome jer da jest oni bi pošizili i izgubili se odatle i onda on ne bi imao prijatelja, ne bi imao s kim razgovarati.”

“Aha”, rekao je Fred stoički. “Fabin je gotov. Pročitao sam EEG analizu s klinike. Na njega možemo zaboraviti.”

Kad god je sjedio naspram Hanka i radio to s izvještajima, osjetio bi određenu duboku promjenu u sebi. Tek kasnije bi je obično primijetio, premda je u to vrijeme osjećao da iz nekog razloga zauzima odmjeran stav nemiješanja. Što god bi se pojavilo i tko god bi bio u pitanju za njega nije imalo nikakvu emotivnu važnost tijekom tih seansi.

U početku je vjerovao da je to zbog muti-odijela koja obojica nose; nisu mogli fizički osjetiti jedan drugog. Kasnije je zaključio da odijela nemaju nikakve veze s tim; bila je to sama situacija. Hank je, iz profesionalnih razloga, namjerno zatomljivao uobičajenu toplinu, uobičajeno uzbudjenje u svim smjerovima; ni bijes, ni ljubav, nikakve jake emocije nisu mogle pomoći ni jednom od njih. Kako bi intenzivna prirodna uključenost mogla biti od koristi kad su raspravljali o zločinima, ozbiljnim zločinima, koje su počinile osobe bliske Fredu i čak i, kao u slučaju Luckmana i Donne, i njemu drage? Morao je sebe neutralizirati; obojica su morali, a on više nego Hank. Postali su neutralni; govorili su na neutralan način; izgledali su neutralno. Postupno, to je postalo lako učiniti, bez prethodnog dogovora.

A onda su kasnije svi njegovi osjećaji procurili natrag.

Indignacija na mnoge dogadaje koje je vidio, čak i užas, u retrospektivi: šok. Veliki prevladavajući prikazi za koje nije bilo prethodnih najava. S audiom uvijek odvrnutim prejako u njegovoj glavi.

Ali dok je sjedio za stolom preko puta Hanka nije osjećao ništa od toga. Teoretski, mogao je opisati bilo što čemu je svjedočio na nepristran način. Ili čuti bilo što od Hanka.

Na primjer, mogao je nonšalantno reći: “Donna umire od hepa i koristi svoju iglu da obori što više može svojih

prijatelja. Najbolje bi tu bilo pištoljem je izlemati dok ne prestane s tim.” Njegova vlastita treba... *da* je to primijetio ili sa sigurnošću znao. Ili: “Donna je neki dan pretrpjela jaku vazokonstrikciju od sprčkanog LSD-analoga i polovica krvnih žila u njenom mozgu je zatvorena.” Ili: “Donna je mrtva.” A Hank bi to zabilježio i možda rekao: “Tko joj je prodao drogu i gdje je napravljena?” ili “Gdje je sahrana, i trebamo zapisati brojeve registarskih pločica i imena”, i raspravljao bi o tome bez osjećaja.

To je bio Fred. Ali bi kasnije Fred evoluirao u Boba Arctora, negdje na pločniku između Pizza Huta i benzinske pumpe Arco (normal sad za dolar i dva centa po galonu), i užasne boje procurile bi natrag u njega htio on to ili ne.

Ta promjena u njemu kao Fredu bilo je ekonomiziranje sa strastima. Vatrogasci i doktori i pogrebnici su imali isti taj trip u svojim životima. Nitko od njih nije mogao poskakivati i uzvikivati svakih nekoliko trenutaka; prvo bi sebe iscrpili i bili bezvrijedni a onda bi iscrpili i sve druge, i kao tehničari na poslu i kao ljudi izvan posla. Pojedinac je imao samo određenu količinu energije.

Hank mu nije silom nametao to bestrašće; on je *dopuštao* da to bude tako. Zbog njega samog. Fred je to cijenio.

“A što je s Arctorom?” upitao je Hank.

Uz sve ostale, Fred u svom muti-odijelu normalno je izvještavao i o sebi. Da nije, njegov nadređeni - a preko njega i cijeli sustav sprovodenja zakona - postali bi svjesni tko je Fred, bez obzira na odijelo. Ubačeni agenti izvjestili bi o tome, i vrlo skoro bi on kao Bob Arctor, koji sjedi u svom dnevnom boravku i puši drogu i piye drogu s drugim drogašima, ustanovio da se i za njim kotrlja mali jednometarski plaćeni ubojica na kolicima. A on ne bi halucinirao kao Jerry Fabin.

“Arctor ne radi ništa naročito”, rekao je Fred, kao i obično. “Radi na svom nikavkom poslu u Centru za plave

markice, uzima par tableta smrti razrijeđene methom tijekom dana -”

“Nisam baš siguran.” Hank je petljao s jednim određenim listom papira. “Imamo ovdje obavijest jednog doušnika, čije su dojave obično dobre, da Arctor ima sredstava daleko više nego što ga Centar za plave markice plaća. Nazvali smo ih i pitali kolika je njegova neto plaća. Nije mnogo. A kad smo se raspitali o tome, zašto je tako, doznali smo da nije tamo zaposlen na puno radno vrijeme tijekom tjedna.”

“Koje sranje”, rekao je Fred očajno, shvaćajući da su ta “daleko viša” sredstva ono što je on zarađivao kao policajac. Svaki tjedan bi mu novčanice malih denominacija izdao stroj prerašten u automat za sokove Dr. Pepper u jednom meksičkom baru i restoranu u Placentiji. To su bile u suštini isplate za informacije koje je dobavio i koje su rezultirale osudama. Ponekad bi ta srota bila izuzetno velika, kao kad bi se dogodio velik ulov heroina.

Hank je nastavio čitati zamišljeno: “I kako kaže taj doušnik, Arctor tajanstveno dolazi i odlazi, naročito u vrijeme zalaska sunca. Nakon što dode kući objeduje, a onda zbog nečeg što bi moglo biti izlika opet ode. Ponekad veoma brzo. Ali se nikad ne zadrži dugo vani.” Podigao je pogled - muti-odijelo je podiglo pogled - prema Fredu. “Jesi li ti primjetio išta od toga? Možeš li to potvrditi? Znači li to nešto?”

“Najvjerojatnije je u pitanju njegova treba, Donna”, rekao je Fred.

“Pa, ‘najvjerojatnije’. Ti bi trebao znati.”

“To je Donna. Tamo je preko, i troši je dan i noć.” Osjećao se akutno neugodno. “Ali provjerit ću to i javiti ti. Tko je taj doušnik? Mogao bi namještati Arctoru.”

“Kvragu, ne znamo. Telefonski. Nema traga - koristi nekakvu sklepanu elektronsku mrežu.” Hank se zahihotao;

zvučalo je čudno, jer se čulo metalno. "Ali radi. Dovoljno."

"Isuse", pobunio se Fred, "to onaj spaljeni acidičar Jim Barris izvodi nekakvu šizo zamjerajuću osvetu na Arctorovoj glavi! Barris je prošao bezbroj tečajeva za elektronske popravke u Službi, i za održavanje teških strojeva. Ja mu kao izvoru informacija ne bih povjerovao ni koliko je sati."

Hank je rekao: "Ne znamo je li to Barris, a u svakom slučaju možda oko Barrisa ima više toga od 'spaljenog acidičara'. Nekoliko ljudi nam to provjerava. Ništa što bih smatrao da tebi može koristiti, barem zasad."

"Ionako, to je jedan od Arctorovih prijatelja", rekao je Fred.

"Da, nesumnjivo je to podmetanje zbog zamjeranja. Ti drogaši - telefonom prijavljuju jedan drugog svaki put kad se naljute. U stvari, činilo se da izbliza poznaje Arc-tora."

"Baš lijepo", rekao je Fred ogorčeno.

"Pa, tako mi doznajemo stvari", rekao je Hank. "U čemu je razlika između toga i onog što ti radiš?"

Fred je, nakon nekog vremena, rekao: "Beš me ako znam."

"Više nisi na Weeksu. Mislim da će ti zasad dati zadatak da uglavnom promatraš Boba Arctora. Ima li on srednje ime? Koristi inicijal -"

Fred je ispustio nekakav prigušen, robotski zvuk. "Zašto Arctor?"

"Tajna sredstva, tajno radi neke stvari, stvara neprijatelje svojim aktivnostima. Kako glasi Arctorovo srednje ime?" Hankova olovka strpljivo je zastala. Čekao je da čuje.

"Postlethwaite."

"Kako se to piše?"

"Ne znam, jebeno ne znam", rekao je Fred.

“Postlethwaite”, rekao je Hank, pišući nekoliko slova.
“Kojeg je to porijekla?”

“Velškog”, rekao je Fred osorno. Jedva je mogao čuti; u ušima mu se zamutilo, kao i u jednom po jednom svim ostalim njegovim čulima.

“Jesu li to oni što pjevaju o ljudima iz Harlecha? Što je taj ‘Harlech’? Nekakav grad negdje?”

“Harlech je mjesto gdje se odigrala herojska obrana od yorkista 1468. -” Fred je zastao. Sranje, pomislio je. Ovo je užasno.

“Čekaj, hoću to zapisati”, govorio je Hank, pišući svojom olovkom.

Fred je rekao: “Znači li to da će postaviti prislušne uredaje u Arctorovu kuću i auto?”

“Da, i to novi holografski sustav; bolji su, a mi ih trenutno imamo nekoliko nerasporedenih. Ti ćeš htjeti da se sve arhivira i isprinta, pretpostavljam.” Hank je i to zabilježio.

“Uzet ću što god mogu dobiti”, rekao je Fred. Osjećao se totalno ošamućeno od svega toga; poželio je da seansa debriefinga završi i pomisli: kad bih samo mogao uzeti par tableta -

Preko puta njega druga bezoblična mrlja je pisala i pisala, ispunjavajući sve inventarske brojeve za sve visokotehnološke spravice koje će, ako bude odobreno, uskoro njemu biti na raspolaganju da postavi najnoviji sustav za praćenje svoje vlastite kuće i samoga sebe.

Više od sat vremena Barris je pokušavao usavršiti prigušivač načinjen od običnih materijala iz domaćinstva koji koštaju ne više od jedanaest centi. Skoro je to i učinio, s aluminijskom folijom i komadom pjenaste gume.

U noćnoj tami stražnjeg dvorišta Boba Arctora, među hrpmama korova i smeća, pripremao se opaliti iz svog pištolja s improviziranim prigušivačem na njemu.

“Susjedi će čuti”, rekao je Charles Freck nelagodno. Posvuda je vidio osvijetljene prozore, mnogi su ljudi vjerojatno gledali TV ili motali jointe.

Luckman, koji se držao dalje od njega ali je mogao gledati, na to je rekao: “U ovom susjedstvu prijavljuju samo ubojstva.”

“Što će ti prigušivač?” upitao je Charles Freck Barrisa. “Mislim, oni su protuzakoniti.”

Barris je zamišljeno odgovorio: “U današnje doba, s degeneriranim društvom u kojem živimo i izopačenošću pojedinaca, svaka osoba koja nešto vrijedi treba imati oružje u svakom trenutku. Da se brani.” Napola je zatvorio oči, i opalio iz pištolja s improviziranim prigušivačem. Začuo se užasan prasak, od kojeg su njih trojica privremeno oglušila. Psi u udaljenim dvorištima su zalajali.

Smiješći se, Barris je počeo odmotavati aluminijsku foliju s pjenaste gume. Činilo se da ga to zabavlja.

“To ti je bogme baš neki prigušivač”, rekao je Charles Freck, pitajući se kad će se policija pojaviti. Cijela gomila auta.

“Ono što je učinio”, objasnio je Barris, pokazujući njemu i Luckmanu crno obrubljene progorene rupe u pjenastoj gumi, “je da je pojačao zvuk umjesto da ga smanji. Ali skoro sam pogodio. I jesam u principu, svakako.”

“Koliko vrijedi taj pištolj?” upitao je Charles Freck. Nikad nije imao pištolj. Nekoliko puta je imao nož, ali netko drugi bi mu ga uvijek ukrao. Jednom je to učinila neka treba, dok je on bio u kupaonici.

“Ne mnogo”, rekao je Barris. “Oko trideset dolara rabljen, što ovaj jest.” Ispružio ga je prema Frecku, koji je uplašeno ustuknuo. “Prodat ću ti ga”, rekao je Barris. “Zbilja bi trebao imati jedan, da se braniš od onih koji bi ti naškodili.”

“Takvih je mnogo”, rekao je Luckman na svoj ironičan način, smiješći se. “Vidio sam neki dan u *L. A.*

Timesu da poklanjaju besplatan tranzistorski radio onima koji najuspješnije naškode Charlesu Frecku.”

“Dat ču ti za njega Borg-Warnerov brzinomjer”, rekao je Freck.

“Koji si ukrao iz garaže onog tipa preko puta”, rekao je Luckman.

“Pa, vjerojatno je i pištolj ukraden”, rekao je Charles Freck. Većina svega što je nešto vrijedilo bilo je ionako prvotno ukradeno; to je bio znak da ta stvar nešto vrijedi. “Što se toga tiče”, rekao je, “i tip od preko puta je taj brzinomjer mrknuo negdje. Vjerojatno je mijenjao vlasnika, kao, petnaest puta. Mislim, to je zbilja cool brzinomjer.”

“Kako znaš da ga je on ukrao?” upitao ga je Luckman.

“Kvragu, tip ima osam brzinomjera tamo u svojoj garaži, a iz svih vise presječene žice. Što bi inače radio s njima, s toliko njih, hoću reći? Tko ode i kupi osam brzinomjera?”

Luckman se obrati Barrisu: “Mislio sam da si zaposlen radom na cefskopu. Jesi već završio?”

“Ne mogu neprekidno raditi na tome noć i dan, jer je tako zahtjevno”, rekao je Barris. “Moram se malo i odmoriti.” Izrezao je, komplikiranim džepnim nožićem, još jedan komad pjenaste gume. “Ovaj će biti potpuno bezvučan.”

“Bob misli da radiš na njegovom cefskopu”, rekao je Luckman. “Leži tamo na krevetu u svojoj sobi i zamišlja to, dok ti ovdje vani pucaš iz svog pištolja. Zar se nisi složio s Bobom da će zaostala stanarina koju mu duguješ biti kompenzirana tvojim -”

“Kao i dobro pivo”, rekao je Barris, “i istančana, pažljiva rekonstrukcija oštećenog elektronskog sklopa -”

“Samo ti pucaj iz velikog jedanaestocentnog prigušivača našeg doba”, rekao je Luckman i podrignuo.

Dosta mi je, pomislio je Robert Arctor.

Ležao je sam na slabom svjetlu u svojoj spavaćoj sobi, opružen na leđima, mrko gledajući u ništa. Pod jastukom mu je bio njegov specijalni policijski revolver kalibra .32; na zvuk Barrisove dvadesetdvоjke iz stražnjeg dvorišta refleksno je izvadio svoj pištolj ispod kreverte i postavio ga na mjesto gdje ga je lakše dohvatići. Sigurnosni potez, protiv bilo koje i svih opasnosti; nije čak ni svjesno razmišljao o tome.

Ali .32 pod jastukom ne može mu mnogo pomoći protiv nečeg tako neizravnog kao što je sabotaža njegove najdragocjenije i najskuplje svojine. Čim se vratio kući sa sastanka s Hankom provjerio je sve ostale uredaje, i ustanovio da su u redu - naročito auto - uvjek prvo auto u takvim situacijama. Što god da se događalo, i ma tko to radio, bit će pilićarski i podmuklo; neki frik bez integriteta i petlje koji vreba na periferiji njegova života, i indirektno ispaljuje na njega hice iz skrivenog sigurnog položaja. Ne toliko osoba već više nalik vrsti hodajućih, sakrivajućih simptoma svog načina života.

Bilo je doba, jednom, kad nije živio ovako, s .32 pod jastukom, ludak u stražnjem dvorištu koji puca iz pištolja u Bog zna koju svrhu, nekim drugim trknutim ili možda istim tim tipom koji preslikava moždani otisak vlastitog kratkospojenog međuušja na nevjerljivo skup i cijenjen cefskop kojeg su svi u kući, plus svi njihovi prijatelji, voljeli i uživali u njemu. U bivšim danima Bob Arctor je drugaćije vodio svoje poslove: imao je ženu koja je bila uglavnom poput drugih žena, dvije kćerkice, stabilno kućanstvo koje je bilo pometano i čišćeno i pražnjeno svakodnevno, mrtve novine niti otvorene nošene s prednjeg ulaza u kantu za smeće ili čak i, ponekad, čitane. Ali je onda, jednog dana, dok je vadio električnu spravu za kokanje kokica ispod sudopera, Arctor udario glavom u kut kuhinjskog ormarića ravno iznad njega. Bol, posjekotina na glavi, tako nagli i neočekivani, iz nekog su

razloga raščistili paučinu. Istog trena mu je sinulo da on ne mrzi kuhinjski ormarić; mrzi svoju ženu, svoje dvije kćeri, cijelu svoju kuću, stražnje dvorište s motornom kosilicom, garažu, sustav grijanja isijavanjem, prednje dvorište, ogradu, cijelo to jebeno mjesto i svakoga u njemu. Želio je razvod; želio je otići. I tako i je napravio, vrlo brzo. I ušao je, postupno, u nov i turoban život, u kojem je sve to nedostajalo.

Možda je trebao žaliti zbog te svoje odluke. Nije. Taj život bio je potpuno bez uzbudjenja, bez pustolovine. Bio je presiguran. Svi elementi koji su ga činili bili su tu pred njegovim očima, i ništa novo nije se moglo očekivati. Bilo je to, pomislio je jednom, poput male plastične brodice koja će ploviti zauvijek, bez ikakvog incidenta, dok konačno ne potone, što bi potajno bilo olakšanje svima.

Ali u ovom mračnom svijetu u kojem je sad obitavao, ružne stvari i iznenadujuće stvari i tu i tamo poneka sitna divna stvar stalno su se osipale na njega; nije mogao računati ni na što. Poput namjerne, zle štete na njegovom Altec cefalokromoskopu, oko kojeg je s užitkom izgradio dio svog rasporeda, onaj segment dana u kojem su se svi opuštali i smirivali. Da netko to ošteti nije imalo nikakvog smisla, gledano racionalno. Ali nije baš mnogo toga među tim dugim mračnim večernjim sjenama bilo zbilja racionalno, u striktnom smislu te riječi. Taj zagonetni čin mogao je učiniti bilo tko iz bilo kog razloga. Bilo koja osoba koju je poznavao ili je ikad sreo. Bilo tko od stotinjak čudaka, raznovrsnih frikova, munjenih drogaša, psihotičnih paranoika s halucinatornim zamjeranjima iskazanima u stvarnosti a ne mašti. Netko, u stvari, koga nikad nije sreo, tko ga je odabrao nasumično iz telefon-skog imenika.

Ili njegov najbliži prijatelj.

Možda Jerry Fabin, pomislio je, prije nego što su ga otpeljali. Bio je prava izgorjela, zatrovana ljuštura. On i

njegovi milijuni afida. Krivio je Donnu. Krivio je sve trebe, u stvari - što je "kontaminiran". Čudak. Ali, pomislio je, da je Jerry htio nekome nauditi, to bi bila Donna, a ne ja. Pomislio je: a sumnjam i da bi Jerry mogao skužiti kako se skida donja ploča aparata; mogao bi pokušati, ali bi još uvijek bio tamo, odvrćući i zavrćući jedan te isti šaraf. Ili bi pokušao ploču skinuti čekićem. U svakom slučaju, da je Jerry Fabin to učinio, aparat bi bio pun jajašca buba koja su otpala s njega. U sebi se Bob Arctor cinično nasmiješio.

Jebeni jadnik, pomislio je, i osmijeha je nestalo. Jadnik izgubljeni, mater mu: kad su kompleksni teški metali u tragovima doprli u njegov mozak - pa, to je bilo to. Još jedan u dugom nizu, bijedna jedinka među mnogima poput njega, u skoro beskrajnom broju retardiranih zbog oštećenja mozga. Biološki život se nastavlja, pomislio je. Ali duša, um - sve drugo mrtvo je. Refleksni stroj. Poput nekog kukca. Ponavlja uzorke unaprijed osudene na propast, jedan uzorak, sad stalno. Bio prigodan ili ne.

Pitam se kakav je bio, pomislio je. Nije poznavao Jerryja baš dugo. Charles Freck je tvrdio da je nekad Jerry funkcionirao prilično dobro. To bih morao vidjeti, pomislio je Arctor, da u to povjerujem.

Možda bih trebao reći Hanku za sabotažu mog cef-skopa, pomislio je. Oni bi odmah znali što to podrazumi-jeva. Ali što uopće oni mogu učiniti za mene? To je rizik koji poduzimaš kad radiš ovakav posao.

Nije vrijedan toga, ovaj posao, pomislio je. Nema toliko novca na cijelom jebenom planetu. Ali, ionako nije u pitanju bio novac. "Kako to da radiš ovo?" pitao ga je Hank. Što je bilo koji čovjek, koji radi bilo koji posao, znao o svojim stvarnim motivima? Dosada, možda; želja za malo akcije. Potajno neprijateljstvo prema svakoj osobi oko njega, svim njegovim prijateljima, čak i prema trebama. Ili užasni pozitivni razlog: da gledaš ljudsko

biće koje si duboko volio, s kojim si se zbilja zblžio, koje si grlio i s kojim si spavao i koje si ljubio i za koje si bio zabrinut i s kojim si se sprijateljio ali kojem si se nadasve *divio* - da vidiš toplu živu osobu kako izgara iznutra, gori od srca prema van. Dok ne škljocene i krcne poput kukca, ponavlјajući jednu rečenicu uvijek iznova. Samo *snimak*. Zatvoreni krug vrpce.

“...znam da bi samo da se još jednom ušlagiram...”

Bio sam sasvim dobro, pomislio je. I još je to govorio, Jerry Fabin, kad su mu tri četvrtine mozga bile kaša.

“... znam da bi, samo da se još jednom ušlagiram, moj mozak sebe popravio.” Sinulo mu je tad: mozak Jerryja Fabina poput sjebanog ožičenja cefalokromoskopa: isječene žice, kratki spojevi, iskrivljene žice, dijelovi preopterećeni i ne valjaju, skokovi napona, dim i smrad. I netko sjedi тамо s voltmetrom, prati struju i mrmlja: “O, joj, joj, dosta otpornika i kondenzatora treba zamijeniti”, i tako dalje. I onda bi konačno od Jerryja Fabina dopirao samo šum od šezdeset cikla. I odustali bi.

A u dnevnom boravku Boba Arctora njegov bi cefskop od tisuću dolara koji je Altec izradio posebno kvalitetno, nakon što je navodno popravljen, projektirao na zid mutno sivo u jednoj točkici:

ZNAM DA BI SAMO DA SE JOŠ JEDNOM UŠLAGIRAM...

I onda bi bacili cefskop, oštećen toliko da se ne može popraviti, i Jerryja Fabina, oštećenog toliko da se ne može popraviti, u istu kantu za smeće.

No dobro, pomislio je. Kome treba Jerry Fabin? Osim možda Jerryju Fabinu, koji je jednom zamislio da će konstruirati i sagraditi trometarsku quad-i-TV konzolu kao poklon za frenda, a kad su ga pitali kako će to prebaciti iz svoje garaže u frendovu kuću, budući da će to biti tako

veliko kad ga napravi i tako teško, odgovorio je: "Nema frke, čovječe, samo ću ga preklopiti - već sam kupio šarke za to - preklopiti ga, kužiš, sve ću preklopiti i staviti u kovertu i poslati mu poštom."

U svakom slučaju, pomislio je Bob Arctor, nećemo morati stalno mesti afide iz kuće nakon što je Jerry bio u posjetu. Došlo mu je da se smije kad se sjetio toga; jednom su smislili cijelu priču - uglavnom ju je Luckman smislio, jer je bio dobar u tome, zabavan i pametan - o psihijatrijskom objašnjenju za Jerryev trip s afidama. Imalo je veze, naravno, s Jerryjem Fabinom kao malim djetetom. Jerry Fabin tako dode doma iz prvog razreda jednog dana, sa svojim malim knjigama pod miškom, veselo fučka, a tamo, u dnevnom boravku pored njegove majke, sjedi jedna velika afida, visoka oko metar i dvadeset. Njegova majka je gleda s ljubavlju.

"Što se događa?" pita mali Jerry Fabin.

"Ovo ovdje je tvoj stariji brat", kaže mu majka, "kojeg nikad prije nisi upoznao. Došao je živjeti s nama. Sviđa mi se više od tebe. On može uraditi mnoge stvari koje ti ne možeš."

I od tad nadalje, majka i otac Jerryja Fabina stalno su ga uspoređivali s njegovim starijim bratom, koji je afida. I dok njih dvojica odrastaju, Jerry progresivno dobija sve veći i veći kompleks niže vrijednosti - prirodno. Nakon srednje škole njegov brat dobija stipendiju za koledž, dok se Jerry zapošljava na benzinskoj pumpi. Nakon toga taj brat afida postaje slavan doktor ili znanstvenik; dobiva Nobelovu nagradu; Jerry još uvijek mijenja gume na benzinskoj pumpi i zaraduje dolar pedeset na sat. Njegova majka i otac ne prestaju ga podsjećati na to. Stalno govore: "Da si samo ti mogao biti kao tvoj brat."

Konačno Jerry pobegne od kuće. Ali još uvijek podsjesno vjeruje da su afide bolje od njega. U početku zamislja da je siguran, ali onda počinje opažati afide svud u

svojoj kosi i oko kuće, jer se njegov kompleks niže vrijednosti pretvorio u nekakvu seksualnu krivnju, a afide su kazna koju on nanosi sebi, itd.

Sad se to nije činilo smiješnim. Sad kad je Jerry odveden usred noći na zahtjev njegovih vlastitih prijatelja. Oni sami, svi prisutni s Jerryjem te noći, odlučili su to učiniti; to nije moglo biti odgodeno ni izbjegnuto. Jerry je, te noći, naslagao svaki vražji predmet u svojoj kući na prednja vrata, nekih petstotinjak kila raznog dreka, uključujući kauče i stolice i frižider i televizor, a onda je rekao svima da je golema superintelligentna afida s drugog planeta tamo vani i da se priprema provaliti unutra i srediti ga. I još će ih se spustiti kasnije, čak i ako ovu sredi. Te izvanzemaljske afide bile su daleko pametnije od bilo kojih ljudi, i proći će ravno kroz zidove ako to bude potrebno, otkrivajući svoje stvarne tajne moći na taj način. Da bi spasio sebe što je dulje moguće, morao je preplaviti kuću plinovitim cijankalijem, što je bio spreman učiniti. Kako je bio sprema to učiniti? Već je trakom hermetički oblijepio vrata i prozore. Onda je namjeravao odvrnuti sve pipe za vodu u kuhinji i kupaonici, poplavljajući kuću, govoreći da je rezervoar za toplu vodu u garaži pun cijankalija, a ne vode. Znao je za to već dugo i čuva je to za kraj, kao konačnu obranu. Oni sami će svi pomrijeti, ali će to bar spriječiti superintelligentne afide da uđu.

Njegovi prijatelji nazvali su policiju, i policija je razbila prednja vrata i odvukla Jerryja na NA-kliniku. Zadnje što im je Jerry svima rekao bilo je: "Donesite moje stvari kasnije - donesite moju novu jaknu s perlama na ledima." Upravo ju je kupio. Jako mu se svidala. To je bilo jedino što mu se tad uopće svidalo; smatrao je sve drugo što posjeduje kontaminiranim.

Ne, pomislio je Bob Arctor, sad se to ne čini smiješnim, i zapitao se zašto se ikad i činilo. Možda je sve to

izviralo iz straha, užasnog straha koji su svi oni osjećali tijekom zadnjih tjedana uz Jerryja. Ponekad je noću, Jerry im je rekao, hodao kućom sa sačmaricom, osjećajući prisustvo neprijatelja. Pripravan da puca prvi, prije nego što ga upucaju. To jest, obojicu.

A sad, pomislio je Bob Arctor, ja imam neprijatelja. Ili sam u svakom slučaju naišao na njegov trag; njegove znakove. A kad zadnji stupanj tog sranja udari, pomislio je, to zbilja udara. Bolje od bilo kakve posebne emisije koju su Ford ili GM ikad sponzorirali u udarnom televizijskom terminu.

Kucanje na vratima njegove spavaće sobe.

Dodirujući pištolj ispod jastuka, rekao je: "Da?"

Mrmlj-mrmlj. Barrisov glas.

"Uđi", rekao je Arctor. Posegnuo je i uključio lampu pored kreveta.

Barris je ušao, a oči su mu svjetlucale. "Još si budan?"

"Probudio me san", rekao je Arctor. "Religiozan san. U njemu se začuo jak prasak grmljavine, i najednom su se nebesa rastvorila i Bog se pojavio i Njegov glas je zatutnjaо na mene - kog je ono vraga rekao? - ah da: 'Srdim se na tebe, sinko moj,' rekao je On. Mrštio se. Ja sam se tresao, u snu, i gledao gore, i rekao sam: 'Što sam sad učinio, Gospode?' A On je rekao: 'Opet nisi stavio zatvarač na tubu zubne paste.' I tada sam shvatio da je to moja bivša žena."

Sjedajući, Barris je postavio ruke na svoja kožom prekrivena koljena, zagladio se, protresao glavom i sučelio se s Arctorom. Činilo se da je krajnje dobro raspoložen. "Pa", rekao je žustro, "došao sam do početne teoretske postavke glede toga tko je mogao sustavno i sa zlobom oštetići tvoj cefskop i mogao bi to opet učiniti."

"Ako ćeš reći da je to bio Luckman -"

"Čuj", rekao je Barris, nervozno se ljuljajući naprijed-natrag. "Š-š-što ako bih ti rekao da sam predvidio već

tjednima ozbiljan kvar u jednom od kućanskih aparata, naročito nekom skupocjenom koji je teško popraviti? Moja teorija zahtijevala je da se to dogodi! Ovo je potvrda moje sveopće teorije!”

Arctor ga je gledao.

Polako se zavalivši, Barris je ponovo poprimio mirnoću i vedar osmijeh. “Ti”, rekao je pokazujući.

“Misliš da sam ja to napravio”, rekao je Arctor. “Sjebao svoj vlastiti cefskop, neosiguran.” Preplavili su ga odvratnost i bijes. A bilo je kasno u noći; trebao mu je san.

“Ne, ne”, rekao je Barris brzo, izgledajući uz nemireno. “Ti gledaš osobu koja je to učinila. Zajebala ti cefskop. To je bila moja kompletna izjava koju sam namjeravao reći, ali mi nije bilo dopušteno izreći je.”

“Ti si to učinio?” Zbunjeno se zagledao u Barrisa, čije su oči bile mutne od neke vrste tupog likovanja. “Zašto?”

“Mislim, moja je teorija da sam ja to učinio”, rekao je Barris. “Pod posthipnotičkom sugestijom, očito. S amnezijskim blokom da se ne bih sjećao.” Počeo se smijati.

“Kasnije”, rekao je Arctor i ugasio lampu. “Mnogo kasnije.”

Barris je ustao, oklijevajući. “Hej, ali zar ne shvaćaš - ja imam napredno specijalizirano elektronsko tehničko umijeće, a imam i pristup njemu - ja živim ovdje. Ono što ne mogu skužiti, pak, je moj motiv.”

“Učinio si to zato što si trknut”, rekao je Arctor.

“Možda su me unajmile tajne sile”, zbunjeno je promrljao Barris. “Ali koji bi bili njihovi motivi? Možda da posiju sumnju i trvenje među nas, da uzrokuju da izbijje nesloga, da nas nahuškaju jednog na drugog, sve nas, nesigurne u koga možemo vjerovati, tko nam je neprijatelj i tako to.”

“Onda su uspjеле”, rekao je Arctor.

“Ali zašto bi htjele to učiniti?” govorio je Barris krećući se prema vratima; očajnički je mahao rukama.

“Toliko truda - uklanjanje one ploče na dnu, dobavljanje ključa koji otvara prednja vrata -”

Bit će mi drago, pomislio je Bob Arctor, kad unesemo holoskenere i postavimo ih po cijeloj kući. Dodirnuo je svoj pištolj, osjetio se smirenije, a onda se zapitao treba li se uvjeriti da je još pun metaka. Ali ču se onda, shvatio je, zapitati je li udarna igla uklonjena i je li barut izvađen iz čahura i tako dalje, sve dalje i dalje, opsivno, poput dječačića koji broji pukotine na pločniku da bi smanjio svoj strah. Mali Bobby Arctor, koji ide doma iz prvog razreda sa svojim malim knjigama, uplašen nepoznatog što leži pred njim.

Posegnuvši, pipao je po okviru kreveta, uzduž i uzduž, sve dok mu prsti nisu napipali selotejp. Odljepljujući ga, izvukao je iz njega, dok je Barris još bio u sobi i gledao, dvije tablete Tvari S pomiješane s quaakom. Podižući ih do usta, ubacio ih je niz grlo, bez vode, a onda se zavalio s uzdahom.

“Gubi se”, rekao je Barrisu.

I zaspao.

5

Bilo je neophodno da Bob Arctor bude neko vrijeme izvan kuće da bi ona bila ispravno (što znači bez grešaka) ozvučena, uključujući i telefon, premda je telefonska linija bila prisluškivana drugdje. Obično se praksa sastojala od toga da se promatra dotična kuća dok se ne uoči da su svi izašli na takav način da je to nagovještavalo da se neće skoro vratiti. Vlasti su ponekad morale čekati danima ili čak i nekoliko tjedana. Konačno, ukoliko ništa drugo ne bi uspjelo, bio bi sređen neki izgovor: stanare bi obavijestili da zaprašivač gamadi ili neka takva izmišljena osoba dolazi na cijelo poslijepodne i svi se moraju izgubiti do, recimo, šest popodne.

Ali u ovom je slučaju osumnjičeni Bob Arctor ljubazno napustio svoju kuću, odvodeći svoja dva cimera sa sobom, da bi pogledali jedan cefalokromoskop koji su mogli koristiti na posudbu dok Barris ne popravi njegov. Njih trojica viđeni su kako odlaze Arctorovima autom, izgledajući ozbiljno i odlučno. Onda je nešto kasnije, na prvom zgodnom mjestu, što je bila telefonska govornica na benzinskoj pumpi, koristeći audio rešetku svog mutiodijela, Fred nazvao i izvijestio da nikoga neće biti kod kuće ostatak tog dana. Čuo je kako su njih trojica odlučili da će se odvesti sve dolje do San Diega u potrazi za jeftinim, ukradenim cefskopom koji neki tip nudi u najam za oko pedeset baksa. Cijena tipična za frika na žutom. Po toj cijeni vrijedilo se toliko voziti i potrošiti toliko vremena.

Također, to je dalo vlastima priliku da obave malu ilegalnu pretragu povrh i preko onog što su njihovi civilni

agenti radili kad nitko ne gleda. Vadili su ladice radnog stola da vide što je zalipljeno na poledini. Rastavljadi su stupove samostojećih svjetiljki da vide hoće li stotine tableta ispasti iz njih. Zagledali su školjke toaleta da vide kakvi su paketići u toalet papiru zavučeni izvan vidjela tamo gdje bi ih povlačenje vode automatski ispralo. Gledali su u ledenicu frižidera da vide ima li u nekom od paketa smrznutog graha i graška i smrznute droge, luka-vo krivo označene. U meduvremenu su postavljeni komplirani holoskeneri, a policajci su sjedali na različita mjesta da skenere provjere. Isto je bilo i s audio skenerima. Ali video stvar bila je bitnija i oduzimala više vremena. I naravno da se skeneri nisu smjeli vidjeti. Postaviti ih zahtijevalo je vještinu. Trebalo je isprobati brojne lokacije. Tehničari koji su to radili bili su dobro plaćeni, jer ako bi oni zasrali i holoskener bi kasnije uočio neki od obitavatelja, onda bi obitavatelji, svi oni, znali da se do njih doprlo i da su pod prismotrom, i ohladili bi sa svojim aktivnostima. A uz to bi ponekad i iščupali cijeli sustav za skeniranje i prodali ga.

Pokazalo se kao jako teško na sudu, razmišljao je Bob Arctor dok je vozio prema jugu duž Autoputa San Diego, dobiti osude za krađu i prodaju elektronskih sredstava detekcije ilegalno instaliranih u nečije prebivalište. Policija je mogla samo pokušati s uhićenjem negdje drugdje, po nekom drugom kršenju propisa. Međutim, pušeri bi u sličnoj situaciji reagirali izravno. Sjećao se slučaja u kojem je jedan diler heroinom, koji je htio smjestiti nekoj trebi, podmetnuo dva paketa heroina u dršku njezinog glaćala, a onda je anonimno dojavio telefonski na OT-KU-CAJ. Prije nego što se po dojavi moglo postupiti, treba je našla heroin ali, umjesto da ga baci u zahod, ona ga je prodala. Policajci su došli, nisu našli ništa, onda napravili glasovni otisak telefonske dojave, i uhitili pušera zbog davanja lažnih informacija vlastima. Dok je bio

vani uz jamčevinu, pušer je kasno jedne večeri posjetio trebu i pretukao je skoro na smrt. Kad je bio uhvaćen i upitan zašto joj je iskopao jedno oko, polomio obje ruke i nekoliko rebara, on je objasnio da je treba našla dva paketa heroina visoke čistoće koji su pripadali njemu, prodala ih i dobro zaradila, a njemu nije dala udio. Takav je, razmišljao je Arctor, pušerski mentalitet.

Ostavio je Luckmana i Barrisa da se cjenkaju za cef-skop; to ih je ne samo obojicu nasukalo i spriječilo da se vrate doma dok je instalacija prislušnih uređaja bila u tijeku, već mu je i dopustilo da provjeri nekog koga nije vidio već više od mjesec dana. Rijetko je odlazio tamo, a činilo se da ta treba ne radi ništa osim što se puca methom dva do tri puta na dan i kurva da bi platila za to. Živjela je sa svojim dilerom, koji je stoga bio i njen svodnik. Obično Dana Manchera ne bi bilo tijekom dana, što je bilo dobro. I diler je bio ovisnik, ali Arctor nikad nije uspio skužiti o čemu. Očito o raznim drogama. U svakom slučaju, ma što to bilo, Dan je postao čudan i gadan, nepredvidiv i nasilan. Bilo je pravo čudo što ga lokalna policija nije odavno pokupila na temelju lokalnih prekršaja javnog reda. Možda su bili potplaćeni. Ili ih, najvjerojatnije, jednostavno nije bilo briga; ti su ljudi živjeli u siromašnoj četvrti među penzićima i drugim goljama. Policija je samo zbog velikih zločina ulazila u niz zgrada Cromwell Villagea i pripojeno smetlište, parkirališta i zakrčene ulice.

Kao da ništa nije više doprinosilo bijedi nego hrpa struktura od bazaltnih blokova smišljena da ljude izvuče iz bijede. Parkirao je, pronašao dotični haustor koji je zaudarao po urinu, popeo se u tamu, našao vrata Zgrade 4 označena s G. Puna konzerva Drānoa* ležala je pred vratima, on ju je automatski podigao, pitajući se koliko se djece tu igra i sjetivši se, na trenutak, svoje vlastite djece

* kemijsko sredstvo za otčepljivanje začepljениh cijevi

i zaštitničkih poteza koje je zbog njih izvodio mnogih godina. To je bio jedan od takvih poteza, dizanje konzerve. Kucnuo je njome po vratima.

Uskoro je brava na vratima zazvečala, a vrata su se otvorila, s lancem iznutra; cura, Kimberly Hawkins, provirila je van. "Da?"

"Hej, čovječe", rekao je. "Ja sam, Bob."

"Što to imaš?"

"Konzervu Drānoa."

"Ma nemoj." Otključala je vrata bezvoljno; i glas joj je bio bezvoljan. Kimberly je bila u daunu, mogao je uočiti. Jako u daunu. A cura je imala i masnicu na oku i rasječenu usnu. I kad je pogledao uokolo vidio je da su prozori malog, prljavog stana bili porazbijani. Krhotine stakla ležale su na podu, skupa s prevrnutim pepeljarama i praznim bocama od kole.

"Jesi li sama?" pitao je.

"Aha. Dan i ja smo se posvadali pa je otišao." Cura, napola Meksikanka, sitna i ne baš zgodna, sa žućkastim tenom kristal-frika, gledala je dolje u prazno kad je govorila, i shvatio je da joj je glas promukao. Neke droge imale su takav učinak. Također, imala ga je i upala grla. Stan se vjerojatno nije mogao grijati, ne s razbijenim prozorima.

"Prebio te." Arctor je stavio konzervu Drānoa na visoku policu, na neke porno romane u mekom uvezu, većinom zastarjele.

"Pa, nije imao svoj nož, hvala Bogu. Svoj Case nož koji sad nosi u koricama na remenu." Kimberly je sjela u naslonjač iz kojeg su virile opruge. "Što hoćeš, Bobe? Baš sam u bedu, zbilja jesam."

"Hoćeš da ti se vrati?"

"Pa -" Malo je slegnula ramenima. "Tko zna?"

Arctor je otišao do prozora i pogledao van. Dan Mancher nesumnjivo će se pojavitи prije ili kasnije; cura je

bila izvor novca, a Dan je znao da će joj trebati redovne doze kad potroši svoju zalihu. "Koliko možeš izdržati?" pitao je.

"Još jedan dan."

"Možeš li naći negdje drugdje?"

"Da, ali ne tako jeftino."

"Što ti nije u redu s grlom?"

"Prehlada", rekla je. "Od propuha."

"Trebala bi -"

"Ako odem kod doktora", rekla je, "vidjet će da sam na kristalu. Ne mogu otići."

"Doktora ne bi bilo briga."

"Ma bi." Tad je oslušnula; zvuk ispuha auta, nepravilan i glasan. "Je li to Danov auto? Crveni Ford Torino iz sedamdeset devete?"

Kroz prozor je Arctor pogledao van na smećem posuti parking, video kako se olupani crveni Torino zaustavlja, s tamnim dimom koji je izbijao iz obje cijevi ispuha, i kako se vozačka vrata otvaraju. "Da."

Kimberly je zaključala vrata; dvije dodatne brave. "Vjerojatno ima svoj nož."

"Imaš telefon."

"Ne", rekla je.

"Trebala bi nabaviti telefon."

Cura je slegnula ramenima.

"Ubit će te", rekao je Arctor.

"Neće sad. Ti si tu."

"Ali kasnije, kad ja odem."

Kimberly je opet sjela i ponovo slegnula ramenima.

Nakon nekoliko trenutaka mogli su čuti korake vani, a zatim kucanje na vratima. Onda Dana kako joj viče da otvori vrata. Ona je doviknula da neće i da je netko s njom. "Dobro", povikao je Dan, visokim glasom, "onda će ti izrezati gume." Otrčao je dolje, i Arctor i cura gledali su kroz prozor kako Dan Mancher, mršavi, kratko

ošišani frajer homoseksualnog izgleda maše nožem, prilazi njenom autu, još uvijek vičući na nju, tako da su te riječi mogli čuti svi u zgradama: "Irezat će ti gume, pizda ti materina! A onda će te ubiti, jebem ti mater!" Sagnuo se i posjekao prvo jednu gumu pa još jednu na njenom starom Dodgeu.

Kimberly, najednom probuđena, skočila je do vrata stana i panično počela otključavati razne brave. "Moram ga zaustaviti! Reže mi sve gume! Nemam osiguranje!"

Arctor ju je zaustavio. "I moj auto je тамо." Nije imao svoj pištolj sa sobom, naravno, a Dan je imao Case nož i bio izvan kontrole. "Gume nisu -"

"Moje gume!" vrištala je cura, pokušavajući otvoriti vrata.

"To on i hoće da učiniš", rekao je Arctor.

"Kat niže", prodahtala je Kimberly. "Možemo nazvati policiju - oni imaju telefon. Hajdemo! Pusti me!" Odgurnula ga je ogromnom snagom i uspjela otvoriti vrata. "Zvat će policiju. Moje gume! Jedna je sasvim nova!"

"Ići će s tobom." Dograbio ju je za rame; ona se zatezurala ispred njega po stubama, jedva je uspio održati korak s njom. Već je stigla do sljedećeg stana i lupala na vrata. "Otvorite, hoćete li, molim vas?" zazivala je. "Molim vas, želim zvati policiju! Molim vas, pustite me da zovem policiju!"

Arctor je stao pokraj nje i pokucao. "Trebamo vaš telefon", rekao je. "Ovo je hitan slučaj."

Postariji muškarac, u sivoj vesti s kravatom i hlačama uredno ispeglanim na crtlu, otvorio je vrata.

"Hvala", rekao je Arctor.

Kimberly se progurala unutra, otrčala do telefona i pozvala centralu. Arctor je stajao okrenut prema vratima, čekajući da se Dan pojavi. Sada nije bilo zvukova, osim Kimberlynog blebetanja telefonistici; zbrkana priča, nešto o svadi oko para čizama vrijednog sedam dolara. "On

je rekao da su njegove jer sam ih kupila njemu za Božić”, blebetala je, “ali bile su moje jer sam ih ja platila, i onda ih je on htio uzeti pa sam im ja odsjekla stražnji dio otvaračem za konzerve, pa je on -” Zastala je, a onda rekla, klimajući glavom: “U redu, hvala. Da, ostat ču na vezi.”

Vremešni muškarac pogledao je Arctora, koji mu je užvratio pogled. U drugoj sobi jedna je starija žena u šarenoj haljini gledala nijemo, lica ukočenog od straha.

“Ovo vam sigurno teško pada”, obratio se Arctor strom paru.

“Stalno se događa”, odgovorio je muškarac. “Čujemo ih po cijelu noć, svaku noć, kako se svađaju, i njega kako stalno govori da će je ubiti.”

“Trebali smo se vratiti u Denver”, rekla je stara gospoda. “Rekla sam ti to, trebali smo se odseliti natrag.”

“Te užasne svade”, nastavi starac. “I razbijanje stvari, i buka.” Pogledao je Arctora, skrhano, možda tražeći pomoć, ili razumijevanje. “Stalno, nikad ne prestaje, a onda, što je još gore, znate da svaki put -”

“Da, reci mu to”, poticala ga je stara gospoda.

“Što je još gore”, rekao je starac dostojanstveno, “je da svaki put kad izademo van, idemo van u kupovinu ili poslati pismo, ugazimo u... znate, ono što psi ostavljaju.”

“Pseću kakicu”, rekla je stara gospoda ogorčeno.

Pojavio se auto lokalne policije. Arctor je dao svoju izjavu kao svjedok, ne identificirajući se kao policajac. Murjak je zapisao njegovu izjavu i probao uzeti izjavu i od Kimberly, kao stranke koja se žalila, ali ono što je ona govorila nije imalo smisla; stalno je trabunjala o paru čizama i zašto ih je kupila, koliko su joj značile. Murjak je sjedio sa svojom bilježnicom, jednom je digao oči prema Arctoru i pogledao ga s hladnim izrazom lica koji Arctor nije mogao pročitati ali mu se svejedno nije svidio. Murjak je na kraju savjetovao Kimberly da nabavi

telefon i nazove ako se osumnjičeni vrati i opet radi probleme.

“Jeste li primijetili izrezane gume?” rekao je Arctor kad je murjak krenuo otići. “Jeste li pregledali njeno vozilo, tamo vani na parkiralištu, i osobno opazili broj izrezanih guma, rezove u oblozi nanijete oštrim predmetom, nedavno - još uvijek nije sav zrak izašao?”

Murjak ga je opet pogledao s istim izrazom lica i otišao bez ikakvog komentara.

“Bolje nemoj ostati ovdje”, rekao je Arctor Kimberly. “Trebao ti je savjetovati da odeš. Pitati te možeš li negdje drugdje boraviti.”

Kimberly je sjedila na svom otrcanom kauču, u otpadom posutom dnevnom boravku, očiju opet mutnih nakon što je obustavila uzaludne pokušaje da objasni svoju situaciju istražnom policajcu. Slegnula je ramenima.

“Ovest ču te negdje”, rekao je Arctor. “Poznaješ li neke prijatelje kod kojih -”

“Odjebi odavde!” rekla je Kimberly naglo, glasom veoma nalik na Mancherov ali promuklijim. “Odjebi odavde, Bobe Arctoru - gubi se, gubi se, jebo te. Daj idi u pizdu materinu.” Glas joj se kreštavo pojačao, a onda pukao od očaja.

Otišao je i polako krenuo stubama, korak po korak. Kad je stigao do najdonje stube, nešto je lupilo i zakotrljalo se za njim: bila je to konzerva Drănoa. Čuo je kako se njena vrata zaljučavaju, brava za bravom. Uzaludne brave, pomislio je. Uzaludno sve. Istražni policajac savjetuje je da nazove ako se osumnjičeni vrati. Kako može nazvati bez da izade iz stana? A tad će je Dan Mancher isjeći kao što je isjekao gume. I - sjetivši se pritužbe staraca odozdo - ona će vjerojatno prvo ugaziti, a onda pasti mrtva u pseće govno. Došlo mu je da se histerično smije zbog prioriteta tih staraca; ne samo da je izbezumljeni frik kat iznad njih svaku noć premlaćivao i prijetio da će

ubiti i vjerojatno će uskoro i ubiti mladu ovisnicu koja se kurva i koja je sigurno imala upalu grla ako ne i još po-nešto, već *uz to* -

Dok je vozio Luckmana i Barrisa natrag na sjever, naglas se nasmijao. "Pseće govno", rekao je. "Pseće govno." Ima humora u psećem govnu, pomislio je, ako uspiješ to skužiti. Smiješno pseće govno.

"Bolje predi u drugu traku i pretekni onaj Safewayev kamion", rekao je Luckman. "Teretnjak se jedva kreće."

Prešao je u lijevu traku i ubrzao. Ali tada, kad je skinuo nogu s gasa, papučica je odjednom propala do poda, motor je istodobno zaurlao i auto je jurnuo naprijed ogromnom, nekontroliranom brzinom.

"Uspori!" rekli su uglaš i Luckman i Barris.

Sad je auto već skoro dostigao sto na sat* ; ispred njih se ukazao VW kombi. Papučica za gas je krepala; nije se vraćala gore, bila je beskorisna. I Luckman, koji je sjedio pored njega, i Barris, koji je sjedio iza njega, instinktivno su podigli ruke. Arctor je okrenuo volan i projurio pored VW kombija, s lijeve strane, gdje je ostalo malo prostora prije nego što ga je popunila jureća Corvette. Corvette je zatrubila, čuli su kako joj škripe kočnice. Sad su Luckman i Barris vikali; Luckman je najednom posegnuo i isključio paljenje; Arctor je u meduvremenu izbacio mjenjač iz brzine. Auto je usporio, a on ga je zakočio, prešao u desnu traku i onda, s motorom konačno ugašenim i mjenjačem izvan brzine, skotrljao se na zaustavnu traku i postupno stao.

Corvette, koja je odavno odmakla cestom, i dalje je indignirano trubila. A tad je i ogromni Safeway kamion protutnjaо mimo njih i u zaglušujućem trenutku oglasio se svojom sirenom.

"Koji se kurac dogodio?" rekao je Barris.

Arctor, kojem su i ruke i glas i ostatak njega drhtali, rekao je: "Povratna opruga na pedali - za gas. Zaglavila

* sto milja, više od 150 km

se ili slomila.” Pokazao je dolje. Svi su pogledali papučicu, koja je još ležala sasvim uz pod. Motor je dospio do maksimalnog broja okretaja, što je njegovom autu bilo previše. Nije zabilježio njihovu konačnu brzinu na putu, vjerojatno dosta preko stotke. I, shvatio je, premda je refleksno zaledao na hidraulične kočnice, auto je samo usporio.

Njih trojica su nijemo izašla na pločnik zaustavne trake i podigli haubu. Bijeli dim se uzdigao s poklopca za ulje i odozdo. A skoro kipuća voda cvrčala je iz odvodne cijevi hladnjaka.

Luckman je poseguo preko usijanog motora i pokazao prstom. “Nije opruga”, rekao je. “Spojka između pedale i rasplinjača. Vidiš? Raspala se.” Duga šipka ležala je besciljno uz blok motora, viseći nemoćno i beskorisno dolje s prstenom zatvarača i dalje na svom mjestu. “Pa se pedala za gas nije podigla kad si podigao nogu. Ali -” Neko vrijeme je proučavao rasplinjač, nabravši lice.

“Postoji sigurnosna premosnica na rasplinjaču”, rekao je Barris, iskezivši se i pokazavši svoje zube sintetičkog izgleda. “Taj sustav kad se veza odvoji -”

“A zašto se odvojila?” upao je Arctor. “Zar ne bi taj prsten zatvarača trebao držati maticu na mjestu?” Povukao je rukom duž šipke. “Kako je mogao tek tako otpasti?”

Kao da ga ne čuje, Barris je nastavio: “Ako iz bilo kog razloga spona popusti, onda bi motor trebao upasti u ler. Kao sigurnosna mjera. Ali je umjesto toga otišao na maksimalan broj okretaja.” Izvio je tijelo da bolje pogleda rasplinjač. “Ovaj šaraf je skroz odvijen”, rekao je. “Šaraf za ler. Pa je, kad se veza odvojila, premosnica otišla na drugu stranu, gore umjesto dolje.”

“Kako se to moglo dogoditi?” rekao je Luckman gласno. “Je li se mogao tako odvrnuti slučajno?”

Ne odgovarajući, Barris je izvadio svoj džepni nožić, izvukao malu oštricu, i počeo polako zavrtati šaraf za pri-lagodbu lera. Brojio je naglas. Dvadeset okretaja šarafa da bi ga se vratilo natrag. "Da se olabavi prsten zatvarača i spoj s maticama koji drži poluge za povezivanje gasa skupa", rekao je, "bila bi potrebna posebna alatka. Štoviše, par njih. Pretpostavljam da će trebati oko pola sata da se ovo opet spoji. Ja imam te alatke u svojoj kutiji s alatom."

"Tvoja kutija s alatom je kod kuće", rekao je Luckman.

"Da", klimnuo je glavom Barris. "Onda moramo doći do benzinske pumpe i, ili posuditi njihovu, ili dovesti ovamo njihov kamion za vuču. Predlažem da ih dovedemo ovamo da sve pregledaju prije nego što se krenemo opet voziti."

"Hej, čovječe", rekao je Luckman glasno, "je li se ovo dogodilo slučajno ili je učinjeno namjerno? Kao cef-skop?"

Barris se zamislio, još uvijek se smiješeći lukavo i kiselo. "Ne bih sa sigurnošću mogao reći za ovo. Normalno, sabotaža na autu, zlonamjerno oštećenje da se izazove nesreća..." Pogledao je Arctora, očima nevidljivima iza zelenih naočala. "Skoro smo se skršili. Da je ona Corvette dolazila imalo brže... Skoro da nije bilo jarka u koji bi mogao skrenuti. Trebao si ugasiti paljenje čim si shvatio što se dogodilo."

"Izbacio sam ga iz brzine", rekao je Arctor. "Kad sam shvatio. Na trenutak nisam mogao skužiti." Pomislio je: da su bile kočnice, da je pedala kočnice otišla do poda, skužio bih prije, bolje bih znao što da radim. Ovo je bilo tako - čudno.

"Netko je to namjerno učinio", rekao je Luckman glasno. Okretao se bijesno u krug, mašući objema šakama. "MATER MU JEBEM! Skoro smo najebali! Skoro su nas jebeno sredili!"

Barris je, stojeći potpuno na vidjelu pored ceste kojom se kretao gust promet, izvadio malu rožnatu burmuticu punu tableta smrti i uzeo nekoliko. Dodao je burmuticu Luckmanu, koji je uzeo par, pa je dodao Arctoru.

“Možda nas to sjebava”, rekao je Arctor, odbijajući irritirano. “Skenja nam mozak.”

“Doup ne može sjebati spojku gasa i štelanje rasplinjača”, rekao je Barris, još uvijek pružajući burmuticu Arctoru. “Bolje uzmi najmanje tri - Primo su, ali blage. Sjećene s malo metha.”

“Daj makni jebenu burmuticu”, rekao je Arctor. Osjećao je, u svojoj glavi, bučne glasove koji su pjevali: grozna glazba, kao da se stvarnost oko njega ukiselila. Sve je sad - jureći auti, dvojica muškaraca, njegov vlastiti auto s dignutom haubom, miris smoga, jarka, vrela svjetlost podneva - bilo kao užeglo, kao da se, pomislio je, svijet ukvario, prije nego bilo što drugo. Nije toliko postao odjednom, zbog ovog, opasan, ne zastrašujući, već više kao istrulio, smrdljiv za pogled i zvuk i njuh. Od toga mu je bilo zlo, zatvorio je oči i zadrhtao.

“Što si nanjušio?” pitao ga je Luckman. “Neki trag, čovječe? Neki miris motora koji -”

“Pseće govno”, rekao je Arctor. Mogao ga je namihrisati, iz prostora motora. Saginjući se, onjušio je, jasno i još jače ga osjetio. Čudno, pomislio je. Iščašeno i jebeno čudno. “Njušite li vi pseće govno?” pitao je Barrisa i Luckmana.

“Ne”, rekao je Luckman, zagledajući ga. Barrisu je rekao: “Je li bilo kakvih psihodelika u tom doupu?”

Barris je, smijesеći se, odmahnuo glavom.

Dok se naginjaо nad vrući motor, njušeći pseće govno, Arctor je u sebi znao da je to iluzija; nije bilo smrada psećeg govna. Ali ga je još uvijek osjećao. I sad je i bio, razmazane po bloku motora, naročito nisko dolje kod svjećica, tamnosmeđe mrlje, ružnu tvar. Ulje, pomislio

je. Proliveno ulje, izbačeno ulje; možda mi je procurila glavna brtva. Ali morao je posegnuti i dotaći da bi bio siguran, da učvrsti svoje racionalno uvjerenje. Njegovi prsti naišli su na ljepljive smeđe mrlje, i prsti su mu odskočili natrag. Upao je prstima u pseće govno. Sloj psećeg govna bio je razmazan svud po bloku motora, po žicama. Onda je shvatio i da ga ima na požarnom štitniku. Dizući pogled, video ga je na zvučnoj izolaciji pod haubom. Smrad ga je zapuhnuo, zatvorio je oči, drhteći.

“Hej, čovječe”, rekao je Luckman pronicavo, hvatajući Arctora za rame. “Imaš flashback, je li?”

“Besplatne ulaznice za kazalište”, složio se Barris i zacerekao se.

“Bolje sjedni”, rekao je Luckman; odveo je Arctora do vozačevog sjedala i posjeo ga tamo. “Čovječe, baš si zafrikirao. Samo sjedi tu. Samo polako. Nitko nije poginuo, a sad smo upozorenici.” Zatvorio je vrata auta pored Arctora. “Sad smo okej, kužiš?”

Barris se pojavio pokraj prozora i rekao: “Hoćeš malo psećeg govna, Bobe? Za žvakati?”

Otvorivši oči, smrznut, Arctor se zagledao u njega. Barrisove oči iza zelenih stakala nisu odavale ništa, nikakav nagovještaj. Je li zbilja to rekao? zapitao se Arctor. Ili je moja glava to izmisnila? “Što, Jime?” rekao je.

Barris se počeo smijati. I smijati i smijati.

“Ostavi ga na miru, čovječe”, rekao je Luckman i udario Barrisa u leđa. “Odjebi, Barrise!”

Arctor je rekao Luckmanu: “Što je maloprije rekao? Koji mi je kurac točno rekao?”

“Ne znam”, rekao je Luckman. “Ne mogu prokužiti pola tih stvari kojima Barris zasere ljude.”

Barris se još uvijek smješkao, ali je zašutio.

“Ti prokleti Barrisu”, rekao mu je Arctor. “Znam da si ti to učinio, sjebao cefskop i sad auto. Ti si to napravio, u pizdu materinu, ludi friku, jebem ti mater.” Glas mu je

bio jedva čujan njemu samom, ali dok je to izvikivao nasmiješenom Barrisu, užasni smrad psećeg govna se pojao. Odustao je od pokušaja da govori i sjedio je tu za beskorisnim volanom svog auta pokušavajući ne povratiti. Hvala Bogu da je i Luckman pošao, pomislio je. Ili bi za mene danas sve bilo gotovo. Sve bi bilo jebeno gotovo, u rukama ovog munjenog jebenog gada, ove pizde koja živi u istoj kući sa mnom.

“Samo polako, Bobe”, prodro je Luckmanov glas do njega kroz valove mučnine.

“Znam da je on”, rekao je Arctor.

“Kvragu, zašto?” kao da je Luckman govorio, ili pokušavao reći. “I sebe bi sjebao na taj način. Zašto, čovječe? Zašto?”

Miris Barrisa koji se još smiješio preplavio je Boba Arctora i on se izbljuvao na upravljačku ploču vlastitog auta. Tisuću glasića zacilikalo je, sjajući u njega, a smrad se konačno povukao. Tisuću glasića koji izvikuju svoju čudnovatost; nije ih razumio, ali je barem mogao vidjeti, a i smrad je nestajao. Zadrhtao je, i posegnuo u džep po rupčić.

“Što je bilo u tim tabletama koje si nam dao?” pitao je Luckman nasmiješenog Barrisa.

“Hej, i ja sam ih uzeo”, rekao je Barris, “kao i ti. I nije nam dalo loš trip. Znači da to nije bilo od doupa. A i bilo je prerano. Kako bi moglo biti od doupa? Želudac ne može apsorbirati –”

“Otrovao si me”, rekao je Arctor bijesno, vida skoro razbistrenog, uma bistrog, osim od straha. Sad se strah pojavio, racionalno reagiranje umjesto ludila. Strah od onog što se zamalo dogodilo, što je to značilo, strah strah užasni strah od nasmiješenog Barrisa i njegove jebene burmutice i njegovih objašnjenja i njegovih ljigavih izreka i ponašanja i navika i običaja i dolazaka i odlazaka. I njegove anonimne telefonske dojave policiji o Robertu

Arctoru, njegove skrpane mreže da skrije svoj pravi glas koja je prilično dobro funkcionirala. Osim što je to morao biti Barris.

Bob Arctor je pomislio: *Jebem mu mater, prozreo me.*

“Nikad nisam video da netko pozvizdi tako brzo”, rekao je Barris, “a opet -”

“Je li ti sad dobro, Bobe?” pitao je Luckman. “Počistit ćemo bljuvotinu, nema frke. Bolje sjedi otraga.” I on i Barris otvorili su vrata auta; Arctor je ošamućeno kliznuo van. Barrisu je Luckman rekao: “Jesi li siguran da mu nisi uvalio nešto?”

Barris je digao ruke visoko u zrak, kao znak nevinosti.

6

Stavak. Ono čega se tajni agent za borbu protiv droge najviše boji nije da će biti upucan ili prebijen, nego da će mu uvaliti veliki šut nekog psihodelika koji će mu ostatak života vrtjeti beskrajni cjebovečernji horor film u glavi, ili da će ga ušlagirati meksičkim šutom, pola heroina i pola Tvari S, ili oboje navedeno plus otrov poput strihnina, što će ga skoro ubiti ali ne sasvim, pa se sljedeće može dogoditi: doživotna ovisnost, doživotni horor film. Utonut će u egzistenciju oko igle i žlice, ili odsakati od zidova u nekoj psihijatrijskoj bolnici ili, najgore od svega, u saveznoj klinici. Pokušavat će stresti afide sa sebe dan i noć ili vječito biti zbunjen zato što više ne može ulaštiti pod. I sve to će se dogoditi namjerno. Netko je skužio što on radi i onda ga sredio. I sredili su ga na taj način. Najgori od svih načina: stvarima koje prodaju i zbog kojih ih on goni jer ih prodaju.

Što je, razmišljao je Bob Arctor dok se oprezno vozio kući, značilo da i dileri i agenti za narkotike znaju što ulične droge čine ljudima. U tome su se slagali.

Mehaničar iz Unionove postaje blizu mjesta gdje su parkirali dovezao se i pregledao auto i konačno ga popravio po cijeni od trideset dolara. Sve ostalo je bilo u redu, osim što je mehaničar dosta dugo pregledavao lijevi prednji ovjes.

“Nešto tu nije u redu?” pitao je Arctor.

“Izgleda kao da biste mogli osjetiti probleme kod oštrog lijevog skretanja”, rekao je mehaničar. “Zanosi li vam uopće?”

Auto nije zanosio, ne da je Arctor to primjetio. Ali mehaničar je odbio reći još nešto; samo je čačkao po opruzi i kružnom zglobu i uljnom amortizeru. Arctor mu je platio, a kamion za vuču se odvezao. Onda se vratio u vlastiti auto, skupa s Luckmanom i Barrisom - obojica su se sad vozila otraga - i krenuo na sjever prema okrugu Orange.

Dok je vozio, Arctor je prevrtao u glavi druge ironične suglasnosti u umovima agenata za narkotike i dileru. Nekoliko agenata za narkotike koje je on znao predstavljali su se kao dileri zbog svog posla i na kraju završili tako što su prodavali haš a onda, ponekad, čak i žuto. To je bio dobar zaklon, ali je donosio agentu i postupno rastuću zaradu, preko i iznad njegove službene plaće, plus ono što bi zaradio kad bi pomogao uhvatiti i zaplijeniti pošiljku znatne veličine. Takoder, agenti su zalažili sve dublje i dublje u korištenje svoje vlastite robe, cijelog načina života, kao uobičajenog tijeka stvari; postajali su bogati dileri, ovisnici kao i narkići, i nakon nekog vremena neki od njih počeli bi se povlačiti iz rada na sprovođenju zakona, u korist dilanja puno radno vrijeme. A opet, neki dileri, da bi sjebali neprijatelje ili kad bi očekivali neminovno uhićenje, počeli bi raditi za zakon i krenuli tim putem, završavajući kao neslužbeni tajni agenti za narkotike. Sve je to postajalo mutno. Svijet droge bio je ionako mutan svijet za svakoga. Za Boba Arctora, na primjer, sad je postao mutan; tijekom tog poslijepodneva duž Autoputa San Diego, kad su on i njegovi frendovi bili na pola sekunde i pola metra da budu zbrisani, vlasti su, u njegovo ime - nadao se - propisno ozvučile njihovu kuću a, ako je to bilo učinjeno, onda će on možda odsad nadalje biti siguran od stvari poput ove koja se dogodila danas. Bila je to dobra sreća koja bi na kraju mogla predstavljati razliku između toga da završi otrovan ili upucan ili ovisan ili mrtav naspram one da zakuca svog neprijatelja,

zakuca onog tko god to bio koji ga je danas u stvari zama-lo sredio. Jednom kad holoskeneri budu na svom mjestu, prežvakavao je, bit će veoma malo sabotaža i napada uperenih na njega. Ili u svakom slučaju uspješnih sabo-taža i uspješnih napada.

To je bila otprilike jedina pomisao koja ga je smiri-vala. Krivci, razmišljaо je dok se vozio gustim kasno-popodnevnim prometom što je pažljivije mogao, mogu bježati i kad ih nitko ne progoni - čuo je za to, i možda je to i bilo točno. Ono što je svakako bilo točno, međutim, bilo je da su krivci bježali, bježali kao sam vrag i podu-zimali dosta brzih predostrožnosti, kad ih netko jest pro-gonio: netko stvaran i stručan i istodobno skriven. I ve-o-ma blizu. Onoliko blizu, pomislio je, koliko je blizu stražnje sjedalo njegovog auta. Gdje može, da ima svoj frajerski nikakvi pištolj .22, jednostrukog djelovanja, nje-mačke proizvodnje i njegov isto tako frajerski skrpani ridikulozni navodni prigušivač s njim, a Luckman je zaspao kao i obično, smjestiti metak šupljeg vrha kroz moj potiljak i ja ču biti mrtav kao i Bobby Kennedy, koji je umro od rana od metaka istog tog kalibra - tako malog promjera.

I ne samo danas nego svaki dan. I svaku noć.

Osim što ču u kući, kad provjerim skladišne kolutove holoskenera, prilično dobro znati prilično skoro što svi u mojoj kući rade i kad to rade i zašto, računajući i mene. Gledat ču samog sebe, pomislio je, kako ustajem noću pišati. Gledat ču sve sobe na dvadesetčetirisatnoj osnovi... premda će postojati odmak. Neće mi mnogo pomoći ako holoskeneri uhvate kako mi daju šut neke dezori-jentacijske droge koju su Andeli pakla mrknuli iz vojnog arsenala i koja mi je stavljena u kavu; netko drugi s aka-demije tko pregleda skladišne kolutove morat će gledati moje koprcanje, kada više ne budem u stanju vidjeti ili znati gdje sam ili što sam. Bit će to iskustvo koje ja čak

ni neću dobiti. Netko drugi morat će ga imati umjesto mene.

Luckman je rekao: "Pitam se što se događalo kod kuće dok nas nije bilo cijeli dan. Znaš, ovo dokazuje da je netko krenuo zbilja te gadno sjebati, Bobe. Nadam se da će, kad se vratimo, kuća još biti тамо."

"Da", odgovorio je Arctor. "Nisam mislio na to. A ionako nismo dobili cefskop na posudbu." Izgovorio je to tako da mu glas bude prožet rezignacijom.

Barris je rekao, iznenadujuće vedrim glasom: "Ja se ne bih previše brinuo."

Luckman je ljutito rekao: "Ne bi? Isuse, možda su upali i pokupili nam sve što imamo. Sve što Bob ima, u svakom slučaju. I ubili ili zgazili životinje. Ili -"

"Ostavio sam malo iznenadenje", rekao je Barris, "za bilo koga tko uđe u kuću dok nas danas ne bude. Usavršio sam ga rano jutros... Radio sam dok ga nisam sradio. Elektronsko iznenadenje."

Oštro, prikrivajući zabrinutost, Bob Arctor je pitao: "Kakvo elektronsko iznenadenje? To je moja kuća, Jime, ne možeš sad početi postavljati -"

"Polako, polako", rekao je Barris. "Kao što bi naši njemački prijatelji rekli, leise. Što znači biti cool."

"Što je to?"

"Ako se prednja vrata otvore", rekao je Barris, "tijekom našeg odsustva, moj kazetofon počinje snimati. Pod kaučem je. Ima vrpce za dva sata. Postavio sam tri širokosmjerna Sony mikrofona na tri različite -"

"Trebao si mi reći", rekao je Arctor.

"A što ako uđu kroz prozore?" pitao je Luckman. "Ili na stražnja vrata?"

"Da bih povećao šanse njihovog ulaska via prednja vrata", nastavio je Barris, "radije nego na druge manje uobičajene načine, promućurno sam ostavio prednja vrata nezaključanima."

Nakon kraće stanke, Luckman se počeo cerekati.

“A recimo da oni ne znaju da nisu zaključana?” pitao je Arctor.

“Stavio sam poruku na njih”, rekao je Barris.

“Zajebavaš me!”

“Da”, rekao je Barris istog trena.

“Jel’ nas ti to jebeno zajebavaš ili ne?” pitao je Luckman. “S tobom se to nikad ne zna. Zajebava li nas, Bobe?”

“Vidjet ćemo kad se vratimo”, rekao je Arctor. “Ako je poruka na vratima i ako su otključana znat ćemo da nas ne zajebava.”

“Oni bi vjerojatno skinuli poruku”, rekao je Luckman, “nakon što opelješe i vandaliziraju kuću, a onda bi zaključali vrata. Tako da nećemo znati. Sigurno. Opet ona siva zona.”

“Naravno da se šalim!” rekao je Barris žustro. “Samo bi psihotik tako napravio, ostavio prednja vrata svoje kuće otključana i poruku na vratima.”

Okrećući se, Arctor je pitao: “Što si napisao u toj poruci, Jime?”

“A kome je poruka upućena?” ubacio se Luckman. “Nisam ni znao da si ti pismen.”

Barris je snishodljivo rekao: “Napisao sam: ‘Donna, udi, vrata su otključana. Mi -’” prekinuo je. “Za Donnu je”, rekao je, ali ne glatko.

“Jest to učinio”, rekao je Luckman. “Zbilja jest. Sve to.”

“Na taj način”, rekao je Barris, ponovo glatko, “znat ćemo tko je sve to radio, Bobe. A to je od prvorazredne važnosti.”

“Ukoliko ne mrknu kazetofon kad budu mrknuli kauč i sve ostalo”, rekao je Arctor. Ubrzano je razmišljao koliki je to stvarno problem, taj dodatni primjer Barrisovog sjebanog, nikakvog elektronskog genija na razini dječjeg

vrtića. Kvragu, zaključio je, naći će mikrofone u prvih deset minuta, slijediti žicu i naći kazetofon. Znat će točno što da rade. Izbrisat će vrpcu, premotati je natrag, ostaviti vrata otključana i poruku na njima. U stvari, možda im otključana vrata i olakšaju posao. Jebeni Barris, pomislio je. Sjajni planovi genija koji će funkcionirati na taj način da će sjebati univerzum. Vjerojatno je ionako zaboravio uopće uključiti kazetofon u utičnicu u zidu. Naravno, ako ga nade iskopčanog iz struje -

Ustvrdit će da to dokazuje da je netko bio тамо, shvatio je. Uhvatit će se тога и tupiti će nam danima. Netko je ушао tko je skužio njegovu spravu i lukavo je izvukao iz struje. Stoga, ocijenio je, ako je nađu iskopčanu nadam se da će se sjetiti ukopčati je, i ne samo to, nego i da će srediti da radi kako treba. U stvari, ono što bi zbilja trebali učiniti je provjeriti cijeli njegov detekcijski sustav, pustiti ga da odradi jedan krug onako iscrpno kao što to rade sa svojom opremom, biti apsolutno sigurni da funkcioniра savršeno, a onda ga premotati natrag u prazno stanje, tabla na kojoj nije ispisano ništa ali na kojoj bi nečega svakako bilo da je bilo tko - oni sami, na primjer - ušao u kuću. Inače će Barrisove sumnje biti zauvijek pobudene.

Dok je vozio, nastavio je teorijsku analizu svoje situacije pomoću drugog dobro utemeljenog primjera. Iznijeli su ga i drilanjem unijeli u njegovu banku sjećanja tijekom policijske obuke na akademiji. Ili je to pročitao u novinama.

Stavak. Jedan od najučinkovitijih oblika industrijske ili vojne sabotaže ograničava se na štetu za koju se nikad ne može u potpunosti dokazati - ili čak i uopće dokazati da je bilo što namjerno izazvano. To je poput nevidljivog političkog pokreta; možda uopće ne postoji. Ukoliko se bomba spoji na paljenje auta, onda očito postoji neprijatelj; ako neka javna zgrada ili političko sjedište budu dignuti u zrak, onda postoji politički neprijatelj. Ali ako

se nezgoda, ili niz nezgoda, dogodi ukoliko oprema jednostavno propusti funkcionirati, ili izgleda neispravno, naročito na spor način, tijekom duljeg razdoblja, s brojnim sitnim zakazivanjima i pogrešnim paljenjima - onda žrtva, bilo to osoba ili stranka ili zemlja, ne može nikad ustati u obranu sebe.

U stvari, Arctor je razmišljao dok se veoma sporo vozio autoputem, ta osoba počinje pretpostavljati da je paranoidna i da nema nikakvih neprijatelja; počinje sumnjati u sebe. Auto mu se sasvim normalno pokvario; sreća mu je okrenula leđa. I njegovi prijatelji slažu se s tim. Sve je to u njegovoј glavi. I to ga zbrisće temeljitije od bilo čega čemu se može ući u trag. Međutim, to traje dulje. Osoba ili osobe koji ga sređuju moraju prtljati i petljati i koristiti prilike tijekom duljeg intervala. U međuvremenu, ukoliko žrtva može skužiti tko su oni, ima bolju šansu srediti ih - svakako mnogo bolju nego, recimo, ako pucaju na nje-ga puškom s optičkim nišanom. To je *njegova* prednost.

Svaka nacija na svijetu, znao je, obučava i šalje van hrpu agenata da bi olabavili maticu tu, izvukli konac tamo, lomili žice i započinjali manje požare, gubili dokumente - sitne nezgode. Malo kaugume u fotokopirki u vladinom uredu može uništiti nezamjenjiv - i ključan - dokument; umjesto da izade kopija, original se briše. Previše sapuna i toalet papira, kao što su yippieji iz šezdesetih dobro znali, može sjebati kompletne odvode jedne uredske zgrade i prisiliti sve zaposlene da ne dolaze na posao tjedan dana. Kuglica naftalina u rezervoaru za benzin auta zaustavi motor dva tjedna kasnije, kad je auto već u drugom gradu, i ne ostavlja nikakve kontaminante u gorivu koji bi se mogli analizirati. Bilo koja radio ili TV postaja može se maknuti iz etera tako što će nabijač zemlje slučajno presjeći mikrovalni kabl ili kabl za struju. I tako dalje.

Mnogi iz nekadašnje aristokratske društvene klase doznali su za soberice i vrtlare i drugo uslužno osoblje:

razbijena vaza tu, ispuštena neprocjenjiva naslijedena dragocjenost koja isklizne iz mrzovljne ruke...

“Što to učini, Rastuse Browne?”

“Joj, ja s’m zaboravio da -” i nije bilo odštete, ili je bila veoma mala. Za bogatog kućevlasnika, političkog pisca kojeg režim ne voli, malu novu naciju koja se šakom prijeti SAD-u ili SSSR-u -

Jednom je američki veleposlanik u Guatemali imao suprugu koja se javno hvalisala kako je njen suprug “koji se ne odvaja od pištolja” zbacio ljevičarsku vladu te državice. Nakon njenog naglog pada veleposlanik, čiji je posao obavljen, premješten je u malu azijsku zemlju, i dok je vozio svoj sportski auto najednom je otkrio da spori kamion sa sijenom izlazi s pokrajnjeg puta ravno ispred njega. Trenutak kasnije od veleposlanika nije ostalo ništa osim gomile spljoštenih djelića. To što se nije odvajao od pištolja, i što je imao na raspolaganju cijelu jednu privatnu vojsku koju je okupila CIA, nije mu nimalo pomoglo. Njegova žena nije o tome pisala ponosne pjesme.

“Ovaj, što ja?” vjerljivo je vlasnik kamiona sa sijenom rekao lokalnim vlastima. “Napravio što? Ja s’m samo -”

Ili kao njegova vlastita bivša žena, prisjetio se Arctor. U to vrijeme radio je kao istražitelj za osiguravajuću tvrtku (“Da li vaši susjedi preko puta puno piju?”), i ona se bunila što on piše svoje izvještaje do kasno u noć, umjesto da zatrepti pri samom pogledu na nju. Pred kraj braka naučila je raditi takve stvari tijekom njegovih kasnoćnih razdoblja rada kao što je da opeče ruku pripaljujući cigaretu, da joj nešto upadne u oko, da briše prašinu u njegovom uredu, ili stalno traži posvuda ili oko njegovog pisaćeg stroja neki mali predmet. U početku bi nevoljko prestajao raditi i prepuštao se tome da zatrepti pri samom pogledu na nju; ali je onda udario glavom u

kuhinji dok je vadio aparat za kokice i našao bolje rješenje.

“Ako ubiju naše životinje”, govorio je Luckman, “bacit će zapaljivu bombu na njih. Sredit će ih sve. Unajmit će profesionalne kokače iz L. A., skupinu Pantera ili tako nešto.”

“Neće”, rekao je Barris. “Ništa se ne dobiva ozljedivanjem životinja. Životinje nisu učinile ništa.”

“Jesam li ja?” rekao je Arctor.

“Očito oni smatraju da jesu”, rekao je Barris.

Luckman je rekao: *“Da sam znala da je bezopasan ja bih ga sama ubila.* Sjećaš se?”

“Ali ona je bila normalnjak”, rekao je Barris. “Ta cura nikad nije uzela, a imala je teške novce. Sjećaš se njenog stana? Bogataši nikad ne razumiju vrijednost života. To je nešto drugo. Sjećaš se Thelme Kornfold, Bobe? Ona niska mala s velikim cicama - nikad nije nosila grudnjak i mi bismo samo sjedili i gledali u njene bradavice? Kad nas je došla moliti da joj ubijemo onog noćnog leptira? A kad smo joj mi objasnili -”

Za volanom svog sporog auta, Bob Arctor zaboravio je teoretska pitanja i odvrtio reprizu trenutka koji ih je sve impresionirao: ta uredna i elegantna cura normalnjačkinja u svojoj dolčeviti i trapezicama, sa silnim dudama, koja je tražila od njih da ubiju veliku bezopasnu bubu koja u stvari čini dobro jer trijebi komarce - i to u godini kad je u okrugu Orange predviđano izbijanje encefalitisa - a kad su vidjeli što je u pitanju i objasnili joj, izrekla je riječi koje su im postale parodično geslo za staviti na zid, da ga se prezire i boji ga se:

**DA SAM ZNALA DA JE BEZOPASAN JA BIH GA
SAMA UBILA.**

To je za njih bio (i još uvijek je) sažetak onog zbog čega su osjećali podozrenje prema svojim neprijateljima

normalnjacima, pod pretpostavkom da su imali neprijatelje; u svakom slučaju, osoba poput dobro-obrazovane-sa-svim-financijskim-prednostima Thelme Kornfold postala je istog trena neprijatelj kad je izrekla to, na što su oni toga dana pobjegli, izjurivši iz njenog apartmana natrag u svoj neuredni stan, što je nju zbulilo. Jaz između njihovog svijeta i njenog promolio se, ma koliko oni razmišljali o tome kako bi je poševili, i ostao. Njeno srce, razmišljaо je Bob Arctor, bilo je prazna kuhinja; ploćice na podu i vodovodne cijevi i sudoper s bliјedim izribanim površinama, i jedna zaboravlјena čaša na rubu sudopera za koju nikog nije bilo briga.

Jednom prije nego što se počeo baviti isključivo tajnim radom uzimao je iskaz od para dobrostojećih normalnjaka više klase čije su pokućstvo pokrali tijekom njihove odsutnosti, najvjerojatnije džankiji; u tim danima ljudi su još živjeli u područjima gdje su lutajuće bande pljačkaša kralje što god su mogle, ostavljajući malo toga. Profesionalne bande, s walkie-talkiejima u rukama osmatrača koji su par kilometara niže niz put pazili hoće li se žrtve vratiti. Sjećao se kako su taj čovjek i njegova žena rekli: "Ljudi koji su ti u stanju provaliti u kuću i uzeti tvoj kolor TV su isti oni kriminalci koji kolju životinje i vandaliziraju neprocjenjiva umjetnička djela." Ne, objasnio je Bob Arctor, zastajući u zapisivanju njihova iskaza, zašto tako mislite? Ovisnici bi, bar po njegovom iskustvu, rijetko naškodili životinjama. Vidio je džankije kako hrane ozlijedene životinje i brinu se za njih jako dugo vrijeme, dok bi normalnjaci vjerojatno dali da se životinje "uspavaju", što je tipičan normalnjački izraz - a i stari mafijaški termin za ubojstvo. Jednom je pomagao dvojici totalno ušlagiranih narkića u tužnom zadatku izvlačeњa mačke koja se nabila na slomljeni prozor. Narkići, koji su jedva bili u stanju gledati ili bilo što razumjeti, skoro sat vremena su vješto i strpljivo oslobadali mačku

dok na kraju nije bila slobodna, malo krvareći svi skupa, i narkići i mačka, a mačka je bila mirna u njihovim rukama, jedan je tip bio unutra u kući s Arctorom, a drugi vani, gdje su bili stražnjica i rep. Mačka je konačno oslobođena bez većih ozljeda, a onda su je nahranili. Nisu znali čija je to mačka; očito je bila gladna i nanjušila hranu kroz njihov razbijeni prozor i konačno, ne mogavši ih dozvati, pokušala skočiti unutra. Nisu je primijetili dok se nije oglasila, a onda su zbog nje na neko vrijeme zaboravili na svoje razne tripove i snove.

A što se tiče "neprocjenjivih umjetničkih djela" nije baš bio siguran, jer nije baš razumio što to znači. U My Laiju tijekom Vijetnamskog rata, četiri stotine i pedeset neprocjenjivih umjetničkih djela vandalizirano je na smrt po naređenjima CIA-e - neprocjenjiva umjetnička djela plus volovi i kokoši i druge nepopisane životinje. Kad bi pomislio na to uvijek je postajao pomalo ubijen u pojmu i bilo je teško na taj način raspravljati s njim o slikama po muzejima.

"Mislite li", rekao je glasno dok je brižljivo vozio, "da će kad umremo i pojavimo se pred Bogom, naši grijesi biti navedeni kronološkim redom ili prema težini, što bi moglo biti rastuće ili opadajuće, ili abecednim redom? Jer ne želim da mi Bog zagrmi kad umrem u osamdeset-šestoj godini: 'Znači ti si onaj dječačić koji je ukrao tri boce kole iz Coca-Colinog kamiona koji je bio parkiran ispred dućana 7-11 onog dana 1962., pa da čujem što sad imaš za reći.'"

"Misljam da su unakrsno referencirani", rekao je Luckman. "I da ti samo uruče kompjutorski ispis koji je zbroj jednog dugog stupca već unaprijed zbrojenog."

"Grijeh je", rekao je Barris hihoćući se, "judeokršćanski mit koji je nadidan."

Arctor je rekao: "Možda imaju sve tvoje grijeha uki-seljene u jednoj velikoj bačvi" - okrenuo se da se namršti

na antisemita Barrisa - "košer ukiseljene, i onda je samo podignu i šusnu ti cijeli sadržaj odjednom u lice, a ti samo stojiš тамо i griesi cure s tebe. Tvoji vlastiti griesi, plus možda nekoliko od nekog drugog, greškom ubačenih."

"Nekog drugog s istim imenom", rekao je Luckman, "nekog drugog Roberta Arctora. Što misliš, Barrise, koliko ima Roberta Arctora?" Podbo je Barrisa. "Bi li nam Cal-Techovi kompjutori mogli to reći? I pretražiti sve Jimove Barrise kad su već u poslu?"

U sebi je Bob Arctor pomislio: *Koliko ima Bobova Arctora?* Čudna i zajebana pomisao. Dvojica kojih se ja mogu sjetiti. Onaj zvani Fred, koji će nadzirati onog drugog, zvanog Bob. Ista osoba. Je li ista? Je li Fred isto što i Bob? Zna li netko? Ja bih znao, ako bilo tko zna, jer sam jedina osoba na svijetu koja zna da je Fred Bob Arctor. *Ali, pomislio je, tko sam ja? Koji od njih dvojice sam ja?*

Kad su konačno stigli do ulaza u dvorište, parkirali i oprezno prišli prednjim vratima, našli su Barrisovu poruku i otključana vrata, ali kad su oprezno otvorili vrata sve je izgledalo kao i kad su otišli.

Barrisova sumnjičavost odmah se pokazala. "Ah", promrmljao je ulazeći. Brzo je posegnuo prema vrhu police za knjige pokraj vrata i skinuo svoj pištolj kalibra .22, koji je stiskao u ruci dok su se druga dvojica kretala uokolo. Životinje su im prišle kao i obično, glasno tražeći da budu nahranjene.

"Pa, Barrise", rekao je Luckman, "vidim da si u pravu. Netko je svakako bio ovdje, jer uočljivo je - i ti to uočavaš, zar ne Bobe? - pažljivo skrivanje svih znakova koje bi inače ostavili svjedoči o njihovom -" Tada je prezriovo prdnuo i otišao u kuhinju potražiti u frižideru konzervu pive. "Barrise", rekao je, "sjeban si."

Još uvijek se oprezno krećući sa svojim pištoljem, Barris ga je ignorirao pokušavajući otkriti izdajničke tragove.

Arctor, promatrajući ga, pomisli: Možda i hoće. Možda su ostavili nešto. I pomislio je: Čudno je kako se paranoja može tu i tamo na tren povezati sa stvarnošću. Pod vrlo posebnim okolnostima, kao danas. Još malo pa će Barris rezonirati da sam namjerno izmamio sve van kuće da bih dopustio tajnim uljezima da tu postignu što žele. A kasnije će razabrati zašto i tko i sve ostalo, a ustvari možda već jest. Već prije nekog vremena, ustvari; dovoljno davno da počne sabotažu i uništenje cefskopa, auta i Bog zna čega još. Možda će, kad upalim svjetlo u garaži, kuća izgorjeti. Ali glavna stvar je, je li ekipa za ozvučivanje stigla i postavila sve monitore i završila posao? Neće to znati dok ne razgovara s Hankom i Hank mu ne da nepobitan plan postavljenih monitora i gdje se njihovi skladišni koturovi mogu servisirati. I koju mu god dodatnu informaciju šef ekipe za ozvučivanje, plus drugi stručnjaci uključeni u ovu operaciju, hoće uvaliti. U njihovoj složnoj igri protiv Boba Arctora, sumnjivca.

“Pogledajte ovo!” rekao je Barris. Nagnuo se nad pepeljaru na stoliću. “Dodite ovamo!” glasno je dobacio obojici, i obojica su ga poslušala.

Posežući naniže, Arctor je osjetio kako se toplina diže iz pepeljare.

“Još vrući opušak cigarete”, rekao je Luckman začuden. “Bogme jest.”

Isuse, pomislio je Arctor. Jesu zajebali. Jedan od ekipa je pušio i onda refleksno stavio čik tu. Znači da su tek maloprije otišli. Pepeljara je, kao i uvijek, bila prepuna; član ekipe vjerojatno je prepostavio da nitko neće primijetiti dodatak, a za još nekoliko trenutaka će se i ohladiti.

“Čekaj malo”, rekao je Luckmann, pregledajući pepeljaru. Ispecao je, između čikova cigareta, opušak žiže. “Ovo je vruće, ova žiža. Zapalili su joint dok su bili ovdje. Ali što su napravili? Kog su vraga radili?” Namrštilo se i zavirio uokolo, ljut i zbunjen. “Bobe, jebi

ga - Barris je bio u pravu. *Netko je bio ovdje!* Ova žiža je još vruća, i možeš je namirisati ako je držiš -” Stavio ju je Arctoru pod nos. “Da, još uvijek malo gori duboko unutra. Vjerojatno sjemenka. Nisu je baš dobro skresali prije nego što su smotali.”

“Ta žiža”, rekao je Barris, isto toliko smrknuto, “možda nije ostavljena tu slučajno. Ovaj dokaz možda nije propust.”

“Što sad?” rekao je Arctor, pitajući se kakva bi to policijska ekipa za ozvučavanje imala člana koji puši joint pred drugima dok je na poslu.

“Možda su bili ovdje zbog podmetanja doupa u ovu kuću”, rekao je Barris. “Smjeste nam, a onda telefonski dojave kasnije ... Možda je tako doup skriven u telefonu, na primjer, i utičnicama u zidu. Morat ćemo proći cijelu kuću i apsolutno je očistiti prije nego što oni telefonski dojave. A vjerojatno imamo tek par sati.”

“Ti provjeri utičnice”, rekao je Luckman, “a ja ću rasklopiti telefon.”

“Čekaj”, rekao je Barris podižući ruku. “Ako nas vide kako jurimo okolo neposredno prije racije -”

“Koje racije?” rekao je Arctor.

“Ukoliko panično trčimo okolo i bacamo doup”, rekao je Barris, “onda ne možemo ustvrditi, premda je to istina, da nismo znali da je doup tamo. Uhvatit će nas s tim u rukama. A možda je i to dio njihovog plana.”

“Sranje”, rekao je Luckman zgađeno. Bacio se na kauč. “Sranje sranje sranje. Ne možemo ništa. Vjerojatno ima doupa skrivenog na tisuću mjesta koje nikad nećemo naći. Gotovi smo.” Namrštio se na Arctora sa zbumjenim bijesom. “Gotovi smo!”

Arctor je rekao Barrisu: “A što je s tvojim elektronskim kazetašem spojenim s prednjim vratima?” Zaboravio je na njega. Očito je i Barris zaboravio, kao i Luckman.

“Da, to bi trebalo biti krajnje informativno u ovom trenu”, rekao je Barris. Kleknuo je pored kauča, posegnuo ispod, zastenjao, a onda izvukao mali plastični kazetofon. “Ovo bi nam trebalo mnogo toga reći”, počeo je, a onda mu se lice objesilo. “Pa, vjerojatno se na kraju ne bi pokazalo baš bitnim.” Izvukao je kabl za struju otraga i odložio kazetofon na stolić. “Znamo glavnu činjenicu - da oni jesu ušli dok smo mi bili odsutni. To mu je bio glavni zadatak.”

Šutnja.

“Kladim se da mogu pogoditi”, rekao je Arctor.

Barris je rekao: “Prva stvar koju su uradili kad su ušli je da su ga prebacili na *isključeno*. Ostavio sam ga postavljenog na *uključeno*, ali vidi - sad je na *isključeno*. Pa premda sam ja -”

“Nije snimao?” rekao je Luckman razočarano.

“Djelovali su brzo”, rekao je Barris. “Prije nego što je i centimetar vrpce prošao kroz glavu za snimanje. Ovo je, usput, sjajan mali primjerak, Sonyjev. Ima posebnu glavu za puštanje, brisanje i snimanje i Dolby sustav redukcije šuma. Nabavio sam ga jeftino. Na sajmu razmjene. I nikad mi nije zadavao problema.”

Arctor je rekao: “Sad moramo otvoriti dušu.”

“Apsolutno”, složio se Barris, zavaljujući se u naslonjač i skidajući tamne naočale. “Kako sad stojimo, nemamo čemu drugom pribjeći u svezi s njihovom taktikom izbjegavanja. Znaš, Bobe, ima jedna stvar koju bi mogao učiniti, premda bi to potrajalo.”

“Prodati kuću i iseliti se”, rekao je Arctor.

Barris je klimnuo glavom.

“Ali kvragu”, pobunio se Luckman. “Ovo je naš *dom*.”

“Koliko ovakve kuće u ovom kraju sad vrijede?” zapitao se Barris, spojivši ruke iza glave. “Na tržištu? A i pitam se kako idu kamatne stope. Možda bi mogao dosta zaraditi, Bobe. S druge strane, možda bi morao pretrpitи

gubitak na brzoj prodaji. Ali, Bobe, Bože moj, namjerio si se na profesionalce.”

“Poznajete li dobrog posrednika za nekretnine?” zapitao ih je Luckman obojicu.

Arctor je rekao: “Koji razlog za prodaju da navedemo? To uvijek pitaju.”

“Da, ne možemo posredniku reći istinu”, složio se Luckman. “Mogli bismo reći...” Zamislio se dok je smrknuto ispijao svoju pivu. “Ne mogu se sjetiti razloga. Barrise, što bi bio razlog, neki štos koji bismo mogli reći?”

Arctor je rekao: “Trebali bismo lijepo reći da ima narkotika podmetnutih svud po kući i pošto ne znamo gdje su odlučili smo se iseliti i pustiti da novog vlasnika uhite umjesto nas.”

“Ne”, usprotivio se Barris. “Mislim da si ne možemo priuštiti toliku otvorenost. Ja bih predložio da im kažeš, Bobe, da si dobio premještaj na poslu.”

“Kamo?” rekao je Luckman.

“U Cleveland”, rekao je Barris.

“Mislim da bismo im trebali reći istinu”, rekao je Arctor. “U stvari, trebali bismo dati oglas u *L. A. Timesu*: ‘Moderna četverosobna kuća s dvije kupaonice i dobrim instalacijama, doup visoke kvalitete skriven po svim sobama; doup uključen u cijenu.’”

“Ali bi onda zvali i pitali koja vrsta doupa”, rekao je Luckman. “A mi ne znamo; moglo bi biti bilo što.”

“I koliko ga točno ima”, promrmljao je Barris. “Potencijalni kupci mogli bi se raspitivati za količinu.”

“Kao”, rekao je Luckman, “mogla bi biti unca žiže, samo takvo sranje, ili bi mogle biti funte heroina.”

“Ono što ja predlažem”, rekao je Barris, “je da nazovemo okružni odjel za suzbijanje droga i obavijestimo ih o situaciji i zatražimo od njih da dodu i uklone doup. Pretraže kuću, nadu ga, uklone ga. Jer, budimo realni,

zbilja nema vremena da prodamo kuću. Istražio sam jednom pravnu situaciju za ovu vrstu stiske, i većina zakonika se slaže -”

“Ti si lud”, rekao je Luckman, gledajući u njega kao da je jedna od Jerryjevih afida. “Nazvati odjel za drogu? Žbiri za drogu bit će ovdje prije nego -”

“To nam je najbolja nada”, nastavio je Barris glatko, “a svi se možemo podvrgnuti detektoru laži da dokažemo da nismo znali gdje je i što je niti smo to mi stavili tamo. Da je tamo bez našeg znanja i dopuštenja. Ako im to kažeš, Bobe, oslobodit će te optužbe.” Nakon kraće stanke priznao je: “Kad-tad. Kad sve činjenice budu predočene na sudu.”

“Ali s druge strane”, rekao je Luckman, “imamo naše vlastite zalihe. Za njih *znamo* gdje su i sve to. Znači li to da moramo pobacati svoje zalihe? A prepostavimo da neku propustimo? Čak i samo jednu? Kriste, ovo je grozno!”

“Nema izlaza”, rekao je Arctor. “Izgleda da su nas sredili.”

Iz jedne od soba pojavila se Donna Hawthorne, odjevena u smiješne male hlačice do koljena, kose raščupane, lica podbuhlog od spavanja.

“Ušla sam”, rekla je, “kao što je pisalo u poruci. I sjedila sam neko vrijeme i onda mi se prisavalo. U poruci nije pisalo kad ćete se vratiti. Zašto ste vikali? Bože, baš ste nervozni. Probudili ste me.”

“Popušila si joint maloprije?” pitao ju je Arctor. “Prije nego što si legla?”

“Naravno”, rekla je. “Inače ne mogu uopće zaspasti.”

“To je Donnina žiža”, rekao je Luckman. “Daj joj je.”

Moj Bože, pomislio je Arctor. Bio sam u tom tripu koliko i oni. Svi smo se uvukli tako duboko. Zadrhtao je, stresao se i trepnuo. Znajući ono što znam, opet sam zao preko u onaj munjeni paranoidni prostor s njima, gledao na to kao i oni - zamućeno, pomislio je. Opet mutež;

isti onaj mutež koji prekriva njih prekriva i mene; mutež ovog tmurnog svijeta snova u kojem plivamo.

“Ti si nas izvukla iz toga”, rekao je Donni.

“Iz čega?” rekla je Donna, zbumjena i pospana.

Ne ono što ja jesam, pomislio je, ili ono što ja znam da se trebalo dogoditi ovdje danas, nego ova treba - *ona* mi je sredila glavu, izvukla nas svu trojicu. Mala crnokosa treba, šašavo odjevena, o kojoj ja izvještavam i koju muljam i koju se nadam da će jebati... još jedan svijet muljatorsko-jebačke stvarnosti, pomislio je, a taj dobar komad je u centru svega; racionalna točka koja nas je odjednom opustila. Gdje bi nam inače glave konačno otišle? Mi, nas sva trojica, potpuno smo ispali iz svega.

Ali ne prvi put, pomislio je. Čak ni danas.

“Ne biste trebali ostavljati kuću tako otključanu”, rekla je Donna. “Mogli bi vas opljačkati i to vašom krivnjom. Čak i velike kapitalističke osiguravajuće tvrtke kažu da neće platiti ako ostavite vrata ili prozor otvoren. To je glavni razlog što sam ušla kad sam vidjela poruku. Netko bi trebao biti ovdje ako je tako otključano.”

“Koliko si već dugo ovdje?” zapitao ju je Arctor. Možda je prekinula ozvučavanje; možda nije. Vjerojatno nije.

Donna je pogledala na svoj elektronski Timex sat od dvadeset dolara, koji joj je on dao. “Oko trideset osam minuta. Hej.” Lice joj se razvedrilo. “Bobe, donijela sam onu knjigu o vukovima - hoćeš je sad pogledati? Ima puno teškog dreka u njoj, ali se da skužiti.”

“Život je”, rekao je Barris kao za sebe, “samo težak i drugoga nema; samo je jedan trip, sav težak. Težak da dovodi do groba. Za svakog i sve.”

“Jesam li te ja to čula kako kažeš da ćeš prodati svoju kuću?” pitala ga je Donna. “Ili je to bilo - znaš, ja sanjala? Nisam mogla odrediti; ono što sam čula zvučalo je pomaknuto i čudno.”

“Svi mi sanjamo”, rekao je Arctor. Ako sam ovisnik zadnji dozna da je ovisnik, onda je možda zadnji koji zna kad čovjek misli ono što kaže sam taj čovjek, razmišljaо je. Pitao se koliko je onog smeća koje je Donna načula ozbiljno mislio. Pitao se koliko je ludila tog dana - nje-govog ludila - bilo stvarno, ili samo izazvano u dodiru s ludilom u cijeloj toj situaciji. Donna je uvjek bila za njega stožerna točka stvarnosti; za nju je to bilo osnovno, prirodno pitanje. Volio bi da može odgovoriti.

7

Sljedećeg dana Fred se pojavio u svom muti-odijelu da čuje o ozvučavanju.

“Šest holoskenera sad snimaju na licu mjesta - šest bi trebalo biti dostatno zasad, smatramo - i prenose do sigurnog stana u istom bloku zgrada gdje je i Arctorova kuća”, objasnio je Hank, postavljajući tlocrt kuće Boba Arctora na metalni stol između njih. Freda je sledilo što to vidi, ali ne previše. Podigao je list i proučio lokaciju različitih skenera, u različitim sobama, tu i тамо tako da sve potпадa pod konstantni video-nadzor, kao i zvučni.

“Znači ja pregledavam snimljeno u tom stanu”, rekao je Fred.

“Koristimo ga kao točku za pregledavanje nadzora za oko osam - možda sad i devet - kuća ili stanova koji su pod nadzorom u tom susjedstvu. Tako da ćeš naići na druge tajne agente koji obavljaju svoje pregledavanje. *Neka ti tada odijelo uvijek bude uključeno.*”

“Vidjet će me kako ulazim u stan. To je preblizu.”

“Moguće, ali to je ogroman kompleks, na stotine stanova, i jedini je kojeg smo našli koji je elektronski odgovarajući. Morati će poslužiti, barem dok ne uspijemo zakonski iseliti neki drugi stan. Radimo na tome... dva bloka dalje, gdje ćeš biti manje upadljiv. Za oko tjedan dana, rekao bih. Ako se holoskenovi mogu emitirati s prihvatljivom rezolucijom kroz mikrorelejne kablove i ITT linije kao stariji -”

“Samo ću zmuljati da trošim neku trebu u tom kompleksu, ako me Arctor ili Luckman ili bilo tko od tih

narkića vidi da ulazim.” To uopće nije previše komplikiralo stvari; u stvari, to će mu smanjiti vrijeme provedeno u prijevozu koje mu nije bilo plaćeno, što je bio bitan činilac. Mogao je lako skoknuti do sigurnog stana, pustiti snimke skenera, ocijeniti što je relevantno za njegove izvještaje a što se može odbaciti, i onda se veoma brzo vratiti do -

Do moje vlastite kuće, pomislio je. Arctorove kuće. Dolje u ulici ja sam Bob Arctor, teški narkomanski osumnjičenik kojeg skeniraju bez njegovog znanja, a onda svakih nekoliko dana nalazim izgovor da skoknem niz ulicu u stan gdje sam Fred koji pušta kilometre i kilometre vrpcе da vidim što sam napravio, i cijela ta stvar, pomislio je, baca me u depresiju. Osim što se tiče zaštite - i bitnih osobnih informacija - koje će mi to pružiti.

Vjerojatno će onaj tko me lovi biti razotkriven holoskenerima u prvih tjedan dana.

Shvaćajući to, opustio se.

“Odlično”, rekao je Hanku.

“Tako da vidiš gdje su holo smješteni. Ako im zatreba servisiranje, vjerojatno to možeš i sam obaviti dok si u Arctorovoј kući i nema nikog drugog. Ti normalno zalaziš u njegovu kuću, zar ne?”

Pa sranje, pomislio je Fred. Ako to učinim, bit će na holo-snimcima. Pa će kad ih predam Hanku ja, očito, morati biti jedna od osoba koje se na njima vide, a to sužava krug.

Sve do sad nije nikad izložio Hanku kako je doznao ono što zna o svojim sumnjivcima; on sam kao Fred učinkoviti paravan prenosio je informacije. Ali sada: audio i holoskeneri, koji nisu automatski vadili van, kao u njegovom usmenom izvještaju, sva identificirajuća spominjanja njega samoga. Tamo će biti Robert Arctor koji čačka po holoima kad se pokvare, njegovo lice razliveno preko cijelog ekrana. Ali s druge strane on će biti

prvi koji će puštati uskladištene vrpce; još uvijek je mogao brisati. Samo što za to trebati vremena i pažnje.

Ali brisati *što*? Izbrisati Arctora - potpuno? Arctor je bio sumnjivac. Samo Arctora kad ide čačkati po holoima.

“Izbrisat ću snimke sebe”, rekao je. “Da me ti ne vidiš. Kao mjeru uobičajene zaštite.”

“Naravno. Nisi ovo radio prije?” Hank je posegnuo da mu pokaže par slika. “Koristiš spravu za brisanje u komadu, koja skida sve dijelove na kojima se ti pojavljuješ kao doušnik. To su holoi, naravno; za audio nema nikakve uvriježene politike koju slijedimo. Premda nećeš imati nekih većih problema. Uzimamo zdravo za gotovo da si ti jedna od osoba u Arctorovom krugu prijatelja koji zalaže u tu kuću - ti si ili Jim Barris ili Ernie Luckman ili Charles Freck ili Donna Hawthorne -”

“Donna?” nasmijao se. Odijelo se nasmijalo, ustvari. Na svoj način.

“Ili Bob Arctor”, nastavio je Hank, proučavajući svoj popis sumnjivaca.

“Izvještavam o sebi cijelo vrijeme”, rekao je Fred.

“Pa ćeš morati uključiti sebe s vremena na vrijeme u holo-vrpce koje nam predaješ, jer ako sustavno sebe izbacuješ onda možemo zaključiti tko si ti procesom eliminacije, htjeli mi to ili ne. Ono što moraš učiniti, u stvari, je sebe izbrisati na - kako da to nazovem? - inventivan, umjetnički... Kvagu, prava riječ je *kreativan način*... kao na primjer tijekom kratkih intervala kad si sam u kući i obavljaš istraživanje, pregledavaš papire i ladice, ili opslužuješ skener koji je u vidnom polju drugog skenera, ili -”

“Trebao bi poslati u kuću jednom mjesечно nekog u uniformi”, rekao je Fred. “I reći mu da kaže: ‘Dobar dan! Ja sam tu da servisiram prislušne sprave koje su krišom instalirane u vaše prebivalište, vaš telefon i vaš auto.’ Možda bi Arctor platio račun.”

“Arctor bi ga vjerojatno koknuo i onda nestao.”

Muti-odijelo Fred je rekao: "Ukoliko Arctor krije toliko. To nije dokazano."

"Arctor možda krije mnogo toga. Imamo još skorašnjih informacija o njemu prikupljenih i analiziranih. Ne-ma bitne dvojbe: on je muljator, novčanica od tri dolara. On je *lažnjak*. Pa ga se drži dok ne padne, dok ne bude-mo imali dovoljno o njemu da ga uhitimo i da optužba bude čvrsta."

"Hoćeš da nešto podmetnem?"

"To ćemo raspraviti kasnije."

"Misliš da je on na visokom položaju u, znaš, S. S. Agenciji?"

"Ono što mi *mislimo* nije nimalo bitno za tvoj rad", rekao je Hank. "Mi vrednujemo; *ti* podnosiš izvještaj s tvojim vlastitim zaključcima. Time ne mislim ništa loše o tebi, ali mi imamo informacije, mnogo informacija, koje tebi nisu na raspolaganju. Širu sliku. Kompjutoriziranu sliku."

"Arctoru nema spasa", rekao je Fred. "Ako je u išta upetljjan. A imam nagovještaj po onom što mi kažeš da jest."

"Ovako bismo trebali uskoro imati slučaj protiv nje-ga", rekao je Hank. "A onda možemo zatvoriti dosje o njemu, što će nam svima donijeti zadovoljstvo."

Fred je stoički zapamtio adresu i broj stana i najed-nom se prisjetio da je vidio jedan mladi par narkićkog tipa, koji je nedavno naglo nestao, kako tu i tamo ulazi i izlazi iz te zgrade. Pali su, a njihov stan je preuzet za ovo. Dopadali su mu se. Cura je imala dugu kosu boje lana, nije nosila grudnjak. Jednom se provezao dok je ona teglila špeceraj i ponudio se da je poveze; popričali su. Ona je bila organski tip, brijala je na megavitamine i morsku travu i sunčevu svjetlost, fina, stidljiva, ali odbi-la ga je. Sad je mogao znati zašto. Očito su njih dvoje imali kod sebe. Ili su, još vjerojatnije, dilali. S druge

strane, ako je stan bio potreban, optužba zbog posjedovanja bi poslužila, a to se uvjek dalo izvesti.

Za što bi, zapitao se, vlasti iskoristile smećem zakrčenu ali veliku kuću Boba Arctora, kad Arctor završi iza rešetaka? Još veći centar za obradu obavijesti, najvjerojatnije.

“Svidjela bi ti se Arctorova kuća”, rekao je naglas. “Otrcana je i tipično narkićki prljava, ali je velika. Fino dvorište. Dosta grmlja.”

“To je i ekipa za instaliranje izvijestila. Neke izvrsne mogućnosti.”

“Oni su *što?* Izvijestili su da ima ‘mnogo mogućnosti’, zar ne?” Glas muti-odijela zakreštao je izludjuće bez tonu i rezonance, što ga je još više naljutilo. “Kao recimo?”

“Pa jedna očita mogućnost: njegov dnevni boravak gleda na raskrije, pa se vozila u prolazu mogu fotografirati i njihove registarske pločice...” Hank je proučavao svoje brojne, brojne papire. “Ali Burt kakva-mu-je-faca, koji je predvodio ekipu, smatrao je da je kuća puštena da toliko propadne da ne bi vrijedilo da je preuzmem. Kao investiciju.”

“Na koji način? U kom pogledu propala?”

“Krov.”

“Krov je savršen.”

“Unutarnja i vanjska boja. Stanje podova. Ormari u kuhinji -”

“Kenjaju”, rekao je Fred, ili je barem odijelo prozujalo. “Arctor je možda pustio da se nagomila sude i smeće i nije brisao prašinu, ali što očekuju, tamo žive tri tipa bez treba? Žena ga je napustila; žene bi trebale sve to raditi. Da se Donna Hawthorne uselila kao što je Arctor htio, kao što ju je molio, ona bi održavala kuću. U svakom slučaju, bilo koji profesionalni servis za čišćenje mogao bi cijelu kuću za pola dana dovesti u red. Što se krova tiče, to me zbilja ljuti, jer -”

“Onda ti preporučuješ da je priskrbimo nakon što Arctor bude uhićen i izgubi posjed.”

Fred, odijelo, zurnio je u njega.

“Pa?” rekao je Hank sa spremnom kemijskom olovkom.

“Nemam neki stav. Kako god bude.” Fred je ustao iz stolice da ode.

“Ne ideš još”, rekao je Hank, pokazujući mu da ponovo sjedne. Potražio je medu papirima na svom stolu. “Imam ovdje jedan dopis –”

“Uvijek imaš dopise”, rekao je Fred. “Za svakoga.”

“Ovaj dopis”, rekao je Hank, “upućuje me da te posaljem preko u Sobi 203 prije nego što danas odeš.”

“Ako je to zbog onog govora protiv droge kojeg sam održao u Lions klubu, već su mi tupili zbog toga.”

“Ne, ovo nije to.” Hank mu je dodao tanku cedulju. “Ovo je nešto drugo. Ja sam s tobom gotov, pa zašto ne bi odmah krenuo ravno tamo i obavio i to.”

Našao se suočen sa sasvim bijelom sobom s čeličnim instalacijama i čeličnim stolcima i čeličnim stolom, sve učvršćeno u mjestu, soba nalik bolnici, pročišćena i sterilna i hladna, s prejakim svjetлом. U stvari, s desne strane stajala je vaga s natpisom SAMO TEHNIČAR SMIJE PODEŠAVATI. Dvojica zamjenika gledala su ga, obojica u punoj uniformi Šerifovog ureda okruga Orange, ali s medicinskim trakama na rukavima.

“Vi ste policajac Fred?” pitao je jedan od njih, s opuštenim brkovima.

“Da, gospodine”, odgovorio je Fred. Osjećao se uplašeno.

“Dobro, Frede, prvo da navedem činjenicu, koje ste vi nesumnjivo svjesni, da se vaši brifinzi i debrifinzi nadziru i kasnije pregledavaju zbog proučavanja, u slučaju da je nešto propušteno tijekom originalnih seansi. To je standardni

postupak, naravno, i njega prolaze svi policajci koji podnose usmene izvještaje, a ne samo vi.”

Drugi medicinski zamjenik rekao je: “Kao i svi drugi kontakti koje imate s odjelom, kao što su telefonski kontakti, i dodatne aktivnosti, kao što je vaš nedavni javni nastup u Anaheimu pred dečkima iz Rotary kluba.”

“Lionsa”, rekao je Fred.

“Uzimate li Tvar S?” pitao je zamjenik s lijeve strane.

“To pitanje”, rekao je onaj drugi, “bespredmetno je jer se podrazumijeva da ste zbog svog posla na to prisiljeni. Stoga nemojte odgovoriti. Nije da je to inkriminirajuće, nego je jednostavno bespredmetno.” Pokazao je stol na kojem se nalazila gomila kocki i drugih zbrda-zdola šarenih plastičnih predmeta, kao i neke neobične stvari koje policajac Fred nije mogao identificirati. “Pridite ovamo i sjedite, policajče Frede. Podvrgnut ćemo vas, nakratko, nekim laganim testovima. To vam neće oduzeti mnogo vremena, i neće biti nikakvih fizičkih neugodnosti.”

“Što se tiče onog mog nastupa -” rekao je Fred.

“Ono o čemu se ovdje radi”, rekao je zamjenik s lijeve strane, sjedajući i izvlačeći olovku i neke formulare, “potječe iz nedavnog ispitivanja na odjelu koje je pokazalo da je nekoliko tajnih agenata koji su radili na ovom području primljeno na Neuralno-afazijske klinike tijekom proteklog mjeseca.”

“Svjesni ste visokoga faktora izazivanja ovisnosti kod Tvari S?” rekao je drugi medicinar Fredu.

“Svakako”, odgovorio je Fred. “Naravno da jesam.”

“Sad ćemo vas podvrgnuti ovim testovima”, rekao je medicinar koji je sjedio, “ovim redom, počevši od onog kojeg zovemo SP ili -”

“Mislite da sam ja ovisnik?” rekao je Fred.

“Jeste li ili niste ovisnik nije od prvenstvene važnosti, budući da se očekuje da Vojni odjel kemijskog ratovanja nade sredstvo za blokiranje unutar sljedećih pet godina.”

“Ovi testovi se ne odnose na ovisnička svojstva Tvari S već na - Pa, da vam prvo dam test Skup-Podloga, koji određuje vašu sposobnost da razlučite skup od podloge. Vidite li ovaj geometrijski dijagram?” Postavio je kartu s crtežom pred Freda na stol. “Unutar naizgled besmislenih crta je jedan poznati predmet koji bismo svi prepoznali. Vi mi trebate reći što ...”

Stavak. U srpnju 1969. Joseph E. Bogen objavio je svoj revolucionarni članak “Druga strana mozga: apozicijski um”. U tom članku citirao je opskurnog dr. A. L. Wigana, koji je 1844. napisao:

Um je suštinski dualan, poput organa kojima djeluje. Ta mi je ideja nadošla, i razmatrao sam je više od četvrt stoljeća, ne mogavši joj naći niti jednu valjanu ili čak i uvjerljivu zamjerku. Vjerujem da sam stoga u stanju dokazati - (1) Da je svaka moždana polovica odvojena i savršena cjelina kao organ razmišljanja. (2) Da se odvojen i različit proces mišljenja ili zaključivanja može odvijati istodobno u svakoj od polovica.

U svom članku, Bogen je zaključio: “Suglasan sam (s Wigantom) da svatko od nas ima dva uma u jednoj osobi. Postoji hrpa detalja koje u ovom slučaju treba svrstati. Ali se na kraju moramo suočiti s glavnim otporom Wigantom gledištu: to jest, subjektivnom osjećaju posjedovanom od strane svakog od nas da smo Jedno. Unutarnje uvjerenje o Jednoti je najcjjenjenije mišljenje Zapadnog Čovjeka...”

“... je taj predmet i pokazati ga unutar polja.”

Mene ovdje Bobi-i-Rudi-raju, pomislio je Fred. “Što je sve ovo?” rekao je, gledajući u zamjenika a ne u dijagram. “Kladim se da je u pitanju govor u Lions klubu.” Bio je uvjeren.

Zamjenik koji je sjedio rekao je: "Kod mnogih koji uzimaju Tvar S događa se razdvajanje lijeve polovice i desne polovice mozga. Nastaje gubitak pravilnog geštaltinga, što je defekt i perceptivnog i kognitivnog sustava, premda naizgled kognitivni sustav nastavlja funkcionirati normalno. Ali ono što se sad prima od perceptivnog sustava je kontaminirano time što je razdvojeno, pa i to također postupno počinje zakazivati u funkciji, progresivno opadajući. Jeste li locirali poznati predmet u ovom linjskom crtežu? Možete li mi ga naći?"

Fred je rekao: "Vi ne govorite o naslagama teških metala u tragovima u neuroreceptorskim točkama, zar ne? Nepovratno -"

"Ne", rekao je stojeći zamjenik. "Ovo nije oštećenje mozga već jedan oblik toksičnosti, moždane toksičnosti. To je toksična moždana psihoza koja pogarda perceptivni sustav time što ga razdvaja. Ono što imate pred sobom, ovaj SP test, mjeri preciznost vašeg perceptivnog sustava da funkcionira kao jedinstvena cjelina. Vidite li oblik ovde? Trebao bi vam odmah iskočiti."

"Vidim bocu od Coca-Cole", rekao je Fred.

"Boca bezalkoholnog pića je točno", rekao je sjedeći zamjenik, i sklonio crtež, zamjenjujući ga drugim.

"Jeste li primijetili bilo što", rekao je Fred, "proučavajući moje brifinge i sve to? Bilo što zmuljano?" Govor je u pitanju, pomislio je. "Što je s onim mojim govorom?" rekao je. "Jesam li tamo pokazao bilateralnu disfunkciju? Jesam li zato dovučen ovamo na ove testove?" Čitao je o tim testovima podjele mozga, koje je odjel povremeno provodio.

"Ne, ovo je rutinski", rekao je sjedeći zamjenik. "Shvaćamo, policajče Frede, da tajni agenti moraju uzimati drogu u okviru dužnosti; oni koji su morali biti primljeni u saveznu kliniku -"

"Za stalno?" pitao je Fred.

“Ne mnogo njih za stalno. Opet, to je kontaminacija percepcije koja bi se mogla s protokom vremena popraviti kao -”

“Mutno”, rekao je Fred. “To sve zamuti.”

“Imate li dosta unakrsnog čavrjanja?” najednom ga je zapitao jedan od zamjenika.

“Što?” rekao je nesigurno.

“Između polovica. Ukoliko bude oštećena lijeva polovica, gdje su obično smještena lingvistička umijeća, onda ponekad desna polovica to popunjava najbolje što može.”

“Ne znam”, rekao je. “Ne, koliko sam ja svjestan.”

“Misli koje nisu vaše. Kao da neka druga osoba ili um razmišlja. Ali različite od načina na koji biste vi mislili. Čak i strane riječi koje ne znate. Koje je ona naučila iz periferne percepcije tijekom vašeg života -”

“Ništa takvo. To bih primijetio.”

“Vjerojatno biste. Prema ljudima s oštećenjem lijeve polovice koji su to prijavili, očito je to vrlo potresno iskustvo.”

“Pa, pretpostavljam da bih to primijetio.”

“Nekad se vjerovalo da desna polovica uopće nema lingvističkih sposobnosti, ali to je bilo prije nego što je toliko ljudi sjebalo svoje lijeve polovice drogama i dalo njoj - desnoj - šansu da se iskaže. Da popuni vakuum.”

“Svakako ću obratiti pažnju na to”, rekao je Fred, i čuo puku mehaničku prirodu svog glasa, poput poslušnog djeteta u školi. Prihvatanje da posluša kakvo god tupo naređenje su mu nametnuli oni na položaju. Oni viši od njega, i u poziciji da nametnu svoju snagu i volju, bilo to razumno ili ne.

Samo se složi, pomislio je. I uradi kako ti je rečeno.

“Što vidite na ovoj drugoj slici?”

“Ovcu”, rekao je Fred.

“Pokažite mi ovu.” Sjedeći zamjenik nagnuo se naprijed i zarotirao sliku. “Poremećaj u razlikovanju skupa i

podloge baca vas u veliku nevolju - umjesto da ne vidite nikakav oblik uočavate pogrešan oblik.”

Poput psećeg govna, pomislio je Fred. Pseće govno bi svakako bilo smatrano pogrešnim oblikom. Po bilo kojem mjerilu. On se...

Podaci ukazuju da je nijema, minorna polovica specijalizirana za Gestalt percepciju, budući da je primarno sintetist koji barata s unosom informacija. Govorna, jača polovica, nasuprot tome, kao da funkcioniра na logičniji, analitički, kompjutoru nalik način, i nalazi nagovještavaju da je mogući razlog cerebralne lateralizacije kod čovjeka temeljna nekompatibilnost jezičnih funkcija s jedne strane i sintetičkih perceptualnih funkcija s druge.

...osjetio loše i potišteno, skoro koliko i tijekom svog govora u Lions klubu. “Tamo nema ovce, zar ne?” rekao je. “Ali jesam li bio blizu?”

“Ovo nije Rorschach test”, rekao je sjedeći zamjenik, “u kojem se mutna mrlja može tumačiti na mnogo načina od strane mnogo subjekata. U ovom, jedan određeni predmet, kao takav, oblikovan je crtama i samo je jedan. U ovom slučaju je to pas.”

“Što?” rekao je Fred.

“Pas.”

“Kako možete znati da je to pas?” Nije video psa. “Pokažite mi.” Zamjenik...

Ovaj zaključak dobiva eksperimentalnu potvrdu sa životinjom razdvojenog mozga čije se dvije polovice mogu dresirati da percipiraju, razmatraju i djeluju neovisno. Kod ljudi, gdje je propoziciona misao tipično lateralizirana u jednoj polovici, druga se hemisfera očito specijalizira za različit modus mišljenja,

koji bi se mogao nazvati apozicionim. Pravila ili metode kojima se propoziciona misao elaborira na "ovoj" strani mozga (strani koja govori, čita i piše) bili su podvrgavani analizama sintakse, semantike, matematičke logike itd. dugi niz godina. Pravila po kojima se apoziciona misao elaborira u drugoj strani mozga trebat će još proučavati u godinama koje će uslijediti.

...je preokrenuo kartu; odostraga je bio upisan osnovni jasni obris PSA, i sad ga je Fred prepoznao kao oblik urisan između crta s prednje strane. U stvari to je bio određeni tip psa; hrt, s uvućenim želucem.

“Što to znači”, rekao je, “da sam umjesto toga video ovcu?”

“Vjerojatno samo psihološki blok”, rekao je stojeći zamjenik, premještajući se s noge na nogu. “Tek kad se prođe cijeli komplet karata, a onda imamo i nekoliko drugih testova -”

“Razlog što je ovaj test bolji od Rorschacha”, rekao je sjedeći zamjenik, izvlačeći sljedeći crtež, “je to što nije interpretativan; postoji proizvoljan broj pogrešnih rješenja, ali samo jedno ispravno. Točni predmet koji je Odjel psihografije SAD-a ucrtao u njega i potvrdio ga, za svaku kartu; to je ono što je točno, jer je došlo iz Washingtona. Ili to uočite ili ne uočite, a ako iskažete cijeli niz neuočavanja, onda smo ustanovali poremećaj u funkciranju percepcije i malo vas stavimo na suho, dok kasnije ne prodete test kako treba.”

“U saveznoj klinici?” rekao je Fred.

“Da. Sad, što vidite u ovom crtežu, među ovim određenim crnim i bijelim crtama?”

Grad Smrti, pomislio je Fred proučavajući crtež. To je ono što vidim: smrt u više oblika, ne samo u jednom točnom obliku nego skroz. Mali plaćeni ubojice metar visoki, na kolicima.

“Samo mi recite”, rekao je Fred, “je li govor u Lions klubu bio to što vam je privuklo pažnju?”

Dvojica medicinskih zamjenika zgledali su se.

“Ne”, konačno je rekao onaj koji je stajao. “To je imalo veze s jednim razgovorom koji je - zbilja - neslužben, u stvari, samo zafrkancija između vas i Hanka. Prije otprilike dva tjedna... shvaćate, postoji tehnološki zaostatak u obradi svog tog dreka, svih tih sirovih informacija koje pristižu. Nisu još ni došli do vašeg govora. U stvari, neće doći do njega još nekoliko dana.”

“A kakva je to zafrkancija bila?”

“Nešto o ukradenom biciklu”, rekao je drugi zamjenik. “Takozvanom sedmobrzincu. Pokušavali ste shvatiti gdje su tri preostale brzine nestale, je li to bilo to?” Opet su se zgledali, ta dva zamjenika medicinara. “Vi ste smatrali da su ostale na podu garaže iz koje je ukraden?”

“Kvragu”, pobunio se Fred. “Za to je kriv Charles Freck, a ne ja; svi su popadali na guzicu od smijeha razgovarajući o tome. Ja sam samo mislio da je to smiješno.”

BARRIS: (*Stoji nasred dnevnog boravka s velikim novim sjajnim biciklom, vrlo zadovoljan*) Vidi što sam dobio za dvadeset dolara.

FRECK: Što je to?

BARRIS: Bicikl, desetobrzinski trkači bicikl, doslovno glanc nov. Vidio sam ga u susjedovom dvorištu i pitao za njega a imali su ih četiri pa sam ponudio dvadeset dolara u gotovini i prodali su mi ga. Obojeni. Čak su mi ga i prebacili preko ograde.

LUCKMAN: Nisam znao da možeš dobiti desetobrzinac skoro nov za dvadeset dolara. Čudesno je što se za dvadeset dolara može dobiti.

DONNA: Podsjeća na onaj koji je imala treba preko puta mene pa su joj ga mrknuli prije oko mjesec dana. Vjerojatno su ga oni mrknuli, ti crnci.

ARCTOR: Sigurno jesu, ako su ih imali četiri. I prodali ga tako jeftino.

DONNA: Trebao bi ga vratiti trebi preko puta mene, ako je njen. U svakom slučaju trebao bi joj dati da ga pogleda da vidi je li njen.

BARRIS: To je muški bicikl. Znači, ne može biti.

FRECK: Zašto kažeš da je desetobrzinac kad ima samo sedam brzina?

BARRIS: (zapanjeno) Što?

FRECK: (odlazi do bicikla i pokazuje) Gledaj, pet brzina tamo, dvije brzine ovdje na drugom kraju lanca. Pet i dva...

Kad se optička kiazma mačke ili majmuna razdijeli sagitalno, ulazna informacija iz desnog oka ide samo u desnu polovicu, a isto tako i lijevo oko informira samo lijevu polovicu. Ukoliko se životinja nakon te operacije istrenira da odabere između dva simbola dok koristi samo jedno oko, kasniji testovi pokazuju da može odbaciti ispravan odgovor i s drugim okom. Ali, ukoliko su komizure, naročito corpus callosum, bile presjećene prije treninga, od početka pokriveno oko i njegova ipsilateralna polovica moraju se obučavati od početka. To jest, treniranje se ne prenosi iz jedne polovice u drugu ukoliko su komizure presjećene. To je osnovni pokus s podijeljenim mozgom Myersa i Sperryja (1953.; Sperry, 1961.; Myers, 1965.; Sperry, 1967.)

...su sedam. Znači da je to samo sedmobrzinski bicikl.

LUCKMAN: Aha, ali čak i sedmobrzinski trkaći bicikl vrijedi dvadeset dolara. Još uvijek je to dobra kupnja.

BARRIS: (ozlojedeno) Ti obojeni tipovi rekli su mi da je to desetobrzinac. Prevarili su me.

(*Svi se okupljaju da pogledaju bicikl. Prebrojavaju brzine iznova.*)

FRECK: Sad sam izbrojao osam. Šest naprijed, dvije otraga. To čini osam.

ARCTOR: (*logički*) Ali trebalo bi ih biti deset. Ne postoje sedmo- i osmo-brzinski bicikli. Barem ja nisam čuo za njih. Što mislite da se moglo dogoditi s brzinama koje nedostaju?

BARRIS: Ti obojeni tipovi sigurno su radili na njemu, rasklapali ga s neodgovarajućim alatom i bez tehničkog znanja, i kad su ga ponovo sastavili ostavili su tri brzine na podu svoje garaže. Sigurno su još uvijek tamo na podu.

LUCKMAN: Onda bismo trebali ići tražiti od njih brzine koje nedostaju.

BARRIS: (*ljutito razmišlja*) Ali u tome i jest prijevara: sigurno će ponuditi da mi ih prodaju, a ne da mi ih daju kao što bi trebali. Pitam se što su još oštetili. (*Pregledava cijeli bicikl.*)

LUCKMAN: Ako odemo svi skupa dat će nam ih; možeš se u to kladiti, čovječe. Svi ćemo ići, je li? (*Gleda uokolo očekujući suglasnost.*)

DONNA: Jeste li sigurni da je tu samo sedam brzina?

FRECK: Osam.

DONNA: Sedam, osam. U svakom slučaju, mislim, prije nego što odete tamo, pitajte nekog. Mislim, meni ne izgleda kao da su mu učinili bilo što poput rastavljanja. Prije nego što odete tamo i napravite im sranje, saznajte. Kužite li?

ARCTOR: U pravu je.

LUCKMAN: Koga bismo trebali pitati? Koga mi znamo da je autoritet za trkaće bicikle?

FRECK: Hajdemo pitati prvu osobu koju vidimo. Izvezimo ga na vrata i kad neki čudak nađe pitat ćemo ga. Tako ćemo dobiti obeshrabreno mišljenje.

(*Zajednički izvezu bicikl ispred kuće, i odmah nalete na mladog crnca koji parkira svoj auto. Pokažu upitno na*

sedam - osam? - brzina i pitaju koliko ih je, premda mogu vidjeti - osim Charlesa Frecka - da ih ima samo sedam: pet na jednom kraju lanca, dvije na drugom. Pet i dva skupa čine sedam. Mogu to ustanoviti vlastitim očima. Što se događa?)

MLADI CRNAC: (*smireno*) Ono što morate učiniti je pomnožiti broj brzina naprijed s brzinama otraga. To nije zbrajanje nego množenje jer, vidite, lanac se pomicće s brzine na brzinu, pa s odnosom brzina dobijate pet (*pokazuje na pet brzina*) pomnoženo s jednom od dvije naprijed (*pokazuje na to*), što vam daje jedanput pet, to ih je pet, a onda kad pomaknete ovu polugu na ručki (*demonstrira im*) lanac preskoči na drugu od one dvije naprijed i opet je povezan s onih istih pet otraga, što je dodatnih pet. Zbroj u pitanju je pet plus pet, što je deset. Vidite kako to radi? Znate, odnos brzina se uvijek računa po-

(Zahvaljuju mu i šutke odvoze bicikl natrag u kuću. Crni mladić, kojeg nikad prije nisu vidjeli i koji nema više od sedamnaest godina, vozi nevjerljivo olupani stari auto transportnog tipa, nastavlja sa zaključavanjem, a oni zatvaraju prednja vrata kuće i samo stoje tamo.)

LUCKMAN: Ima li netko štogod doupa? "Gdje doupa ima, blago se svima." (*Nitko...*)

Svi dokazi ukazuju da razdvajanje polovica stvara dvije neovisne sfere svijesti unutar jedne lubanje, što će reći, unutar jednog organizma. Taj zaključak uzne-mirujući je za neke ljude koji smatraju svijest nepod-jeljivim svojstvom ljudskog mozga. Čini se preura-njenim drugima, koji inzistiraju na tome da su kapa-citeti dosad otkriveni u desnoj polovici na razini auto-matike. Postoji, zasigurno, polovinska nejednakost u prisutnim slučajevima, ali to bi mogla biti karakteris-tika jedinki koje smo proučavali. Potpuno je moguće

da kad bi se ljudski mozak razdvojio kod vrlo mlade oso-be, obje polovice bi kao rezultat toga mogle odvojeno i neovisno razviti mentalne funkcije na razini koja je do-segnuta samo u lijevoj polovici kod normalnih jedinki.

...se ne smije.)

“Znamo da ste vi bili jedan od ljudi u toj grupi”, rekao je zamjenik koji je sjedio. “Nije bitno tko. Nitko od vas nije mogao pogledati bicikl i uočiti jednostavnu matičku operaciju kojom se dolazi do broja brzina u tom vrlo malom sistemu.” U glasu zamjenika Fred je čuo prizvuk samilosti, mjeru ljubaznosti. “Takva operacija je obuhvaćena u testu sposobnosti nižih razreda srednje škole. Jeste li bili svi napušteni?”

“Ne”, rekao je Fred.

“Takve testove sposobnosti daju djeci”, rekao je drugi medicinski zamjenik.

“Pa što nije bilo u redu, Frede?” pitao je prvi zamjenik.

“Zaboravio sam”, rekao je Fred. Sad je zašutio. A onda je rekao: “Meni to zvuči kao kognitivni zajeb, prije nego perceptivni. Zar ne obuhvaćaju takve stvari apstraktno razmišljanje? Ne -”

“Možda vi to tako zamišljate”, rekao je sjedeći zamjenik. “Ali testovi pokazuju da kognitivni sistem ne radi zato što ne dobija precizne podatke. Drugim riječima, ulazne informacije izobličene su na takav način da kad krenete rezonirati o onom što vidite rezonirate pogrešno zato što niste -” Zagestikulirao je, pokušavajući naći način da to izrazi.

“Ali desetobrzinski bicikl *ima* sedam brzina”, rekao je Fred. “Ono što smo vidjeli bilo je precizno. Dvije naprijed, pet otraga.”

“Ali vi niste uočili, nitko od vas, kako su one povezane: pet otraga sa svakom od dvije naprijed, kao što vam

je crnac rekao. Je li on bio iznimno obrazovan čovjek?"

"Vjerljivo nije", rekao je Fred.

"Ono što je crnac video", rekao je stojeći zamjenik, "bilo je drugačije od onog što ste svi vi vidjeli. On je video dvije odvojene linije za povezivanje sistema brzina otraga i sprjeda, dvije simultane odvojene linije njemu uočljive koje idu do svih pet stražnjih naizmjenično... Ono što ste vi vidjeli bila je *jedna* povezana sa svih stražnjih pet."

"Ali to bi onda činilo šest brzina", rekao je Fred.
"Dvije prednje brzine ali jedna povezana."

"Što je netočna percepcija. Nitko nije tome naučio onog crnog klinca; ono što su ga naučili, ako ga je netko uopće naučio, je da shvati, kognitivno, koje je značenje te dvije poveznice. Vi ste ih potpuno propustili, svi vi. Ono što ste vi učinili je, iako ste izbrojali dvije prednje brzine, *percipirali* ste ih kao homogenu cjelinu."

"Proći ću bolje sljedeći put", rekao je Fred.

"Kad sljedeći put? Kad budete kupovali ukradeni bicikl desetobrzinac? Ili kad budete apstrahirali sav dnevni priliv percepcije?"

Fred je šutio.

"Nastavimo s testom", rekao je sjedeći zamjenik. "Što vidite u ovom, Frede?"

"Plastični pasji drek", rekao je Fred. "Kakav prodaju ovdje u Los Angelesu. Mogu li sad ići?" Opet isto kao i u Lions klubu.

Obojica zamjenika su se, međutim, nasmijali.

"Znate, Frede", rekao je onaj koji je sjedio, "ako možete tako zadržati svoj smisao za humor, možda uspijete."

"*Uspijem?*" ponovio je Fred. "U čemu? U poslu? U snalaženju? U udvaranju? Da uđem u prvu postavu? Da povalom trebu? Da zvučim razumno? Da zaradim novca? Da imam vremena? Da načinim nešto? Razjasnite svoje termine. Latinski za 'načiniti' je *facere*, što je mene

uvijek podjećalo na *fuckere*, što je latinski za ‘fukati’, a ja nisam...

Mozak viših životinja, uključujući i čovjeka, dvostruki je organ, koji se sastoji od desne i lijeve polovice povezane prevlakom živčanog tkiva zvanom corpus callosum. Prije petnaestak godina Ronald E. Myers i R. W. Sperry, tada na Sveučilištu Chicago, došli su do iznenadjujućeg otkrića: kad se ta veza između dvije polovice cerebruma presječe, svaka od polovica funkcionalna je neovisno, kao da je potpuni mozak.

...to uspijevalo ni za golo govno, plastično ili drugačije, bilo kakvo govno. Ako ste vi dečki psihološki tipovi i slušali ste moje beskrajne debrifinge s Hankom, koji drek pali kod Donne? Kako da joj se približim? Mislim, kako se to radi? S takvom slatkom, jedinstvenom, tvrdoglavom trebicom?”

“Svaka cura je drugačija”, rekao je sjedeći zamjenik.

“Mislim, pridem joj etički”, rekao je Fred. “A ne nakljukam je cugom i crvenima, i onda ga nabijem u nju dok ona leži na podu dnevnog boravka.”

“Kupite joj cvijeće”, rekao je stojeći zamjenik.

“Što?” rekao je Fred, širom otvorivši svoje odijelom filtrirane oči.

“U ovo doba godine možete dobiti sitne proljetne cvjetove. U rasadnicima, recimo, Penney’sa ili K Marta. Ili azaleju.”

“Cvijeće”, promrmljao je Fred. “Mislite plastično cvijeće ili pravo? Pravo, valjda.”

“Plastično ne valja”, rekao je sjedeći zamjenik. “Ono izgleda kao da je ... pa, lažno. Nekako lažno.”

“Mogu li sad ići?” pitao je Fred.

Nakon što su se zgledali, oba zamjenika kimnu glavama. “Procijenit ćemo vas neki drugi put, Frede”, rekao je

onaj stojeći. "Nije toliko hitno. Hank će vas obavijestiti o kasnijem terminu."

Iz nekog opskurnog razloga, Fred je poželio rukovati se s njima prije odlaska, ali nije to učinio; samo je otišao, ne govoreći ništa, pomalo potišten i pomalo zbumjen, zbog, vjerojatno, načina na koji ga je to neočekivano lupilo, tako iznenada. Proučavali su mi materijale do potankosti, pomislio je, pokušavajući naći znakove da sam pregorio, i našli su neke. Dovoljno znakova, u svakom slučaju, pa su htjeli sprovesti te testove.

Proljetni cvjetovi, pomislio je kad je došao do dizala. Oni sitni; oni vjerojatno rastu blizu tla i mnogo ih ljudi nagazi. Rastu li u divljini? Ili u posebnim velikim posudama ili na velikim natkrivenim farmama? Pitam se kako je na selu. Polja i tako to, čudno vonjaju. I, zapitao se, gdje bi to mogao naći? Gdje odeš i kako dodeš do tamo i ostaneš tamo? Kakvo je to putovanje, i kakva karta ti treba za to? I od koga kupuješ kartu?

I, pomislio je, volio bih povesti nekog sa sobom kad odem tamo, možda Donnu. Ali kako to pitati, kako trebu pitati to, kad ne znaš ni kako bi joj se približio? Kad si smisljao svašta i nisi postigao ništa - ni prvi korak. Morali bismo požuriti, mislio je, jer će kasnije svi proljetni cvjetovi, poput onih o kojima su mi govorili, uvenuti.

8

Na putu do kuće Boba Arctora, gdje se obično moglo zateći društvo narkića za zajedničko lagano uživanje, Charles Freck smislio je štos kako nasamariti starog Barrisa, da mu vrati za onu spiku sa slezenom, neki dan u restoranu Fiddler's Three. U svojoj glavi, dok je vješto izbjegavao radarske zamke koje je policija držala posvuda (policijска vozila s radarima za provjeravanje vozača obično su se pojavljivala u obliku starih izraubanih VW kombija, obojenih zagasito smeđe, s bradatim frikovima za volanom; kad bi vidio takve kombije, usporio bi), odvrtio je u mašti foršpan svog štosa:

FRECK (*nonšalantno*): Danas sam kupio methedrin-sku biljku.

BARRIS (*s nadmenim izrazom lica*): Methedrin je benka, kao i spid; umjetan je kristalni je, amfetamin je, prave ga sintetički u laboratoriju. Nije organski, kao žiža. Ne postoji biljka methedrina kao što postoji biljka žiže.

FRECK (*nasadi ga na štos*) Hoću reći da sam naslijedio četrdeset tisućica od strica i kupio pogon skriven u garaži jednog tipa, gdje on pravi methedrin. Mislim, on ima tvornicu тамо, у којој производи meth. Pogon, u smislu - *

Nikako nije mogao posložiti rečenicu točno kako treba dok je vozio, jer je dijelom uma pratio vozila oko sebe i svjetlo na semaforima; ali je znao da će kad dode do

* neprevodiva igra riječi: engl. *plant* znači biljka, ali i pogon

Bobove kuće baš super zafrknuti Barrisa. I, naročito ako dosta ljudi bude tamo, Barris će progutati mamac i pred svima biti jasno viden kao očita i evidentna pizda. I tako će mu super uzvratiti, jer Barris više nego bilo tko drugi nije mogao podnijeti šalu na svoj račun.

Kad je stigao, zatekao je Barrisa vani kako radi na autu Boba Arctora. Hauba je bila podignuta, i Barris i Arctor su stajali pokraj nje s hrpom alata za auto.

“Hej, čovječe”, rekao je Freck, zalupivši vratima svog auta i nonšalantno došetavši do njih. “Barris”, rekao je odmah na cool način, stavljajući ruku Barrisu na rame, da mu privuče pažnju.

“Kasnije”, zarežao je Barris. Imao je na sebi odjeću za popravke; masnoće i slično prekrivale su već ionako prljavu tkaninu.

Freck je rekao: “Danas sam kupio methedrinsku biljku.”

Nestrpljivo se mršteći, Barris je pitao: “Koliku?”

“Kako to misliš?”

“Koliku biljku?”

“Pa”, započeo je Freck, pitajući se kako da nastavi.

“Koliko si je platio?” pitao je Arctor, također zašaćen od popravljanja auta. Skinuli su rasplinjač, uočio je Freck, filter za zrak, cjevčice, sve to.

Freck je rekao: “Oko deset baksa.”

“Jim ti ju je mogao nabaviti jeftinije”, rekao je Arctor, nastavljujući s radom. “Zar ne, Jime?”

“Meth biljke samo što ne poklanjaju”, rekao je Barris.

“Ovo je cijela jebena garaža!” pobunio se Freck. “Tvornica! Izbacuje milijun tableta na dan - ima strojeve za pilulažu i sve to. Sve!”

“I sve je to koštalo deset dolara?” rekao je Barris, smješeci se od uha do uha.

“Gdje se nalazi?” upitao je Arctor.

“Nije u blizini”, rekao je Freck nelagodno. “Hej, zabebite, dečki.”

Zastajući pri radu - Barris je jako mnogo zastajao u radu, bez obzira da li mu je netko nešto govorio ili ne - Barris je rekao: "Znaš, Freck, ako se nagutaš ili nabodeš previše metha počneš govoriti kao Pajo Patak."

"Pa?" pitao je Freck.

"Onda te nitko ne može razumjeti", rekao je Barris.

Arctor je rekao: "Što si to rekao, Barrise? Nisam te mogao razumjeti."

Dok mu je lice plesalo od veselja, Barris je progovorio glasom poput Paje Patka. Freck i Arctor su se smješili i uživali. Barris je mljeo i mljeo, dok na kraju nije pokazao na rasplinjač.

"Što je s rasplinjačom?" pitao je Arctor, sad se ne smiješeći.

Barris je, svojim običnim glasom, ali još uvijek širom osmješnut, odgovorio: "Imaš iskrivljenu polugu gasa. Cijeli rasplinjač treba obnoviti. Inače će ti se dotok zraka zatvoriti dok se voziš autoputem i ustanovit ćeš da ti je motor previše povukao i ne mrda i neki šupak će te razbiti otraga. A još će uz to i sav taj sirovi benzin slijevajući se stijenkama cilindra - ako se to nastavi dovoljno dugo - sprati svo mazivo, pa će ti cilindri biti razrovani i trajno oštećeni. Onda ćeš ih morati dati nanovo narezati."

"A zašto je poluga gasa iskrivljena?" pitao je Arctor.

Slijedeći ramenima, Barris je nastavio s rastavljanjem rasplinjača, nije odgovorio. Prepustio je to Arctoru i Charlesu Frecku, koji nisu ništa znali o motorima, naročito o komplikiranim popravcima poput ovog.

Izlazeći iz kuće u bijesnoj košulji i tjesnim visokim levisicama, Luckman je, s knjigom u ruci i tamnim naočalama na licu, rekao: "Nazvao sam ih, provjeravaju koliko će te obnovljeni rasplinjač za ovakav auto boljeti po džepu. Nazvat će poslije, pa sam ostavio prednja vrata otvorena."

Barris je rekao: "Mogao bi staviti četverocilindrični umjesto ova dva, kad si već pri tome. Ali bi morao staviti

novi usisnik. Možemo nabaviti rabljenog za sitne novce.”

“Imao bi prevelik međugas”, rekao je Luckman, “s nečim kao Rochesterovim četverocilindričnim - jesи li na to mislio? I ne bi mijenjao kako treba. Ne bi mijenjao u višu.”

“Ventili za medugas mogu se zamijeniti manjim ventilima”, rekao je Barris, “tako bi se kompenzirali. A s obrtomjerom bi mogao paziti na broj okretaja, da ne pretjera. S obrtomjerom bi znao kad ne ide u višu. Obično samo otpuštanje pedale gasa čini da prebací u višu ako automatski prijenos ne učini to. A znam i gdje možemo doći do obrtomjera. U stvari, ja imam jednog.”

“Aha”, rekao je Luckman, “pa ako on dobro nagazi u brzini za pretjecanje da dobije dosta vučne, kad mu hitno treba na cesti, prebacio bi u nižu i nabio broj okretaja toliko da bi mu glava ventila pukla, ili još gore. Cijeli motor bi mu prsnuo.”

Barris je, strpljivo, rekao: “Vidio bi da igla obrtomjera skače i odmah bi smanjio.”

“Dok pretjeće?” rekao je Luckman. “Na pola jebeno velikog kamiona? Kurac, morao bi nabijati dalje, koliko god okretaja bilo; motor bi mu puknuo prije nego da smanji, jer da smanji nikad ne bi prošao ono što pretjeće.”

“Inercija”, rekao je Barris. “S ovako teškim autom, inercija bi ga vukla dalje i kad bi smanjio.”

“A uzbrdo?” rekao je Luckman. “Inercija te ne vuče baš puno uzbrdo kad pretječeš.”

Arctoru je Barris rekao: “Koliko je ovaj auto...” Sagnuo se da pročita marku. “Ovaj...” Usne su mu se micale. “Oldsmobile.”

“Težak je oko pola tone”, rekao je Arctor. Charles Freck vidio je kako namiguje Luckmanu.

“Onda si u pravu”, suglasio se Barris. “Ne bi bilo mnogo inercijske mase s tom malom težinom. Ili bi?” Pipanjem je potražio olovku i nešto na čemu će pisati.

“Pola tone koja se kreće sto dvadeset kilometara na sat stvara silu koja je jednaka -”

“To je pola tone”, dometnuo je Arctor, “s putnicima i punim rezervoarom i velikom kutijom cigala u gepeku.”

“Koliko putnika?” rekao je Luckman, s mrtvo ozbiljnim izrazom lica.

“Dvanaest.”

“Misliš šest otraga”, rekao je Luckman, “i šest na -”

“Ne”, rekao je Arctor, “to je za jedanaest otraga, a samo vozač sjedi naprijed. Tako, kužiš, više težine naliže na stražnje kotače, pa bolje hvata cestu. Da ne zanosi.”

Barris je zbumjeno podigao pogled. “Ovaj auto zanosi?”

“Ako ne voziš jedanaest ljudi otraga”, rekao je Arctor.

“Onda bi bilo bolje natovariti gepek vrećama pijeska”, rekao je Barris. “Tri vreće od sto kila pijeska. Onda bi putnici mogli biti raspoređeni ravnomjernije i bilo bi im udobnije.”

“A što misliš o jednoj kutiji s tristo kila zlata u gepeku?” pitao ga je Luckman. “Umjesto tri stokilaške -”

“Oš mi se skinut?” rekao je Barris. “Pokušavam izračunati inercijsku silu ovog auta kad ide sto dvadeset na sat.”

“Ne bi išao sto dvadeset”, rekao je Arctor. “Jedan cilindar je krepao. Htio sam ti to reći. Izbacio mi je klip sinoć kad sam se vraćao doma iz dućana 7-11.”

“A zašto onda izvlačimo rasplinjač?” pitao je Barris. “Za to moramo izvući cijelu glavu. U stvari, i više. Ustvari, možda ti je napukao blok motora. Pa, zato neće paliti.”

“Zar ti auto neće upaliti?” pitao je Freck Boba Arc-tora.

“Neće upaliti”, rekao je Luckman, “jer smo skinuli rasplinjač.”

Barris je zbumjeno rekao: "A zašto smo skidali rasplinjač? Zaboravio sam."

"Da sve opruge i sitne djeliće zamijenimo", rekao je Arctor. "Da se ne bi opet sjebao pa skoro izginemo. Mehaničar na Unionovoј crpki nam je to savjetovao."

"Da vi pizde ne laprdate toliko", rekao je Barris, "kao frikovi na spidu, mogao bih završiti svoj izračun i reći vam kako bi se ovaj osobiti auto sa svojom težinom ponašao s četverocilindričnim Rochester rasplinjačom, naravno prilagodenim s manjim ventilima gasa." Sad je bio zbilja neraspoložen. "Pa ZAČEPITE!"

Luckman je otvorio knjigu koju je nosio. Uduhuo je i uspravio se više nego obično; njegov široki grudni koš se napeo, a i njegovi bicepsi. "Barrise, čitat će ti." Počeo je čitati iz knjige, iznimno tečno. "Onaj kome je dato da vidi Krista *stvarnijeg* od bilo koje druge stvarnosti..."

"Što?" rekao je Barris.

Luckman je nastavio čitati. "...bilo koje druge stvarnosti na Svijetu, Krista svugdje prisutnog i svugdje sve većeg, Krista konačno određenje i plazmatičko načelo Univerzuma -"

"Što je to?" pitao je Arctor.

"Chardin. Teilhard de Chardin."

"Isukrste, Luckmane", rekao je Arctor.

"...taj čovjek doista živi u zoni gdje ga nikakva višestrukost ne može uznemiriti i koja je i pored toga najaktivnija radionica univerzalnog ispunjenja." Luckman je zatvorio knjigu.

Vidno uznemiren, Charles Freck postavio se između Barrisa i Luckmana. "Dajte ohladite malo, dečki."

"Skloni mi se s puta, Barrise", rekao je Luckman, polačeći desnu ruku, nisko, za gadan zamah prema Barrisu. "Hajde, Barrise, ako te šupim odletjet ćeš u sutra, kad se tako obraćaš boljima od sebe."

Zacviliši od nekontroliranog, užasnog straha, Barris

je ispustio flomaster i papir i zabatrgao nasumce prema otvorenim vratima kuće, dovikujući natrag dok je bježao: "Čujem da zvoni telefon, to je za obnovljeni rasplinjač."

Gledali su ga kako odlazi.

"Samo sam ga zafrkavao", rekao je Luckman, trljajući donju usnu.

"A što ako uzme svoj pištolj i prigušivač?" rekao je Freck, čija je živčanost prešla sve granice. Pomicao se polako prema svom parkiranom autu, kako bi brzo skocio iza njega, ako se Barris vrati pucajući.

"Ajmo", rekao je Arctor Luckmanu; ponovo su prionuli poslu na autu, dok se Freck vrzmao živčano oko svog vozila, pitajući se zašto je odlučio tu danas svratiti. Danas nije bilo finog ozračja kao obično, baš nimalo. Osjetio je loše vibre iza zafrkancije od samog početka. Što to, jebem mu mater, ne valja, zapitao se, i natmureno ušao u svoj auto, da ga upali.

Hoće li stvari i ovdje krenuti na gore i teže, zapitao se, kao u kući Jerryja Fabina tijekom zadnjih par tjedana s njim? Ovdje je bilo baš fino, pomislio je, svi su se opuštali i uživali, brijali na acid rock, naročito na Stonese. Donna je sjedila u svojoj kožnoj jakni i čizmama, punila kapsule, Luckman je motao jointe i pričao o seminaru koji planira održati na UCLA* o pušenju doupa i motanju jointa, i kako će jednog dana iznenada zamotati savršen joint, koji će onda biti stavljén pod staklo i helij u Constitution Hallu, kao dio američke povijesti s onim drugim stvarima iste važnosti. Kad se sjetim, pomislio je, čak i onog kad smo Jim Barris i ja sjedili u Fiddler'su neki dan... čak i tada je bilo bolje. Jerry je to počeo, pomislio je; to je ono što se javlja ovdje, ono što je odnijelo Jerryja. Kako mogu dani i događaji i trenuci, tako dobri, postati tako brzo ružni, a bez ikakvog razloga, bez ikakvog stvarnog razloga? Samo - promjena. Koju ništa ne uzrokuje.

* University of California, Los Angeles, poznato sveučilište

“Idem ja”, rekao je Luckman i Arctoru, koji su ga gledali kako turira auto.

“Ma ne, daj ostani, čovječe”, rekao je Luckman s topnim osmijehom. “Trebaš nam. Buraz si.”

“Ne, odoh.”

Iz kuće se Barris oprezno promoli. Nosio je čekić. “Bio je pogrešan broj”, doviknuo je, napredujući s velikim oprezom, zastajkujući i škiljeći kao neko rakoliko čudovište iz filma u auto-kinu.

“Za što će ti čekić?” pitao je Luckman.

Arctor je rekao: “Da popravi motor.”

“Pomislio sam da bih ga mogao donijeti”, objasnio je Barris pipavo se vraćajući do Oldsmobilea, “kad sam već bio unutra i primijetio ga.”

“Najopasnija vrsta osobe”, rekao je Arctor, “onaj je tko se boji vlastite sjene.” To je bilo zadnje što je Freck čuo odvozeći se; razmišljaо je što Arctor misli pod tim, je li mislio na njega, Charlesa Frecka. Osjetio je stid. Ali u kurac, pomislio je, zašto ostati kad je takva superpizdarija? Što je kukavičko u tome? Nemoj nikad sudjelovati u ružnim scenama, podsjetio je sebe; to je bilo njegovo geslo u životu. Pa se odvezao, ne osvrćući se. Neka se posmicaju, pomislio je. Kome trebaju? Ali osjećao se loše, zbilja loše, što ih je ostavio i svjedočio promjeni na mračnije, i opet se zapitao zašto, i što to znači, a onda mu je palo na pamet da će se možda stvari opet okrenuti i postati bolje, i to ga je razvedrilo. U stvari, to ga je ponukalo da odvrti u glavi jednu kratku maštariju dok je vozio izbjegavajući nevidljive policijske aute:

TAMO SU SVI SJEDILI KAO I PRIJE.

Čak i ljudi koji su bili mrtvi ili opaljeni, poput Jerryja Fabina. Svi su sjedili tu i tamo na nekakvom jarkom bijelom svjetlu, koje nije bilo dnevno svjetlo nego bolja

svjetlost od toga, nekakvo more koje se prostiralo ispod i iznad njih.

Donna i par drugih treba izgledale su tako zgodno - imale su haltere i vruće hlačice, ili majice na bretele bez grudnjaka. Mogao je čuti glazbu, premda nije mogao baš razaznati koja je pjesma, s kojeg LP-a. Možda je Hendrix! pomislio je. Aha, jedna stara Hendrixova, ili sad je odjednom to bila J. J. Svi oni: Jim Croce, i J. J., ali naročito Hendrix. "Prije nego što umrem", mrmljao je Hendrix, "pustite me da živim svoj život kako ja hoću", a onda se istog trena maštarija raspala, jer je zaboravio i da je Hendrix mrtav i kako su Hendrix i Joplinica umrli, da ne spominjemo Crocea. Hendrix i J. J. su overdozirali na žutom, oboje, dvoje tako finih cool ljudi, dva fenomenalna ljudska bića, a onda se sjetio kako je čuo da joj je Janisin menadžer davao samo po par stotina baksa tu i tamo; nije mogla dobiti sve ostalo, sve što je zaradila, zbog svoje navučenosti na džank. A onda je čuo u glavi njenu pjesmu "All Is Loneliness", počeo je plakati. I u takvom stanju vozio se dalje kući.

U svom dnevnom boravku, sjedeći s prijateljima i pokušavajući odrediti treba li mu novi rasplinjač, obnovljeni rasplinjač, ili prilagođeni rasplinjač s usisnim ventilima, Robert Arctor osjećao je nijemo stalno promatranje, elektronsku prisutnost, holoskenera. I zbog toga se osjetio dobro.

"Izgledaš mi opušteno", rekao je Luckman. "Ostati kratak za sto baksa mene ne bi opustilo."

"Odlučio sam vozati se ulicom dok ne nađem na Olds poput mog", objasnio je Arctor, "I onda odšarafim njihov rasplinjač i ne platim ništa. Kao svi koje poznajemo."

"Naročito Donna", rekao je Barris potvrđno. "Volio bih da nije bila tu neki dan dok nas nije bilo. Donna krade

sve što može odnijeti, a ako ne može odnijeti onda nazove svoje frendove iz pljačkaške bande, oni dođu i ponesu joj to.”

“Da vam ispričam što sam ja čuo za Donnu”, rekao je Luckman. “Jednom je Donna ubacila dvadeset pet centi u jedan od onih poštanskih automata za marke s rolnom, automat je bio pokvaren i stalno izbacivao marke. Konačno je napunila veliku torbu za dućan. Automat ih je *još* izbacivao. Na kraju je imala - ona i njeni frendovi pljačkaši su ih izbrojili - više od osamnaest tisuća američkih maraka od petnaest centi. Pa, to je bilo cool, samo, što će Donna Hawthorne napraviti s tolikim markama? Nikad u životu nije napisala pismo, osim svom odvjetniku da tuži nekog tipa koji ju je popalio u dilu s doupom.”

“Donna je učinila *to*?” rekao je Arctor. “Ima odvjetnika kojeg koristi za naplatu ilegalne transakcije? Kako može to?”

“Vjerojatno samo kaže da joj je frajer dužan novce.”

“Zamisli, dobiti ljutito plati-ili-idi-na-sud pismo od odvjetnika zbog dila s doupom”, rekao je Arctor, diveći se Donni, što je bila česta pojava.

“U svakom slučaju”, nastavio je Luckman, “tako je bila tamo s torbom za kupovanja, punom barem s osamnaest tisuća američkih maraka od 15 centi, i koji kurac da radi s njima? Ne možeš ih prodati natrag pošti. U svakom slučaju, kad iz pošte dođu servisirati stroj znat će da je poludio, i bilo tko da se pojavi na šalteru sa svim tim markama od petnaest centi, naročito u rolni - jebi ga, skužili bi ga; u stvari, čekali bi na Donnu, je li? Pa je ona razmisnila o tome - nakon, naravno, što je utovarila rolnu maraka u svoj MG i odvezla se - i onda nazvala još tih pljačkaških frikova s kojima radi i rekla im da se dovezu s nekakvim pneumatskim čekićem, vodom hlađenim i vodom prigušenim, zbilja frayerski specijalnim kojeg su, Isukrste, takoder mrknuli, iščupali su automat za marke

iz betona usred noći i odnijeli ga njoj jednim Fordom Rancherom. Kojeg su isto vjerojatno mrknuli. Za marke.”

“Hoćeš reći da je prodala marke?” rekao je Arctor zapanjeno. “Iz automata na novčice? Jednu po jednu?”

“Namontirali su - tako sam ja čuo, u svakom slučaju - premjestili su automat za marke na prometnu raskrsnicu gdje prolazi mnogo ljudi, ali malo iza tako da ga nijedan poštanski kamion ne uoči, i ponovo ga pustili u pogon.”

“Bilo bi im lakše da su samo razbili kutiju s kovanicama”, rekao je Barris.

“I tako su prodavali marke”, rekao je Luckman, “valjda par tjedana dok se automat nije ispraznio, kao što se na kraju moralo dogoditi. I što koji kurac sad? Mogu zamisliti kako se Donnin mozak bavio time tijekom tih tjedana, taj seljačko škrni mozak... njezina obitelj je seljačkog porijekla iz neke europske zemlje. U svakom slučaju, dok je automat potrošio tu rolnu, Donna ga je odlučila preraditi na osvježavajuća pića, koja su iz poštanskog ureda - njih zbilja čuvaju. I odeš u buturu zauvijek zbog toga.”

“Je li to istina?” pitao je Barris.

“Je li što istina?” rekao je Luckman.

Barris je rekao: “Ta cura je poremećena. Trebalо bi je silom zatvoriti. Shvaćate li da su svima nama porezi veći zato što je ona ukrala te marke?” Opet je zvučao ljutito.

“Pa napiši pismo vlastima i reci im”, rekao je Luckman, hladnog izraza lica od odvratnosti prema Barrisu. “Traži od Donne marku da ga pošalješ, ona će ti prodati.”

“Po punoj cijeni”, rekao je Barris, isto toliko ljutit.

Holoći će, pomislio je Arctor, imati milje i milje ovog na svojim skupocjenim vrpcama. Ne milje i milje prazne vrpce nego milje i milje otkaćenih vrpci.

Nije ono što se događalo dok je Robert Arctor sjedio pred holoskenerom bilo toliko važno, razmišljao je; već ono što se događalo - bar za njega... za koga?... za Freda -

dok je Bob Arctor bio drugdje, ili spavao a drugi su bili na dometu skenera. Pa bih trebao otići, pomislio je, kao što sam isplanirao, ostaviti te tipove tu i poslati ovamo druge ljude koje poznajem. Trebao bih svoju kuću odsad učiniti super pristupnom.

A onda se duboko u njemu pojavila užasna, ružna pomisao. Recimo da kad budem puštao vrpce, ugledam Donnu kad je ovdje - otvara prozor žlicom ili oštricom noža - i uvlači se i uništava moju svojinu i krade. *Drugaciju* Donnu: trebu kakva ona stvarno jest, ili u svakom slučaju kakva je kad je ja ne mogu vidjeti. Filozofska "kad drvo padne u šumi" točka. Kakva je Donna kad nema nikoga da je gleda?

Da li se, zapitao se on, blaga ljupka promućurna i veoma ljubazna, superljubazna cura transformira istog trena u nešto podmuklo? Hoću li vidjeti promjenu koja će me šokirati? Donna ili Luckman, bilo tko do koga mi je stalo. Poput tvoje mačke ili psa kad si izvan kuće... mačka isprazni jastučnicu i počne trpati sve tvoje dragocjenosti u nju: električnu budilicu i radio pokraj kreveta, brijač, sve što može utrpati unutra prije nego što se vratiš; sasvim druga mačka dok tebe nema, pljačka te i sve to založi, ili pripali tvoje jointe, ili hoda po stropu, ili naziva međugradsku... Bog zna. Noćna mora, čudni drugi svijet iza zrcala, ona stvar s okretanjem iz grada užasa, kad se neprepoznatljiva bića vuku okolo; Donna puzi na sve četiri, jede iz posuda za životinje... bilo kakvi psi-hodelični divlji trip, neshvatljiv i užasavajući.

Kvragu, pomislio je; što se toga tiče, možda i Bob Arctor ustaje noću iz dubokog sna i radi takve tripove. Ima snošaj sa zidom. Ili se pojave tajanstveni frikovi koje nikad prije nije vidio, cijela hrpa njih, sa specijalnim glavama koje se okreću skroz u krug, poput sovinih. I audio-skeneri će uhvatiti otkačene sumanute zavjere koje smišljaju on i oni da raznesu muški zahod na postaji

Standard tako što će napuniti toalet plastičnim eksplozivima u Bog zna koju mozgovno-sprženu svrhu. Možda se takve stvari odvijaju svake noći dok on samo zamišlja da spava - i nema ga danju.

Bob Arctor, razmišljaо je on, mogao bi doznati više novih informacija o sebi nego što je spreman za njih, mnogo više nego što želi o Donni u njenoj kožnoj jaknici, i Luckmanu u njegovim šminkerskim krpicama, i čak i Barrisu - možda kad nikog nema Jim Barris jednostavno ode spavati. I spava dok se oni opet ne pojave.

Ali sumnjaо je u to. Vjerojatnije Barris izvuče skriveni predajnik iz nereda i kaosa svoje sobe - koja je, kao i sve ostale, sad po prvi put dospjela pod dvadeset-četverosatno skeniranje - i šalje tajanstveni signal drugoj hrpi tajanstvenih pizduna s kojima je trenutno u zavjeri oko bilo čega oko čega ljudi poput njega i njih kuju zavjere. Još jedan ogranač, razmišljaо je Bob Arctor, organa vlasti.

S druge strane, Hank i ti tipovi iz postaje ne bi bili baš oduševljeni da Bob Arctor ode iz kuće, sad kad su monitori uz veliki trošak i komplikacije instalirani, i više ne bude viđen; nikad se ne pojavi ni na jednoj od vrpcu. Nije mogao stoga otići sprovesti svoje osobne planove nadzora nauštrb njihovih. Na kraju krajeva, bio je to njihov novac.

U scenariju koji se snima, on će povremeno morati biti glumačka zvijezda. Arctor, Arctor, pomislio je. Bob onaj Arctor kojeg love; onaj koji je El Primo lovljenik.

Kažu da nikad ne prepoznaš svoj vlastiti glas kad ga prvi put čuješ snimljenog na vrpcu. I kad vidiš sebe na video vrpcu ili, ovako, u 3D hologramu, također vizualno ne prepoznaš sebe. Zamišljaо si da si visok debeo čovjek s crnom kosom, a umjesto toga si sitna žena potpuno bez kose... je li to to? Siguran sam da će prepoznati Boba Arctora, pomislio je, ako nikako drugačije onda po odjeći

koju nosi ili procesom eliminacije. Ono što nije Barris ili Luckman a živi ovdje mora biti Bob Arctor. Ukoliko to nije jedan od pasa ili mačaka. Pokušat ću svoj profesionalni pogled usredotočiti na nešto što hoda uspravno.

“Barrise”, rekao je, “idem van da vidim mogu li ubosti nešto graha.” Onda je pokušao upamtititi da nema auto; imao je takav izraz lica. “Luckmane”, rekao je, “je li tvoj Falcon u voznom stanju?”

“Nije”, rekao je Luckman zamišljeno, nakon dosta razmišljanja. “Ne bih rekao.”

“Mogu li posuditi tvoj auto, Jime?” pitao je Arctor Barrisa.

“Pitam se... možeš li se ti snaći s mojim autom”, rekao je Barris.

To se uvijek javljalo kao obrana kad god bi netko pokušao posuditi Barrisov auto, jer je Barris izvršio tajne neimenovane prilagodbe na njegovom

- (a) ovjesu
- (b) motoru
- (c) mjenjaču
- (d) stražnjem dijelu
- (e) osovini
- (f) električnom sustavu
- (g) prednjem dijelu i upravljanju

(h) kao i satu, upaljaču za cigarete, pepeljari, pretincu za rukavice. Naročito pretincu za rukavice. Barris ga je uvijek držao zaključanog. Radio je također bio vješto *izmjenjen* (nikad objašnjeno kako ili zašto). Ako bi namjestio na jednu postaju dobio bi samo piskove u razmaku od jedne minute. Svi gumbi bi namještali na samo jednu transmisiju koja nije imala smisla i, čudno, na kojoj nikad nije bio puštan rock. Ponekad kad bi pratili Barrisa u kupnji, a Barris bi parkirao i izašao iz auta, ostavljajući ih, uključio bi tu posebnu postaju na poseban način jako glasno. Kad bi je promijenili dok njega ne bi bilo, postao

bi nesuvisao i odbijao bi progovoriti na povratku ili samo objasniti. Još im nije objasnio. Vjerojatno je, kad je bio namješten na tu frekvenciju, njegov radio odašiljao

- (a) vlastima
- (b) privatnoj paravojnoj političkoj organizaciji
- (c) sindikatu*
- (d) izvanzemaljcima ili višoj inteligenciji.

“Pod tim mislim”, rekao je Barris, “da ide pod -”

“Ma jebo tel!” upao je Luckman grubo. “To je običan šestocilindrični motor, što tu šlataš. Kad ga parkiramo u centru L. A. vozi ga tip na parkingu. Pa zašto ne bi mogao Bob? Pizdo jedna.”

Sad, i Bob Arctor imao je neke spravice, par skrivenih prilagodbi ugrađenih u njegov radio u autu. Ali, on nije pričao o njima. U stvari, Fred ih je ugradio. Ili u svakom slučaju netko jest, i radile su par stvari pomalo nalik na ono što je Barris tvrdio da njegovih nekoliko elektronskih pomagala čini, a s druge strane nisu.

Na primjer, svako vozilo predstavnika zakona emitira naročitu interferenciju punog spektra koje na običnim auto-radnjima zvuči poput kvara na blokiraju svjećica u tom autu. Kao da paljenje policijskog auta nije u redu. Međutim, Bobu Arctoru je, kao predstavniku zakona, dodijeljena sprava koja mu je, kad bi je montirao u svoj auto-radio, govorila mnogo, dok buka ne bi prenijela drugim ljudima - većini drugih ljudi - nikakvu informaciju. Ti drugi ljudi ne bi čak ni prepoznali krčanje kao nešto što prenosi informacije. Kao prvo, različiti podzvuci govorili su Bobu Arctoru koliko je vozilo prestavnika zakona blizu njegovom i, sljedeće, kojem odjelu pripada: gradskom ili okružnom, prometnoj policiji ili saveznom, što god. Dobivao je također i piskove u razmaku od jedne minute koji su djelovali kao mjerač vremena za parkirano vozilo; oni u parkiranom vozilu mogli su odrediti

* Syndicate - američki izraz za organizirani kriminal, mafiju

koliko minuta čekaju, a bez ikakvih vidljivih pokreta ruku. To je bilo korisno, na primjer, ako su se dogovorili upasti u neku kuću za točno tri minuta. *Zt zt zt* na njihovom radiju označilo bi im točno kad su prošle tri minute.

Znao je, također, za srednjevalnu postaju koja je neprekidno puštala pjesme na trenutnoj ljestvici deset najpopularnijih, s golemom količinom voditeljskog brbljanja između njih, koje ponekad i nije bilo brbljanje, na neki način. Da je radio namješten na tu postaju, i njena buka ispuni vaš auto, bilo koji usputni slušatelj čuo bi konvencionalnu pop-glazbenu postaju i tipično dosadno blebetanje DJ-a, i ili se ne bi zadržavao uokolo ili ne bi prokužio ni na koji način da takozvani DJ najednom, točno istim tonom prigušenog čavrljanja kaže: "A sada jedna pjesma za Phila i Jane, novi broj Cata Stevensa koji se zove -" a povremeno bi rekao nešto što je zvučalo više kao: "Vozilo plavo će nastaviti milju na sjever do Bastanchuryja i druge jedinice će -" i tako dalje. Njemu nije nikad - uz sve frajere i trebe koji su se s njim vozili, čak i kad je morao biti na frekvenciji policijskog info-instrukta, kao kad bi veliko uhićenje bilo u tijeku ili bilo kakva velika akcija se odvijala koja bi mogla uključivati i njega - nitko ništa primjetio. Ili, ako su primjetili, vjerojatno bi pomislili da su oni osobno napušeni i paranoični pa bi zaboravili na to.

A i znao je za mnoga neoznačena policijska vozila poput starih Chevyja nabrijanih otraga glasnim (ilegalnim) ispusima i trkaćim prugama, koje su ludi frajeri divlјeg izgleda vozili neoprezno, visokim brzinama - znao je po onom što se iz njegovog radija čuje preko posebne postaje za prenošenje informacija na svim frekvencijama kad bi ga jedan uočio ili projurio pored njega. Znao je da ih treba ignorirati.

Također, kad bi gurnuo polugu koja je navodno prebacivala sa srednjevalnih na kratkovalne frekvencije, postaja

na jednoj određenoj frekvenciji počela bi bljuvati beskrajnu glazbu Muzak-tipa*, ali ta buka prenošena do njegovog auta bila bi filtrirana, razskremblovana, mikrofonom-predajnikom u njegovom autu, pa bi sve što bi rekli oni u autu u to vrijeme uhvatila njegova oprema i prenijela vlastima; ali tu jednu postaju koja svira, bez obzira koliko glasno, oni ne bi primali i ne bi ih uopće ometala; mreža bi to eliminirala.

Ono što je Barris *tvrdio* da ima imalo je nekih sličnosti s onim što je on, Bob Arctor, kao prikriveni predstavnik zakona imao u svom auto-radiju; ali osim toga, što se tiče drugih prilagodbi kao što su ovjes, motor, mjenjač itd., nije bilo ni najmanjih izmjena. To bi bilo ne-cool i očito. I kao drugo, milijuni auto frikova mogli su napraviti isto tako gadne modifikacije na svojim autima, pa je on jednostavno uzeo prijavu za relativno moćnu pilu na kotačima i ostao pri tome. Bilo koje snažno vozilo može preteći i ostaviti za sobom bilo koje drugo. Barris je stalno kenjao o tome; jedan Ferrari ima ovjes i prijenos i upravljanje koje nikakve "posebne tajne modifikacije" ne mogu dostići, pa kvragu s tim. A drotovi ne mogu voziti sportske aute, čak ni jeftine. A kamo li Ferrarije. Na kraju je vozačeva vještina ta koja odlučuje.

On ipak jest imao još jedan dodatak za predstavnike zakona. Veoma neobične gume. Imale su više od čeličnih traka unutra, kakve je Michelin prije nekoliko godina uveo u svoj X tip gume. Bile su sasvim metalne i brzo se trošile, no davale su prednost u brzini i ubrzaju. Njihova mana bila je visoka cijena, ali on ih je dobijao besplatno, od svoje opskrbne službe, koja nije bila kao automat Dr. Peppera za novac. To je dobro funkcionalo, ali ih je mogao dobiti samo kad je bilo apsolutno neophodno. Gume je stavljaо sam, kad nitko ne bi gledao. Kao što je ugradio i izmjene u radio.

---

* Muzak - robna marka za lake note koje se puštaju u dizalima, čekaonicama i sl.

Jedino čega se bojao za radio nije bilo otkrivanje od strane nekog njuškala, poput Barrisa, već obična krada. Dodatne sprave činile su ga skupim za zamjenu ako ga mrknu; morao bi se jako pravdati.

Prirodno, nosio je i pištolj skriven u autu. Barris, sa svim svojim blesavim acid-tripovskim, nafiksanim maštarijama, ne bi nikad smislio to skrovište, gdje se zbilja nalazio. Barris bi inzistirao na nekakvom egzotičnom skrovištu za njega, recimo u stupu volana, u šupljoj komori. Ili u rezervoaru za benzin, da visi na žici kao posiljka koke u klasičnom filmu *Goli u sedlu*, a to je mjesto, usput, za skrivanje najgora točka na cijeloj pili. Svaki službenik zakona koji je gledao taj film skužio je odmah ono što su pametni psihiatrijski frajeri komplikirano dokučili: da su ta dvojica motorista željeli biti uhvaćeni i ako je moguće ubijeni. Njegov pištolj, u njegovom autu, bio je u pretincu za rukavice.

Pseudo-pametne stvari na koje je Barris stalno aludirao u pogledu svog vozila vjerojatno su imale sličnosti sa stvarnošću, stvarnošću Arctorovog vlastitog modificiranog auta, jer su mnoge spravice koje je Arctor imao bile standardne i pokazivali su ih u kasnonoćnim emisijama na televiziji, na talk-showovima elektronski stručnjaci koji su radili na njihovom dizajnu, ili su čitali o njima u stručnim časopisima, ili ih vidjeli, ili bili otpušteni iz policijskih laboratoriјa pa pizdili zbog toga. Tako da je prosječni građanin (ili, kao što bi Barris uvjek govorio na svoj kvazi-obrazovani nadmeni način, *tipičan* prosječni građanin) sad već znao da nijedan crno-bijeli auto ne riskira da zaustavi nabrijanog Chevyja iz '57. s trkačim prugama i onim što izgleda kao tinejdžer podivljaо od Coors piva za volanom - a onda ustanovi da je zaustavio detektiva za narkotike u civilu koji je gonio svog osumnjičenog. Tako da je tipičan prosječni građanin ovih dana znao kako i zašto sva ta vozila odjela za narkotike

koja projure, plašeći bakice i normalnjake do indignirano-sti i pisanja pisama, stalno signaliziraju svoj identitet napri-jed-natrag jedan drugom i svojim kolegama... što je tu *bilo* bitno? Ali što bi bilo bitno - na gadan način - bilo bi da niš-tarije, brijači, motoristi, i naročito dileri i kuriri i pušeri, uspiju izraditi i ubaciti u svoje slične aute takve istančane sprave.

Onda bi mogli jednostavno projuriti. Nekažnjeno.

“Idem pješice, onda”, rekao je Arctor, što je ionako htio učiniti; smjestio je i Barrisu i Luckmanu. *Morao* je ići pješice.

“Kamo ideš?” rekao je Luckman.

“Do Donne.” Doći do nje pješice bilo je skoro nemo-guće; time što je to rekao pobrinuo se da ga nijedan od njih ne prati. Navukao je kaput i krenuo prema vratima. “Vidimo se kasnije.”

“Moj auto –” nastavio je Barris izvrdavati.

“Kad bih pokušao voziti tvoj auto”, rekao je Arctor, “pritisnuo bih krivi gumb i zaledbio bih iznad centralnog područja L. A. s okolicom poput Goodyearovog dirižabla, i onda bi me uzeli da bacam borat na zapaljene naftne bu-šotine.”

“Drago mi je što shvaćaš moj položaj”, mrmljao je Barris dok je Arctor zatvarao vrata.

Sjedeći pred hologramskom kockom Monitora Dva, Fred je u svom muti-odijelu gledao nepomično dok se hologram stalno mijenjaо pred njegovim očima. U sigurnom stanu drugi promatrači gledali su druge holograme iz drugih izvora, uglavnom snimke. Fred je, međutim, gledao odvijanje holograma uživo; hologram je snimao, ali on je zaobišao uskladištenu vrpcu da bi uhvatio transmisiju istog trena kad je dopirala iz navodno ruševne kuće Boba Arctora.

Unutar holograma, u širokopojasnom koloru, s visokom rezolucijom, sjedili su Barris i Luckman. U najboljem

naslonjaču u dnevnom boravku, Barris je sjedio nagnut nad lulom za haš koju je sastavljaо već danima. Lice mu je postalo maska koncentracije dok je namotavao bijeli konac duž zdjele lule. Za stolićem za kavu Luckman je bio zgrbljen nad Swansonovim TV-obrokom od piletine, jedući velikim nespretnim zalogajima dok je gledao neki vestern na televiziji. Četiri konzerve pive - prazne - ležale su zgužvane pored njegove snažne šake na stolu; sad je posegnuo za petom do pola punom konzervom, prevrnuo je, prolio pivu, dograbio je i opsovao. Na tu psovku, Barris je podigao pogled, pogledao ga poput Mima u *Siegfriedu*, i nastavio s radom.

Fred je nastavio gledati.

“Jebeni noćni program”, progrrljao je Luckman, usta punih hrane, a onda je najednom ispustio žlicu i skočio teturajući na nogama, posrnuo, okrenuo se prema Barrisu, s obje ruke podignute, gestikulirajući, ne govoreći ništa, usta otvorenih tako da mu se poluprožvakana hrana prosipala na odjeću, na pod. Mačke su željno potrcale prema njoj.

Barris je zastao u svom pravljenju lule za haš, pogledao nesretnog Luckmana. U panici, sad grgoljeći užasne zvukove, Luckman je jednom rukom očistio stolić za kavu od hrane i pivskih konzervi; sve je zaklepatalo na pod. Mačke su odjurile, prestravljene. Nepomičan, Barris ga je fiksirao pogledom. Luckman se zateturaо nekoliko koraka prema kuhinji; skener tamo, na svojoj kocki pred Fredovim užasnutim očima, snimio je Luckmana kako naslijepo pipa u kuhinjskom polumraku tražeći čašu, pokušavajući odvrnuti pipu i napuniti je vodom. Za monitorom, Fred je skočio na noge; prikovanog pogleda, na Monitoru Dva vidio je Barrisa, još uvijek je sjedio, kako se vraća pažljivom namotavanju konca oko zdjele svoje lule za haš. Barris nije opet podigao pogled; Monitor Dva pokazivao ga je opet udubljenog u svoj posao.

S audio vrpcu bučali su gromki zvuci lomljenja i trganja u agoniji; ljudsko gušenje i panični štropot predmeta koji padaju na pod dok je Luckman bacao lonce i tave i posude i tanjure okolo u pokušaju da privuče Barrisovu pažnju. Barris je, usred sve te buke, nastavio metodično raditi na svojoj luli za haš i nije više dizao pogled.

U kuhinji, na Monitoru Jedan, Luckman je pao na pod odjednom, ne polako, na koljena, već potpuno, s naglim treskom, i ostao ležati raskrečen. Barris je nastavio motati konac svoje lule za haš, i sad mu se sitan podrugljiv osmjeh počeo pojavljivati na licu, u kutovima usana.

Na nogama, Fred je zurio šokirano, istodobno napet i paraliziran. Posegnuo je prema policijskom telefonu pokraj monitora, zastao, sačekao.

Nekoliko je minuta Luckman ležao nepomično na kuhinjskom podu dok je Barris namotavao konac, zgrbljen poput starice koja plete, smješkajući se za sebe, smješkajući se i dalje, i blago se ljuljajući; tad je Barris naglo odbacio lulu za haš, ustao, pogledao oštrotu na Luckmanov obris na kuhinjskom podu, s razbijenom čašom za vodu pokraj njega, svim smećem i tavama i razbijenim tanjurma, a onda je Barrisovo lice najednom preplavio lažni očaj. Barris je strgnuo tamne naočale, oči su mu se groteskno raširile, zalamatao je rukama u bespomoćnom strahu, malo je trčao tu i tamo, a onda se dobatrgao do Luckmana, zastao na metar od njega, otrčao natrag, sad dašćući.

Razraduje svoj nastup, shvatio je Fred. On priprema svoj nastup panike-i-otkrića. Kao da je upravo naišao na taj prizor. Barris se, na kocki Monitora Dva, grčio, zijeavao od očaja, zajapurenog lica, a onda odšepao do telefona, trzajem ga podigao, ispustio ga, uzeo ga drhtavim rukama ... upravo je otkrio da se Luckman, sam u kuhinji, ugušio komadom hrane, shvatio je Fred; bez ikog tamo da ga čuje ili da mu pomogne. A sad Barris panično pokušava dozvati pomoć. Prekasno.

Na telefonu, Barris je govorio čudnim, piskavim polaganim glasom: "Centrala, kako se kaže, ekipa za inhalaciju ili ekipa za oživljavanje?"

"Gospodine", zapištao je prislušni uređaj za telefon iz svog zvučnika pokraj Freda, "ima li netko teškoća s disanjem? Želite li -"

"To je, ja mislim, srčani arest", govorio je sad Barris svojim čudnim, piskavim polaganim glasom u telefon, glasom smrtnim od svijesti o pogibelji i ozbiljnosti i istjecanju vremena. "Ili to ili nevoljno udisanje bolusa unutar -"

"Koja je adresa, gospodine?" prekinuli su ga s centralne.

"Adresa", rekao je Barris, "da vidimo, adresa je -"

Fred je, naglas, stojeći rekao: "Kriste!"

Najednom se Luckman, ispružen na podu, trzavo zgrčio. Stresao se a onda povratio materijal koji mu je začepio grlo, zakoprcao se, i otvorio oči, koje su buljile natečeno i zbunjeno.

"Ovaj, čini se da je sad s njim sve u redu", rekao je Barris glatko na telefon. "Hvala vam; ipak neće biti potrebna pomoć." Brzo je prekinuo vezu.

"Isuuuse", proffljaо je Luckman ustajući. "Jebem mu." Glasno je zahriпao, kašljući i boreći se da udahne.

"Jesi okej?" pitao je Barris s prizvukom zabrinutosti.

"Sigurno sam se zagrcnuo. Jesam li se onesvijestio?"

"Ne baš. Premda, jesi otisao u izmijenjeno stanje svijesti. Na nekoliko sekundi. Vjerojatno u alfa stanje."

"Bože! Zabljuvao sam se!" Nesigurno, ljaljajući se od slabosti, Luckman se uspio podići na noge i stajao ljaljajući se ošamućeno naprijed-natrag, oslanjajući se na zid. "Postajem pravi degenerik", promrmljaо je zgađeno. "Kao stari pijanac." Krenuo je nesigurnim koracima do sudopera da se opere.

Gledajući sve to, Fred je osjetio kako mu strah hlapи. S njim će ipak biti sve u redu. Ali Barris! Kakva je on to

osoba? Luckman se oporavio i bez njega. Kakav frik, pomislio je. Kakav blesavi frik. Gdje mu je glava, da samo tako dokono sjedi?

“Čovjek bi mogao tako odapeti”, rekao je Luckman prskajući se vodom iz sudopera.

Barris se nasmiješio.

“Imam zbilja jaku konstituciju”, rekao je Luckman, gutajući vodu iz čaše. “Što si ti radio dok sam ja ležao tamo? Drkao kurac?”

“Vidio si me na telefonu”, rekao je Barris. “Pozivao sam hitnu. Krenuo sam u akciju čim -”

“Sereš”, rekao je Luckman ogorčeno, i nastavio gutati svježu hladnu vodu. “Znam što bi učinio da padnem mrтav - mrknuo bi moju zalihu. Čak bi mi i džepove ispraznio.”

“Čudesno je”, rekao je Barris, “ograničenje ljudske anatomije, činjenica da hrana i zrak moraju prolaziti istim putem. Tako da je rizik od -”

Luckman mu je šuteći pokazao srednjak.

Škripa kočnica. Trubljenje. Bob Arctor brzo je pogledao prema noćnom prometu. Sportski auto, upaljenog motora, na pločniku; u njemu, cura koja mu maše.

Donna.

“Kriste”, rekao je opet. Krenuo je prema pločniku.

Otvarami vrata svog MG-ja, Donna je rekla: “Jesam li te uplašila? Prošla sam te na putu prema tvojoj kući i onda sam skužila da to ti hodaš, pa sam okrenula polukružno i vratila se. Uđi.”

Nijemo je ušao i zatvorio vrata auta.

“Zašto tako lutaš okolo?” rekla je Donna. “Je li to zbog tvog auta? Još nije popravljen?”

“Baš sam vidio nešto totalno frikovski”, rekao je Bob Arctor. “Ne kao trip u mašti. Samo...” Zadrhtao je.

Donna je rekla: “Imam tvoju robu.”

“Što?”

“Tisuću tabova smrti.”

“*Smrti?*” ponovio je.

“Da, smrti visoke čistoće. Bolje da vozim.” Ubacila je u prvu, krenula i izvezla auto na ulicu; skoro istog trena je vozila prebrzo. Donna je uvijek vozila prebrzo, i nije pazila na razmak, ali je bila vješta.

“Taj jebeni Barris!” rekao je. “Znaš kako on funkcionira? On ne ubija nikog ako želi da neki umru; samo se mota okolo dok ne dode do situacije u kojoj oni umiru. I samo sjedi тамо dok umiru. U stvari, smjesti im da umru dok se on drži dalje od toga. Ali nisam siguran kako. U svakom slučaju, on sredi da ih pusti da jebeno umru.” Tad je utonuo u šutnju, mrgodeći se u sebi. “Kao”, rekao je, “Barris ti ne bi spojio plastični eksploziv sa sustavom paljenja tvog auta. Ono što bi on učinio -”

“Imaš li novca?” pitala je Donna. “Za robu? To je zbilja Primo, a treba mi novac odmah. Moram ga imati večeras jer moram skupiti neke druge stvari.”

“Svakako.” Imao je novac kod sebe u novčaniku.

“Meni se ne sviđa Barris”, rekla je Donna vozeći, “i ne vjerujem mu. Znaš, lud je. A kad si s njim i ti si lud. A kad nisi s njim onda si okej. Trenutno si lud.”

“Jesam?” pitao je osupnuto.

“Jesi”, rekla je Donna mirno.

“Pa”, rekao je on. “Isuse.” Nije znao što da kaže na to. Naročito s obzirom na to da Donna nije nikad griješila.

“Hej”, rekla je Donna veselo, “možeš li me voditi na rock koncert? Na stadionu Anaheim sljedeći tjedan? Možeš li?”

“Svakako”, rekao je mehanički. A onda je skužio što je Donna rekla - pitala ga je da ju izvede. “*Uuuuu reeeee-du!*” rekao je zadovoljno; život se vratio u njega. Još jednom, mala tamnokosa treba, koju je toliko volio, povratila mu je život. “Koja je to večer?”

“U nedjelju popodne. Donijet će malo onog uljastog tamnog haša i zbilja se napušti. Nitko neće ni primijeti; tamo će biti na tisuće hašomana.” Pogledala ga je kritički. “Ali moraš obući nešto fino, ne tu otkačenu odjeću koju ponekad stavljaš. Mislim -” Glas joj je postao mekši. “Želim da izgledaš zgodno jer ti jesu zgodan.”

“Okej”, rekao je on, općinjen.

“Vodim nas meni”, rekla je Dona jureći kroz noć u svom autiću, “a ti imaš novce i dat ćeš mi ih, a onda ćemo uzeti par tabova i opustiti se i bit će nam fino, a možda bi volio kupiti nam i pljosku Southern Comforta pa se možemo i zapiti.”

“Oho, ho”, rekao je on iskreno.

“Ono što bih ja zbilja voljela učiniti večeras”, rekla je Donna ubacujući u manju brzinu i skrećući autom u svoju ulicu i u svoje dvorište, “je da odem u auto-kino. Kupila sam novine i pogledala što se daje, ali nisam mogla naći ništa dobro osim u Torrance Drive-inu, a to je već počelo. Počelo je u pol šest. Baš bez veze.”

Pogledao je na sat. “Onda smo propustili -”

“Ne, još stignemo vidjeti većinu toga.” Uputila mu je topao osmjeh zaustavljajući auto i gaseći motor. “To su svi filmovi iz serije *Planet majmuna*, svih jedanaest; idu od pola osam navečer sve do osam sutra ujutro. Ići će na posao ravno iz auto-kina, pa se moram sad presvući. Sjedit ćemo tamo u kinu napušteni i piti Southern Comfort cijelu noć. Hej, kužiš?” S nadom ga je pogledala ispod oka.

“Super”, odvratio je.

“Je je je.” Donna je iskočila i došla okolo da mu pomogne otvoriti njegova mala vrata. “Kad si zadnji put vidiš sve filmove o *Planetu majmuna*? Ja sam ih većinu vidjela ranije ove godine, ali mi je onda, pred one zadnje, bilo zlo pa sam morala otići. Bilo je to od sendviča sa

šunkom iz automata tamo u auto-kinu. To me zbilja naljutilo; propustila sam zadnji film, u kojem otkrivaju da su svi slavni ljudi u povijesti kao Lincoln i Neron bili u stvari majmuni i upravljali ljudskom povijesti od početka. Zato se sad toliko želim vratiti tamo.” Stišala je glas dok su išli prema njenim vratima. “Prevarili su me s tim sendvičem, pa sam - nemoj me otkucati - drugi put kad smo išli u to auto-kino, ono u La Habri, zaglavila iskrivljenu kovanicu u taj i još par drugih prodajnih automata da im vratim milo za drago. Ja i Larry Talling - sjećaš se Larryja, hodala sam s njim? - iskrivili smo cijelu hrpu kovanica od četvrt i od pola dolara njegovim škripom i velikim francuskim ključem. Provjerila sam da sve te prodajne automate drži ista tvrtka, naravno, i onda smo ih sjebali cijelu hrpu, u stvari sve njih, istinu govoreci.” Otključavala je vrata svojim ključem, polako i smirenno, pri slabom svjetlu.

“Nije dobro tebe prevariti, Donna”, rekao je dok su ulazili u njen mali uredni stan.

“Ne idi po čupavom tepihu”, rekla je Donna.

“Po čemu onda da idem?”

“Stoj u mjestu, ili idi po novinama.”

“Donna -”

“I nemoj mi sad tu nešto kenjati o tome da moraš hodati po novinama. Znaš li koliko me koštalo šamponiranje tepiha?” Stajala je otkopčavajući jaknu.

“Škrstice”, rekao je on, skidajući svoj kaput. “Francuska seljačka škrstice. Bacaš li ikad išta? Čuvaš li komadiće konopa prekratke za -”

“Jednog dana”, rekla je Donna, mašući svojom dugom crnom kosom nakon što je iskliznula iz svoje kožne jakne, “udat će se i trebat će mi sve to, sve što sam spremila. Kad se uđaš treba ti sve to. Recimo, vidjeli smo ono veliko ogledalo u dvorištu preko puta; nas troje ga je cijeli sat vremena prebacivalo preko ograde. Jednog dana -”

“Koliko si onog što ti je spremljeno kupila”, pitao je on, “a koliko si ukrala?”

“*Kupila?*” nesigurno je gledala u njegovo lice. “Kako to misliš, *kupila?*”

“Kao kad kupuješ doup”, rekao je on. “Prodaja doupa. Kao sad.” Izvukao je novčanik. “Ja ti dam novac, je li?”

Donna je klimnula glavom, gledajući ga poslušno (u stvari, više iz pristojnosti) ali dostojanstveno. S određenom rezervom.

“A onda mi ti daš neku količinu doupa za to”, rekao je, pružajući svoje novčanice. “Ono što mislim pod *kupiti* je prenošenje u širi svijet ljudskih poslovnih transakcija onog što je kod nas prisutno sada, prodaje doupa.”

“Mislim da shvaćam”, rekla je, dok su joj tamne oči bile mirne ali budne. Bila je voljna učiti.

“Koliko - kao kad si mrknula tovar iz onog Coca-Cola nog kamiona iza kojeg si vozila priljubljeno cijeli dan - koliko si boca kole mrknula? Koliko sanduka?”

“Dovoljno za mjesec dana”, rekla je Donna. “Za мене i moje prijatelje.”

Pogledao ju je neodobravajuće.

“To je neka vrsta trampe”, rekla je ona.

“A što -” Počeo se smijati. “A čime ti uzvraćaš?”

“Dajem od sebe.”

Glasno se nasmijao. “Daješ kome? Vozaču kamiona, koji će vjerojatno morati nadoknaditi -”

“Kompanija Coca-Cola je kapitalistički monopol. Nitko drugi ne može proizvoditi Coca-Colu osim njih, kao što telefonska tvrtka radi kad telefoniraš nekome. Svi su oni kapitalistički monopolisti. Znaš li” - njene tamne oči su bljesnule - “da je formula za Coca-Colu pažljivo čuvana tajna koja se prenosi stoljećima, koju zna samo nekoliko osoba koje su sve iz iste obitelji, i kad zadnji od njih umre koji je zapamtio formulu, više neće biti Coca-

Cole? Tako da postoji pismena pričuvna formula negdje u nekom sefu”, dodala je zamišljeno. “Pitam se gdje”, prežvakavala je sebi u bradu, trepćući.

“Ti i tvoji pljačkaški prijatelji nikad nećete naći formulu za Coca-Colu, ni za milijun godina.”

“A ZA KOJI KURAC BI UOPĆE HTJELI PROIZVODITI COCA-COLU KAD JE MOŽEŠ KRASTI S NJIHOVIH KAMIONA? Imaju mnogo kamiona. Vidiš ih stalno kako voze, zbilja sporo. Približim im se otraga kad god imam priliku; od toga pobjesne.” Nasmiješila mu se tajanstvenim, lükavim, predivnim malim osmjehom vražićka, kao da ga pokušava čarolijom uvući u svoju čudnu stvarnost, u kojoj se približavala i približavala sporom kamionu i postajala sve bješnjom i bješnjom i nestrpljivijom a onda, kad bi on skrenuo, umjesto da projuri dalje kao što bi drugi vozači učinili, i ona bi skrenula, i pokrala sve što je na kamionu bilo. Ne toliko zato što je bila lopov ili čak zbog osvete, već zato što je sve dok nije skrenuo toliko dugo gledala sanduke da je skužila što bi mogla učiniti s njima. *Njena nestrpljivost preokrenula se u domišljatost.* Napunila je svoj auto - ne MG nego veći Camarro kojeg je tad vozila, prije nego što ga je slupala - sanducima i sanducima Coca-Cole, a onda su mjesec dana ona i svi njeni prijatelji klipani pili besplatne kole koliko su god htjeli, a onda je nakon toga -

Vratila je prazne boce natrag u razne dućane zbog kaucije.

“Što si učinila s čepovima?” upitao ju je jednom. “Zamotala ih u muslin i spremila u svoj sanduk od cedrovine?”

“Bacila sam ih”, rekla je Donna mrko. “Ne možeš ništa učiniti s čepovima s boca Coca-Cole. Nemaju više nikakve nagradne igre ili tako nešto.” Sad je otišla u drugu sobu, i uskoro se vratila s nekoliko plastičnih

vrećica. "Želiš li ih prebrojati?" pitala je. "Tu sasvim sigurno ima tisuću. Izvagala sam ih na svojoj gramskoj vagi prije nego što sam ih platila."

"U redu je", rekao je. Prihvatio je vrećice, a ona je prihvatala novac i pomislio je, Donna, još jednom bih te mogao poslati iza rešetaka, ali vjerojatno nikad neću ma što ti učinila čak i ako to učiniš meni, jer postoji nešto predivno u tebi i puno života i slatko i ja to nikad ne bih uništio. Ne razumijem to, ali tako je.

"Mogu li ja dobiti deset?" pitala je.

"Deset? Deset tabova natrag? Svakako." otvorio je jednu od vrećica - bilo ju je teško razvezati, ali stekao je tu vještinu - i izbrojao joj točno deset. A onda deset za sebe. I opet zavezao vrećicu. I onda odnio sve vrećice do svog kaputa u predsjoblju.

"Znaš li što sad rade u trgovinama kazetama?" rekla je Donna energično kad se vratio. Deset tabova nije bilo na vidjelu; već ih je sakrila negdje. "S kazetama?"

"Uhite te", rekao je, "ako ih kradeš."

"To su uvijek radili. Ono što sad rade - znaš kad donešeš LP ili kazetu do blagajne a trgovac ukloni onu ceduljicu s cijenom koja je nalijepljena gumom? Pa, pogodi što. Pogodi što sam ja zamalo otkrila na težak način." Zavalila se u naslonjač, smješći se s očekivanjem, i izvukla kockicu umotanu u foliju, što je on prepoznao kao komad haša i prije nego što ga je vidio. "To nije samo gumom nalijepljena ceduljica s cijenom. Također je u njemu i djelić nekakve legure pa, ako tu naljepnicu ne skine trgovac na blagajni, i ako probaš izaći kroz vrata s njom, oglasi se alarm."

"Kako si ti to zamalo otkrila na težak način?"

"Neka šmizlica je prije mene pokušala izaći s jednom ispod kaputa i alarm se uključio pa su je dograbili i onda su murjaci stigli."

"Koliko si ti imala ispod kaputa?"

“Tri.”

“Jesi li imala i doupa u autu?” rekao je. “Jer jednom kad te uhvate da si mrknula kazete, zaplijene ti i auto, jer si u postaji s krive strane, a auto rutinski odšlepaju i onda nađu doup pa padneš i za to. Kladim se da to nije ni bilo negdje blizu; kladim se da si to radila negdje -” krenuo je reći: Gdje ne poznaješ nikoga na strani zakona tko bi intervenirao. Ali nije to mogao reći, jer je pod tim mislio na sebe; da Donnu ikad uhvate, barem tamo gdje on ima nekog utjecaja, guzicu bi odrao da joj pomogne. Ali nije mogao ništa, recimo, gore u Okružnom L. A. A ako se to ikad dogodi, što kad-tad i hoće, tamo će se dogoditi; predaleko za njega da čuje za to i da pomogne. Tad mu se scenarij počeo vrtjeti u glavi, horor maštarija: Donna, baš kao Luckman, umire a nitko ne čuje, nikog nije briga, nitko ništa ne poduzima; mogli bi čuti ali oni bi, kao i Barris, ostali nezainteresirani i mirni dok za nju sve ne bude gotovo. Ona ne bi doslovno umrla, kao što Luckman jest - jest? Mislio je *mogao* je. Ali, budući da je ovisna o Tvari S, ne bi samo bila u zatvoru nego bi se morala skinuti, naglo. A budući da je dilala, a ne samo koristila - a tu je bila i optužba za krađu - bila bi unutra dosta dugo, i mnoge druge stvari, gadne stvari, bi joj se dogodile. Pa bi kad bi izašla bila drugačija Donna. Blagi, brižni izraz koji je on toliko volio, toplina - to bi se promijenilo u Bog zna što, u svakom slučaju nešto prazno i previše izrabljeno. Donna pretvorena u stvar; i tako je to išlo, za sve njih jednog dana, ali za Donnu, nadao se, daleko i što dalje od njegovog životnog vijeka. I ne tamo gdje on ne bi mogao pomoći.

“Spunky”, rekao joj je tad, nesretno, “bez Spookyja.”

“Što je to?” Nakon nekoliko trenutaka je shvatila. “O, ona TA terapija. Ali kad pušim haš...” Izvadila je svoju vlastitu malu okruglu keramičku lulu za haš, poput meduze, koju je sama napravila, i pripaljivala ju je. “Onda

sam Sleepy.” Podižući pogled prema njemu, bistroka i sretna, nasmijala se i ispružila prema njemu dragocjenu lulu za haš. “Sad ču te supernapušiti”, izjavila je. “Sjedni.”

Dok je sjedao, ona je ustala, stajala na nogama pućkajući lulu do žive aktivnosti, a onda se dogegala njemu, sagnuta, a kad je otvorio usta - poput tek izlegle ptice, pomislio je, kao što bi uvijek pomislio kad je to činila - izdahnula velike sive snažne mlazeve dima haša u njega, punеći ga svojom vrelom i smjelom i nepopravljivom energijom, koja je bila istodobno i smirujuće sredstvo koje ih je opuštalo i usrećilo oboje skupa; nju koja je superdavala i Boba Arctora koji je primao.

“Volim te, Donna”, rekao je. To superpušenje, to je bila zamjena za seksualne odnose s njom koju je dobio, i možda je bilo i bolje; vrijedilo je toliko mnogo; bilo je tako intimno, i veoma čudno gledano tako, jer je prvo ona mogla staviti nešto u njega, a onda, ako je željela, on bi stavio nešto u nju. Ravnopravna izmjena, tamo i natrag, dok haša ne bi nestalo.

“Da, to mi je fino, što si ti zaljubljen u mene”, rekla je, zahihotala se, sjela pokraj njega, smiješeći se, da sad povuče dim iz lule s hašom, za sebe.

9

“Hej, Donna, čovječe”, rekao je. “Voliš li mačke?”

Trepnula je, zakrvavljenih očiju. “Mali popišanci. Kreću se na oko trideset centimetara iznad zemlje.”

“Iznad, ne, po zemlji.”

“Popišanci. Iza pokućstva.”

“Malo proljetno cvijeće, onda”, rekao je.

“Da”, rekla je. “To mogu skužiti - malo proljetno cvijeće, sa žutim na sebi. Koje je prvo izniklo.”

“Prije”, rekao je on. “Prije nego bilo tko.”

“Da.” Klimnula je, zatvorenih očiju, utonula u svoj trip. “Prije nego što ih bilo tko izgazi, i njih - ne bude.”

“Ti me znaš”, rekao je. “Možeš me čitati.”

Zavalila se, odlažući lulu za haš. Ugasila se. “Nema više”, rekla je, i smiješak joj je polako okopnio.

“Što nije u redu?” pitao je on.

“Ništa.” Odmahnula je glavom i to je bilo to.

“Mogu li te obujmiti rukama?” pitao je. “Želim te držati. Okej? Zagrliti te, kao. Okej?”

Njene tamne, uvećane, nefokusirane umorne oči otvorile su se. “Ne”, rekla je. “Ne, previše si ružan.”

“Što?” viknuo je.

“Ne”, rekla je, sad oštros. “Ja šmrčem puno koke; moram biti super pažljiva zato što šmrčem mnogo koke.”

“Ružan!” ponovio je, bijesan na nju. “Ma jebi se, Donna.”

“Samo ostavi moje tijelo na miru”, rekla je, zureći u njega.

“Svakako”, rekao je. “Svakako.” Podigao se na noge i odmaknuo. “I bolje ti je da vjeruješ.” Najradije bi otišao do svog auta, izvadio pištolj iz pretinca za rukavice, i upucao

je u lice, raznio joj lubanju i oči na komadiće. A onda je to prošlo, ta hašomanska mržnja i bijes. "Jebi ga", rekao je očajno.

"Ne volim da mi ljudi pipaju tijelo", rekla je Donna. "Moram se paziti toga jer dilam mnogo koke. Jednog dana planiram preći kanadsku granicu s četiri funte koke u njoj, u mojoj mindži. Reći ću da sam katolkinja i djevica. Kamo si krenuo?" Sad ju je uhvatila panika; napola se pridigla.

"Idem ja", rekao je.

"Tvoj auto je kod tebe. Ja sam te dovezla." Cura je s mukom ustala, raščupana i zbumjena i napola pospana, odvrludala do ormara da uzme svoju kožnu jaknu. "Odvest ću te natrag. Ali jasno ti je zašto moram štititi svoju mindžu. Četiri funte koke vrijedi -"

"Jebeno ne dolazi u obzir", rekao je. "Ti si previše napušena, ne možeš voziti ni tri metra, a nikad jebeno ne daš nikom drugom da vozi tu tvoju malu koturaljku."

Licem prema njemu, bijesno je povikala: "To je zato što nitko drugi ne zna jebeno voziti moj auto! Nitko drugi to ne kuži kako treba, a naročito nijedan muškarac! Ni vožnju ni bilo što drugo! Zavukao si mi ruke u -"

A tad je on bio negdje vani u tami, lutajući, bez kaputa, u nepoznatom dijelu grada. Nikog s njim. Jebeno sam, pomislio je, a onda je čuo Donnu kako žuri za njim, pokušava ga dostići, teško dahće, jer je u to vrijeme trošila toliko trave i haša da su joj pluća bila napola zatrpana smolama. Zastao je, stajao bez okretanja, čekajući, osjećajući se zbilja potišteno.

Prilazeći mu, Donna je usporila, hvatala dah. "Zbilja mi je žao što sam ti povrijedila osjećaje. Onim što sam rekla. Bila sam skroz izvan sebe."

"Da", rekao je on. "*Previše ružan!*"

"Ponekad kad sam radila cijeli dan i kad sam super super umorna, prvi dim koji povučem tako me udari.

Hoćeš doći natrag? Ili što? Hoćeš u auto-kino? Što s onim Southern Comfortom? Ja ga ne mogu kupiti... meni ga ne bi prodali”, rekla je, i zastala. “Ja sam maloljetna, je li?”

“Dobro”, rekao je. Skupa su krenuli natrag.

“To je baš dobar haš, zar ne?” rekla je Donna.

Bob Arctor je rekao: “To je crni ljepljivi haš, što znači da je zasićen alkaloidima opijuma. Ono što pušiš je opijum, a ne haš - znaš li to? Da je zato toliko skup - jesli znala?” Čuo je kako mu glas postaje jači; prestao je hodati. “Ti ne uzimaš haš, dušice. Ti uzimaš opijum, a to znači ovisnost za cijeli život po cijeni od... za koliko se ‘haš’ sad prodaje po funti? I pušit ćeš i klonut ćeš i klonut ćeš i nećeš moći ubaciti auto u brzinu i udarat ćeš kamione otraga i trebat će ti svaki dan prije nego što kreneš na posao -”

“Treba mi sad”, rekla je Donna. “Upušim se prije nego što idem na posao. I u podne i čim dodem kući. Zato dilam, da si kupim haš. Haš je okej, haš je prava stvar.”

“Opijum”, ponovio je on. “Za koliko se *haš* sad prodaje?”

“Oko deset tisuća dolara po funti”, rekla je Donna. “Dobre vrste.”

“Kriste! Skup je kao i žuto.”

“Ja nikad ne bih koristila iglu. Nikad nisam i nikad ni neću. Potraješ oko šest mjeseci kad se počneš bosti, čime god da se bodeš. Čak i vodom iz pipe. Navučeš se -”

“Ti se *jesi* navukla.”

Donna je odgovorila: “Svi se mi jesmo. Ti uzimaš Tvar S. Pa što? U čemu je sad razlika? Ja sam sretna; zar nisi ti sretan? Mogu doći doma i pušiti visokokvalitetni haš svaku večer ... to je moj trip. Nemoj me pokušavati promijeniti. Nemoj me nikad pokušavati promijeniti. Me ne ili moj moral. Ja sam ono što jesam. I uživam u hašu. To je moj život.”

“Jesi li ikad vidjela slike nekog starog pušača opijuma? Kao u Kini u stara vremena? Ili pušača haša u Indiji danas, kako oni izgledaju kasnije u životu?”

Donna je rekla: “Ne očekujem da će živjeti dugo. Pa što? Ne bih ni *htjela* biti tu dugo. A ti? Zašto? Čega to ima na ovom svijetu? I jesli li ikad video - Sranje, a tek Jerry Fabin; pogledaj kad neko preduboko ode s Tvari S. Čega uopće u stvari ima na ovom svijetu, Bobe? To je samo usputna stanica za sljedeći, u kojoj nas ovdje kažnjavaju jer smo rođeni zli -”

“Ti jesli katolkinja.”

“Ovdje smo kažnjeni, pa ako se možemo malo nauživati na tripu tu i tamo, onda, jebi ga, *učinimo* to. Neki dan sam skoro puginula vozeći se u svom MG-u na posao. Pustila sam osmokanalni stereo i pušila lulu haša i nisam vidjela tog starog tipa u Fordu Imperatoru iz osamdesetčetvrte -”

“Glupa si”, rekao je on. “Super glupa.”

“Ja će, znaš, rano umrijeti. Ionako. Što god učinila. Vjerojatno na cesti. Na mom MG-u jedva da rade kočnice, shvaćaš li ti to? I pokupila sam već četiri kazne za prebrzu vožnju ove godine. Sad moram opet u autoškolu. Baš bez veze. Cijelih šest mjeseci.”

“I tako jednog dana”, rekao je, “najednom te moje oči nikad više neće ugledati. Točno? Nikad više.”

“Zbog auto-škole? Ne, nakon šest mjeseci -”

“U mramornom voćnjaku”, objasnio je. “Puginula prije nego što smiješ po kalifornijskom zakonu, jebenom prokletom kalifornijskom zakonu, kupiti konzervu pive ili bocu cuge.”

“Da!” uzviknula je Donna, privučene pažnje. “Southern Comfort! Super! Hoćemo li popiti pljosku Southern Comforta i odgledati filmove *Majmuna*? Hoćemo li? Još ih je valjda osam ostalo, uključujući i onaj -”

“Slušaj me”, rekao je Bob Arctor, primajući je za ramе; instinkтивno se odmakla.

“Ne”, rekla je.

Rekao je: “Znaš što bi te trebali pustiti da jednom učiniš? Možda samo jednom? Da te puste da udeš legalno, samo jednom, i kupiš konzervu pive.”

“Zašto?” pitala je začuđeno.

“Poklon tebi zato što si tako dobra”, rekao je.

“Jednom su me uslužili!” povikala je Donna obradovano. “U baru! Ta konobarica za koktele - bila sam fino odjevena i kao s nekim ljudima - pitala me što želim i ja sam rekla: ‘Ja bih votku collins,’ i uslužila me. To je bilo još u La Pazu, koji je zbilja fino mjesto. Hej, moš li to vjerovat? Zapamtila sam to votka collins, s jedne reklame. Da ako me ikad zapitaju u baru, ono, da zvučim cool. Točno?” Najednom je podvukla ruku pod njegovu, i zagrlila ga dok su hodali, nešto što skoro nikad nije činila. “Bio mi je to naj super trip svih vremena u životu.”

“Onda pretpostavljam”, rekao je, “da imaš taj poklon. Tvoj jedan poklon.”

“Mogu to skužiti”, rekla je Donna. “Mogu to skužiti! Naravno da su mi rekli kasnije - ti ljudi s kojima sam bila - da sam trebala naručiti neko meksičko piće poput tequila sunrisea, jer, znaš, to je meksički bar, tamo uz restoran La Paz. Sljedeći put ću to znati; imam to snimljeno u svojim memorijskim bankama, ako opet odem tamo. Znaš što ću učiniti jednog dana, Bobe? Odselit ću se na sjever u Oregon i živjet ću u snijegu. Lopatom ću uklanjati snijeg s ulazne staze svako jutro. I imat ću malu kuću i vrt s povrćem.”

On je rekao: “Morat ćeš za to štediti. Štediti sav svoj novac. To košta.”

Pogledavši ga, najednom stidljiva, Donna je rekla: “On će mi to nabaviti. On-kako-se-zvaše.”

“Tko?”

“Ma znaš.” Glas joj je bio tih, otkrivala je svoju tajnu. Povjeravala je njemu jer je on, Bob Arctor, bio njezin prijatelj i mogla mu je vjerovati. “Gospodin pravi. Znam kakav će

biti - vozit će Aston Martina i odvest će me na sjever u njemu. A tamo će ta starinska kućica biti u snijegu, sjeverno odavde.” Zastala je nakratko pa rekla: “Snijeg bi trebao biti lijep, zar ne?”

Rekao je: “Zar ne znaš?”

“Nikad nisam bila na snijegu osim jednom u San Berdoou gore u onim planinama a onda je bio napola bljuzgavica i blatnjavo i ja sam pala, jebiga. Ne mislim takav snijeg; mislim pravi snijeg.”

Bob Arctor je, dok mu se srce stezalo, rekao: “Sigurna si u sve to? Zbilja će se dogoditi?”

“Dogodit će se!” Klimnula je glavom. “To mi je u kartama.”

Nastavili su hodati, šutke. Natrag do nje, po njen MG. Donna, utonula u vlastite snove i planove: a on - prisjećao se Barrisa i prisjećao se Luckmana i Hanka i sigurnog stana, i prisjećao se Freda.

“Hej, čovječe”, rekao je, “mogu li ja s vama u Oregon? Kad konačno krećete?”

Nasmiješila mu se, nijemo i s trenutnom raznježenošću, s odgovorom ne.

I razumio je, poznavajući je, da je to i mislila. I neće se promijeniti. Zadrhtao je.

“Je li ti hladno?” pitala je.

“Aha”, rekao je. “Veoma hladno.”

“Imam onu dobru MG grijalicu u svom autu”, rekla je, “za kad budemo u auto-kinu... tamo ćeš se ugrijati.” Primila ga je za ruku, stisnula je, držala je, a onda, najednom, pustila je da padne.

Ali taj njen dodir zadržao se u njegovom srcu. To je ostalo. U svim godinama svog života pred njim, dugim godinama bez nje, bez da ju je ikad vidio ili čuo se s njom ili znao bilo što o njoj, je li živa ili sretna ili mrtva ili što god, taj dodir ostao je zaključan u njemu, zapečaćen unutar njega, i nikad nije nestao. Taj jedan dodir njene ruke.

Doveo je jednu slatku malu iglašicu po imenu Connie doma sa sobom te večeri, da je poševi u zamjenu za to što će joj dati vrećicu od deset mex-šuteva.

Mršava i glatke kose, cura je sjedila na rubu njegovog kreveta, češljajući svoju čudnu kosu; to je bio prvi put da je došla s njim - upoznao ju je na nekom narkičkom tulu-mu - i znao je vrlo malo o njoj, premda je njen broj telefona nosio tjednima. Budući da se bola, prirodno je bila frigidna, ali to nije bilo odbojno; to ju je činilo indiferentnom prema seksu što se njenog uživanja tiče ali, s druge strane, nije je bilo briga kakav je to seks.

To je bilo očito čim bi ju se pogledalo. Connie je sjedila poluobučena, izuvenih cipela, s ukosnicom u ustima, bezvoljno lutajući pogledom, očito na nekom privatnom tripu unutar svoje glave. Njeno lice, izduženo i košćato, imalo je u sebi snagu; vjerojatno, procijenio je, jer su se kosti, osobito linija vilice, isticale. Na desnom obrazu bio joj je prištić. Nesumnjivo je za to nije bilo bri-ga niti je uopće primjetila; kao ni seks, i prištići joj nisu mnogo značili.

Možda nije mogla uočiti razliku. Možda su njoj, na-kon dugog vremena bodenja, seks i prištići imali slične ili čak i identične osobine. Kakva pomisao, pomislio je, to zavirivanje unutar drogaške glave na tren.

“Imaš li četkicu za zube koju mogu koristiti?” rekla je Connie; počela je pomalo klimati glavom, i mrmljati, kako već drogaši čine u to doba noći. “Ma beš ti to - zubi su zubi. Oprat ču ih...” Glas joj se toliko utišao da je nije mogao čuti, premda je po pokretima njenih usana znao da i dalje tupi.

“Znaš li gdje je kupaonica?” pitao ju je.

“Koja kupaonica?”

“U ovoj kući.”

Budeći se, nastavila se refleksno češljati. “Tko su ti tipovi tamo vani ovako kasno? Motaju jointe i melju li

melju? Žive tu s tobom, valjda. Sigurno žive. Takvi tipovi, sigurno.”

“Dvojica od njih žive tu”, rekao je Arctor.

Njene oči kao u mrtvog bakalara okrenule su se i usmjerile pogled na njega. “Si ti peder?” pitala je Connie.

“Pokušavam ne biti. Zato si ti tu noćas.”

“I dosta se dobro boriš protiv toga?”

“Nego što.”

Connie je klimnula glavom. “Da, prepostavljam da će ustanoviti. Da si latentni gay vjerojatno bi htio da ja preuzmem inicijativu. Lezi i obavit će te. Hoćeš da te svučem? Dobro, samo lezi tu i ja će sve to obaviti.” Posegnula je prema njegovom patent-zatvaraču.

Kasnije, u polumraku je drijemao, od - takoreći - svog vlastitog fiksa. Connie je hrkala pored njega, ležeći na ledima s rukama izvan pokrivača. Mogao ju je nazrijeti. Spavaju poput grofa Drakule, pomislio je, ti džankiji. Zure ravno gore dok se najednom ne dignu u sjedeći položaj, kao stroj pomaknut iz položaja A u položaj B. “Sigurno-je-dan”, kaže džanki, ili u svakom slučaju vrpca u njegovoј glavi to kaže. Pušta mu njegove upute, um džankija je kao glazba koju čuješ na radiju-budilici... ponekad zvuči lijepo, ali je tu samo da te natjera da napraviš nešto. Glazba iz radija-budilice je tu da te probudi; glazba iz džankija je da te navede da mu postaneš sredstvo za nabavljanje još džanka, na bilo koji način kojim mu možeš poslužiti. On, stroj, pretvorit će te u *njegov* stroj.

Svaki je džanki, pomislio je, snimka.

Opet je zadrijemao, meditirajući o tom lošim stvarima. I konačno džanki, ako je treba, nema ništa za prodati osim svog tijela. Poput Connie, pomislio je; ove Connie ovdje.

Otvarami oči, okrenuo se prema curi do sebe i ugleđao Donnu Hawthorne.

Istog trena je sjeo. Donna! pomislio je. Mogao je jasno razaznati njeno lice. Nema sumnje. Kriste! pomislio je, i posegnuo prema lampi pokraj kreveta. Prsti su mu je dotaknuli; lampa se prevrnula i pala. Cura je, međutim, nastavila spavati. I dalje je zurio u nju, i onda je postupno opet vidio Connie, oštrog lica, košćate vilice, upalo, izmršavjelo lice totalno otišlog džankija, Connie a ne Donnu; jednu curu, ne drugu.

Zavalio se i, potišten, opet malo spavao, pitajući se što je to značilo i tako dalje i dalje i dalje, u tamu.

“Nije me briga što je smrdio”, promrmljala je cura pored njega kasnije, sanjivo, u snu. “Ipak sam ga voljela.”

Pitao se na što je mislila. Na dečka? Svoj oca? Mačora? Voljenu plišanu igračku iz djetinjstva? Možda na sve to, pomislio je. Ali riječi su glasile “voljela sam”, ne “još uvijek volim”. Očito njega, što god ili tko god da je bio, više nije bilo. Možda su je, razmišljao je Arctor, oni (ma tko bili) natjerali nju da ga izbací, jer je tako gadno smrdio.

Vjerojatno tako nešto. Pitao se koliko je tad bila stara, ta prisjećajuća istrošena džanki cura koja je spavala pored njega.

10

U svom muti-odijelu, Fred je sjedio pred baterijom uskovitlanih holo-playbacka, gledajući Jima Barrisa kako u dnevnom boravku Boba Arctora čita knjigu o gljivama. Zašto gljivama, zapitao se Fred, i premotao vrpce visokom brzinom na sat vremena unaprijed. I dalje je Barris sjedio tamo, čitajući veoma koncentrirano i zapisujući bilješke.

Konačno je Barris odložio knjigu i napustio kuću, izlazeći iz dometa skenera. Kad se vratio nosio je malu vrećicu od smeđeg papira koju je stavio na stolić i otvorio. Iz nje je izvadio sušene gljive, koje je onda počeo jednu po jednu usporedjivati s fotografijama u boji iz knjige. Krajnje odmjereno, što nije bilo uobičajeno za njega, usporedio je svaku. Konačno je odgurnuo jednu gljivu bijednog izgleda u stranu i vratio preostale u vrećicu; iz džepa je izvadio šaku praznih kapsula i s isto tako velikom preciznošću počeo mrviti djeliće te jedne gljive u kapsule i zatvarati ih jednu po jednu.

Nakon toga, Barris je počeo telefonirati. Prisluškivač telefona automatski je snimio nazvane brojeve.

“Halo, ovdje Jim.”

“Pa?”

“Čuj, ubo sam.”

“Kenjaš.”

“*Psilocybe mexicana.*”

“Što je to?”

“Rijetka halucinogena gljiva tisućama godina korištena u južnoameričkim tajnim kultovima. Letiš, postaneš nevidljiv, razumiješ govor životinja...”

“Ne hvala.” Klik.

Ponovno nazivanje. “Halo, ovdje Jim.”

“Jim? Koji Jim?”

“S bradom... zelene naočale, kožne hlače. Sreo sam te na onom happeningu kod Wande -”

“O da. Jim. Da.”

“Zanima te da ubodeš neke organske psihodelike?”

“Pa, ne znam...” Nelagoda. “Sigurno je to Jim? Ne zvučiš baš kao on.”

“Imam nešto nevjerljivo, rijetku organsku gljivu iz Južne Amerike, korištenu u indijanskim tajnim kultovima prije tisuću godina. Letiš, postaneš nevidljiv, auto ti nestane, u stanju si razumjeti govor životinja -”

“Moj auto stalno nestaje. Kad god ga ostavim tamo odakle ih pauci odnose. Ha ha.”

“Mogu ti uvaliti možda šest kapsula te *Psilocybe*.”

“Pošto?”

“Pet dolara kapsula.”

“Sjajno! Ne zezaš? Hej, nađimo se negdje.” Onda sumnjičavost. “Znaš, mislim da te se sjećam - ti si me jednom popalio. Odakle si dobio te gljive? Kako da znam da nisu razblaženi acid?”

“Bile su unesene u SAD u jednom glinenom idolu”, rekao je Barris. “Kao dio brižljivo čuvane pošiljke umjetnina za muzej, a taj jedan idol bio je označen. Drotovi iz carine nisu ni posumnjali.” Barris je dodao: “Ako te ne puknu, vratit ću ti novac.”

“Pa, to nema smisla ako mi je glava pojedena i ljudjim se po granama.”

“Ja sam uzeo jednu prije dva dana”, rekao je Barris. “Da je isprobam. Najbolji trip na kojem sam ikad bio - puno bolja. Bolji od meskalina, svakako. Ne želim da mi mušterije budu popaljene, uvijek sam isprobam stvar. Garantirana je.”

Iza Freda je još jedno muti-odijelo gledalo holomonitor. “Što to uvaljuje? Meskalin, kaže?”

“Trpao je u kapsule neke gljive”, rekao je Fred, “koje je sam ubrao ili je netko drugi ubrao negdje u okolici.”

“Neke gljive su krajnje otrovne”, reklo je muti-odijelo iza Freda.

Treće muti-odjelo je na trenutak prestalo s vlastitim gledanjem holograma i stalo uz njih. “Neke *Amanita* gljive sadrže četiri toksina koji razorno djeluju na crvena krvna zrnca. Umiranje traje dva tjedna i nema protuotrova. Neshvatljivo je bolno. Samo stručnjak može sa sigurnošću odrediti koju gljivu brati u divljini.”

“Znam”, rekao je Fred i označio identifikacijski broj tog dijela vrpce za upotrebu u odjelu.

Barris je ponovo nazivao.

“Koji točno zakon krši s ovim?” rekao je Fred.

“Dovodenje u zabludu neistinitim reklamiranjem”, reklo je jedno od ostalih muti-odijela, i obojica su se nasmijali i vratili svojim ekranima. Fred je nastavio gledati.

Na holomonitoru četiri vrata kuće su se otvorila, Bob Arctor je ušao, izgledajući potišteno. “Bok.”

“Vozdra”, rekao je Barris, skupljajući svoje kapsule i gurajući ih duboko u džep. “Kako si prošao kod Donne?” Nasmijao se. “Jesi li ušao, ha?”

“Daj, odjebi”, rekao je Arctor, i izašao iz holomonitora četiri, da bi ga trenutak kasnije uhvatio peti skener u njegovoј spavaćoj sobi. Tamo je, nogom zatvorivši vrata, Arctor izvadio nekoliko plastičnih vrećica punih bijelih tableta; na tren je zdvojno stajao a onda ih strpao pod pokrivač kreveta, da se ne vide, i skinuo kaput. Izgledao je umorno i nezadovoljno; lice mu je bilo ispijeno.

Bob Arctor je trenutak sjedio na rubu svog nenamještenog kreveta, sasvim sam. Na kraju je protresao glavom, ustao, stajao zdvojno... a onda zagladio kosu i izašao iz sobe, da ga uhvati središnji skener dnevnog boravka dok je prilazio Barrisu. Za to vrijeme skener dva prikazao je kako Barris skriva smeđu vrećicu s gljivama pod jastuke

na kauču i stavlja udžbenik o gljivama natrag na policu za knjige gdje se nije primjećivao.

“Što si radio?” pitao ga je Arctor.

Barris je izjavio: “Proučavao sam.”

“Što to?”

“Svojstva nekih mikoloških entiteta istančane prirode”, nasmijao se Barris. “Nije ti išlo baš dobro s gospodičnom velikocicatom, je li?”

Arctor ga je odmjerio pogledom a onda otišao u kuhinju uključiti kuhalo za kavu.

“Bobe”, rekao je Barris, polako ga prateći, “žao mi je ako sam rekao nešto što te uvrijedilo.” Ostao je tu dok je Arctor čekao da se kava skuha, besciljno lupkajući i pjevušeći.

“Gdje je Luckman?”

“Mislim da negdje vani pokušava opelješiti telefonsku govornicu. Uzeo je tvoju hidrauličnu dizalicu; to obično znači da je otišao oboriti javnu govornicu, zar ne?”

“Moju dizalicu”, ponovio je Arctor.

“Znaš”, rekao je Barris, “mogao bih ti profesionalno pomoći u tvojim pokušajima da smotaš gospodičnu –”

Fred je pokrenuo vrpcu naprijed visokobrzinskim premotavanjem. Konačno je mjerač obilježio da su prošla dva sata.

“- plati svoju jebenu stanarinu ili jebeno prioni na po-pravak cefskopa”, govorio je Arctor žučljivo Barrisu.

“Već sam naručio otpornike koji -”

Opet je Fred premotao traku naprijed. Prošla su još dva sata.

Sad je holomonitor pet prikazivao Arctora u spavaćoj sobi, u krevetu, s kratkovalnom radio-budilicom namještenom na postaju KNX s koje se tiho čuo folk-rock. Monitor dva u dnevnom boravku pokazivao je Barrisa samog, kako opet čita o gljivama. Ni jedan od njih nije radio ništa dugo vremena. Jednom se Arctor pomaknuo i

poseguuo da pojača radio kad je puštena pjesma koju je očito volio. U dnevnom boravku Barris je i dalje čitao, skoro se ne mičući. Konačno je i Arctor legao u krevet.

Telefon je zazvonio. Barris je poseguuo i digao ga do uha. "Halo?"

Na prislrušnom snimku glas, muški, rekao je: "G. Arctor?"

"Da, na telefonu", rekao je Barris.

Pa jebe me ko kozu, rekao je Fred u sebi. Poseguuo je i pojačao jačinu zvuka prislrušnog snimka.

"Gospodine Arctor", rekao je neidentificirani pozivatelj polaganim, tihim glasom, "žao mi je što vas uznemiravam ovako kasno, ali onaj vaš ček koji nije prošao -"

"Oh, da", rekao je Barris. "Htio sam vas nazvati oko toga. Situacija je sljedeća, gospodine. Imao sam težak slučaj trbušne gripe, s gubitkom tjelesne topline, piloričkim spazmima, grčevima... Jednostavno se ne mogu sad toliko sabrati da bih taj maleni ček od dvadeset dolara pokrio, a iskreno ga i ne namjeravam pokriti."

"Što?" pitao je čovjek, ne osupnuto ali promuklo. Zlokobno.

"Da, gospodine", rekao je Barris, klimajući glavom. "Dobro ste me čuli, gospodine."

"G. Arctore", rekao je pozivatelj, "taj ček je banka sad već dvaput vratila, a ti simptomi gripe koje vi opisuјete -"

"Mislim da mi je netko podvalio nešto loše", rekao je Barris, s ogoljenim osmjehom na licu.

"Ja mislim", rekao je taj čovjek, "da ste vi jedan od onih -" Pokušavao je naći pravu riječ.

"Mislite što god hoćete", rekao je Barris, još uvijek se smješkajući.

"G. Arctore", rekao je čovjek, čujno dahćući u telefon, "idem u ured okružnog tužitelja s tim čekom, a kad sam već na telefonu imam par stvari za reći vam što ja mislim o -"

“Priključite se, isključite se, i zbogom”, rekao je Barris i prekinuo vezu.

Stoj za prisluskivanje automatski je snimio znamenke pozivateljevog telefona, kupeći ih elektronski iz nečujnog signala koji se stvarao čim se krug zatvori. Fred je očitao broj vidljiv na brojčaniku, a onda isključio puštanje trake za sve svoje holoskenere, uzeo svoj policijski telefon, i zatražio ispis broja.

“Bravar Englesohn, 1343 Harbor u Anaheimu”, rekao mu je informator s policijske centrale. “Zavodnik.”

“Bravar”, rekao je Fred. “U redu.” Zapisao je i prekinuo vezu. Bravar... dvadeset dolara, okrugli iznos; to je značilo posao na terenu - vjerojatno dolazak i izradu duplikata ključa. Kad se “vlasnikov” ključ izgubio.

Teorija. Barris se predstavio kao Arctor, nazvao bravara Englesohna da mu ilegalno napravi “duplicat” ključa, za ili kuću ili auto ili oboje. Rekao je Englesohnu da je izgubio cijeli privjesak s ključevima... ali je onda bravar, kao sigurnosnu provjeru, zatražio od Barrisa ček kao ispravu. Barris je otisao kući, popalio jednu nepotpunjenu Arctorovu čekovnu knjižicu i napisao ček bravaru. Ček nije prošao. Ali zašto nije? Arctor je imao dosta novca na računu; tako mali ček bi prošao. Ali da je prošao Arctor bi naišao na njega na svom izvodu i prepoznao da nije njegov, nego Jima Barrisa. Zato je Barris kopao po Arctorovim ormarima i našao - možda i nekad ranije - jednu staru čekovnu knjižicu od davno nekorištenog računa i iskoristio to. Budući da je račun ugašen, ček nije prošao. Sad je Barris bio u nebranom grožđu.

Ali zašto Barris nije jednostavno otisao i isplatio ček gotovinom? Ovako je vjerovnik bio već ljut i nazivao, i konačno će otići na sud. Arctor će doznati. Hrpa sranja sručit će se na Barrisa. Ali način na koji je Barris razgovarao telefonski s već bijesnim vjerovnikom... lukavo ga je gurnuo u još veću ljutnju, u kojoj bi bravars mogao

učiniti svašta. A još gore - Barrisov opis "gripe" bio je opis skidanja s heroina, a svatko bi to prepoznao tko uopće kuži bilo što. A Barris je prekinuo telefonski poziv s jasnim nagovještajem da je težak narkoman i što onda? Sve to je potpisao kao Bob Arctor.

Bravar je u tom trenutku znao da ima džankija dužnika koji mu je napisao lažan ček i bolio ga je kurac i nije imao namjeru platiti. A džanki je imao takav stav jer je očito bio toliko nadrogiran i puknut i sluđen od droge da mu to nije bilo bitno. A to je bila uvreda Americi. Namjerna i gadna.

U stvari, Barrisov odjavni pozdrav bio je izravan citat originalnog ultimatuma Tima Learyja upućenog establishmenetu i svim normalnjacima. A ovo je bio okrug Orange. Pun Birchera i Minutemena*. Naoružanih. Koji baš traže takve bezobrazluke bradatih drogaša.

Barris je namjestio Bobu Arctoru ubacivanje zapaljive bombe. Uhićenje zbog čeka bez pokrića u najmanju ruku, zapaljivu bombu ili nekakav drugi ozbiljan uzvratni napad u najgorem slučaju, a da Arctor nije imao nikakvog pojma što mu se spremi.

Zašto? zapitao se Fred. Zabilježio je u svoju bilježnicu identifikacijsku šifru tog dijela vrpce, kao i šifru prisluskivača telefona. Za što je Barris vraćao Arctoru? Što mu je to Arctor učinio? Arctor ga je sigurno gadno popatio, pomislio je Fred, za ovo. Ovo je čista zloba. Sitnica, gadna i ružna.

Taj Barris je gadan, jebem mu mater, pomislio je. Zbog njega će netko poginuti.

Jedno od muti-odijela u sigurnom stanu s njim trgnulo ga je iz razmišljanja. "Ti baš poznaješ ove tipove?" Odijelo je pokretom pokazalo na sad ugašene holomonitore pred Fredom. "Ti si među njima na tajnom zadatku?"

* članovi ekstremno desničarskih građanskih udruga poput John Birch Society i Minutemen

“Aha”, rekao je Fred.

“Ne bi bila loša ideja upozoriti ih na neki način o toksičnosti gljiva kojima ih on izlaže, taj kreten sa zelenim naočalama koji ih uvaljuje. Možeš li im to prenijeti bez da ugroziš svoj paravan?”

Drugo obližnje muti-odijelo dobaciло je iz svog uredskog stolca: “Svaki put kad netko od njih bude imao jaku mučninu - to ponekad ukazuje na trovanje gljivama.”

“Poput strihnina?” upitao je Fred. Ledena spoznaja tad mu je ščepala glavu, repriza onog dana kod Kimberly Hawkins s psećim govnom i njegovom mučninom u autu nakon -

Njegovom.

“Reći će Arctoru”, rekao je. “Njemu to mogu nabaciti. Bez da me skuži. On je pitom.”

“I ružan”, reklo je jedno od muti-odijela. “Jel’ on onaj tip što je ušao na vrata pogrbljen i mamuran?”

“Je”, rekao je Fred, i okrenuo se natrag svojim holoima. O, kvragu, pomislio je, onog dana Barris nam je dao tablete pored ceste - njegov um krenuo je u obrte i dvostrukе tripove i onda se raspolovio, točno po sredini. Sljedeće čega je bio svjestan je da se nalazi u kupaonici sigurnog stana s plastičnom čašom vode i ispire usta, sasvim sam, tako da može misliti. Kad se sve svede, ja sam Arctor, pomislio je. Ja sam čovjek na skenerima, osumnjičeni kojeg je Barris sjebavao svojim čudnim telefonskim razgovorom s bravarem, i ja sam se pitao: Što je to Arctor učinio da Barris tako navaljuje na njega? Ciknuo sam; moj mozak je ciknuo. Ovo nije stvarno. Ja ne vjerujem da je ovo, što gleda ono što sam ja, Fred - to je bio Fred tamo bez svog muti-odijela; tako Fred izgleda bez odijela!

A Fred je neki dan skoro stradao od toksičnih djelića gljiva, shvatio je. Skoro nije dospio ovamo, do ovog sigurnog stana u kojem je pustio te holoe. Ali sad jest.

Sad Fred ima šansu. Ali jedva.

Prokleti blesavi posao su mi dali, pomislio je. Ali da ga ja ne radim netko bi drugi, i mogli bi to pogrešno izvesti. Smjestili bi mu - smjestili bi Arctoru. Prijavili bi ga zbog nagrade; podmetnuli bi mu doup i pokupili je. Ako netko, pomislio je, mora gledati tu kuću, daleko je bolje da to budem ja, i pored svih nedostataka; samo zaštita svih od jenog izopačenog Barrisa sama po sebi opravdava sve to.

A ako bilo koji drugi policajac koji prati Barrisova djela vidi ono što će ja vjerojatno vidjeti, oni će zaključiti da je Arctor najveći trgovac drogom u zapadnom dijelu SAD-a i preporučit će - Kriste! - tajno uklanjanje. Putem naših neidentificiranih postrojbi. Onih u crnom koje posuđujemo s Istoka, koji puno hodaju na prstima i nose optičkim nišanima opremljene Winchester 803-ce. Novi infracrveni snajperski nišani uskladeni s EE-tropnim mećima. Ti tipovi koje uopće ne plaćaju, čak ni iz automata Dr. Peppera; oni samo dobiju da izvlače slamčice da bi vidjeli tko će od njih biti sljedeći predsjednik SAD-a. Moj Bože, pomislio je, ti frajeri mogu oboriti avion u letu. I učiniti da izgleda kao da je jedan motor usisao jato ptica. Ti EE-tropni meci - ma jebo mater, čovječe, pomislio je; oni bi ostavili tragove perja u uništenom motoru; tako bi ih pripremili.

Ovo je užasno, pomislio je, mozgajući o tome. Ne Arctor kao osumnjičeni nego Arctor kao... što god. Meta. Nastavit će promatrati ga; Fred će i dalje raditi ono što Fred radi; bit će mnogo bolje; mogu izmontirati i interpretirati i obaviti dosta onih "Hajdemo pričekati dok on zbilja ne" i tako to, i, shvaćajući to, odbacio je papirnatu čašu i izašao iz kupaonice sigurnog stana.

"Izgledaš skroz izmožden", reklo mu je jedno od muti-odijela.

"Pa", rekao je Fred, "nešto smiješno mi se dogodilo na putu do groba." Vidio je u svom umu sliku nadzvučnog

projektora uske zrake koji je prouzročio da četrdesetde-vetogodišnji okružni tužitelj doživi smrtonosni srčani udar, baš kad je htio ponovo otvoriti slučaj jednog užasnog i slavnog političkog atentata tu u Kaliforniji. "Skoro sam dospio tamo", rekao je glasno.

"Skoro je skoro", reklo je muti-odijelo. "To nije tamo."

"Oh", rekao je Fred. "Aha. Točno."

"Sjedi", reklo je muti-odijelo, "i natrag na posao, ili za tebe neće biti petka, samo javna pomoć."

"Možeš li zamisliti navodenje ovog posla kao struč-nog iskustva na -" počeo je Fred, ali drugoj dvojici muti-odijela to nije bilo smiješno i u stvari nisu čak ni slušali. Pa je opet sjeo i zapalio cigaretu. I opet pokrenuo bateriјu holoa.

Ono što bih trebao učiniti, zaključio je, je otići ulicom do kuće, sad odmah, dok razmišljam o tome, prije nego što mi nešto skrene misli, i doći do Barrisa jako brzo i upucati ga.

U sklopu dužnosti.

Reći će: "Ej, čovječe, baš sam u krizi - mo'š li mi uvaliti jedan joint? Platit će ti dolar." I on hoće, a onda će ga uhitići, odvući ga do mog auta, ubaciti ga unutra, odvesti se na autoput, i onda ga pištoljem izgurati iz auta pred neki kamion. I mogu reći da se on oslobođio i po-kušao iskočiti. To se stalno događa.

Jer ako to ne učinim nikad neću moći jesti ili pitи neku otvorenu hranu ili piće u kući, i ne smiju ni Luckman ni Donna ni Freck ili čemo se svi potrovati od toksičnih komadića gljiva, nakon čega će Barris objasniti da smo svi mi bili vani u šumi i nasumice ih brali i jeli a on nas je pokušao odgovoriti ali mi ga nismo slušali jer nismo pohađali koledž.

Čak i ako sudski psihijatri ustanove da je on totalno spaljen i trknut i bace ga iza rešetaka zauvijek, netko će biti mrtav. Pomislio je, možda Donna na primjer. Možda

će ona dolutati, napušena haša, tražeći mene i proljetno cvijeće koje sam joj obećao, a Barris će je ponuditi zdjelicom želea koji je posebno napravio, i deset dana kasnije ona će se koprcati u agoniji na intenzivnoj njezi i tad ništa neće pomoći.

Ako se to dogodi, pomislio je, skuhat ću ga u Drānou, u kadi, u kipućem Drānou, dok ne ostanu samo kosti, a onda ću kosti poslati njegovoj majci ili djeci, što već ima, a ako nema ni jedno ni drugo onda ću samo baciti kosti psima koji prolaze. Ali zlo će svejedno biti učinjeno toj curici.

Oprostite, u mašti se okrenuo drugoj dvojici muti-odijela. Gdje mogu nabaviti pakiranje od sto funti Drānoa u ovo doba noći?

Gotov sam, pomislio je, i uključio holoe da ne bi privukao još usputne buke od drugih odijela u sigurnom stanu.

Na monitoru dva, Barris se obraćao Luckmanu, koji se očito dokotrljaо do vrata mrtvog pijan, nesumnjivo od Ripplea*. “Više je ljudi ovisno o alkoholu u SAD”, govorio je Barris Luckmanu, koji je pokušavao pogoditi vrata svoje spavaće sobe da bi se unutra onesvijestio, i strašno mu je loše išlo, “nego što ih je ovisno o svim ostalim drogama. A oštećenje mozga i oštećenje jetre od alkohola i primjesa -”

Luckman je nestao ni ne primjetivši da je Barris tamo. Želim mu sreću, pomislio je Fred. Ali to nije politika koja može funkcionirati na dulji rok. Jer on, mater mu jebem, jest tamo.

Ali sad je i Fred tu. No sve što Fred ima je naknadna pamet. Ukoliko, pomislio je, ukoliko možda ne pustim holo-vrpce unatrag. Tad ću ja biti tamo prvi, prije Barriса. Ono što ja učinim prethodit će onom što Barris uradi. Ako uz mene prvog on uopće uspije bilo što uraditi.

* Ripple i Thunderbird - najjeftinije marke vina u SAD

A onda se druga strana njegove glave otvorila i progovorila mu smirenije, poput drugog ja s jednostavnijom porukom kojom je skužio kako će to srediti.

“Najbolji način da se ohladi to s čekom kod bravara”, reklo mu je, “je otići dolje u Harbor sutra, odmah rano ujutro, i isplatiti ček i dobiti ga natrag. Učini to kao prvo, prije nego što učiniš bilo što drugo. Učini to odmah. Razminiraj to, s te strane. A nakon toga, uradi druge ozbiljnije stvari, jednom kad s tim bude gotovo. Točno?” Točno, pomislio je. To će me ukloniti s popisa onih koji nisu u prednosti. Tu treba početi.

Stavio je vrpcu na premotavanje unaprijed, sve dalje i dalje dok nije prepostavio po brojačima da će pokazati noćnu scenu u kojoj svi spavaju. Kao izgovor da završi svoj radni dan tu.

Sad su svjetla bila ugašena, skeneri su bili na infraravenom. Luckman u svom krevetu u svojoj sobi; Barris u svojoj; a u svojoj sobi, Arctor pored trebe, oboje spavaju.

Da vidimo, pomislio je Fred. Nešto. Imamo je u kompjutorskim dosjeima da je navučena na teške stvari i kurva se i dila. Prava luzerica.

“Barem ne moraš gledati snošaj tvog subjekta”, reklo je jedno od ostalih muti-odijela, gledajući straga a onda prolazeći pokraj njega.

“Sad mi je lakše”, rekao je Fred, stoički gledajući dvije usnule prilike na krevetu; misli su mu bile na bravaru i onom što mora učiniti tamo. “Uvijek mrzim kad -”

“Lijepo je to raditi”, složilo se muti-odijelo, “ali nije toliko lijepo kad se gleda.”

Arctor spava, pomislio je Fred. Sa svojom kurvom. Pa, ja mogu uskoro završiti; oni će se sigurno poševiti kad ustanu ali to je to što se njih tiče.

Medutim, nastavio je gledati. Prizor Boba Arctora kako spava... spava pa spava, pomislio je Fred, sat za satom. A onda je primijetio nešto što nije primijetio. *To*

ne izgleda kao nitko drugi do Donna Hawthorne! pomislio je. Tamo u krevetu, spava s Arctorom.

To ne štima, pomislio je, i posegnuo da isključi skener. Premotao je vrpcu unatrag, pa opet naprijed. Bob Arctor i treba, ali ne Donna! Bila je to ona džanki treba Connie! Bio je u pravu. Dvije jedinke ležale su jedna pored druge, usnule.

A onda, dok je Fred gledao, Connieine oštре crte lica pretopile su se i zamaglike u mekoću, i u lice Donne Hawthorne.

Opet je isključio vrpcu. Sjedio je zbumjen. Ne kužim, pomislio je. To je - kako to zovu? Kao vražje pretapanje. Filmska tehnika. U kurac, što je to? Predmontaža za gledanje na televiziji? S redateljem, uz upotrebu specijalnih vizuelnih efekata?

Ponovo je vratio vrpcu, pa je premotao naprijed; kad je prvi put došao do promjene u Connieinim crtama zastavio je kretanje, ostavljajući hologram ispunjen jednim zamrznutim kadrom.

Zarotirao je povećavanje: Sve druge kocke odsječene; jedna velika kocka sačinjena od prethodnih osam. Jedna noćna scena; Bob Arctor, nepokretan, u svom krevetu, cura nepomična pokraj njega.

Ustajući, Fred je ušao u holo-kocku, u trodimenzionalnu projekciju, i stao blizu kreveta da promotri djevojčino lice.

Na pola puta, procijenio je. Još napola Connie; već napola Donna. Bolje da odnesem ovo u laboratorij, pomislio je; s ovim se poigravao stručnjak. Uvalili su mi lažnu vrpcu.

Tko to? zapitao se. Izašao je iz holo-kocke, zaklopio je, i vratio osam malih. I dalje je sjedio tamo, razmatrajući.

Netko je ubacio lažnu Donnu. Postavio ju je preko Connie. Falsificirao dokaz da Arctor ševi malu Hawthorneovu.

Zašto? Kao što dobar tehničar može učiniti s audio ili video vrpcom a sad - prema priloženom - s holo-vrpcom. Teško za izvesti, ali ...

Da je ovo bio uključi-isključi interval skeniranja, pomislio je, imali bismo sekvencu koja pokazuje Arctora u krevetu s curom s kojom vjerojatno nije nikad otišao u krevet i nikad ni neće, ali je to tu na vrpcu.

Ili je to možda vizuelni prekid ili elektronski kvar, razmišljao je. Ono što zovu *otisak*. Holo-otisak; iz jednog dijela uskladištene vrpce na drugi. Ako vrpca stoji previše dugo, ako je u početku ulazna informacija bila prejaka, onda otisne preko. Isukrste, pomislio je. Otisnulo je Donnu preko iz nekog prethodnog ili kasnijeg prizora, možda iz dnevnog boravka.

Volio bih znati više o tehničkoj strani toga, pomislio je. Bolje da doznam više o svemu prije nego što istrčim pred rudu. Kao druga srednjevalna postaja koja se filtrira unutra, i ometa-

Unakrsni zvuk, procijenio je. Poput toga: slučajno.

Poput duhova na TV ekranu. Funkcijski, pogreška. Jedan predajnik se na tren otvorio.

Ponovo je pustio vrpcu. Connie opet, i Connie je i ostala. A tada... opet je Fred video Donnino lice kako se pretapa, i ovaj put i muškarca koji je spavao pored nje, Boba Arctora, kako se za trenutak budi i naglo pridiže, a onda pipanjem potraži svjetlo pored sebe; lampa je pala na pod a Bob se dugo zagledao u curu koja je spavala, u usnulu Donnu.

Kad se Connieino lice vratilo natrag, Arctor se opustio, i konačno zavalio i ponovo zaspao. Ali nemirno.

Pa, to obara teoriju o "tehničkim smetnjama", pomislio je Fred. Otisak ili unakrsni zvuk, *i Arctor je to video*. Probudio se, video to, zurio, a onda odustao.

Isukrste, pomislio je Fred, i skroz isključio opremu pred sobom. "Prepostavljam da mi je to dosta za sada",

izjavio je, i nesigurno ustao na noge. "Gotov sam."

"Vidio si neke teške perverzije, je li?" pitalo je jedno muti-odijelo. "Navići ćeš se na ovaj posao."

"Nikad se neću navići na ovaj posao", rekao je Fred. "U to se možeš kladiti."

11

Sljedeće jutro, Žutim taksijem, budući da mu je sad ne samo cefskop bio zreo za popravak nego i auto, pojavio se na pragu bravara Englesohna s četrdeset dolara u gotovom i priličnom dozom brige u srcu.

Dućan je imao stari drveni izgled, s modernijim cimerom ali mnogo sitnih mjedenih drangulija bravarskog tipa u izlogu: čudni kitnjasti poštanski sandučići, lude kvake u obliku ljudskih glava, veliki lažni crni željezni ključevi. Ušao je u polutamu. Poput drogaškog stana, pomislio je, uživajući u toj ironiji.

Za pultom, iz kojeg su se uzdizala dva velika stroja za narezivanje ključeva, kao i tisuće matrica za ključeve što su visjele sa stalaka, punašna postarija gospoda ga je pozdravila. “Da, gospodine? Dobro vam jutro.”

Arctor je rekao: “Došao sam...

*Ihr Instrumente freilich spottet mein,
Mit Rad und Kämmen, Walz' und Bügel:
Ich stand am Tor, ihr solltet Schlüssel sein;
Zwar euer Bart ist kraus, doch hebt ihr nicht die Riegel.¹*

...da isplatim svoj ček koji je banka vratila. Glasi na dvadeset dolara, mislim.”

“Oh.” Gospođa je prijazno podigla zaključani metalni ormarić, potražila ključ za nj, a onda otkrila da ormarić nije zaključan. Otvorila ga je i odmah našla ček, s pričvršćenom bilješkom. “G. Arctor?”

“Da”, rekao je, već držeći novac u ruci.

“Da, dvadeset dolara.” Odvajajući bilješku od čeka, počela je polagano pisati po bilješki napomenu da se on pojavio i otkupio ček.

“Ispričavam se zbog ovog”, rekao joj je, “ali sam greškom napisao ček po ugašenom računu umjesto po aktivnom.”

“Mmmhaha”, rekla je gospoda, smješkajući se dok je pisala.

“Takoder”, rekao je, “bio bih zahvalan kad biste rekli svom suprugu, koji me neki dan nazvao -”

“Mom bratu Carlu”, rekla je gospoda, “u stvari.” Pogledala je preko ramena. “Ako je Carl razgovarao s vama...” Zamahnula je rukom, smješeći se. “On se ponekad jako uzbudi zbog čekova... Ispričavam se ako je govorio... no, znate.”

“Recite mu”, rekao je Arctor, koji je naučio naizust što će reći, “da sam kad je on nazvao i ja bio rastrojen, i da se i zbog toga ispričavam.”

“Vjerujem da je nešto rekao o tome, da.” Pružila mu je ček; on joj je dao dvadeset dolara.

“Ima li dodatnih troškova?” pitao je Arctor.

“Nema dodatnih troškova.”

“Bio sam rastrojen”, rekao je, pogledavši načas ček i spremivši ga u džep, “jer je jedan moj prijatelj neočekivano preminuo.”

“O, joj”, rekla je starica.

Arctor je, oklijevajući, rekao: “Na smrt se ugušio sam, u svojoj sobi, komadom mesa. Nitko ga nije čuo.”

“Znate li, g. Arctore, da se više smrti od toga dogada nego što ljudi shvaćaju? Pročitala sam da kad večerate s prijateljem ili prijateljicom, pa on ili ona ne progovori neko vrijeme nego samo sjedi, trebate se nagnuti naprijed i pitati ih mogu li govoriti? Jer možda ne mogu; možda se guše a ne mogu vam reći.”

“Da”, rekao je Arctor. “Hvala. To je točno. I hvala za ovo s čekom.”

“Žao mi je zbog vašeg prijatelja”, rekla je starica.

“Da”, rekao je. “To mi je bio najbolji prijatelj kojeg sam imao.”

“To je tako užasno”, rekla je stara gospoda. “Koliko je godina imao, g. Arctore?”

“Rane tridesete”, rekao je Arctor, što je bilo točno; Luckmanu su bile trideset dvije godine.

“O, kako strašno. Reći ću Carlu. I hvala vam što ste došli sve dovde.”

“Hvala vama”, rekao je Arctor. “I zahvalite i g. Englesohnu u moje ime. Hvala vam najljepše oboma.” Izasao je, zatekavši se natrag na toplom jutarnjem pločniku, trepući na jarkom svjetlu i zagadenom zraku.

Nazvao je taksi, i na putu do kuće sjedio i čestitao sebi kako se izvukao iz te Barrisove pizdarije bez bilo kakvih jako ružnih scena. Moglo je biti i mnogo gore, istaknuo je sebi. Ček je bio тамо. A nisam se morao suočiti sa samim tim tipom.

Izvadio je ček da vidi koliko je dobro Barris uspio imitirati njegov rukopis. Da, bio je to ugašen račun; prepoznao je odmah boju čeka, sasvim ugašen račun, i banka je udarila pečat RAČUN UGAŠEN. Nije ni čudo da je bravar pozvao. A onda je, proučavajući ček dok se vozio, Arctor video da je rukopis njegov vlastiti.

Nimalo nalik Barrisovom. Savršen falsifikat. Ne bi nikako znao da nije njegov, osim po tome što se sjećao da ga nije ispisao.

Moj Bože, pomislio je, koliko je takvih Barris dosad uradio? Možda je pronevjerio polovicu svega što imam.

Barris je, pomislio je, genij. S druge strane, to je vjerojatno prekopirano ili u svakom slučaju mehanički uradeno. Ali ja nikad nisam napisao ček bravaru Englesohnu, pa kako bi to moglo biti prekopirano? Ovo je

jedinstven ček. Dat će ga grafologima našeg odjela, odlučio je, pa neka oni otkriju kako je to izvedeno. Možda je samo vježbao, vježbao, vježbao.

A što se tiče zafrkancije s gljivama - Pomislio je, samo će mu prići i reći da su mi ljudi rekli da im je pokušavao prodati doze gljiva. I da prestane s tim. Dobio sam obavijest od nekog tko je zabrinut, kao što bi i trebao biti.

Ali, pomislio je, sve te stvari su samo nasumične indikacije onog što on smjera, otkrivene prilikom prvog preslušavanja. *One predstavljaju samo uzorke onog s čim sam suočen*. Sam Krist zna što je još napravio; ima koliko god vremena hoće ljenčariti i čitati stručne knjige i izmišljati spletke i intrige i zavjere i tako to... Možda, pomislio je naglo, trebam odmah provjeriti telefon da vidim je li prisluškivan. Barris je imao punu kutiju elektronske opreme, a čak i Sony, na primjer, proizvodi i prodaje električni induksijski kalem koji se može iskoristiti za prisluškivanje telefona. Telefon vjerojatno jest ozvučen. I to je vjerojatno bio već dulje vrijeme.

Misljam, pomislio je, pored mog vlastitog nedavnog - neophodnog - prisluškivača.

Ponovo je proučio ček dok se taksi drmusao, i najednom pomislio: Što ako sam ga sam ispisao? Što ako je ovo napisao Arctor? Misljam da jesam, pomislio je; misljam da je munjeni Arctor, jebo mater, sam napisao ovaj ček, veoma brzo - iskošena slova - jer je iz nekog razloga bio u žurbi; nažvrljao ga je, uzeo pogrešan prazni ček, i poslije zaboravio na to, potpuno zaboravio cijeli incident.

Zaboravio, pomislio je, na onaj put kad je Arctor...

Was grindest du mir, hohler Schädel, her?

Als dass dein Hirn, wie meines, einst verwirret

Den leichten Tag gesucht und in der Dämmerung schwer;

Mit Lust nach Wahrheit, jämmerlich geirret.²

...ispuzao s onog velikog doup-hepeninga u Santa Ani, gdje je upoznao onu malu plavu trebu s čudnim zubima, dugom plavom kosom, i velikom guzicom, ali tako živahnu i prijaznu... nije mogao upaliti auto; bio je nafiksan do grla. Stalno je imao problema - toliko je doupa popijeno i ubrizgano i ušmrkano te noći, nastavilo se skoro do zore. Toliko Tvari S, i jako Primo. Jako jako Primo. Njegovog stafa.

Naginjući se naprijed, rekao je: "Stanite na onoj She-llovoj crpki. Tamo ću izaći."

Izašao je, platio taksistu, a onda ušao u govornicu, potražio broj bravara, nazvao.

Stara gospoda se javila. "Bravarija Englesohn, dobar -"

"Ovdje opet g. Arctor. Oprostite što vas uz nemiravam. Koju adresu imate navedenu za poziv, poziv za uslugu zbog koje je moj ček napisan?"

"Pa, da pogledam. Samo trenutak, g. Arctore." Tup udar slušalice kad ju je odložila.

Udaljeni prigušeni muški glas: "Tko je to? Onaj Arctor?"

"Da, Carle, ali nemoj ništa reći, molim te. On je maloprije bio tu -"

"Daj da ja razgovaram s njim."

Stanka. Onda opet stara gospoda. "Pa, ja imam zapisanu ovu adresu, g. Arctore." Pročitala je njegovu kućnu adresu.

"Je li tamo pozvan vaš brat? Da izradi ključ?"

"Sačekajte trenutak. Carle? Sjećaš li se gdje si išao kombijem da napraviš ključ za g. Arctora?"

Udaljeni glas muškarca: "Na Katellu."

"Ne kod njega doma?"

"Na Katellu!"

"Negdje na Katelli, g. Arctore. U Anaheimu. Ne, čekajte - Carl kaže da je to bilo u Santa Ani, na Glavnoj. Je li vam to -"

“Hvala”, rekao je i prekinuo vezu. Santa Ana. Glavna. Tamo je taj jebeni doup-tulum bio, i sigurno sam prijavio trideset imena i isto toliko registarskih pločica te noći; to nije bio uobičajeni tulum. Velika pošiljka stigla je iz Meksika; kupci su je dijelili i, kao što je uobičajeno s kupcima, kušali dok su dijelili. Pola njih je sigurno sad već palo jer smo poslali agente za kupnju... Oho, pomislio je; još se sjećam - ili se nikad neću točno sjetiti - te noći.

Ali, to još uvijek ne opravdava Barrisa da se predstavlja kao Arctor, sa zlobnim namjerama tijekom onog telefonskog poziva. Osim što je, prema svim dokazima, Barris to smislio na licu mjesta - improvizirao. Sranje, možda je Barris bio nafiksan prošle večeri i učinio ono što mnogi frajeri rade kad su nafiksani; samo se uklope u ono što se dogada. Arctor je sasvim sigurno napisao taj ček; Barris se samo slučajno javio na telefon. Premda je, u njegovoј spaljenoj glavi, to bio cool štos. Bio je samo neodgovoran i ništa drugo.

A, razmišljao je dok je opet nazivao Žuti taksi, ni Arctor nije bio baš odgovoran za pokrivanje tog čeka dosta dugo vrijeme. Čija je to krivica? Izvadivši ga još jednom, pogledao je datum na čeku. Mjesec i pol dana. Isuse, koja neodgovornost! Arctor je mogao završiti u prdekani zbog toga; Božja je milost da Carl nije već otišao kod tužitelja. Vjerojatno ga je njegova draga stara sestra obuzdala.

Arctor treba, zaključio je, pomaknuti guzicu i srediti se; napravio je i sam par trknutih stvari za koje ja nisam znao dosad. Barris nije jedina ili čak ni prvenstvena. Kao prvo, još uvijek tek treba objasniti uzrok Barrisove intenzivne, promišljene zlobe prema Arctoru; čovjek se ne spremá tijekom duljeg vremenskog razdoblja popaliti nekog bez razloga. A Barris ne pokušava popaliti bilo kog drugog, ne, recimo, Luckmana ili Charlesa Frecka ili

Donnu Hawthorne; pomogao je da se Jerry Fabin smjesti u saveznu kliniku više nego bilo tko drugi, i ljubazan je prema svim životinjama u kući.

Jednom je Arctor htio poslati jednog od pasa - kako se kog vraga zvala ona mala crna, Popo ili tako nešto? - kod životera na uništavanje, nije ju se moglo dresirati, a Barris je proveo sate, u stvari dane, s Popo, nježno je učeći i govoreći s njom dok se nije dovoljno smirila i mogla biti dresirana pa je nije trebalo ukokati. Da je u Barrisu bilo opće zlobe prema svima, ne bi radio stvari, dobre stvari, poput ove.

“Žuti taksi”, začulo se iz telefona.

Rekao je adresu Shellove crpke.

A ako je bravar Carl skužio Arctora kao teškog narikača, razmišljaо je dok je visio natmureno čekajući taksi, to nije Barrisova krivnja; kad je Carl stigao u svom kombiju u 5 ujutro da napravi ključ za Arturov Olds, Arctor je vjerojatno hodao na pločnicima od želea i uz zidove i hvatao riblje oči i sve druge lijepе stvari doup-tripa. Carl je tad došao do svojih zaključaka. Dok je Carl brusio novi ključ, Arctor je vjerojatno lebdio naopako ili skakutao okolo na glavi, govoreći postrance. Nije ni čudo što Carlu to nije bilo zabavno.

U stvari, razmišljaо je, možda Barris pokušava pokriti sve brojnije Arctorove zajebe. Arctor više ne održava svoje vozilo u ispravnom stanju, kao što nekad jest, pušta papire bez pokrića, ne namjerno nego zato što mu je jebeni mozak sjeban od doupa. Ali, ako išta, to je još gorе. Barris čini koliko može; to je jedna mogućnost. Samo što je i njegov mozak sjeban. Svi njihovi mozgovi jesu...

*Dem Wurme gleich' ich, der den Staub durchwühlt,
Den, wie er sich im Staube nährend lebt,
Des Wandlers Tritt vernichtet und begräbt.*

...sjebani i medusobno djeluju na sjeban način. To sjebani vode sjebane. Ravno u ponor.

Možda je, zaključio je, Arctor presjekao žice i savio žice i napravio sve one kratke spojeve u svom cefskopu. Usred noći. Ali s kakvim razlogom?

To bi bilo teško odgovoriti: *zašto*? Ali sa sjebanim mozgom sve je bilo moguće, bilo kakva varijanta uvrnuta - poput žica samih - motiva. Vidio je to, tijekom svog rada u civilu na provođenju zakona, mnogo, mnogo puta. Ta tragedija nije mu bila nova; to će biti, u njihovim kompjutorskim dosjeima, samo još jedan slučaj. Bila je to faza pred odlazak na saveznu kliniku, poput Jerryja Fabina.

Svi ti tipovi pomicali su se po istoj igračoj ploči, sada su stajali na različitim poljima drugačije udaljenima od cilja, i do njega će dospjeti u različito vrijeme. Ali će svi, na kraju, stići do njega: do saveznih klinika.

To je bilo ispisano u njihovom živčanom tkivu. Ili onom što je od njega ostalo. Ništa nije moglo sada to zaustaviti ili preokrenuti.

I, počeo je vjerovati, za Boba Arctora najviše od svih. Bila je to njegova intuicija, tek početak, neovisno o bilo čemu što je Barris radio. Novi, profesionalni uvid.

A i njegovi nadređeni u Uredu šerifa okruga Orange odlučili su se usredotočiti na Boba Arctora; nesumnjivo su imali svoje razloge o kojima on nije znao ništa. Možda su te činjenice potvrdivale jedna drugu: njihova sve veća zainteresiranost za Arctora - na kraju krajeva, odjel je dosta koštalo instaliranje holoskenera u Arcturovu kuću, i da njemu plaćaju analiziranje ispisa, kao i drugima na višim položajima da prosude ono što je on periodično podnosio - to se uklapalo s Barrisovom neuobičajenom pozornošću prema Arctoru, oboje su odabrali Arctora za Primo metu. Ali što je on sam uočio u Arctorovom ponašanju da mu je bilo neobično? Iz prve ruke, neovisno o te dvije zainteresiranosti?

Dok je taksi vozio, shvatio je da će morati motriti neko vrijeme da bi na nešto naišao, najvjerojatnije; to se neće pokazati na monitorima za jedan dan. Morat će biti strpljiv; morat će se pomiriti s dugotrajnim promatranjem i postaviti sebe na mjesto gdje je voljan čekati.

Medutim, jednom kad uoči nešto na holoskenerima, neko zagonetno ili sumnjivo ponašanje od strane Arctora, onda će na njemu postojati trokrako fiksiranje, treća potvrđivanje. To će opravdati trošak i vrijeme svačije zainteresiranosti.

Pitam se što to Barris zna da mi ne znamo, zapitao se. Možda bismo ga trebali privesti i pitati ga. Ali - bolje je nabaviti materijal neovisno o Barrisu; inače će to biti duplikat onog što Barris, tko god on bio ili koga predstavlja, ima za reći.

A onda je pomislio: O čemu ja kog vraga govorim? Sigurno sam trknut. Poznajem Boba Arctora; on je dobra osoba. On ništa ne namjerava. Barem ne ništa ružno. U stvari, pomislio je, radi za Ured šerifa okruga Orange, tajno. Što je vjerojatno...

*Zwei Seelen wohnen, ach! in meiner Brust,
Die eine will sich von der andern trennen:
Die eine hält, in derber Liebeslust,
Sich an die Welt mit klammernden Organen;
Die andre hebt gewaltsam sich vom Dust
Zu den Gefilden hoher Ahnen.³*

...razlog zašto ga Barris hoće srediti.

Ali, pomislio je, to ne objašnjava zašto je Ured šerifa okruga Orange navalio na njega - naročito do stupnja instaliranja svih tih holoa i postavljanja agenta s punim radnim vremenom da gleda i izvještava o njemu. Ne može se to objasniti samo time.

To ne štima, pomislio je. Više, mnogo više toga događa se u toj kući, toj otrcanoj krame punoj kući s krovom u dvorištu i kutijom mačjeg pijeska koja se nikad ne prazni i životinjama koje hodaju po kuhinjskom stolu i smećem koje se prosipa a nitko ga nikad ne iznosi.

Šteta, pomislio je, kuća je zbilja dobra. Toliko toga bi se moglo učiniti s njom. Obitelj, djeca, i žena, mogli bi živjeti tamo. Bila je osmišljena za to: tri spavaće sobe. Takva šteta, takva jebena šteta! Trebali bi mu je oduzeti, pomislio je; ući u situaciju i zaplijeniti. Možda i hoće. Ta kuća je vidjela i mnogo bolje dane, nekad davno. Ti dani mogli bi se vratiti. Ukoliko je nekakva druga osoba bude imala i održavala.

Naročito dvorište, pomislio je kad je taksi krenuo na novinama posut kolni ulaz.

Platio je vozaču, izvadio svoj ključ i ušao u kuću.

Istog trena je osjetio nešto da gleda: holoskenere koji ga snimaju. Čim je prešao vlastiti prag. Sam - nikog osim njega u kući. Netočno! Njega i skenera, sveprisutnih i nevidljivih, koji su ga gledali i snimali. Sve što je činio. Sve što je izrekao.

Poput švrljotina na zidu kad pišaš u javnom pisoaru, pomislio je. NASMJEŠITE SE! SNIMA VAS SKRIVENA KAMERA! I snima me, pomislio je, čim udem u ovu kuću. To je jezivo. Nije mu se sviđalo. Osjećao se samosvjesno; taj osjećaj je porastao od prvog dana, kad su došli doma - "dana psećih govana", kako je on mislio o tome, ne mogao ne misliti tako o tome. Svaki dan je doživljaj skenera rastao.

"Nema nikog doma, valjda", rekao je naglas, kao i obično, i bio je svjestan da su skeneri to uhvatili. Ali morao je stalno paziti; nije trebao znati da su oni tamo. Poput glumca pred filmskom kamerom, ocijenio je, glumiš kao da kamera ne postoji ili si zasrao. Sve je gotovo.

A za ovo sranje nema ponavljanja scene.

Ono što dobiješ umjesto toga je brisanje. Mislim, što ja dobijem. Ne ljudi iza skenera nego ja.

Ono što bih trebao učiniti, pomislio je, da se izvučem iz ovoga, je prodati kuću; ionako je propala. Ali... ja volim ovu kuću. Neće moći!

To je moja kuća.

Nitko me ne može otjerati.

Iz bilo kog razloga zbog kojeg bi oni to učinili ili htjeli.

Pod pretpostavkom da "oni" uopće postoje.

Što bi mogla biti samo moja mašta, "oni" koji me gledaju. Paranoja. Ili bolje rečeno "ono". Bezlično "ono".

Što god bilo to što gleda, ljudsko nije.

Ne po mojim standardima, u svakom slučaju. Ne kako bih ja prepoznao.

Ma koliko glupo ovo bilo, pomislio je, zastrašujuće je. Nešto se meni čini i to čini puka stvar, ovdje u mojoj vlastitoj kući. Pred mojim vlastitim očima.

Unutar *nečijih* vlastitih očiju; u vidokrugu neke stvari. Koja, za razliku od male tamnooke Donne, nikad ne trepne. Što skener vidi, zapitao se. Mislim, zbilja vidi? Unutra u glavu? Dolje u srce? Da li pasivni infracrveni skener kakve su nekad koristili ili kockasti holoskener kakav koriste ovih dana, najnovija stvar, vidi u mene - u nas - jasno ili mračno? Nadam se da, pomislio je, vidi jasno, jer ja više ovih dana ne mogu vidjeti u sebe. Vidim samo tminu. Tmina vani; tmina unutra. Nadam se, za svačije dobro, da skeneri mogu bolje od toga. Jer, pomislio je, ako skener vidi samo tamno, kako i ja vidim, onda smo prokleti, opet prokleti i kao da smo bili stalno, i završit ćemo mrtvi na taj način, znajući veoma malo, a i taj mali fragment pogrešno shvaćajući.

S police za knjige u dnevnom boravku nasumice je skinuo knjigu; ispostavilo se da je to, otkrio je, *Ilustrirana knjiga seksualne ljubavi*. Otvorivši je nasumice, uočio

je stranicu - koja je prikazivala muškarca kako sretno gricka trebinu desnu cicu, i trebu kako uzdiše - i rekao naglas, kao da čita sebi iz knjige, kao da citira nekog slavnog starog duplomislećeg filozofa, što on nije bio:

“Svaki dati čovjek vidi samo sitan djelić potpune istine, i veoma često, u stvari skoro...

*Weh! steck'ich in dem Kerker noch?
Verfluchtes dumpfes Mauerloch,
Wo selbst das liebe Himmelslicht
Tr,b durch gemalte Scheiben bricht!
Beschränkt mit diesem Bucherhauf,
Den Würme nagen, Staub bedeckt,
Den bis ans hohe.⁴*

...stalno, namjerno zavarava sebe i u tom malom dragocjenom dijelu. Dio njega okreće se protiv njega i poнаша kao druga osoba, pobjedjući ga iznutra. Čovjek unutar čovjeka. Što uopće nije čovjek.”

Klimajući, kao da ga se dojmila mudrost nepostojećih pisanih riječi na toj stranici, zatvorio je veliku, u crveno uvezanu, zlatotiskom ispisanu *Ilustriranu knjigu seksualne ljubavi* i vratio je na policu. Nadam se da skeneri neće zumirati korice ove knjige, pomislio je, i razotkriti moju zajebanciju.

Charles Freck se, postajući sve više i više depresivan zbog onog što se dogadalo svima koje je znao, na kraju odlučio ubiti. Nije bilo problema, u krugovima u kojima se kretao, okončati sebe; samo bi kupio veliku količinu crvenih i popio ih s jeftinim vinom, kasno noću, sa slušalicom skinutom s telefona da te nitko ne bi uznemiravao.

Dio s planiranjem ticao se artefakata koje želiš da uz tebe pronadu kasniji arheolozi. Da bi znali iz kojeg si

povijesnog sloja. I da bi mogli proniknuti u ono što je bilo u tvojoj glavi kad si to učinio.

Proveo je nekoliko dana razmišljajući o artefaktima. Mnogo više nego što je potrošio odlučujući da se ubije, i otprilike isto onoliko vremena koliko je potrebno da se nabavi toliko crvenih. Bit će naden kako leži na leđima, na svom krevetu, s primjerkom *Vrutka* Ayn Rand (koji će pokazati da je bio neshvaćeni nadčovjek kojeg je rulja odbacila i tako, u neku ruku, ubila svojim prezicom) i nedovršenim pismom Exxonu kojim se buni što je opozvana njegova benzinska kreditna kartica. Na taj način optužit će sustav i nešto postići svojom smrću, dalje i više od onog što sama smrt postiže.

U stvari, nije bio tako siguran u svom umu što se to smrću postiže kao što je bio u ono što ta dva artefakta postižu; ali u svakom slučaju sve se to zbrajalo, i počeo se pripremati, poput životinje koja osjeti da je njen vrijeme došlo i izvršava svoje instinktivno programiranje, od prirode postavljeno, kad je neizbjegjan kraj sve bliži.

U zadnjem trenutku (kad mu se kraj bližio) predomislio se u bitnoj stvari i odlučio da crvene popije s otmjenim vinom umjesto Ripplea ili Thunderbirda, pa je krenuo na posljednju vožnju, do Trader's Joa, specijaliziranog za fina vina, i kupio bocu Mondavi Cabernet Sauvignona iz 1971., na koju je potrošio skoro trideset dolara - sve što je imao.

Ponovo doma, otvorio je vino, ostavio ga da se šambrira, popio par čaša, proveo nekoliko minuta kontemplirajući svoju omiljenu stranicu *Ilustrirane knjige seksualne ljubavi*, koja je prikazivala curu odozgo, onda stavio plastičnu vrećicu crvenih pored kreveta, legao s knjigom Ayn Rand i nedovršenim protestnim pismom Exxonu, pokušao misliti o nečemu punom značenja ali nije mogao, premda se stalno podsjećao da je cura odozgo, a

onda, s čašom Cabernet Sauvignona, progutao sve crvene odjednom. Nakon toga, pošto je čin obavljen, legao je, s knjigom Ayn Rand i pismom na grudima, i čekao.

Međutim, bio je popaljen. Kapsule nisu bile barbiturati, kao što su izgledale. Bile su nekakav čudan psihodelik, kakav nikad ranije nije uzeo, vjerojatno mješavina, i nov na tržištu. Umjesto da se tiho uguši, Charles Freck počeo je halucinirati. Pa, pomislio je filozofski, to je priča mog života. Uvijek nasamaren. Morao se suočiti s činjenicom - s obzirom na broj kapsula koje je progutao - da ga čeka i te kakav trip.

Sljedeće čega je bio svjestan bilo je biće iz međudimenzija koje je stajalo pored njegovog kreveta i gledalo ga s neodobravanjem.

Biće je imalo mnogo očiju, posvuda po sebi, ultramodernu odjeću skupocjenog izgleda, i podiglo se dva i pol metra u visinu. Takoder, nosilo je ogroman svitak.

“Pročitat ćeš mi moje grijehe”, rekao je Charles Freck.

Biće je klimnulo glavom i otpečatilo svitak.

Freck je, ležući bespomoćno na krevetu, rekao: “I to će potrajati sto tisuća sati.”

Fiksirajući na nj pogled svojih brojnih kompozitnih očiju, biće je reklo: “Više nismo u svakodnevnom univerzumu. Kategorije nižih razina materijalnog postojanja kao što su ‘prostor’ i ‘vrijeme’ više nisu primjenjive na tebe. Podignut si u transcedentno carstvo. Tvoji će ti grijesi biti čitani neprekidno, u smjenama, tijekom vječnosti. Popis nikad neće završiti.”

Trebaš poznavati svog dileru, pomislio je Charles Freck, i poželio da može izbrisati zadnjih pola sata svog života.

Tisuću godina kasnije još je ležao tamo na svom krevetu s knjigom Ayn Rand i pismom Exxonu na grudima, slušajući ih kako mu čitaju njegove grijehe. Došli su do prvog razreda, kad je imao šest godina.

Deset tisuća godina kasnije stigli su do šestog razreda.

One godine kad je otkrio masturbiranje.

Zaklopio je oči, ali je još uvijek mogao vidjeti mnogočo, dvojpolmetarsko biće s njegovim beskrajnim svitkom kako i dalje čita.

“A onda -” govorilo je.

Charles Freck pomislio je, barem sam kupio dobro vino.

12

Dva dana kasnije Fred je, zbuljen, gledao holoskener tri dok je njegov subjekt Robert Arctor uzimao knjigu, očito nasumično, s police u dnevnom boravku svoje kuće. Doup sakriven iza? zapitao se Fred, i zumirao leću skenera. Ili broj telefona ili adresa zapisani unutra? Mogao je vidjeti da Arctor nije izvadio knjigu zbog čitanja; Arctor je upravo ušao u kuću i još je imao kaput na sebi. Oko njega je bilo čudno ozračje; bio je krepan i napet istodobno, kao nekakva tupa žurba.

Zumiranje lećom skenera pokazalo je stranicu fotografije u boji muškarca koji žvaće ženinu desnu bradavicu, s oba pojedinca naga. Žena je očito doživljavala orgazam; oči su joj bile poluzatvorene a usta su joj visjela otvorena u bezvučnom kriku. Možda Arctor to koristi da se narajca, pomislio je Fred gledajući. Ali Arctor nije obratio pažnju na sliku; umjesto toga, kreštavo je odrecitirao nešto zbuljujuće. Djelimično na njemačkom, očito da bi zbulio bilo koga tko bi ga mogao čuti. Možda je zamišljao da su njegovi cimeri negdje u kući i htio ih domamiti da se pojave, nagadao je Fred.

Nitko se nije pojavio. Luckman je, Fred je znao budući da je dosta vremena proveo za skenerima, uzeo gomilu crvenih izmiješanih s Tvari S i onesvijestio se potpuno obučen u svojoj spavaćoj sobi, na nekoliko koraka od kreveta. Barris je skroz otišao.

Što to Arctor radi? zapitao se Fred, i označio identifikacijsku šifru tih dijelova vrpce. Postaje sve čudniji i

čudniji. Sad mi je jasno što je doušnik koji ga je telefonski prijavio htio reći.

Ili bi, zaključio je, te rečenice koje je Arctor izgovorio naglas moglo biti glasovna komanda nekom elektronskom hardwareu koji je instalirao u kući. Za uključivanje ili isključivanje. Možda čak i za stvaranje ometajućeg polja protiv skeniranja... kao što je ovo. Ali sumnjao je u to. Sumnjao je da je to na bilo koji način racionalno ili svrhovito ili značajno, osim za Arctora.

Tip je trknut, pomislio je. Zbilja jest. Od dana kad je našao svoj cefskop sabotiran - svakako od dana kad je stigao doma s autom sasvim sjebanim, sjebanim na takav način da ga je to zamalo ubilo - bio je pomaknut sve od tada. I u određenoj mjeri i prije toga, pomislio je Fred. U svakom slučaju, stalno od "dana psećih govana", kao što je znao da ga Arctor zove.

U stvari, nije ga mogao kriviti. To bi, razmišljao je Fred dok je gledao Arctora kako umorno svlači kaput, svakog izbacilo iz kolosijeka. Ali većina ljudi bi se vratiла. On nije. Njemu je sve gore. Čita naglas nikome poruke koje ne postoje i to na stranim jezicima.

Ukoliko ne cima mene, pomislio je Fred nelagodno. Na neki način je prokužio da ga se nadzire i on... prikrijava ono što u stvari radi? Ili nas samo zajebava u zdrav mozak? S vremenom, ocijenio je, doznat ćemo.

Mislim da nas cima, procijenio je Fred. Neki ljudi mogu znati kad ih se gleda. Šesto čulo. Ne paranoja, već primitivan instinkt: ono što ima miš, bilo koja lovina. Zna da je vrebana. *Osjeća* to. On pravi sranja pred nama, zavlaci nas. Ali - ne možeš biti siguran. Postoje cimanja iznad drugih cimanja. Slojevi i slojevi.

Zvuk Arctorova mračnog čitanja probudio je Luckmana, sudeći po skeneru koji je pokrivaо njegovу spačavu sobu. Luckman se ošamućeno pridigao i slušao. Onda je začuo zvuk Arctora kako ispušta vješalicu dok

vješa svoj kaput. Luckman je povio svoje duge mišićave noge pod sebe i jednim glatkim pokretom pokupio malu sjekiru koju je držao na stolu kraj kreveta; podigao se i zvjer-sko glatkim pokretom kliznuo prema vratima svoje sobe.

U dnevnom boravku, Arctor je pokupio poštu sa stolića za kavu i počeo je razvrstavati. Bacio je jedan veliki reklamni prospekt prema košu za smeće. Promašio je.

U spavaćoj sobi Luckman je to čuo. Ukočio se i podigao glavu kao da njuši zrak.

Arctor se, čitajući poštu, najednom namrštio i rekao: "Pa nek me nose."

U spavaćoj sobi Luckman se opustio, s treskom odložio sjekiru, zagladio kosu, otvorio vrata i izašao. "Haj. Što ima?"

Arctor je rekao: "Prošao sam pokraj zgrade Maylar Microdot* Corporation."

"Kenjaš."

"I", rekao je Arctor, "radili su inventuru. Ali jedan od zaposlenih očito je iznio inventuru van na peti svoje cipele. Pa su svi bili tamo vani na parkiralištu Maylar Microdot Corporationa s pincetom i mnogo malih povećala. I malom papirnatom vrećicom."

"Jesu li ponudili neku nagradu?" pitao je Luckman, zijevajući i lupajući dlanovima po svojoj ravnoj, čvrstoj trbušini.

"Ponudili su nagradu", rekao je Arctor, "ali su i to izgubili. Bio je to mali maleni novčić."

Luckman je rekao: "Vidiš li mnogo događaja takve naravi dok se voziš?"

"Samo u okrugu Orange", rekao je Arctor.

"Koliko je velika zgrada Maylar Microdot Corporationa?"

"Oko jedan inč*", rekao je Arctor.

* mikro točkica, način da se na mikrofilmu zabilježi velika količina informacija

* 2.54 cm

“Koliko bi procijenio da je teška?”

“Uključujući i zaposlene?”

Fred je pokrenuo vrpcu na brzo premotavanje. Kad je prošao sat vremena, prema mjeraču, zaustavio ju je na tren.

“- oko deset funti”, govorio je Arctor.

“Pa, kako znaš, onda, dok prolaziš, ako je samo jedan inč visoka i deset funti teška?”

Arctor, koji je sad sjedio na kauču podignutih nogu, rekao je: “Jer imaju veliki znak.”

Isuse! pomislio je Fred, i opet premotao vrpcu naprijed. Zaustavio ju je kad je prošlo samo deset minuta stvarnog vremena, naslutivši nešto.

“- kako taj znak izgleda?” govorio je Luckman. Sjedio je na podu, čisteći kutiju trave. “Neon i tako to? Boje? Pitam se jesam li ga ja video. Je li upadljiv?”

“Evo, pokazat će ti ga”, rekao je Arctor, posežući u džep svoje košulje. “Donio sam ga doma sa sobom.”

Opet je Fred stavio vrpcu na brzo premotavanje.

“- znaš kako bi mogao prošvercati mikrotočke u zemlju a da oni ne znaju?” govorio je Luckman.

“Bilo kako, kako god hoćeš”, rekao je Arctor, zavaljen, pušeći joint. Zrak je bio zadimljen.

“Ne, mislim na način koji ne bi nikad prokužili”, rekao je Luckman. “Barris je bio taj koji mi je jedan dan to predložio, u povjerenju; ne bih trebao nikom reći, jer će on staviti to u svoju knjigu.”

“Koju knjigu? *Obične kućne droge i -*”

“Ne. *Jednostavni načini da se stvari prokrijumčare u i izvan SAD-a, ovisno o tom na koju stranu idete.* Prošvercaš ih uz pošiljku doupa. Kao s heroinom. Mikrotočkice su unutar paketića. Nitko ne bi primijetio, toliko su male. Oni ne bi -”

“Ali bi se onda neki džanki puknuo šutom od pola žutog i pola mikrotočkica.”

“Pa, onda, on bi bio najjebenije obrazovani džanki ko-jeg si ikad vidio.”

“Ovisi o tome što je bilo na mikrotočkicama.”

“Barris je imao svoj drugi način da se doup prošverca preko granice. Znaš kako te oni tipovi iz carine uvijek pita-ju imaš li nešto za prijaviti? A ne možeš reći doup jer -”

“Dobro. Kako?”

“Pa, vidiš, uzmeš veliki blok haša i istešeš ga u obliku čovjeka. Onda izdubiš jedan dio i ubaciš motor poput sat-nog mehanizma, i malu kazetu, i staneš u red s njim, i onda malo prije nego što će proći carinu naviješ ga ključem i on dode do carnika, koji mu kaže: ‘Imate li nešto za prijaviti?’ a blok haša kaže: ‘Ne, nemam,’ i nas-tavi hodati. Dok se ne istroši s druge strane granice.”

“Mogao bi staviti u njega solarnu bateriju umjesto opruge pa bi nastavio hodati godinama. Zauvijek.”

“A gdje je korist od toga? Konačno bi došao ili do Pa-cifika ili Atlantika. U stvari, otišao bi preko ruba Zemlje, kao -”

“Zamisli eskimsko selo, i blok haša od šest stopa vri-jedan oko - koliko bi to vrijedilo?”

“Oko milijardu dolara.”

“Više. Dvije milijarde.”

“Ti Eskimi žvaću kože i izrađuju koplja od kosti, a taj blok haša vrijedan dvije milijarde dolara dode hodajući kroz snijeg i stalno ponavlja: ‘Ne, nemam’.”

“Pitali bi se što mu to znači.”

“Bili bi zauvijek zbumjeni. Nastale bi legende.”

“Možeš li zamisliti kako pričaš svojim unucima: ‘Vi-dio sam svojim očima blok haša od šest stopa kako se po-javljuje iz zasljepljuće magle i prolazi, onuda, vrijedan dvije milijarde dolara, i govori: ‘Ne, nemam’.’ Unuci bi ga smjestili ravno u ludnicu.”

“Ne, pazi, legende nadograđuju. Nakon par stoljeća bi govorili: ‘U vrijeme mojih djedova jednog dana je devedeset

stopa visoki blok ekstremno kvalitetnog afganistanskog haša vrijedan osam trilijardi dolara navalio na nas bljujući vatru i vičući: "Umrite, psine eskimske!" a mi smo se borili i borili s njim, našim kopljima, i na kraju ga ubili'."

"Klinci ne bi ni u to povjerovali."

"Klinci više ništa ne vjeruju."

"Baš te spusti kad bilo što kažeš klincu. Mene je jednom klinac pitao: 'Kako je bilo vidjeti prvi automobil?' Sranje, čovječe, ja sam rođen 1962."

"Kriste", rekao je Arctor. "Jednom me jedan tip kojeg sam poznavao, spaljen od acida, pitao to. Imao je dvadeset sedam godina. Ja sam bio samo tri godine stariji od njega. Više ništa nije znao. Kasnije je uzeo još hitova acida - ili onog što su mu prodali pod acid - i poslije toga je pišao na pod i srao na pod, a kad bi mu rekao nešto, kao: 'Kako si, Done?' on bi to samo ponovio za tobom, poput ptice. 'Kako si, Done?'"

Tada, šutnja. Između dva čovjeka koji su pušili jointe u zadimljenoj dnevnoj sobi. Duga, tmurna tišina.

"Bobe, znaš nešto..." konačno je rekao Luckman. "Bio sam istih godina kao i svatko drugi."

"Mislim da sam to bio i ja", rekao je Arctor.

"Ne znam što je napravilo to."

"Svakako, Luckmane", rekao je Arctor, "ti znaš što je napravilo to svima nama."

"Pa, nemojmo govoriti o tome." Nastavio je bučno uvlačiti dim, a njegovo duguljasto lice bilo je blijedo na mutnom podnevnom svjetlu.

Jedan od telefona u sigurnom stanu je zazvonio. Muti-odijelo se javilo, a onda ga pružilo Fredu. "Frede."

Isključio je holoe i uzeo telefon.

"Sjećate se kad ste bili u centrali prošli tjedan?" rekao je glas. "I kad ste podvrgnuti SP testu?"

Nakon dulje šutnje Fred je rekao: "Da."

"Trebali ste se vratiti." Šutnja i na drugom kraju. "Obradili smo novije materijale o vama... Preuzeo sam na sebe da vas naručim za cijelu standardnu bateriju percep-cijskih testova i za druga testiranja. Vaš termin za to je sutra, tri sata poslije podne, u istoj prostoriji. Potrajat će sve skupa oko četiri sata. Sjećate li se broja sobe?"

"Ne", rekao je Fred.

"Kako se osjećate?"

"Okej", rekao je Fred stoički.

"Imate problema? Na poslu ili izvan posla?"

"Posvadio sam se sa svojom curom."

"Zbunjenost? Doživljavate li bilo kakve teškoće u identificiranju ljudi ili predmeta? Da li bilo što od onog što vidite izgleda naopako ili okrenuto? I, kad već pitam, ima li prostorno-vremenske ili jezične dezorientacije?"

"Ne", rekao je smrknuto. "Ništa od navedenog."

"Vidimo se sutra u sobi 203", rekao je zamjenik psiholog.

"Za koji ste moj materijal ustanovili da je -"

"Raspravit ćemo to sutra. Budite tamo. U redu? I, Frede, nemojte se obeshrabriti." Klik.

Pa, klik i ja tebi, pomislio je, i spustio slušalicu.

Iritirano, osjećajući da vrše pritisak na njega, nagone ga da radi nešto što mu je mrsko, opet je ubacio holoe u istiskivač; kocke su zasjale bojom i trodimenzionalni prizori u njima su se pokrenuli. Iz audio izlaza poteklo je još besmislenog, za Freda frustrirajućeg, brbljanja:

"Ta treba", mljeo je i dalje Luckman, "bila je napumpana, i prijavila se za abortus jer je propustila kao četiri mjesečnice i upadljivo se popunila. Nije radila ništa osim što je gundala zbog cijene abortusa; nije mogla preko zdravstvenog iz nekog razloga. Jedan dan bio sam kod nje, i ta jedna njena prijateljica joj je govorila da ona ima samo histeričnu trudnoću. 'Ti samo želiš vjerovati da si

trudna,’ kljucala ju je ta treba. ‘To ti je trip krivnje. A abortus, i teška lova koju ćeš dati, to ti je trip okajavanja.’ Pa je treba - zbilja sam brijao na nju - mrtva hladna digla pogled i rekla: ‘Okej, onda ako je to histerična trudnoća ići ću na histerični abortus i platiti ga histeričnim novcem’.”

Arctor je rekao: “Pitam se čija je faca na histeričnoj novčanici od pet dolara.”

“Pa, tko nam je bio najhisteričniji predsjednik?”

“Bill Falkes. On je samo *mislio* da je predsjednik.”

“Kad je mislio da je bio na dužnosti?”

“Umislio je da je odslužio dva mandata negdje oko 1882. Kasnije, nakon intenzivne terapije, uspio je umisliti da je služio samo jedan mandat –”

Bijesan kao ris, Fred je lupio holoe dva i pol sata naprijed. Koliko dugo ovo smeće traje? zapitao se. Cijeli dan? Zauvijek?

“- i tako odvedeš svoje dijete doktoru, psihologu, i kažeš mu kako tvoje dijete stalno vrišti i ima napade bijesa.” Luckman je imao dvije doze trave pred sobom na stoliću za kavu plus limenku piva; pregledavao je travu. “I laže; klinac laže. Izmišljaju nevjerojatne priče. A psiholog pregleda dijete i njegova dijagnoza je ‘Gospodo, vaše dijete je histerično. Imate histerično dijete. Ali ne znam zašto.’ A onda ti, majka, sad je tvoja šansa i nasađiš mu: ‘Ja znam zašto, doktore. To je zato što sam imala histeričnu trudnoću’.” I Luckman i Arctor su se smijali, a i Jim Barris; vratio se u jednom trenutku tijekom ta dva sata i bio je s njima, radio na svojoj ludoj luli za haš, namotavao bijeli konac.

Opet je Fred premotao vrpcu cijeli sat naprijed.

“- taj tip”, govorio je Luckman, podrezujući kutiju punu trave, zgrbljen nad njom dok je Arctor sjedio preko puta, manje-više gledajući, “pojavio se na TV i tvrdio da je slavna svjetska varalica. Predstavljao se ponekad, rekao

je voditelju, kao veliki kirurg na Medicinskom koledžu Johns Hopkins, teorijski fizičar, istraživač submolekulare visokobrzinske čestice, s vladinom stipendijom na Harvardu, i kao finski romanopisac koji je osvojio Nobelovu nagradu za književnost, i kao svrgnuti argentinski predsjednik oženjen s ”

“I sve mu je to uspijevalo?” pitao je Arctor. “Nikad ga nisu uhvatili?”

“Taj tip se nikad nije predstavljao kao jedan od njih. Nikad se nije lažno predstavljao, već samo kao svjetski poznata varalica. To se ispostavilo kasnije u L. A. *Timesu* - provjerili su. Tip je čistač podova u Disneylandu, ili je bio dok nije pročitao tu autobiografiju o svjetski poznatom varalici - zbilja je postojao jedan - i rekao je: ‘Kvragu, i ja se mogu predstavljati kao svi ti egzotični frajeri i provući se s tim kao i on,’ a onda je odlučio: ‘Kvragu, zašto bih radio to; samo ču se lažno predstaviti kao još jedan varalica.’ Nakupio je dosta love tako, rekli su u *Timesu*. Skoro isto koliko i stvarni svjetski poznati varalica. A i rekao je da je bilo mnogo lakše.”

Barris, koji je u kutu namotavao konac, rekao je: “Mi viđamo varalice tu i tamo. U svojim životima. Ali ne predstavljaju se kao subatomski fizičari.”

“Agenti za narkotike, na to misliš”, rekao je Luckman. “Da, agenti narkotičari. Pitam se koliko narkotičara poznajemo. Kako izgleda narkotičar?”

“To je kao da pitaš: Kako izgleda varalica?” rekao je Arctor. “Jednom sam pričao s velikim dilerom haša koji je pao zbog posjedovanja deset funti haša. Pitao sam ga kako je narkotičar koji ga je uhvatio izgledao. Znaš, onaj - kako to zovu? - agent kupac koji je došao i predstavio se kao prijateljev prijatelj i uspio da mu ovaj proda nešto haša.”

“Izgledao je”, rekao je Barris namotavajući konac, “baš kao i mi.”

“*Još i više*”, rekao je Arctor. “Taj frajer koji je dilao haš - već su ga osudili i sljedeći dan je išao na odsluženje kazne - on mi je rekao: ‘Oni imaju dužu kosu od nas.’ Pa je valjda pouka toga: Drži se podalje od tipova koji izgledaju isto kao mi.”

“Ima i ženskih narkotičara”, rekao je Barris.

“Volio bih upoznati narkotičara”, rekao je Arctor. “Mislim, da znam. Gdje bih mogao biti siguran.”

“Pa”, rekao je Barris, “možeš biti siguran kad ti nabiće lisice na ruke, kad taj dan dođe.”

Arctor je rekao: “Mislim, imaju li narkotičari prijatelje? Kakav im je društveni život? Znaju li njihove žene za to?”

“Narkotičari nemaju žene”, rekao je Luckman. “Žive u pećinama i vire ispod parkiranih auta. Kao trolovi.”

“Što jedu?” pitao je Arctor.

“Ljude”, odgovorio je Barris.

“Kako bi tip mogao to učiniti?” nastavio je Arctor. “Predstavljati se kao narkotičar?”

“Što?” rekli su i Barris i Luckman u glas.

“Sranje, baš sam otišao”, rekao je Arctor, smijući se. “Predstavljati se kao narkotičar” - uf.” Odmahnuo je glavom, s gadljivim izrazom na licu.

Zureći u njega, Luckman je rekao: “PREDSTAVLJATI SE KAO NARKOTIČAR? PREDSTAVLJATI SE KAO NARKOTIČAR?”

“Mozak mi je danas totalno zmješan”, rekao je Arctor. “Najbolje da odem u krpe.”

Za holoima, Fred je prekinuo kretanje vrpce; sve kocke su se smrznule, i zvuk je zamukao.

“Uzimaš pauzu, Frede?” dobacilo mu je jedno od drugih muti-odijela.

“Aha”, rekao je Fred. “Umoran sam. Ovo sranje te zatupi poslije nekog vremena.” Ustao je i izvadio cigarete. “Ne mogu skužiti pola tog što govore, tako sam umoran. Umoran”, dodao je, “od toga da ih slušam.”

“Kad si baš dolje s njima”, reklo je jedno muti-odijelo, “onda nije toliko gadno; znaš već? Kao što si valjda ti bio - na samoj sceni sve dosad, s lažnim identitetom. Točno?”

“Nikad se ne bih družio s takvim bijedama”, rekao je Fred. “Stalno ponavljaju iste stvari, kao stari robijaši. Zašto rade to što rade, sjede i mlate praznu slamu?”

“Zašto mi radimo to što radimo? Ovo je prilično jebeno monotono, kad podvučeš crtu.”

“Ali mi moramo; to nam je posao. Nemamo izbora.”

“Kao ni robijaši”, istaknulo je jedno muti-odijelo. “Nemamo izbora.”

Predstavljati se kao narkotičar, pomislio je Fred. Što to znači? Nitko ne zna...

Predstavljati se, pomislio je, kao varalica. Onaj tko živi pod parkiranim autima i jede prašinu. Ne svjetski poznat kirurg ili romanopisac ili političar; ništa o čemu bi netko želio slušati na televiziji. Nikakav život koji bilo tko razuman...

*Nalik sam crvu što kroz prašinu rije,
koga, dok tu živi i prahom se hrani,
prolaznika stopa zatre i sahrani.*

Da, to izražava to, pomislio je. Ta poezija. Valjda mi ju je Luckman pročitao, ili sam je možda čitao u školi. Čudno s čim te um zaskoči. Sjeća se.

Arctorove čudne riječi još su mu bile u pameti, premda je isključio vrpcu. Volio bih da mogu to zaboraviti, pomislio je. Volio bih da mogu, na neko vrijeme, zaboraviti *njega*.

“Imam utisak”, rekao je Fred, “da ponekad znam što će oni reći prije nego što kažu. Od riječi do riječi.”

“To se zove *déjà vu*”, suglasilo se jedno od muti-odijela. “Da ti dam par savjeta. Premotavaj vrpcu naprijed s

s duljim intervalima između pauza, ne jedan sat nego, recimo, šest sati. Onda je premotaj natrag ako nema ničeg, sve dok ne naideš na nešto. Natrag, kužiš, a ne naprijed. Tako ne upadneš u ritam njihovog razgovora. Šest ili čak osam naprijed, onda veliki skokovi natrag... Brzo ćeš se izvještiti u tome, doći ćeš do toga da možeš osjetiti kad imаш milje i milje ničeg ili kad negdje imaš nešto korisno.”

“I nećeš ih u stvari slušati”, reklo je drugo muti-odijelo, “dok zbilja ne naideš na nešto. Poput majke dok spava - ništa je neće probuditi, ni kamion koji protutnji, sve dok ne čuje svoju bebu kako zaplače. To je probudi - to je uzbuni. Nije bitno koliko je tih taj plač. Nesvesno je selektivno, kad nauči što treba osluškivati.”

“Znam”, rekao je Fred. “Imam dvoje djece.”

“Dečki?”

“Curice”, rekao je. “Dvije curice.”

“To je kraaaassssnooo”, reklo je jedno od muti-odijela, “ja imam jednu, godinu dana staru.”

“Bez imena, molim”, reklo je drugo muti-odijelo, i svi su se nasmijali. Malo.

U svakom slučaju, tu je jedna stvar, pomislio je Fred, koju treba izvući iz čitave vrpce i proslijediti dalje. Ta zagonetna izjava o “predstavljanju kao narkotičar”. Druge ljude u kući s Arctorom - i njih je to iznenadilo. Kad dodem sutra u tri, pomislio je, uzet ću ispis toga - dosta je i samo audio - i raspraviti to s Hankom, skupa sa svim što pribavim između sad i tad.

Ali, čak i ako je to sve što imam za pokazati Hanku, pomislio je, to je početak. Pokazuje, pomislio je, da ovo dvadesetčetirisatno skeniranje Arctora nije besmisleno.

Pokazuje, pomislio je, da sam bio u pravu.

Ta primjedba bila je greška. Arctor je pogriješio.

Ali što je to značilo još nije znao.

Ali mi ćemo, rekao je sam sebi, to dozнати. Bit ćemo na Bobu Arctoru dok se on ne sruši. Ma koliko neprijatno

bilo stalno gledati i slušati njega i njegove frendove. Ti njegovi frendovi, pomislio je, nisu ništa bolji od njega. Kako sam mogao ikad sjediti u toj kući s njima cijelo vrijeme? Kakav način da se provede život; kakvo, kao što je onaj drugi policajac upravo rekao, beskrajno ništa.

Tamo dolje, pomislio je, u mraku, u mraku uma i vanjskom mraku, takoder; mraku posvuda. Zbog onog što oni jesu: takva vrsta individua.

Noseći cigarete, otišao je do kupaonice, zatvorio i zaključao vrata, a onda, iz kutije cigareta, izvadio deset tableta smrti. Napunivši plastičnu čašu vodom, uzeo je svih deset tableta. Poželio je da je donio više tableta. Pa, pomislio je, mogu uzeti još nekoliko kad završim s poslom, kad se vratim doma. Gledajući na sat, pokušao je izračunati koliko će to potrajati. Um mu je bio mutan; koliko će kog vraga to biti dugo? pitao se, čudeći se što se dogodilo s njegovim osjećajem za vrijeme. Gledajući holoe skroz ga je sjebalo, shvatio je. Više uopće ne mogu odrediti koliko je sati.

Osjećam se kao da sam uzeo kiselinu i onda prošao kroz perionicu auta, pomislio je. Mnogo ogromnih vrtećih nasapunanih četki nadire na mene; vučen lancem kroz tunel crne pjene. Kakav način da se zarađuje za život, pomislio je, i otključao vrata kupaonice da se vrati - nevoljko - na posao.

Kad je opet uključio puštanje vrpce, Arctor je govorio: “- koliko ja mogu shvatiti, Bog je mrtav.”

Luckman je odgovorio: “Nisam ni znao da je bolestan.”

“Sad kad je moj Olds u nevoznom stanju do dalnjeg”, rekao je Arctor, “odlučio sam ga prodati i kupiti Henway.”

“Što je to Henway?” pitao je Barris.

U sebi je Fred rekao, oko tri funte.

. “Oko tri funte”, rekao je Arctor.

Sljedećeg popodneva, u tri sata, dvojica policajaca medicinara - ne ista dva - podvrgnula su Freda, koji se osjećao još gore nego prije, nekim testovima.

“U brzom slijedu vidjet ćete niz predmeta koji bi vam trebali biti poznati kad u nizu prolaze pred - prvo - vašim lijevim okom, pa desnim. Istodobno će se, na osvijetljenoj ploči ravno pred vama, pojaviti istodobno siluetne reprodukcije nekoliko takvih poznatih predmeta, a vi trebate obilježiti, olovkom, ono što smatrate da je ispravna siluetna reprodukcija stvarnog predmeta vidljivog u tom trenutku. Sad, ti predmeti kretat će se mimo vas veoma brzo, pa ne okljevajte predugo. Bit će vam mjereno vrijeme kao i preciznost. U redu?”

“U redu”, rekao je Fred, sa spremnom ubodnom olovkom.

Cijela hrpa poznatih objekata tad je projurila pokraj njega, a on je ubadao osvjetljene fotografije ispod. To je obavljeno s njegovim lijevim okom, pa se onda ponovilo s desnim.

“Sad, s lijevim okom pokrivenim, slika poznatog predmeta bit će pokazana vašem desnom oku. Trebate posegnuti lijevom rukom, ponavljam, lijevom rukom, u grupu predmeta i naći onaj čiju ste sliku vidjeli.”

“Dobro”, rekao je Fred. Pojavila se slika jedne kockice; lijevom rukom je pipao među malim predmetima stavljениma pred njega sve dok nije našao kockicu.

“U sljedećem testu, nekoliko slova koja ispisuju riječ bit će na raspolaganju vašoj lijevoj ruci, bez gledanja. Opipat ćete ih a onda, desnom rukom, napisati riječ koju ta slova ispisuju.”

Učinio je to. Pisalo je DAN.

“Sad recite ispisani riječ.”

Pa je rekao: “Dan.”

“Sad ćete posegnuti u ovu potpuno mračnu kutiju, s oba oka pokrivena, i lijevom rukom dotaknuti jedan predmet

kako biste ga identificirali. Onda nam recite što je taj predmet, bez da ste ga vidjeli vizualno. Nakon toga bit će vam pokazana tri predmeta koji ponešto nalikuju jedan drugom, i reći ćete nam koji je od ta tri koje vidite naj-sličniji predmetu koji ste rukom dodirnuli.”

“U redu”, rekao je Fred i učinio to, i rješavao druge testove skoro sat vremena. Pipaj, reci, gledaj jednim okom, odaberi. Pipaj, reci, gledaj drugim okom, odaberi. Napiši, nacrtaj.

“U sljedećem testu ćete, s očima ponovno pokrivenim, posegnuti i opipati jedan predmet svakom rukom. Trebate nam reći je li predmet stavljen pred vašu lijevu ruku identičan predmetu stavljenom pred vašu desnu.”

Učinio je to.

“Ovdje su u brzom nizu slike trokuta u raznim položajima. Vi nam trebate reći je li to isti trokut ili -”

Nakon dva sata dali su mu da uvlači komplikirane blokove u komplikirane rupe i mjerili mu vrijeme potrebno za to. Osjećao se kao da je opet u prvom razredu, i da je sjebao stvar. Da rješava gore nego onda. Gospodica Frinkel, pomislio je; stara gospodica Frinkel. Stajala bi tamo i gledala me kako radim ovo sranje, upućujući mi poruke “Umri！”, kao što kažu u transakcijskoj analizi. Umri. Nemoj biti. Vještice poruke. Cijela hrpa njih, dok se na kraju nisam sjebao. Vjerojatno je gospodica Frinkel sad već mrtva. Vjerojatno je netko tada uspio uputiti joj natrag poruku “Umri！”, i primila se. Nadao se da je tako. Možda je to bila jedna od njegovih. Kao i s psihološkim ispitivačima sad, upućivao je takve poruke ravno natrag.

Izgleda da sad nije baš dobro uspijevalo. Test se nastavio.

“Što nije u redu s ovom slikom? Jedan predmet između ostalih ne pripada tu. Trebate označiti -”

Učinio je to. A onda su to bili stvarni predmeti, od kojih jedan nije spadao tu; trebao je posegnuti i rukom

ukloniti pogrešni predmet, a onda, kad test završi, po-kupiti sve pogrešne predmete iz niza "kompleta", kako su nazivani, i reći koja je osobina, ako neka jest, zajednička svim pogrešnim predmetima; čine li oni "komplet".

Još uvijek je pokušavao to napraviti kad su rekli da je gotovo, završili gomilu testova i rekli mu da ode na kavu i čeka vani dok ga ne pozovu.

Nakon duljeg vremena - koje se njemu činilo prokletom dugim - jedan od ispitivača se pojavio: "Još nešto, Frede - želimo uzorak vaše krvi." Dao mu je komad papira; nalog za laboratorij. "Odite hodnikom do sobe označene s 'Patološki laboratorij', dajte im ovo, a onda, nakon što oni uzmu uzorak krvi, vratite se opet ovamo i sačekajte."

"Svakako", rekao je natmureno i odvukao se s nalogom.

Tragovi u krvi, shvatio je. Obavljuju test na to.

Kad se vratio natrag u sobu 203 iz patološkog laboratorijskog, došao je do jednog od ispitivača i rekao: "Da li bi bilo u redu ako bih otisao gore na dogovor s vašim nadređenim dok čekam rezultate? Njemu će uskoro biti kraj radnog vremena."

"Potvrđno", rekao je psihološki ispitivač. "Budući da smo se odlučili za uzimanje uzorka krvi, potrajat će dulje dok napravimo našu procjenu; da, idite. Nazvat ćemo gore kad budemo spremni za vas ovdje. Kod Hanka, je li?"

"Da", rekao je Fred, "Bit ću gore s Hankom."

Pihološki ispitivač je rekao: "Danas svakako izgledate potištenije nego kad smo vas prvi put vidjeli."

"Pardon?" rekao je Fred.

"Prvi put kad ste došli. Prošli tjedan. Šalili ste se i smijali. Premda veoma napeto."

Zagledavši se u njega, Fred je shvatio da je to jedan od dvojice medicinskih zamjenika koje je prvi put sreo. Ali nije rekao ništa; samo je zagundao i izašao iz njihovog

ureda, prema dizalu. Kakva je ovo bedara, pomislio je. Cijela ova stvar. Pitam se koji je to od dvojice medicinskih zamjenika, zapitao se. Onaj s opuštenim brkovima ili onaj drugi... Rekao bih onaj drugi. Ovaj nema brkove.

“Ručno ćete opipati ovaj predmet vašom lijevom rukom”, rekao je sam sebi, “a istodobno ćete ga pogledati desnom. A onda ćete nam svojim riječima reći...” Nije mogao smisliti više nikakvu besmislicu. Ne bez njihove pomoći.

Kad je ušao u Hankov ured zatekao je još jednog čovjeka, ne u muti-odijelu, koji je sjedio u daljem kutu, okrenut Hanku.

Hank je rekao: “Ovo je doušnik koji je dojavio za Boba Arctora koristeći mrežu - spomenuo sam ga.”

“Da”, rekao je Fred, stoeći nepomično.

“Ovaj čovjek je ponovo nazvao, s još informacija o Bobu Arctoru; rekli smo mu da će morati napraviti iskorak i identificirati se. Pozvali smo ga da dođe ovamo i došao je. Poznaješ li ga?”

“Naravno da ga znam”, rekao je Fred, zureći u Jima Barrisa, koji je sjedio kezeći se i igrajući škaricama. Barris je izgledao neugodno i ružno. Super ružno, pomislio je Fred s odvratnošću. “Vi ste James Barris, zar ne?” rekao je. “Jeste li ikad bili uhićeni?”

“Njegova osobna pokazuje da je on James R. Barris”, rekao je Hank, “a to i on tvrdi.” Dodao je: “Nema pretvodnih uhićenja.”

“Što hoće?” Barrisu je Fred rekao: “Koja je vaša informacija?”

“Imam dokaze”, rekao je Barris tihim glasom, “da je g. Arctor dio velike tajne skrivene organizacije, imovinski jake, s arsenalima oružja na raspolaganju, koja koristi šifre, vjerojatno usmjerena na zbacivanje -”

“Taj dio je nagadanje”, prekinuo ga je Hank. “Što pretpostavljate da smjeraju? Koji su vaši dokazi? Nemojte nam davati ništa što nije iz prve ruke.”

“Jeste li ikad bili poslani u umobolnicu?” rekao je Fred Barrisu.

“Ne”, rekao je Barris.

“Hoćete li potpisati izjavu ovjerenu od strane javnog bilježnika u uredu okružnog tužioca”, nastavio je Fred, “u pogledu vaših dokaza i informacija? Hoćete li biti voljni pojaviti se pred sudom *pod zakletvom* i -”

“Već je naznačio da hoće”, prekinuo je Hank.

“Moji dokazi”, rekao je Barris, “koje uglavnom nemam sa sobom danas, ali koje mogu ponijeti, sastoje se od vrpcí na koje sam snimio telefonske razgovore Roberta Arctora. Mislim, razgovora kad nije znao da ga slušam.”

“Kakva je to organizacija?” rekao je Fred.

“Ja smatram da je to -” počeo je Barris, ali mu je Hank mahnuo da prestane. “Politička je”, rekao je Barris, znojeći se i blago drhteći, ali izgledajući zadovoljno, “i protiv države. Izvana. Neprijatelj protiv SAD.”

Fred je rekao: “Kakav je Arctorov odnos s izvorom Tvari S?”

Trepćući, pa ližući usne i radeći grimase, Barris je rekao: “To je u mojim -” Zastao je. “Kad pregledate sve moje informacije ustanovit ćete - to jest, moje dokaze - nedvojbeno ćete zaključiti da Tvar S proizvodi strana nacija odlučna da zbaci SAD i da je g. Arctor do lakata uvučen u mašineriju te -”

“Možete li nam navesti imena bilo kog drugog u toj organizaciji?” rekao je Hank. “Osoba s kojima se Arctor sreo? Znate da je davanje lažnih informacija predstavnicima zakona krivično djelo i ukoliko to uradite možete i vjerojatno ćete biti sudski gonjeni.”

“Znam to”, rekao je Barris.

“S kim se Arctor sastajao?” upitao je Hank.

“S gospodicom Donnom Hawthorne”, rekao je Barris. “Pod raznim izlikama ide do nje i redovito šuruje s njom.”

Fred se nasmijao. "Šuriye. Što pod tim mislite?"

"Slijedio sam ga", rekao je Barris, govoreći jasno i razgovjetno, "u mom autu. Bez njegovog znanja."

"Često ide tamo?" pitao je Hank.

"Da, gospodine", rekao je Barris. "Veoma često. Što češće -"

"Ona mu je cura", rekao je Fred.

Barris je nastavio: "G. Arctor takoder -"

Okrećući se Fredu, Hank je rekao: "Misliš da je nešto od ovog utemeljeno?"

"Svakako bismo trebali pogledati njegove dokaze", odgovorio je Fred.

"Donesite svoje dokaze", uputio je Hank Barrisa. "Sve. Imena želimo najviše - imena, brojeve registarskih pločica, telefonske brojeve. Jeste li ikad vidjeli Arctora da je bio duboko upleten u velike količine droge? Veće od onih za osobnu upotrebu?"

"Svakako", rekao je Barris.

"Koje vrste?"

"Nekoliko vrsta. Imam uzorke. Pažljivo sam uzimao uzorke... da ih analizirate. Mogu i njih donijeti. Dosta toga, i to raznovrsnog."

Hank i Fred su se pogledali.

Barris se, slijepo zureći ravno naprijed, nasmiješio.

"Ima li još nešto što biste željeli reći u ovom trenutku?" rekao je Hank Barrisu. Fredu je rekao: "Možda bismo trebali poslati jednog policajca s njim po njegove dokaze." Što je značilo, da bude siguran da se on neće uspaničiti i pobjeći, da se ne pokuša predomisliti i izvući.

"Ima jedna stvar koju bih htio reći", rekao je Barris. "G. Arctor je ovisnik, ovisan o Tvari S, i njegov um je sad pomučen. Polako je postao pomučen tijekom duljeg vremena, i on je opasan."

"Opasan", ponovio je Fred.

“Da”, izjavio je Barris. “Već doživljava epizode kakve se događaju s oštećenjima mozga od Tvari S. Optička hijazma je sigurno oslabila, budući da slabi ipsilateralni sastojak... Ali također -” Barris se nakašljao. “Slabljenje, također, u corpusu callosumu.”

“Takva vrsta neutemeljenih nagadanja”, rekao je Hank, “kao što sam vas već obavijestio, upozorio, bezvrijedna je. U svakom slučaju, poslat ćemo jednog policajca s vama po vaše dokaze. U redu?”

Smješći se, Barris je klimnuo glavom. “Ali prirodno -”
“Sredit ćemo da to bude policajac u civilu.”

“Mogao bih -” Barris je zagestikulirao. “Biti ubijen. G. Arctor, kao što kažem -”

Hank je klimnuo glavom. “Dobro, g. Barrise, mi cijenimo ovo, i vaš veliki rizik, i ako bude štimalo, ukoliko vaša unformacija bude imala bitnog udjela u dobijanju osude na sudu, tada prirodno -”

“Nisam ovdje iz tog razloga”, rekao je Barris. “Taj čovjek je bolestan. Oštećenog mozga. Od Tvari S. Razlog što sam ovdje -”

“Nije nas briga zašto ste ovdje”, rekao je Hank. “Nas je samo briga jesu li vaši dokazi i materijal od nekakve vrijednosti. Ostalo je vaš problem.”

“Hvala vam, gospodine”, rekao je Barris, i smješio se i smješio.

13

U sobi 203, policijskom laboratoriju za psihološko testiranje, Fred je nezainteresirano slušao dok su mu rezultate njegovog testa objašnjavala obojica psihologa.

“Iskazujete ono što mi smatramo više pojavom natjecanja nego ograničenjem. Sjednite.”

“U redu”, rekao je Fred stoički, sjedajući.

“Natjecanja”, rekao je drugi psiholog, “između lijeve i desne polovice vašeg mozga. Nije to toliko jedan signal, manjkav ili kontaminiran; više je kao dva signala koji ometaju jedan drugog, jer prenose suprotstavljene informacije.”

“Normalno”, objasnio je drugi psiholog, “osoba koristi lijevu polovicu. Samo-sustav ega, ili svijesti, smješten je tamo. Dominantan je, jer je u lijevoj polovici uvek smješten centar za govor; preciznije, bilateralizacija obuhvaća verbalnu sposobnost ili valentnost u lijevoj, s prostornim sposobnostima u desnoj. Ljeva se može usporediti s digitalnim kompjutorom; desna s analognim. Tako da bilateralna funkcija nije puko duplicitiranje; oba percepcijska sustava nadziru i obraduju ulazne podatke na različit način. Ali za vas, ni jedna polovica nije dominantna i one *ne* djeluju na dopunjajući način, jedna drugoj. Jedna vam kaže jednu stvar, druga drugu.”

“To vam je kao da imate dva pokazivača goriva u svom autu”, rekao je onaj drugi, “i na jednom kazaljka kaže da vam je rezervoar pun, a drugi pokazuje prazno. Ne mogu oba biti u pravu. U konfliktu su. Ali nije - u vašem slučaju - u pitanju da jedan funkcioniра a drugi ne;

to je... Evo što hoću reći. Oba pokazivača proučavaju istu količinu goriva; isto gorivo, isti rezervoar. U stvari proučavaju istu stvar. Vi kao vozač imate samo neizravan odnos s rezervoarom, putem kazaljke ili, u vašem slučaju, kazaljki. U stvari, rezervoar bi mogao potpuno otpasti, a vi to ne biste znali dok vam neki indikator na komandnoj ploči to ne kaže ili se motor ne zaustavi. Ne bi trebalo biti dva pokazatelja koji prijavljuju konfliktne informacije, jer čim se to dogodi nemate nikakvo saznanje o stvari koja je prijavljena *uopće*. To nije isto kao kazaljka i rezervna kazaljka, kad rezervna uskoči jer se obična pokvarila.”

Fred je pitao: “A što sve to znači?”

“Siguran sam da već znate”, rekao je psiholog slijeva. “Doživljavali ste to, ne znajući zašto ili što je to.”

“Dvije polovice mog mozga se natječu?” rekao je Fred.

“Da.”

“Zašto?”

“Tvar S. Ona često to uzrokuje, funkcijски. To je ono što smo očekivali; to je ono što testovi potvrđuju. Oštećenje je nastalo u obično dominantnoj lijevoj polovici, desna polovica pokušava kompenzirati nedostatak. Ali obje funkcije se ne stapaju, jer je to nenormalno stanje, za koje tijelo nije spremno. To se ne bi trebalo dogoditi. *Meduzeva*, tako mi to zovemo. Srodna fenomenu podijeljenog mozga. Mogli bismo izvesti desnu hemisferk-tomiju, ali -”

“Hoće li to nestati”, prekinuo ih je Fred, “kad se skinem s Tvari S?”

“Vjerojatno”, rekao je psiholog slijeva, klimajući. “To je funkcijski poremećaj.”

Drugi je rekao: “Možda je organsko oštećenje. Moglo bi biti trajno. Vrijeme će pokazati, i to tek dugo nakon što se skinete s Tvari S. I to potpuno skinete.”

“Što?” rekao je Fred. Nije razumio odgovor - je li to bilo da ili ne? Je li bio oštećen zauvijek ili ne? Što su mu od toga rekli?

“Čak i ako je to oštećenje moždanog tkiva”, rekao je jedan od psihologa, “trenutno su u tijeku pokusi s uklanjanjem malih dijelova iz obje polovice, da bi se abortiralo natjecajuće gestalt-procesuiranje. Smatraju da bi to konačno moglo potaknuti originalnu polovicu da ponovo osvoji dominanciju.”

“Međutim, problem s tim je da onda pojedinac može dobivati samo *djelomične* utiske - uključujući i čulne podatke - ostatak svog života. Umjesto dva signala, dobija pola signala. Što je isto takav nedostatak, po mom mišljenju.”

“Da, ali djelomično natjecajuće funkcioniranje je bolje nego nikakvo funkcioniranje, budući da se identično natjecajuće meduvezivanje svodi na oblik recepcije nula.”

“Znate, Frede”, onaj drugi je rekao, “vi više nemate -”

“Neću više uzeti Tvar S”, rekao je Fred. “Dok god sam živ.”

“Koliko uzimate sad?”

“Ne mnogo.” Nakon kraće stanke rekao je: “Više, nedavno, zbog stresa na poslu.”

“Nedvojbeno bi vas trebali skinuti sa zadatka”, rekao je jedan od psihologa. “Skinuti sa svega. Vi *jeste* onesposobljeni, Frede. I bit ćete još neko vrijeme. U najmanju ruku. Nakon toga, nitko ne može sa sigurnošću reći. Možda se potpuno povratite; možda ne.”

“Kako to”, protisnuo je Fred, “da čak i ako su obje polovice mog mozga dominantne one ne primaju iste stimulanse? Zašto se ne mogu njihova dva štогод sinkronizirati, poput stereo zvuka?”

Tišina.

“Mislim”, rekao je, gestikulirajući, “lijeva ruka i desna ruka kad uhvate neki predmet, isti predmet, trebale bi -”

“Ljevorukost protiv desnорukosti, kao na primjer što se podrazumijeva onim terminima s, recimo, slikom u zrcalu - u kojem lijeva ruka ‘postaje’ desna ruka...” Psiholog se nagnuo prema Fredu, koji nije podigao pogled. “Kako biste definirali lijevu rukavicu u usporedbi s desnom rukavicom, tako da bi osoba koja ne poznaje te termine mogla odrediti na što mislite? I ne shvatiti to kao onu drugu? Zrcalnu suprotnost?”

“Ljeva rukavica...” rekao je Fred, a onda stao.

“To je kao da jedna polovica vašeg mozga percipira svijet odražen u zrcalu. Kroz zrcalo. Vidite? Pa lijevo postaje desno, i sve što to podrazumijeva. A mi još ne znamo što točno to podrazumijeva, vidjeti svijet tako okrenut. Topološki govoreći, lijeva rukavica je desna rukavica *provućena kroz beskonačnost.*”

“Kroz zrcalo”, rekao je Fred. Tamno zrcalo, pomislio je; zatamnjeni skener. A Sv. Pavao mislio je da je zrcalo, ne stakleno zrcalo - nisu ih imali tad - njegov odraz kad bi pogledao u uglačano dno metalne tave. Luckman, koji je dosta čitao teologiju, rekao mu je to. Ne kroz teleskop ili sustav leća, koji se ne okreće, niti kroz bilo što već vidjevši vlastito lice odraženo natrag u njega, okrenuto - provućeno kroz beskonačnost. Kao što mi oni kažu. To nije kroz staklo već odraženo natrag stakлом. A taj odraz koji ti se vraća; to si ti, to je tvoje lice, ali nije. A nisu imali kamere tih starih dana, pa je to jedini način na koji je netko video sebe; naopako.

Vidio sam sebe naopako.

Ja sam u neku ruku počeo vidjeti cijeli univerzum naopako. Drugom stranom svog mozga!

“Topologija”, govorio je jedan od psihologa. “Slabo razumijevana fizika ili matematika, što god. Kao s crnim rupama u svemiru, kako -”

“Fred vidi svijet iznutra van”, drugi čovjek je izjavljavao u istom trenu. “I od sprijeda i straga, rekao bih. Teško

nam je reći kako to njemu izgleda. Topologija je grana matematike koja istražuje svojstva neke geometrijske ili druge konfiguracije koje su neizmjenjene ako se stvar podvrgne jedan-na-jedan, *bilo kojoj* jedan-na-jedan, kontinuiranoj transformaciji. Ali primjenjeno na psihologiju..."

"A što se onda dogodi predmetima, tko zna kako će oni tada izgledati? Bili bi neprepoznatljivi. Kao kad primivac vidi fotografiju sebe prvi put, on je ne prepoznaće kao sebe. Premda je bio svoj odraz mnogo puta, u potocima, u metalnim predmetima. Jer njegov odraz je preokrenut, a fotografija njega nije. Tako da ne zna da je to identična osoba."

"On je navikao samo na obratno odraženu sliku i misli da tako izgleda."

"Često osoba kad čuje vlastiti glas pušten -"

"To je drugo. To ima veze s rezonancijom u sinusnoj -"

"Možda ste baš vi pizde", rekao je Fred, "koji vidite univerzum naopako, kao u zrcalu. Možda ga ja vidim ispravno."

"Vi ga vidite *na oba načina.*"

"Koji je -"

Psiholog je rekao: "Govorili su o tome da se vidi samo 'odraz' stvarnosti. Ne sama stvarnost. Glavna stvar koja je pogrešna s odrazom nije da on nije stvaran, *već da je obratan*. Pitam se." Lice mu je imalo čudan izraz. "Jednakost. Znanstveni princip jednakosti. Univerzum i odražena slika, ovu drugu uzimamo za prvu, iz nekog razloga ... jer nam nedostaje dvostrana jednakost."

"Dok fotografija može nadoknaditi nedostatak dvostrane hemisferne jednakosti; ona nije predmet, ali nije obratna, tako da nedostatak čini fotografске slike ne uopće slikama već pravim oblikom. Obrat obrata."

"Ali i fotografija se može slučajno preokrenuti, ako se negativ okreće - projicira naopako; obično to možete odrediti samo ako tamо nešto piše. Ali ne i s čovjekovim

licem. Mogli biste imati dva otiska slike datog čovjeka, jedan okrenut, drugi ne. Osoba koja ga nikad nije upoznala ne bi mogla reći koji je ispravan, ali mogla bi vidjeti da su različiti i ne mogu se preslikati.”

“Eto, Frede, pokazuje li ti to kako je kompleksan problem formuliranja razlike između lijeve rukavice i -”

“I tako će biti rečeno da je pisano”, rekao je jedan glas. “Smrt je progutana. U pobjedi.” Možda ga je samo Fred čuo. “Jer”, rekao je glas, “čim se pisanje pojavi unatrag, onda ćete znati što iluzija jest a što nije. Zbrka prestaje, i smrt, zadnji neprijatelj, Tvar Smrt, je progutana ne dolje u tijelu već gore - u pobjedi. Gle, kažem vam svetu tajnu sad: *nećemo svi spavati u smrti.*”

Misterija, pomislio je, objašnjenje, značio je. Tajne. Svetе tajne. Nećemo umrijeti.

Odrazi će otići

I to će se dogoditi brzo.

Svi ćemo biti promijenjeni, a pod tim misli okrenuti natrag, najednom. Za treptaj oka!

Jer, pomislio je smrknuto dok je gledao kako policajski psiholozi pišu svoje zaključke i potpisuju ih, mi smo jebeno naopaki sad, ja mislim, svatko od nas; svatko i svaka prokleta stvar, i udaljenost, i čak i vrijeme. Ali koliko treba, pomislio je, kad se slika razvija, kontaktna slika, kad fotograf otkrije da je okrenuo negativ, koliko treba da se preokrene? Da se opet obrne da bude onako kako treba biti?

Djelić sekunde.

Razumijem, pomislio je, što onaj ulomak u Bibliji znači. Kroz zrcalo tamno. Ali moj perceptivni sustav je sjeban kao i uvijek. Kao što oni kažu. Razumijem ali sam bespomoćan da pomognem sebi.

Možda sam, pomislio je, budući da vidim na oba načina istodobno, ispravno i naopako, ja prva osoba u povijesti čovječanstva koja to vidi i okrenuto i ne-okrenuto

istodobno, pa tako nazirem što će biti kad bude ispravno. Premda imam i drugi, obični. A koji je koji?

Koji je okrenut a koji nije?

Kada vidim fotografiju, a kada odraz?

I koliku ču plaću za bolovanje ili mirovinu ili invalidinu dobiti kad se budem skidao, zapitao se, već osjećajući užas, duboku jezu i hladnoću posvud. *Wie kalt ist es in diesem unterirdischen Gewölbe! Das ist natürlich, es ist ja tief.*⁵ A ja se moram skinuti s tog dreka. Isuse Kriste, pomislio je, i sklopio oči.

“To možda zvuči kao metafizika”, govorio je jedan od njih, “ali matematički dečki kažu da je moguće da smo na pragu nove kozmologije toliko -”

Drugi je uzbudeno rekao: “Beskonačnost vremena, koja je izražena kao vječnost, kao petlja! Poput petlje na vrpci kazete!”

Imao je sat vremena za ubiti prije nego što se trebao vratiti u Hankov ured, da posluša i pregleda dokaze Jima Barrisa.

Privukla ga je kafeterija zgrade, pa je krenuo tamo, između onih u uniformi i onih u muti-odijelima i onih u hlačama i kravatama.

U međuvremenu, nalaze psihologa su valjda nosili gore Hanku. Oni će biti tamo kad on stigne.

Ovo će mi dati vremena da promislim, razmišljao je dok je ulazio u kafeteriju i stao u red. Vrijeme. Pretpostavimo, pomislio je, da je vrijeme okruglo, poput Zemlje. Ploviš na zapad da dođeš do Indije. Smiju ti se, ali konačno je Indija tu ispred tebe, a ne iza. S vremenom - možda se Raspeće nalazi ispred nas dok plovimo, a mi mislimo da je natrag na istoku.

Ispred njega jedna tajnica. Tijesna plava vesta, nema grudnjaka, sukњe skoro da i nema. Bio je lijep osjećaj odmjeriti je; zagledao se, i konačno ga je primijetila i odmaknula se sa svojim poslužavnikom.

Prvi i Drugi Dolazak Kristov isti dogadaj, pomislio je; vrijeme kao petlja kazete. Nije ni čudo da su bili sigurni da će se dogoditi, On će se vratiti.

Gledao je tajnicu straga, a onda shvatio da ona nikako ne bi mogla primjećivati njega kao što je on primijetio nju, jer u svom odijelu nije imao lice i nije imao guzicu. Ali ona osjeća kako razmišljam o njoj, ocijenio je. Svaka treba s takvim nogama osjetila bi toga dosta, od svakog muškarca.

Znaš, pomislio je, u ovom muti-odijelu mogao bih je tresnuti po glavi i ševiti je dovjeka i tko bi znao tko je to napravio? Kako bi me mogla identificirati?

Zločini koji bi se mogli počiniti u tim odijelima, razmišljaо je. A i manji tripovi, ne baš stvarni zločini, koje nikad nisi učinio; uvijek htio ali nikad nisi.

“Gospodice”, rekao je curi u tijesnoj plavoj vesti, “svakako imate lijepe noge. Ali pretpostavljam da to znate jer inače ne biste nosili takvu mikrosuknju.”

Cura je osupnuto rekla: “Eh. Sad znam tko si.”

“Znaš?” rekao je iznenadeno.

“Pete Wickam”, rekla je.

“Što?” rekao je.

“Zar nisi ti Pete Wickam? Stalno sjediš preko puta mene - zar ne, Pete?”

“Ja sam tip”, rekao je, “koji stalno sjedi тамо, proučava твоје noge и smišља mnoge planove, za znaš već što?”

Kimnula je.

“Imam li izgleda?” pitao je.

“Pa, ovisi.”

“Mogu li te izvesti na večeru koji put?”

“Pa, zašto da ne.”

“Mogu li dobiti tvoj broj telefona? Da te nazovem?”

Cura je promrmljala: “Ti daj meni svoj.”

“Dat ћu ti ga”, rekao je, “ako ćeš sjesti sa mnom, sad

odmah, ovdje, i pojesti što već imaš sa mnom dok ja pojedem svoj sendvič i popijem kavu.”

“Ne, tamo mi je prijateljica, čeka me.”

“Mogu svejedno sjesti s vama, s obje.”

“Raspravlјat ćemo o nečem osobnom.”

“Dobro”, rekao je.

“Pa, onda, vidimo se, Pete.” Krenula je dalje, u redu sa svojim poslužavnikom i tanjurom i salvetom.

On je dobavio svoju kavu i sendvič, našao prazan stol i sjedio sam, ubacujući komadiće sendviča u kavu i zureći u to.

Jebeno će me skinuti s Arctora, procijenio je. Bit će u Synanonu ili Novoj-Stazi ili nekom takvom mjestu i križirati, a oni će odrediti nekog drugog da ga promatra i procjenjuje. Neku guzicu koja ne zna golog kurca o Arcotoru - morat će početi opet ispočetka.

Barem me mogu pustiti da procijenim Barrisove dokaze, pomislio je. Ne privremeno me suspendirati dok ne prođemo kroz te stvari, ma što one bile.

Da je jesam poševio i ona ostala trudna, preživao je, bebe - bez lica. Samo mrlje, zadrhtao je.

Znam da moram biti smijenjen. Ali zašto to mora biti istog trena? Ako bih mogao učiniti još nekoliko stvari... procesuirati Barrisove informacije, sudjelovati u donošenju odluke. Ili čak samo sjediti tamo i vidjeti što on ima. Dozнати na svoje zadovoljstvo konačno što je to Arctor naumio. Je li naumio nešto? Ili ne? Duguju mi dopuštenje da ostanem dovoljno dugo da to doznam.

Sjedio je tamo i sjedio, kasnije je primijetio curu u tjesnoj plavoj vesti i njenu prijateljicu s kratkom crnom kosom, kako ustaju od stola i kreću otići. Prijateljica, ne baš privlačna, okljevala je i onda prišla Fredu koji je stajao zgrbljen nad svojom kavom i komadićima sendviča.

“Pete?” rekla je cura s kratkom kosom.

Podigao je pogled.

“Ovaj, Pete”, rekla je nervozno. “Imam samo sekundu. Ovaj, Ellen ti je htjela to reći, ali je odustala. Pete, izašla bi ona s tobom odavno, možda i prije mjesec dana, kao još u ožujku. Samo -”

“Samo što?” rekao je.

“Pa, htjela je da ti kažem da te je već neko vrijeme htjela prosvjetliti činjenicom da bi prolazio mnogo bolje da koristiš kao, recimo, Scope*.”

“Baš šteta što nisam znao”, rekao je bez oduševljenja.

“Dobro, Pete”, rekla je cura odlazeći, s olakšanjem. “Vidimo se kasnije.” Žurila je van, sa smješkom.

Jadni jebeni Pete, pomislio je. Je li to za zbilja? Ili je to samo zapanjujuće spuštanje Peteu koje je smislilo par zlobnih cura nakon što su vidjeli njega - mene - kako sjedim ovdje sam. Baš prava mala uvreda da - Ma, kvragu i to, pomislio je.

Ili bi to moglo biti točno, pomislio je brišući usta, zgužvao salvetu i ustao. Pitam se je li Sv. Pavao imao zadah iz usta. Izašao je iz kafića, s rukama još uvijek u džepovima. Prvo u džepovima muti-odijela, a onda u pravim džepovima odijela. Možda je zato Pavao bio stalno u zatvoru u kasnijem razdoblju svog života. Zatvarali su ga zbog toga.

Takve tripove koji jebu u zdrav mozak uvijek ti uvale u ovakvom trenutku, pomislio je izlazeći iz kafića. Uvalila mi je to povrh svih ostalih drekova danas - a najveći od kompozitne mudrosti godina psihološko-testnog popovanja. To i onda ovo. Sranje, pomislio je. Osjećao se još gore nego prije; jedva je mogao hodati, jedva misliti; glava mu je zujala od zbumjenosti. Zbumjenosti i očaja. U svakom slučaju, pomislio je, Scope ništa ne valja; Lavoris je bolja. Samo što kad je ispljuneš izgleda kao da pljuješ krv. Možda Micrin, pomislio je. Ta bi bila najbolja.

---

* Scope - marka vodice za usta

Ako ima drogerija u ovoj zgradi, pomislio je, mogao bih kupiti bocu i upotrijebiti je prije nego što krenem gore suočiti se s Hankom. Na taj način - možda bih bio samopouzdaniji. Možda bih imao više šanse.

Dobro bi mi došlo, razmišljaо je, bilo što da mi pomogne, baš bilo što. Bilo kakav nagovještaj, kao od one cure, bilo kakav prijedlog. Osjetio se očajno i uplašeno. *Sranje*, pomislio je, *što ću učiniti?*

Ako se skinem sa svega, pomislio je, onda nikad više neću vidjeti nikoga od njih, nikog od mojih prijatelja, ljudi koje sam gledao i znao. Bit ću izvan toga; bit ću možda umirovljen ostatak života - u svakom slučaju, neću više vidjeti Arctora i Luckmana i Jerryja Fabina i Charlesa Frecka i najviše od svega Donnu Hawthorne. Nikad više neću vidjeti nikog od svojih prijatelja, na vjeke vjekova. Gotovo je.

Donna. Sjetio se pjesme koju je njegov praujak pjevao prije mnogo godina, na njemačkom. "*Ich seh', wie ein Engel im rosigen Duft/Sich tröstend zur Seite mir stelle*", što mu je praujak objasnio da znači "vidim, odjevenu poput andela, стоји uz mene da mi utjehu pruži", ženu koju je volio, ženu koja ga je spasila (u pjesmi). U pjesmi, ne u stvarnom životu. Njegov praujak bio je mrtav, davno je bilo kad je čuo te riječi. Njegov praujak, rođen u Njemačkoj, pjevao je po kući, ili čitao naglas.

*Gott! Welch Dunkel hier! O grauenvolle Stille!
Od' ist es um mich her. Nichts lebet auszer mir...*

Bože, kako je mračno ovdje, i potpuno tiho.
Ništa osim mene ne živi u tom vakuumu...

Čak i da mu mozak nije spržen, shvatio je, dok se ja vratim na dužnost netko drugi bit će stavljena na njih. Ili će oni biti mrtvi ili u buturi ili u saveznim klinikama ili

samo raštrkani, raštrkani, raštrkani. Izgorjeli i uništeni, poput mene, nesposobni da skuže koji se kurac dogada. Došlo je do kraja u svakom slučaju, ionako, za mene. Ja sam, ne znajući to, već rekao zbogom.

Sve što bih ikad mogao učiniti, pomisli, je pustiti holovrpce, da se sjetim.

“Trebao bih otići u sigurni stan...” Pogledao je okolo i zanijemio. Trebao bih otići u sigurni stan i mrknuti ih sad, pomislio je. Dok mogu. Kasnije bi mogle biti izbrisane, a kasnije ja neću imati pristup. Jebo odjel, pomislio je; mogu mi odbiti od zaostale plaće. Po svakoj etičkoj osnovi te vrpce u kući i ljudi u njoj pripadaju meni.

A sad, te vrpce, one su sve što mi je ostalo iz svega ovog; to je sve čemu se mogu nadati da će ponijeti.

Ali također, mislio je brzo, da bih puštao vrpce trebam cijeli holo prijenosni kocko-projekcijski rezolucijski sustav iz sigurnog stana. Morat će ga rastaviti i iznijeti ga odatle dio po dio. Skenere i sklopove za snimanje neću trebati; samo prijenos, komponente za puštanje, i naročito svu kocko-projekcijsku opremu. Mogu to učiniti malo po malo; imam ključ tog stana. Tražit će da vratim ključ, ali mogu napraviti dupli ovdje prije nego što ga predam; to je obični Schlage ključ. Onda to mogu učiniti! Osjetio se bolje, shvativši; osjećao se tmurno i moralno i pomalo ljutito. Na svakoga. Zadovoljstvo zbog načina na koji će učiniti da stvari budu u redu.

S druge strane, pomislio je, ako mrknem skenere i glave za snimanje i sve to, mogu nastaviti promatranje. Samostalno. Držati nadziranje živim, kao što sam činio. Barem neko vrijeme. Ali, mislim, sve u životu je samo na neko vrijeme - kao što ovo pokazuje.

Nadziranje, pomislio je, u suštini treba održavati. I, ukoliko je moguće, da to budem ja. Trebao bih stalno promatrati, promatrati i zaključivati, čak i ako nikad ne napravim nešto s onim što vidim; čak i ako samo sjedim

tamo i nijemo promatram, neviđen; to je bitno, da kao promatrač svega što se dogada trebam biti na svom mjestu.

Ne zbog njih. Zbog mene.

Da, ispravio se, i zbog njih. U slučaju da se nešto dogodi, kao kad se Luckman gušio. Ako netko gleda - ako ja gledam - a mogu primijetiti i poslati pomoć. Nazvati upomoć. Odmah im dovesti pomoć, pravu vrstu pomoći.

Inače, pomislio je, mogli bi umrijeti i nitko to ne bi skužio. Niti bi znali niti bi ih jebeno bilo briga.

U takvim bijednim malim životima, netko mora intervenirati. Ili barem bilježiti njihove tužne dolaske i odlaske. Bilježiti, i ako je moguće, trajno snimiti, da bi ih se pamtilo. Za bolje dane, kasnije, kad će ljudi razumjeti.

Sjedio je u Hankovom uredu, s Hankom i uniformiranim policajcem i oznojenim, nasmiješenim doušnikom Jimom Barrisom, dok se jedna od Barrisovih kazeta čula sa stola pred njima. Pored nje, drugi kazetofon je snimao ono što je puštan, za kopiju odjela.

“...O, haj. Čuj, ne mogu pričati.”

“Kad, onda?”

“Nazvat ću te.”

“Ovo ne može čekati.”

“Pa, što je?”

“Mi namjeravamo -”

Hank je posegnuo, pokazujući Barrisu da zaustavi vrpcu. “Biste li nam identificirali glasove, g. Barrise?” rekao je Hank.

“Da”, gorljivo se složio Barris. “Ženski glas je Donna Hawthorne, muški je Robert Arctor.”

“U redu”, rekao je Hank kimajući, a onda pogledao Freda. Imao je Fredov medicinski izvještaj pred sobom i gledao ga. “Nastavite sa svojom vrpcom.”

“...pola južne Kalifornije sutra navečer”, nastavio je muški glas, kojeg je doušnik identificirao kao Boba Arc-tora. “Arsenal Ratnog zrakoplovstva u bazi Vandenberg bit će napadnut zbog uzimanja automatskog i poluau-tomatskog oružja -”

Hank je prestao čitati medicinski izvještaj i poslušao, načulivši svoje muti-odijelom zamućene uši.

Za sebe, a sad i svima u prostoriji, Barris se kezio; njegovi prsti prtljali su spajalice uzete sa stola, prtljali i prtljali, kao da pletu s metalnim mrežama žice, pletu i prtljaju i znoje se i pletu.

Ženska, identificirana kao Donna Hawthorne, rekla je: “Što s onom dezorientacijskom drogom koju su motoristi mrknuli za nas? Kad nosimo taj drek do razvoda da -”

“Organizaciji prvo treba oružje”, objasnio je muški glas. “To je korak B.”

“Dobro, ali sad moram ići. Imam mušteriju.”

Klik. Klik.

Barris je naglas, meškoljeći se na svom stolcu, rekao: “Mogu identificirati motorističku bandu koju su spomenuli. Ona se spominje na drugoj -”

“Imate još ovakvih materijala?” pitao je Hank. “Da se napravi podloga? Ili je ova vrpca u biti to?”

“Mnogo više.”

“Ali istih ovakvih stvari.”

“Odnose se, da, na istu zavjereničku organizaciju i njene planove, da. Tu određenu zavjeru.”

“Tko su ti ljudi?” rekao je Hank. “Koja organizacija?”

“Oni su svjetski raširena -”

“Njihova imena. Sad nagadate.”

“Robert Arctor, Donna Hawthorne, primarno. Imam ovdje i šifrirane bilješke...” Barris se spetljaо sa zama-zanom bilježnicom, napola je ispustivši u pokušaju da je otvori.

Hank je rekao: "Zapljenujem sve ove stvari ovdje, g. Barrise, vrpce i što god imate. Privremeno su one naše vlasništvo. Sami ćemo proći kroz njih."

"Moj rukopis, i šifrirani materijal koji sam -"

"Vi ćete nam biti pri ruci da nam to objasnite kad dođemo do te točke ili smatramo da želimo da nam se nešto objasni." Hank je dao signal uniformiranom murjaku, ne Barrisu, da isključi kazetu. Barris je posegnuo prema njoj. Istog trena ga je murjak zaustavio i odgurnuo natrag. Barris je, trepući, pogledao okolo, još uvijek se ukočeno sмиješеći. "G. Barrise", rekao je Hank, "nećete biti pušteni dok proučavamo ovaj materijal. Optuženi ste, što je formalnost da vas se zadrži na raspolaganju, za svjesno davanje lažnih informacija vlastima. To je, naravno, samo izgovor za vašu vlastitu sigurnost, i svi mi to shvaćamo, ali formalna optužba će svejedno ući u zapisnik. Bit će proslijedena okružnom tužitelju, ali označena da je se još ne provodi. Je li to zadovoljavajuće?" Nije čekao na odgovor; umjesto toga, pokazao je uniformiranom murjaku da izvede Barrisa, ostavljujući dokaze i drek i što god na stolu.

Murjak je izveo iskeženog Barrisa. Hank i Fred sjedili su sučelice za stvarima natrpanim stolom. Hank nije rekao ništa; čitao je nalaze psihologa.

Nakon nekog vremena uzeo je telefon i birao broj unutar zgrade. "Imam ovdje neke neprocijenjene materijale - želim da ih prođete i odredite koliko je toga lažno. Obavijestite me o tome, a onda ću vam reći što ćete tad učiniti s tim. Ima oko dvanaest funti* toga; trebat će vam jedna kartonska kutija veličine tri. U redu, hvala." Prekinuo je vezu. "Elektronički i kriptografski laboratorij", obavijestio je Freda, i nastavio čitati.

Dva do zuba naoružana uniformirana laboratorijska tehničara su stigla, donoseći sa sobom čelični kontejner na zaključavanje.

---

* 12 funti - cca 5.5 kg

“Samo smo ovo našli”, ispričao se jedan od njih dok su ga pažljivo punili predmetima sa stola.

“Tko je dolje?”

“Hurley.”

“Neka Hurley svakako prođe ovo danas kad stigne, i izvjesti kad odredi indeksni faktor lažiranja. To mora biti danas; recite mu to.”

Laboratorijski tehničari zaključali su metalnu kutiju i iznijeli je iz ureda.

Bacivši izvještaj o medicinskim nalazima na stol, Hank se zavalio i rekao: “Što ti - Dobro, koja je tvoja reakcija na Barrisove dokaze dosad?”

Fred je rekao: “Ovo ovdje je moj medicinski izvještaj, zar ne?” Posegnuo je da ga uzme, a onda se predomislio. “Mislim da je ono što je pustio, ono malo što je pustio, meni zvučalo kao pravo.”

“To je lažno”, rekao je Hank. “Bezvrijedno.”

“Mogao bi biti u pravu”, rekao je Fred, “ali se ne slažem.”

“Arsenal o kojem govore u Vandenbergu je vjerojatno OSI Arsenal..” Hank je posegnuo za telefon. Za sebe, naglas, rekao je: “Da vidimo - tko je onaj tip iz OSI-ja s kojim sam tad razgovarao... bio je tu u srijedu s nekim slikama...” Hank je odmahnuo glavom i okrenuo se od telefona da se sučeli s Fredom. “To će pričekati. Može čekati do preliminarnog izvještaja o lažnosti. Frede?”

“Što moj medicinski -”

“Oni kažu da si potpuno trknut.”

Fred je (što je bolje mogao) slegnuo ramenima. “Potpuno?”

*Wie kalt ist es in diesem unterirdischen Gewölbe!*⁵

“Možda bi ti još dvije moždane stanice upalile. Ali to je otprilike to. Uglavnom kratki spojevi i iskrenje.”

*Das ist natürlich, es ist ja tief.*⁵

“Dvije, kažeš”, rekao je Fred. “Od koliko njih?”

“Ne znam. Mozgovi imaju puno stanica, koliko sam shvatio - trilijune.”

“Više je mogućih veza između njih”, rekao je Fred, “nego što je zvijezda u univerzumu.”

“Ako je tako, onda ti postotak uspješnosti bacanja nije baš dobar trenutno. Oko dvije stanice od - možda šezdeset pet trilijuna?”

“Više bi bilo šezdeset pet trilijuna trilijuna”, rekao je Fred.

“To je gore od starih Philadelphia Athleticsa kad im je trener bio Connie Mack. Oni su završavali sezonu s postotkom -”

“Što dobijem”, rekao je Fred, “ako kažem da se to dogodilo na dužnosti?”

“Dobijes da sjediš po čekaonicama i čitaš mnogo *Saturday Evening Postova* i *Cosmopolitana* besplatno.”

“Gdje to?”

“A gdje bi ti volio da bude?”

Fred je rekao: “Daj da malo razmislim.”

“Reći će ti što bih ja uradio”, rekao je Hank. “Ja ne bih otišao na saveznu kliniku; nabavio bih oko šest boca dobrog bourbona, I. W. Harpera, i otišao gore u brda, gore u planine San Bernardino, blizu jednog od jezera, sasvim sam, i samo ostao tamo sam dok se sve ne završi. Gdje me nitko ne može naći.”

“Ali moglo bi nikad ne završiti”, rekao je Fred.

“Onda se nikad nemoj vratiti. Poznaješ li nekog tko ima vikendicu tamo gore?”

“Ne”, rekao je Fred.

“Jesi li u stanju voziti dovoljno dobro?”

“Moj -” Oklijevao je, i kao san snaga mu je nadošla, opuštajući ga i smirujući. Svi prostorni odnosi u sobi su se pomakli; promjena je obuhvatila čak i njegovu svijest o protoku vremena. “On je na...” Zijevnuo je.

“Ne sjećaš se.”

“Sjećam se da ne radi.”

“Možemo srediti da te netko odveze gore. To bi ionako bilo sigurnije.”

Odveze me gdje? zapitao se. Gore do čega? Gore cestama, putevima, stazama, pješice koračajući kroz želes, poput mačora na uzici koji se samo želi vratiti pod krov, ili se osloboditi.

Pomislio je: *Ein Engel, der Gattin, so gleich, der fuhrt mich zur Freiheit ins himmlische Reich.*⁶ “Svakako”, rekao je, i nasmiješio se. Vući naprijed protiv uzice, pokušavajući i trudeći se osloboditi, a onda leći. “Što misliš o meni sad”, rekao je, “kad sam se pokazao ovako ispalim - sagorjelim, privremeno, bilo kako. Možda stalno.”

Hank je rekao: “Mislim da si ti jako dobra osoba.”

“Hvala ti”, rekao je Fred.

“Uzmi svoj pištolj sa sobom.”

“Što?” rekao je.

“Kad odeš u planine San Bernardino s bocama I. W. Harpera. Ponesi pištolj.”

“Misliš za ako se ne izvučem?”

Hank je rekao: “Za svaki slučaj. Skinuti se s količine koju kažu da si uzimao... Neka bude tamo s tobom.”

“Okej.”

“Kad se vratiš”, rekao je Hank, “nazovi me. Obavijesti me.”

“Kvragu, neću imati svoje odijelo.”

“Svejedno me nazovi. Sa ili bez odijela.”

Opet je rekao: “Okej.” Očito to nije bilo bitno. Očito je s tim bilo gotovo.

“Kad odeš pokupiti svoju sljedeću isplatu, iznos će biti drugačiji. Taj jedan put bit će bitna promjena.”

Fred je rekao: “Dobivam nekakav bonus za ovo, za što mi se dogodilo?”

“Ne. Pročitaj kazneni zakonik. Policajac koji svojevoljno postane ovisnik i odmah ne prijavi to podložan je

prekršajnoj kazni - globi od tri tisuće dolara i/ili šest mjeseci. Ti ćeš vjerovatno biti samo oglobljen.”

“Svojevoljno?” rekao je, zapanjen.

“Nitko ti nije držao pištolj na čelu i ušlagirao te. Nitko ti nije ubacio nešto u juhu. Svjesno si i voljno uzeo drogu koja stvara ovisnost, uništava mozak i dezorientira.”

“Morao sam!”

Hank je rekao: “Mogao si se pretvarati da jesi. Većina policajaca uspjeva se nositi s tim. A po količini koju kažu da si uzimao, morao si biti -”

“Tretirate me kao lopova. Ja nisam lopov.”

Uzimajući blok i olovku, Hank je počeo računati. “Na koliko si s plaćom? Mogu ti sad izračunati, ako -”

“Mogu li platiti globu kasnije? Možda u nizu mjesecnih obroka tijekom recimo dvije godine?”

Hank je rekao: “Ma daj, Frede.”

“Okej”, rekao je.

“Kolika ti je satnica?”

Nije se mogao sjetiti.

“Pa, onda, koliko unijetih radnih sati?”

Ni to.

Hank je odbacio blok. “Hoćeš cigaretu?” Ponudio je Freda svojom kutijom.

“I s toga se skidam”, rekao je Fred. “Sa svega uključujući i kikiriki ...” Nije mogao misliti. Obojica su sjedila tamo, njih dvojica, u svojim muti-odijelima, obojica nijemi.

“Kao što kažem svojim klincima”, počeo je Hank.

“Ja imam dvoje klinaca”, rekao je Fred. “Dvije cure.”

“Ne vjerujem da imaš; ne bi trebao.”

“Možda ne.” Počeo je pokušavati izračunati kad će početi kriziranje, a onda je počeo pokušavati izračunati koliko tableta Tvari S ima skrivenih tu i tamo. I koliko će novaca imati, kad mu plate, za ubadanje.

“Možda bi htio da ja nastavim izračunavati koliki će ti biti iznos isplate”, rekao je Hank.

“Okej”, rekao je, i žustro klimnuo glavom. “Napravi to.” Sjedio je čekajući, napeto, lupkajući po stolu, poput Barrisa.

“Koliko na sat?” ponovio je Hank, a onda odmah posegnuo za telefonom. “Nazvat ću platni odjel.”

Fred nije rekao ništa. Zureći dolje, čekao je. Pomislio je: Možda mi Donna može pomoći. Donna, pomislio je, molim te pomozi mi sad.

“Ne mislim da ćeš uspjeti stići do planina”, rekao je Hank. “Čak ni ako te netko odveze.”

“Ne.”

“Gdje bi želio otići?”

“Daj da sjednem i razmislim.”

“Savezna klinika?”

“Ne.”

Sjedili su.

Pitao se što je *ne bi trebao* značilo.

“A preko, kod Donne Hawthorne?” rekao je Hank. “Prema svim informacijama koje si unio i svi ostali imaju, znam da ste bliski.”

“Da.” Klimnuo je glavom. “Jesmo.” A onda je digao pogled i rekao: “Kako znaš?”

Hank je rekao: “Procesom eliminacije. Znam tko *nisi*, a u ovoj grupi broj sumnjivaca nije beskonačan - u stvari, oni su veoma mala grupa. Mislili smo da će nas odvesti naviše, i možda Barris hoće. Ti i ja proveli smo dosta vremena čavrljajući. Odavno sam sve spojio. Ti si Arctor.”

“Ja sam *tko?*” rekao je, zureći u Hanka muti-odijelo naspram sebe. “Ja sam Bob Arctor?” Nije mogao povjerovati. To mu nije imalo smisla. To se nije slagalo s bilo čim što je učinio ili mislio; bilo je groteskno.

“Nije bitno”, rekao je Hank. “Koji je Donnin broj telefona?”

“Vjerljivo je na poslu.” Glas mu je zadrhtao. “U trgovini parfemima. Broj je -” Nije mogao smiriti glas, i nije se mogao sjetiti broja. Vraga jesam, rekao je sam sebi. Ja nisam Bob Arctor. Ali tko sam ja? Možda sam -

“Dajte mi broj Donne Hawthorne na poslu”, govorio je Hank brzo u telefon. “Evo”, rekao je, držeći telefon ispružen prema Fredu. “Stavit ću te na vezu. Ne, možda bolje ne. Reći ću joj da te pokupi - gdje? Odvest ćemo te tamo i ostaviti; ne možeš se s njom naći ovdje. Koje je dobro mjesto? Gdje se obično sastaješ s njom?”

“Odvedite me kod nje”, rekao je. “Znam kako ući.”

“Reći ću joj da si tamo i da kriziraš. Reći ću samo da te poznajem i da si tražio od mene da je nazovem.”

“Super”, rekao je Fred. “Kužim to. Hvala, čovječe.”

Hank je klimnuo glavom i ponovo počeo birati broj, vanjski. Fred je izgledalo da svaki broj bira sve sporije i sporije i to se nastavilo u vječnost, sklopio je oči, dišući u sebi i misleći: Uh, zbilja sam puknuo.

Zbiljajesi, složio se. Trknut, spižden, spaljen i navučen i sjeban. Totalno sjeban. Došlo mu je da se smije.

“Odbacit ćemo te tamo do nje -” počeo je Hank, a onda prebacio pozornost na telefon, govoreći: “Haj, Donna, ovdje jedan Bobov kompa, znaš? Čuj, čovječe, on ti je stvarno gadno, ne muljam te. Hej, on -”

Mogu to skužiti, dva glasa pomislila su u njegovom umu jednoglasno dok je slušao kako njegov kompa mulja Donnu. I ne zaboravi joj reći da mi donese nešto; zbilja sam u bedu. Može li ona ubosti za mene ili tako nešto? Možda me supernapuši, kao što čini? Posegnuo je da dodirne Hanka, ali nije mogao; ruka mu je bila prekratka.

“Učinit ću isto za tebe jednom”, obećao je Hanku dok je Hank prekidao vezu.

“Samo sjedi tu dok auto ne bude vani. Sad ću obaviti poziv.” Opet je Hank telefonirao, ovaj put govoreći: “Vozni

park? Hoću neoznačeni auto i policajca u civilu. Što imate raspoloživo?"

Oni su, unutar muti-odijela, nejasne mrlje, zatvorili svoje oči da sačekaju.

"Možda bih te trebao poslati u bolnicu", rekao je Hank. "Jako ti je loše; možda te Barris otrovao. Mi smo u stvari zainteresirani za Barrisa, a ne tebe; skeniranje kuće bilo je prvenstveno da bi se pratio Barris. Nadali smo se da ćemo ga dovući ovamo... i jesmo." Hank je zašutio. "I po tome znam prilično dobro da su njegove vrpce i druge stvari falsificirane. Laboratorij će to potvrditi. Ali Barris je upetljan u nešto teško. Teško i izopačeno, i to ima veze s oružjem."

"A ja sam što, onda?" najednom je rekao, veoma glasno.

"Morali smo uloviti Jima Barrisa i namjestiti mu."

"Pizde jedne", rekao je.

"Kako smo to smislili, Barris je - ako je to njegovo ime - postajao progresivno sve sumnjičaviji da si ti pritajeni policijski agent, koji će ga srediti ili ga iskoristiti da ode više. Pa je on -"

Telefon je zazvonio.

"U redu", rekao je Frank kasnije. "Samo sjedi, Bobe. Bobe, Frede, što god. Utješi se - sredili smo tog pedera i on je - pa, ono što se radi onom kako si nas upravo nazvao. Znaš da je vrijedilo. Nije li? Da se njega uvuče u klopu? Takvu stvar, što god bilo što on radi?"

"Svakako, vrijedilo je." Jedva je mogao govoriti; zahopao je mehanički.

Skupa su sjedili.

Vozeći se prema Novoj-Stazi, Donna je skrenula s puta tamo gdje su mogli vidjeti svjetla dolje, sa svih strana. Ali njemu su sad već krenuli bolovi; mogla je to vidjeti, nije preostalo mnogo vremena. Htjela je biti s

njim još jednom. Pa, predugo je čekala. Suze su mu tekle niz obraze, počeo je dahtati i bljuvati.

“Sjedit ćemo nekoliko minuta”, rekla mu je, vodeći ga kroz grmlje i korov, preko pjeskovitog tla, između odbačenih pivskih konzervi i otpada. “Ja -”

“Imaš li svoju lulu za haš?” uspio je reći.

“Da”, rekla je. Morali su biti dovoljno daleko od ceste da ih ne bi primijetila policija. Ili barem dovoljno daleko da mogu odbaciti lulu za haš ako naide policijac. Ona bi vidjela policijski auto da se parkira, ugašenih svjetala, skriven, podalje, i policijaca kako prilazi pješice. Imali bi vremena.

Pomislila je, dovoljno vremena za to. Dovoljno vremena da budu sigurni od zakona. Ali više nimalo vremena za Boba Arctora. Njegovo vrijeme - barem mjereno ljudskim mjerilima - isteklo je. Sada je ušao u drugu vrstu vremena. Poput, pomislila je, vremena koje štakor ima; da trči tam i natrag, uzaludno. Da se kreće bez plana, tam i natrag, tam i natrag. Ali on barem još može vidjeti svjetla ispod nas. Premda možda za njega to nije bitno.

Našli su zaklonjeno mjesto, izvadila je u foliju zamotani komadić haša i pripalila lulu. Bob Arctor, pokraj nje, to izgleda nije zamijetio. Zaprljao se, ali znala je da si on tu ne može pomoći. U stvari, vjerojatno to nije ni znao. Svi su postajali takvi tijekom kriziranja.

“Evo.” Nagnula se prema njemu, da ga supernapuši. Ali ni nju nije primijetio. Samo je sjedio, sklupčan, trpeći trbušne grčeve, povraćajući i prljajući se, drhteći, i ludački stenući u sebi, poput nekakve pjesme.

Pomislila je onda na tipa kojeg je jednom znala, koji je video Boga. Ponašao se prilično slično, stenući i plaćući, premda se nije zaprljao pod sebe. Vidio je Boga u flashbacku nakon jednog acid tripa; eksperimentirao je s vitaminima topivima u vodi, u golemim dozama.

Ortomolekularna formula koja je trebala poboljšati neuronalno paljenje u mozgu, ubrzati ga i sinkronizirati. Ali kod tog tipa, pomislila je, umjesto da jednostavno postane pametniji, on je vidio Boga. To mu je došlo kao potpuno iznenadjenje.

“Prepostavljam”, rekla je, “da nikad ne znamo što nas čeka.”

Pokraj nje, Bob Arctor je stenjao, nije odgovarao.

“Jesi li znao frajera po imenu Tony Amsterdam?”

Nije bilo odgovora.

Donna je uvikla dim iz lule i kontemplirala o svjetlima raširenima pod njima; pomirisala je zrak i osluhnula. “Nakon što je video Boga osjećao se zbilja dobro, oko godinu dana. A onda se osjetio zbilja loše. Gore nego što se ikad osjećao u životu. Jer mu je jednog dana sinulo, počeo je shvaćati, da nikad neće opet vidjeti Boga; proživjet će cijeli svoj preostali život, desetljeća, možda pedeset godina, i ne vidjeti ništa osim onog što je uvek video. Onog što mi vidimo. Bilo mu je gore nego da nije video Boga. Rekao mi je da se jednog dana zbilja razbjesnio; samo je popizdio i počeo psovati i razbijati stvari u stanu. Čak je polupao svoj stereo. Shvatio je da će morati živjeti i dalje onakav kakav jest, ne vidjeti ništa. Samo gruda mesa koja gura dalje, jede, piye, spava, radi, sere.”

“Poput svih nas.” Bilo je to prvo što je Bob Arctor uspio reći; svaka riječ je izlazila mučno i teško.

Donna je nastavila: “To sam mu i ja rekla. Naglasila sam mu to. Svi smo mi u istom brodu i od toga nitko ne popizdi. A on je rekao: ‘Ti ne znaš što sam ja video. Ne znaš.’”

Grč je obuzeo Boba Arctora, drmajući ga, a onda je istisnuo: “Je li... rekao kako je to izgledalo?”

“Iskre. Pljusak obojenih iskri, kao kad ti nešto nije u redu s televizorom. Iskre koje se penju uz zid, iskre u zraku. I cijeli svijet je bio živo biće, gdje god je pogledao.

I nije bilo slučajnosti: sve se uklapalo skupa i događalo sa svrhom, da postigne nešto - nekakav cilj u budućnosti. A onda je vidi vrata. Oko tjedan dana vidi ih je gdje god bi pogledao - u svom stanu, vani, kad bi išao do dućana ili se vozio. I uvijek su bila istih proporcija, jako uska. Rekao je da su bila vrlo - ugodna. Tu riječ je upotrijebio. Nikad nije pokušao proći kroz njih; samo ih je gledao, jer je to bilo tako ugodno. Ocertana jarkom crvenom i zlatnom svjetlošću, rekao je. Kao da su se iskre skupile u crte, kao u geometriji. A onda, nakon toga nije ih više vidi u životu, i to ga je na kraju učinilo tako sjebanim."

Nakon nekog vremena Bob Arctor je pitao: "Što je bilo s druge strane?"

Donna je odgovorila: "Rekao je da je bio drugi svijet s druge strane. Mogao ga je vidjeti."

"On ... nikad nije prošao kroz njih?"

"Zato je porazbijao na mrtvo ime sve po stanu; nikad nije pomislio proći kroz njih, samo se divio tim vratima a onda ih poslije nije uopće mogao vidjeti i bilo je prekasno. Otvorila su mu se na nekoliko dana, a onda su bila zatvorena i zauvijek nestala. Stalno iznova je uzimao jako mnogo LSD-a i topive vitamine, ali ih nikad više nije vidi; nikad nije pronašao kombinaciju."

Bob Arctor je rekao: "Što je bilo s druge strane?"

"Rekao je da je uvijek bila noć."

"Noć!"

"Bila je mjesecina i voda, uvijek isto. Ništa se nije micalo ni mijenjalo. Crna voda, poput tinte, i obala, plaža ili otok. Bio je siguran da je to Grčka, drevna Grčka. Skužio je da su vrata slaba točka u vremenu, i da vidi u prošlost. A onda kasnije, kad ih više nije mogao vidjeti, bio bi na autoputu i vozio, među svim onim kamionima, i žestoko bi se razbjesnio. Rekao je da nije mogao podnijeti svo to kretanje i buku, sve ide tamo i ovamo, sva ta lupnjava i tutnjava. U svakom slučaju, nikad nije uspio

skužiti zašto su mu pokazali to što su mu pokazali. Zbilja je vjerovao da je to Bog, a vrata su vodila u sljedeći svijet, ali kad se sve to analizira, to mu je samo sjebalo glavu. Nije mogao to zadržati pa se nije mogao nositi s tim. Svaki put kad bi nekog upoznao, poslije nekog vremena rekao bi im da je sve izgubio.”

Bob Arctor je rekao: “Takav sam ja.”

“Bila je jedna žena na otoku. Ne baš - više kip. On je rekao da prikazuje Afroditu Serenaike. Stajao je tamo na mjesecini, blijed i hladan i od mramora.”

“Trebao je proći kroz vrata kad je imao priliku.”

Donna je rekla: “Nije imao priliku. Bilo je to obećanje. Nešto što će doći. Nešto bolje daleko u budućnosti. Možda nakon što -” Zastala je. “Kad umre.”

“Propustio je”, rekao je Bob Arctor. “Imaš jednu šansu i to je to.” Sklopio je oči zbog bola i znoja koji mu je curio niz lice. “Ionako, što jedan spaljeni acidičar zna? Sto bilo tko od nas zna? Ne mogu govoriti. Zaboravi.” Okrenuo se od nje, u tamu, grčeći se i drhteći.

“Sad nam pokazuju najave”, rekla je Donna. Obujmila ga je rukama i držala ga što je čvršće mogla, ljuljavajući ga naprijed-natrag. “Da izdržimo.”

“To ti pokušavaš učiniti. Sa mnom, sada.”

“Ti si dobar čovjek. Podijeljene su ti loše karte. Ali život za tebe nije završen. Jako mi je stalo do tebe. Voljela bih ...” nastavila ga je držati, nijemo, u tami koja ga je gutala iznutra. Preotimala čak i dok ga je ona držala. “Ti si dobra i draga osoba”, rekla je. “I ovo nije pošteno ali mora biti ovako. Pokušaj čekati na kraj. Jednom, nakon mnogo vremena, vidjet ćeš onako kako si video prije. Vratit će ti se to.” Vraćeno, pomislila je. Na dan kad se sve što je nepravedno oduzeto ljudima vrati njima. Može proći tisuću godina, ili više od toga, ali taj dan će doći, i sve ravnoteže bit će uspostavljene. Možda si, poput Tonyja Amsterdama, video viziju Boga koja je nestala

samo privremeno; povučena, pomislila je, prije nego završena. Možda unutar tog užasnog spaljenog i gorućeg kolanca u tvojoj glavi, koje se sve više pougljenjuje, i dok te ja držim, iskra boje i svjetla u nekom prerusenom obliku, pojavila se, neprepoznata, da te povede, svojim sjećanjem, kroz godine koje dolaze, užasne godine pred tobom. Riječ ne shvaćena u potpunosti, neka sitnica videna ali ne shvaćena, neki komadić zvijezde pomiješan sa smećem ovog svijeta, da te refleksom vodi sve do dana... ali bilo je to tako daleko. Ni ona sama nije mogla to potpuno zamisliti. Pomiješano s običnim, nešto s nekog drugog svijeta možda se ukazalo Bobu Arctoru prije nego što je to završilo. Sve što je sad mogla bilo je držati ga i nadati se.

Ali kad to opet bude našao, ako budu imali sreće, pojavit će se prepoznavanje uzora. Ispravna usporedba u pravoj polovici. Čak i na subkortikalnoj razini koja mu je na raspolaganju. A putovanje, za njega tako gadno, tako skupo, tako očito bez poante, bit će završeno.

Svetlo joj je zabljesnulo u oči. Stojeci pred njom, murjak s pendrekom i baterijskom lampom. "Biste li molim vas ustali?" rekao je policajac. "I pokazali mi svoje dokumente? Vi prvi, gospodice."

Pustila je Boba Arctora, koji je kliznuo u stranu sve dok nije legao na zemlju; nije bio svjestan murjaka, koji im je prišao uzbrdo, potajice, s donje ceste. Vadeći svoj novčanik iz torbice, Donna je pokretom pokazala policajcu da se odmakne tamo gdje Bob Arctor ne može čuti. Nekoliko minuta policajac je proučavao njenu iskaznicu pod prigušenim baterijskim svjetлом, a onda rekao:

"Vi ste na tajnom zadatku za federalce."

"Tiše to malo", rekla je Donna.

"Oprostite." Policajac joj je vratio novčanik.

"Samo odjebite", rekla je Donna.

Policajac joj je na tren svojom svjetiljkom obasiao lice, a onda se okrenuo; otišao je kao što je i došao, nečujno.

Kad se vratila Bobu Arctoru, bilo je očito da uopće nije bio svjestan murjaka. Sad već skoro ničeg nije bio svjestan. Jedva i nje, a kamoli bilo koga ili bilo čega drugog.

U daljini, odjekujuće, Donna je mogla čuti policijski auto kako silazi niz izlokanu, nevidljivu cestu. Nekoliko buba, možda i pokoji gušter, provlačili su se kroz suhe trave oko njih. U daljini je Autoput 91 blistao svjetlima, ali nikakav zvuk nije dopirao do njih; bio je predaleko.

“Bobe”, rekla je tiho. “Čuješ li me?”

Nije bilo odgovora.

Sva kolanja su čvrsto zalemljena, pomislila je. Rastaljena i stopljena. I nitko ih neće uspijeti otvoriti, ma koliko se trudili. A trudit će se.

“Hajde”, rekla je, vukući ga, pokušavajući ga osoviti na noge. “Moramo krenuti.”

Bob Arctor je rekao: “Ne mogu voditi ljubav. Moja stvar je nestala.”

“Očekuju nas”, rekla je Donna odlučno. “Moram potpisati da sam te predala.”

“Ali što ću napraviti ako mi je stvar nestala? Hoće li me ipak primiti?”

Donna je rekla: “Primit će te.”

Bila je potrebna najveća moguća mudrost, pomislila je, da se zna kad primijeniti nepravdu. Kako može prava biti žrtvom, ikad, onog što je ispravno? Kako se to može dogoditi? Pomislila je: Zato što je ovaj svijet pod kletvom, i sve ovo to dokazuje; ovo ovdje je dokaz. Negdje, na najdubljoj mogućoj razini, mehanizam, konstrukcija stvari, raspao se, a iz onog što je ostalo isplivala je potreba da se učine svakakve nejasne nepravde koje nas je najmudriji izbor nagnao da ih izvedemo. To je moralo početi tisućama godina prije. Dosad se infiltriralo u prirodu svega. I, pomislila je, u svakoga od nas. Ne možemo se ni okrenuti ni otvoriti usta i progovoriti,

uopće odlučiti, a da to ne učinimo. Nije me čak ni briga kako je počelo, kad ili zašto. Pomislila je, samo se nadam da će jednom završiti. Kao s Tonyjem Amsterdamom; samo se nadam da će se jednog dana pljusak jarkih iskri vratiti, a ovaj put ćemo ga svi vidjeti. Uska vrata, gdje je mir na drugoj strani. Kip, more, i ono što izgleda kao mjesecina. I ništa se ne miče, ništa ne narušava mir.

Veoma, veoma davno, pomislila je. Prije kletve, i sve i svako su postali ovakvi. Zlatno Doba, pomislila je, kad su mudrost i pravda bili isto. Prije nego što se sve to rasprslo na djeliće koji režu. U razbijene dijelove koji se ne uklapaju, koji se ne mogu ponovo sastaviti, ma koliko se mi trudili.

Ispod nje, u mraku i širini urbanih svjetala začula se policijska sirena. Policijski auto u potjeri. Zvučao je kao poremećena životinja, koja žudi za ubijanjem. I zna da uskoro i hoće. Zadrhtala je; noćni zrak postao je hladan. Bilo je vrijeme da se krene.

Sad nije Zlatno Doba, pomislila je, s takvim zvukovima u tami. Ispuštam li ja takvu pohlepnu buku, zapitala je sebe. Jesam li ja ta stvar? Primičem se žrtvi, ili sam se već primakla?

Uhvatila?

Pokraj nje, muškarac se pomaknuo i zastenjao dok mu je pomagala ustati. Pomogla mu da se osovi na noge i dođe natrag do njenog auta, korak po korak, pomogla mu, pomogla mu da nastavi. Ispod njih, buka policijskog auta naglo se prekinula; zaustavio je svoj pljen. Njegov posao bio je obavljen. Držeći Boba Arctora uz sebe, pomislila je: I moj je također obavljen.

Dvojica članova osoblja Nove-Staze stajali su promatrajući stvar na njihovom podu koja je ležala bljujući i drhteći i prljajući pod sebe, obgrljena svojim rukama, grleći svoje tijelo kao da se želi zaustaviti, protiv hladnoće koja je činila da se tako jako trese.

“Što je to?” rekao je jedan član osoblja.

Donna je rekla: “Osoba.”

“Tvar S?”

Kimnula je.

“Pojela mu je glavu. Još jedan gubitnik.”

Rekla je njima dvojici: “Lako je pobijediti. Svatko može pobijediti.” Naginjući se nad Roberta Arctora rekla je, nijemo,

Zbogom.

Stavljadi su staru vojničku deku preko njega dok je odlazila. Nije se osvrnula.

Ulazeći u auto, izvezla se odmah na najbliži autoput, u najgušći mogući promet. Iz kutije s vrpcama na podu auta, uzela je vrpcu s *Tapestry* Carole King, njenu najdražu od svih koje je imala, i gurnula je u kazetofon; istodobno, izvukla je pištolj Ruger magnetski pričvršćen, tako da se ne vidi ispod upravljačke ploče. U najvišoj brzini priljubila se straga uz kamion koji je prevozio drvene sanduke velikih boca Coca-Cole, i dok je Carole King pjevala u stereo zvuku ispraznila je spremnik Rugera u boce na metar od njenog auta.

Dok je Carole King umirujuće pjevala o ljudima koji sjede i pretvaraju se u krastače, Donna je uspjela pogoditi četiri boce prije nego što se spremnik pištolja ispraznio. Djelići stakla i mrlje kole raštrkali su se po vjetrobranu njenog auta. Osjetila se bolje.

Pravda i poštenje i lojalnost nisu osobine ovog svijeta, pomislila je; a onda, Boga mu, zabila se u svog starog neprijatelja, svog drevnog dušmana, kamion Coca-Cole, koji je nastavio dalje, ne primjećujući je. Od udara se njen mali auto okrenuo; farovi su joj se ugasili, užasni zvuk branika na gumi je zakričao, a onda je sletila s autoputa na zaustavni kolnik, okrenuta u drugom smjeru, s vodom koja curi iz hladnjaka, s vozačima koji usporavaju, kako bi zurili.

Vrati se, mater ti jebem, rekla je u sebi, ali kamion Coca-Cole davno je otišao, vjerojatno neulupljen. Možda ogreban. Pa, to se moralo dogoditi prije ili poslije, njen rat, njeno hvatanje sa simbolom i stvarnošću koji su bili teže kategorije od nje. Sad će mi osiguranje poskupiti, shvatila je pentrajući se iz auta. U ovom svijetu poigravanje sa zlom plaćaš u hladnoj, čvrstoj gotovini.

Jedan Mustang novijeg modela usporio je, a vozač, muškarac, dobacio joj je: "Treba vas povesti, gospodična?"

Nije odgovorila. Samo je nastavila hodati. Mali lik pješakinje suočen s beskrajem nadolazećih svjetala.

14

Isječak iz časopisa čavlićima pričvršćen na zid boravka u Kući Samarkand, rezidencijalnoj zgradi Nove-Staze u Santa Ani, Kalifornija:

Kad se senilni pacijent probudi ujutro i pita za svoju majku, podsjetite ga da je ona odavno mrtva, da je on preko osamdeset godina star i živi u domu za njegu, i da je ovo 1992. a ne 1913. i da se on mora suočiti sa stvarnošću i činjenicom da

Netko od stanovnika poderao je ostatak; time se završavalo. Očito je bilo izvadeno iz profesionalnog bolničarskog glasila; bilo je na glatkom papiru.

“Ono što ćeš ovdje prvo raditi”, George, član osoblja, rekao mu je dok ga je vodio hodnikom, “su kupaonice. Podovi, kade, naročito toaleti. Tri su kupaonice u ovoj zgradi, po jedna na svakom katu.”

“Okej”, rekao je.

“Evo ti metla. I vjedro. Osjećaš li da znaš kako se to radi? Čišćenje kupaonice? Počni, a ja ću te gledati i davati ti upute.”

Odnio je vjedro do korita na stražnjoj terasi, stavio u njega deterdžent i onda pustio vruću vodu. Sve što je mogao vidjeti bila je pjena vode ravno pred njim; pjena i šum.

Ali mogao je čuti Georgeov glas, izvan vidokruga. “Ne prepuna, jer je nećeš moći podići.”

“Okej.”

“Ti imаш мало проблема у шваћању где си”, рекао је Георг, након неког времена.

“Ја сам у Новoj-Stazi.” Ставио је вједро долje, на под, онога се мало прелило; стајао је гледајући у њега.

“Новoj-Stazi где?”

“У Santa Ani.”

George му је подигао вједро, покazuјући му како да ухвати ћијану дршку и лјулja га док хода. “Касније, мислим да ћемо те пребачити на оток или једну од фарми. Прво мораš проći perionicu.”

“То могу радити”, рекао је. “Perionice.”

“Волиш ли животинje?”

“Svakako.”

“Ili ratarstvo?”

“Životinje.”

“Vidjet ћемо. Sačekat ћемо да те bolje upoznamo. U svakom slučaju, то ће потrajati; svi su u perionici mjesec dana. Svi који produ kroz vrata.”

“Nekako bih volio живети на selu”, рекао је.

“Držimo неколико tipova smještaja. Odlučit ћемо што најbolje odgovara. Znaš, ovdje smiješ pušiti, али то се не потиче. Ово nije Synanon; они не дјају pušiti.”

Рекао је: “Nemam više cigareta.”

“Dajemo svakom stanovnikу jednu kutiju na dan.”

“Novac?” Nije га имао.

“Besplatno. Nikad ne наплаćujemo. Ti si svoju cijenu платио.” George је узео метлу омотану крпом, гурнуо је у вједро, показао му како се пере.

“Kako to да nemam novaca?”

“Isti razlog zbog којег nemaš ni novčanik ni prezime. То ће ти бити враћено, све ће ти бити враћено. То ќелимо учинити; вратити ти онога што ти је било одузето.”

Рекао је: “Ove cipele mi nisu taman.”

“Oslanjamо se na donacije, али само нове ствари, из

trgovina. Kasnije te možda možemo izmjeriti. Jesi li probao sve cipele iz sanduka?"

"Da", rekao je.

"U redu, ovo je kupaonica ovdje u prizemlju; nju obavi prvu. Onda kad je to gotovo, zbilja dobro obavljenou, zbilja savršeno, idi gore na kat - ponesi metlu i vjedro - i pokazat će ti kupaonicu tamo, i poslije toga kupaonicu na drugom katu. Ali moraš dobiti dopuštenje da odeš gore na drugi kat, jer tamo žive trebe, pa prvo pitaj nekog od osoblja; nikad nemoj ići gore bez dopuštenja." Potapšao ga je po ledima. "U redu, Bruce? Razumio?"

"Okej", rekao je Bruce, peruci.

George je rekao: "Radit ćeš ovaj posao, čišćenje kupaonica, dok ne dodeš dotle da možeš obaviti dobro posao. Nije bitno što neka osoba radi; bitno je da dode do toga da ga može obaviti kako treba i biti ponosan na to."

"Hoću li ikad opet biti kao što sam bio?" pitao je Bruce.

"Ono što si bio dovelo te ovamo. Ako postaneš opet ono što si bio onda će te to prije ili kasnije opet dovesti ovamo. Sljedeći put možda čak ni ne dospiješ ovamo. Zar nije tako? Imao si sreće što si stigao ovamo; zamalo da ne stigneš."

"Netko drugi me dovezao ovamo."

"Imao si sreće. Sljedeći put možda nećeš. Mogu te izbaciti negdje uz neki autoput i reći kvragu s tim."

Nastavio je prati.

"Najbolji način je prvo obaviti umivaonike, pa onda kadu, pa toalete, i pod na kraju."

"Okej", rekao je i odložio metlu.

"Ima štos za to. Svladat ćeš ga ti."

Koncentrirajući se, vidio je pred sobom pukotine u emajlu umivaonika; štrcnuo je sredstvo za čišćenje u pukotine i pustio vrelu vodu. Digla se para, a on je stajao u njoj, nepomičan, dok je para postajala sve gušća. Sviđao mu se taj miris.

Poslije ručka sjedio je u boravku pijući kavu. Nitko nije progovorio s njim, jer su razumjeli da se odvikava. Sjedeći i pijući iz svoje šalice, mogao je čuti njihov razgovor. Svi su se medusobno poznavali.

“Kad bi mogao gledati van iz mrtve osobe još uvijek bi mogao vidjeti, ali ne bi mogao pokretati očne mišiće, pa se ne bi mogao fokusirati. Ne bi mogao okrenuti glavu ni očne jabučice. Sve što bi mogao bilo bi da čekaš dok neki predmet ne prode. Bio bi smrznut. Samo čekao i čekao. Bio bi to užasan prizor.”

Gledao je u paru iz svoje kave, samo to. Para se dizala; svidao mu se miris.

“Hej.”

Ruka ga je dotakla. Ruka žene.

“Hej.”

Pogledao je malo u stranu.

“Kako ti je?”

“Okej”, rekao je.

“Osjećaš li se bolje?”

“Osjećam se okej”, rekao je.

Gledao je svoju kavu i paru i nije pogledao u nju, niti bilo koga od njih; gledao je samo dolje, dolje u kavu. Svidala mu se toplina mirisa.

“Mogao bi vidjeti nekog kad bi prošli ravno ispred tebe, i samo tad. Ili na koju god stranu gledaš, nigdje drugdje. Da ti list ili tako nešto sleti na oči, to bi bilo to, zauvijek. Samo list. Ništa drugo; ne bi se mogao okrenuti.”

“Okej”, rekao je, držeći kavu, šalicu, objema rukama.

“Zamisli da imaš razum, a nisi živ. Vidiš i čak i znaš, ali ne živ. Samo gledaš prema van. Prepoznaćeš, ali nisi živ. Osoba može umrijeti i nastaviti dalje. Ponekad je ono što te gleda iz očiju neke osobe možda umrlo još u djetinjstvu. Ono što je mrtvo tamo unutra, još gleda van. Nije to samo tijelo koje gleda u tebe s ničim u njemu; još

uvijek je nešto tamo, ali je umrlo i samo gleda i gleda; ne može prestati gledati.”

Druga osoba je rekla: “To znači umrijeti, ne biti u stanju prestati gledati u što god da je ispred tebe. Neka prokleta stvar stavljena ravno tamo, a ti ništa ne možeš s time, ne možeš odabrati bilo što ili promijeniti bilo što. Možeš samo prihvati ono što je tu stavljeno onakvo kakvo jest.”

“Kako bi ti se svidjelo da čitavu vječnost zuriš u konzervu pive? To bi moglo biti ne toliko loše. Ne bi bilo ničeg čega bi se bojao.”

Prije večere, koja im je služena u blagovaonici, imali su vrijeme za Koncepte. Razmatrano je nekoliko Koncepata, koje su na ploču stavili različiti članovi osoblja.

Sjedio je s rukama sklopljenima u krilu, gledajući pod i slušajući kako se veliki lonac za kavu zagrijava; radio je *whoop-whoop*, taj zvuk ga je plasio.

“Žive i nežive stvari razmjenjuju svojstva.”

Sjedeći tu i tamo na sklopivim stolcima, svi su raspravljali o tome. Činilo se da su upoznati s Konceptom. Očito su to bili djelovi načina razmišljanja Nove-Staze, možda čak i naučeni napamet, a onda uvijek iznova promišljani. *Whoop-whoop*.

“Poriv neživih stvari jači je od poriva živih stvari.”

Razgovarali su o tome. *Whoop-whoop*. Buka lonca za kavu postajala je sve glasnija i glasnija i više ga plasila, ali nije se pomaknuo ni pogledao; sjedio je tamo gdje je bio, slušajući. Bilo je teško čuti što govore, zbog lonca.

“Mi utjelotvorujemo previše neživog poriva unutar nas. I zamjenjujemo - Hoće li netko otići do tog vražnjeg lonca za kavu da vidi zašto bući?”

Bila je stanka dok je netko provjerio lonac za kavu. On je sjedio zureći dolje, čekajući.

“Napisat ću ovo ponovo: ‘*Mi zamjenjujemo previše pasivnog života za stvarnost izvan nas.*’”

Raspravili su to. Lonac za kavu se utišao, okupili su se oko njega da uzmu kavu.

“Zar ne želiš malo kave?” Glas iza njega, dodiruje ga. “Ned? Bruce? Kako mu je ime - Bruce?”

“Okej.” Ustao je i slijedio ih do lonca za kavu. Čekao je na red. Gledali su dok je stavljao vrhnje i šećer u svoju šalicu. Gledali su kako se vraća na svoj stolac, isti onaj; potruđio se naći ga opet, da ponovo sjedne i nastavi slušati. Od tople kave, njene pare, osjećao se dobro.

“*Aktivnost ne mora neophodno značiti život. Kvazari su aktivni. A redovnik koji meditira nije neživ.*”

Sjedio je gledajući u praznu šalicu; bila je od porculana. Okrećući je, otkrio je otisnuta slova na dnu, i napuklinu u caklini. Šalica je izgledala staro, ali je bila napravljena u Detroitu.

“*Kretanje koje je kružno je najmrtviji oblik univerzuma.*”

Drugi glas je rekao: “Vrijeme.”

Znao je odgovor na to. Vrijeme je okruglo.

“Da, sad moramo prekinuti, ali ima li netko brzi zadnji komentar?”

“Pa, praćenje crte najmanjeg otpora, to je pravilo preživljavanja. Slijediti, ne voditi.”

Drugi glas, stariji, rekao je: “Da, sljedbenici nadžive vode. Kao s Kristom. Ne i obratno.”

“Bolje da jedemo, jer Pick prestaje posluživati točno u pet i pedeset, sada.”

“Govori o tome u Igri, ne sad.”

Stolci su škripali, škripali. On je ustao, odnio staru šalicu do poslužavnika s ostalima, i pridružio im se u redu za izlaz. Mogao je namirisati hladnu odjeću oko sebe, dobri mirisi ali hladni.

Zvuči kao da oni govore da je pasivan život dobar,

pomislio je. Ali ne postoji takva stvar kao što je pasivan život. To je kontradikcija.

Pitao se što je život bio, što je to značilo; možda nije razumio.

Stigla je velika hrpa donirane moderne odjeće. Nekoliko je ljudi stajalo uokolo punih ruku, a neki su odjenuili košulje, isprobavajući ih s izrazima odobravanja.

“Hej, Mike. Baš si elegantan frajer.”

U sredini boravka stajao je onizak, zdepast čovjek, kovrčave kose i zgužvanog lica; pomaknuo je svoj remen, mršteći se. “Kako se ovo ovdje radi? Ne vidim kako ga zahvatiti da ostane. Zašto se neće olabaviti?” Imao je osamcentimetarski remen bez kopče, s metalnim prstenovima i nije znao kako zahvatiti prstenove. Gledajući okolo, blistavih očiju, rekao je: “Mislim da su meni dali onaj s kojim nitko ne zna.”

Bruce je došao iza njega, i spojio remen natrag kroz prstenove.

“Hvala”, rekao je Mike. Pregledao je nekoliko svečanih košulja, napućivši usne. Bruceu je rekao: “Kad se budem ženio nosit ću jednu od ovih.”

“Fino”, rekao je.

Mike je odšetao do dvije žene na drugom kraju boravka; nasmiješile su se. Držeći tamnocrvenu košulju na cvjetice uz sebe, Mike je rekao: “Izlazim van u grad.”

“Dobro, udite i uzmite večeru!” povikao je ravnatelj kuće žustro, svojim jakim glasom. Namignuo je Bruceu. “Kako ti ide, pajdo?”

“Fino”, rekao je Bruce.

“Zvuči kao da si se prehladio.”

“Da”, složio se, “to je od skidanja. Mogu li dobiti Dristan ili -”

“Nema kemije”, rekao je ravnatelj kuće. “Nikakve. Požuri unutra i jedi. Kako ti je apetit?”

“Bolje”, rekao je, slijedeći ga. Nasmiješili su mu se, sa stolova.

Nakon večere sjedio je na pola puta na širokim stubama prema prvom katu. Nitko mu se nije obraćao; u tijeku je bila konferencija. Sjedio je tamo dok nije završila. Svi su izašli, ispunjavajući hodnik.

Osjetio je da ga vide, a možda su mu se neki obratili. Sjedio je na stubama, zgrbljen, ruku omotanih oko sebe, gledajući i gledajući. Tamni tepih pred njegovim očima.

Uskoro nije više bilo glasova.

“Bruce?”

Nije se pomakao.

“Bruce?” Jedna ruka ga je dodirnula.

Nije rekao ništa.

“Bruce, dodi u boravak. Trebao bi biti u svojoj sobi u krevetu, ali, vidiš, hoću razgovarati s tobom.” Mike ga je poveo, mahnuvši mu da ga slijedi. Otpratio je Mikea niz stube i u boravak, koji je bio prazan. Kad su bili u boravku Mike je zatvorio vrata.

Sjedajući u naslonjač, Mike mu je pokazao da sjedne naspram njega. Mike je izgledao umorno; njegove sitne oči bile su podbule, trljao je čelo.

“Na nogama sam od pola šest ujutro”, rekao je Mike.

Kucanje; vrata su se počela otvarati.

Jako glasno, Mike je povikao: “Neću da nitko ulazi ovamo; razgovaramo. Čuješ?”

Mrmljanje. Vrata su se zatvorila.

“Znaš, bolje da presvlačiš košulju par puta na dan”, rekao je Mike. “Baš se gadno znojiš.”

Klimnuo je glavom.

“Iz kojeg si dijela države?”

Nije rekao ništa.

“Odsad dodi meni kad se osjećaš tako loše. I ja sam prošao kroz istu stvar, prije oko godinu i pol dana. Vozili

su me okolo u autima. Razni pripadnici osoblja. Si sreо Eddieja? Visoki mršavi dugonja, koji svakom spušta? On me osam dana vozao okolo. Nikad me nije ostavljao samog.” Mike je najednom viknuo: “Daj, oš se gubit odavde? Razgovaramo unutra. Odi gledaj televiziju.” Glas mu je utihnuo, pogledao je Brucea. “Ponekad to moraš učiniti. Ne ostavljati nekoga samog.”

“Vidim”, rekao je Bruce.

“Bruce, pazi da ne oduzmeš sebi život.”

“Da, gospон!” rekao je Bruce zureći dolje.

“Nemoj me zvati gospон!”

Klimnuo je glavom.

“Jesi bio u vojsci, Bruce? Je li to bilo u pitanju? Navukao si se na doup u vojsci?”

“Ne.”

“Jesi li se ubadao ili gutao?”

Nije proizveo zvuka.

“Gospон”, rekao je Mike. “Ja sam služio, bio sam deset godina u zatvoru. Jednom sam video osam tipova iz našeg reda ćelija kako si režu grlo, u jednom danu. Spavaljali smo s nogama u toaletu, toliko su nam ćelije bile male. Takav ti je zatvor, spavaš s nogama u toaletu. Ti nikad nisi bio u zatvoru, je li?”

“Ne”, rekao je.

“Ali, s druge strane, video sam zatvorenike osamdeset godina stare, još uvijek sretne što su živi, i željeli su ostati živi. Sjećam se kad sam bio na doupu, i ja sam se ubadao; počeo sam se bosti kad sam bio tinejdžer. Nikad nisam radio ništa drugo. Ubadao sam se i onda otisao na deset godina. Toliko sam ušutao - heroina i S-a skupa - da nikad nisam radio ništa drugo; nikad nisam video ništa drugo. Sad sam skinut s toga i izvan zatvora sam i ovdje sam. Znaš što najviše primjećujem? Znaš koju veliku razliku ja primjećujem? Sad mogu hodati ulicom, vani, i vidjeti nešto. Mogu čuti vodu kad posjetimo šumu - vidjet

ćeš naše druge pogone kasnije, farme i tako to. Mogu hodati ulicom, običnom ulicom, i vidjeti male pse i mačke. Nikad ih prije nisam video. Sve što sam video bio je doup.” Pogledao je na svoj sat. “Pa”, dodao je, “razumijem kako se osjećaš.”

“Teško je”, rekao je Bruce, “skinuti se.”

“Svi su se ovdje skinuli. Naravno, neki su se opet navukli. Da odeš odavde vratio bi se na doup. To znaš.”

Klimnuo je glavom.

“Nijedna osoba na ovom mjestu nije imala lagan život. Ne kažem da je tvoj život bio lagan. Eddie bi rekao. On bi ti rekao da su tvoje nevolje pičkin dim. Ničije nevolje nisu pičkin dim. Vidim koliko se loše osjećaš, ali i ja sam se tako osjećao jednom. Sad se osjećam mnogo bolje. Tko ti je cimer?”

“John.”

“Oh da, John. Onda si sigurno dolje u podrumu.”

“Svida mi se tamo”, rekao je.

“Aha, tamo je toplo. Vjerojatno se jako smrzavaš. Većina se nas smrzava, sjećam se da se ja jesam; stalno sam se tresao, i srao sam u gaće. Pa, kažem ti, nećeš morati prolaziti kroz to opet, ako ostaneš ovdje u Novoj Stazi.”

“Koliko dugo?” pitao je.

“Do kraja života.”

Bruce je podigao glavu.

“Ja ne mogu otići”, rekao je Mike. “Vratio bih se na doup da odem tamo van. Imam previše frendova vani. Opel bi bio na uglu, dilao i ubadao se, a onda natrag u zatvor na dvadeset godina. Znaš - hej - trideset pet mi je godina i ženim se po prvi put. Jesi li upoznao Lauru? Moju zaručnicu?”

Nije bio siguran.

“Slatka cura, punija. Lijepo gradena?”

Klimnuo je glavom.

“Boji se izaći na otvoreno. Netko mora ići s njom. Idemo u zoološki vrt... vodimo klinca izvršnog direktora u zoološki u San Diegu sljedeći tjedan, a Laura je na smrt preplašena. Preplašenija nego ja.”

Tišina.

“Čuo si me da to kažem?” rekao je Mike. “Da se bójim ići u zoološki vrt?”

“Da.”

“Nikad nisam bio u zoološkom, koliko se sjećam”, rekao je Mike. “Što se radi u zoološkom? Možda ti znaš.”

“Gledaš u različite kaveze i otvorene ogradiene prostore.”

“Kakve životinje imaju тамо?”

“Svakakve.”

“Divlje, valjda. Inače divlje. I egzotične.”

“U zoološkom u San Diegu imaju skoro svaku divlju životinju”, rekao je Bruce.

“Imaju jednog onog... što su to? Koala medvjedići.”

“Da.”

“Vidio sam reklamu na televiziji”, rekao je Mike. “S koalom u njoj. One skakuću. Podjećaju na plišane igračke.”

Bruce je rekao: “Stari Teddy Bear medvjedić, kojeg klinci imaju, to je bilo napravljeno prema koala medvjediću, dvadesetih godina.”

“Ma nemoj. Pretpostavljam da bi morao ići u Australiju da vidiš koala medvjedića. Ili su sad izumrli?”

“Ima ih dosta u Australiji”, rekao je Bruce, “ali izvoz je zabranjen. Živih ili koža. Skoro su bili istrijebljeni.”

“Nisam bio nigdje”, rekao je Mike, “osim kad sam vozio doup iz Meksika gore u Vancouver, u Britanskoj Columbiji. Uvijek sam išao istim putem, pa nisam nikad ništa vidio. Samo sam vozio jako brzo da to obavim. Vozim jedan od auta Zaklade. Ako ti je do toga, ako se osjećaš jako loše, vozat će te uokolo. Vozit će i možemo

razgovarati. Ne smeta mi. Eddie i neki drugi koji sad nisu ovdje, učinili su to za mene. Ne smeta mi.”

“Hvala ti.”

“Sad bismo obojica morali u krpe. Jesu li te već stavlili u kuhinjsko osoblje ujutro? Postavljanje stolova i posluživanje?”

“Ne.”

“Onda ideš spavati u isto vrijeme kad i ja. Vidimo se za doručkom. Sjedni za stol sa mnom i upoznat ću te s Laurom.”

“Kad ćete se vas dvoje vjenčati?”

“Za mjesec i pol dana. Bilo bi nam drago da budeš tu. Naravno, to će biti ovdje u zgradu, pa će svi prisustvovati.”

“Hvala ti”, rekao je.

Sjedio je u Igri, a oni su vrištali na njega. Lica, posvuda, vrište; gledao je dolje.

“Znaš što je on? Ljubi-lice!” Jedan kreštaviji glas nagnao ga je da proviri. Među groznim vrištećim izobličenjima jedna je mala Kineskinja urlala: “Ti si ljubi-lice, eto što si ti!”

“Moš li jebat sebe? Moš li jebat sebe?” klicali su drugi prema njemu, skupljenome u krugu na podu.

Izvršni direktor, u crvenim trapezicama i ružičastim natikačama, nasmiješio se. Svjetlucave sitne slomljene oči, poput utvare. Ljulja se naprijed-natrag, mršavih nogu podvijenih pod sebe, bez jastuka.

“Da te vidimo kako jebeš sebe!”

Izvršni direktor je izgleda uživao kad bi njegove oči vidjele da se nešto lomi; oči su mu blistale i punile se veseljem. Poput dramatičnog scenskog čudaka, s nekog starog dvora, zaodjevenog u šarolikost, zavirivao je okolo i uživao. A onda bi s vremena na vrijeme njegov glas zavrkulao, škripav i monoton, poput metalne buke. Stružće mehaničke šarke.

“Ljubi-lice!” urlala je Kineskinja na njega; kraj nje, druga cura mahala je rukama i napuhavala obraze, plop-plop. “Evo!” zaurlala je Kineskinja, okrećući se da izbací stražnjicu prema njemu, pokazujući na nju i urlajući mu: “Poljubi mi guzicu, ljubi-lice! On hoće ljubiti ljude, ljubi ovo, ljubi-lice!”

“Da te vidimo kako se jebeš!” skandirala je obitelj. “Izdrkaj si, ljubi-lice!”

Zatvorio je oči, ali su mu uši i dalje čule.

“Ti svodniče”, rekao mu je izvršni direktor polako. Monoton. “Ti pizdo. Ti pederu. Ti seronjo. Ti govno kurčeveo. Ti -” I dalje tako.

Njegove uši još su primale zvukove, ali su se stopili. Jednom je digao pogled kad je razaznao Mikeov glas, koji je čuo tijekom jednog zastoja. Mike je sjedio, ravnuđušno ga gledajući, pomalo zajapuren, nateklog vrata u preuskom ovratniku svoje svečane košulje.

“Bruce”, zapitkivao je Mike, “što je bilo? Što te dovelo ovamo? Što nam želiš reći? Možeš li nam uopće reći nešto o sebi?”

“Svodnik!” vikao je George, skakućući poput gumene loptice. “Što si bio, svodnik?”

Kineskinja je poskočila, vrišteći: “Reci nam, ti svodnički pederski kurvinski pušaću kurca, ti guzoljube, jebem ti!”

Rekao je: “Ja sam oko.”

“Ti kurčeveo govno”, rekao je izvršni direktor. “Ti slabiciu. Ti bljuvotino. Ti pušiono. Ti mindžo.”

Sad nije ništa čuo. I zaboravio je značenje riječi, ne čuvši ništa; nije znao, nije se sjećao, nije pamtio, osjećao je malo toga, osjećao se loše, želio je otići.

Vakuum u njemu je rastao. I njemu je ustvari pomalo bilo drago zbog toga.

Kasnije toga dana.

“Pogledaj ovamo”, rekla je žena, “gdje držimo frikove.”

Osjetio se uplašeno kad je otvorila vrata. Vrata su palu u stranu, buka je nahrupila iz sobe, jačinom koja ga je iznenadila; ali vidio je mnogo male djece kako se igraju.

Te večeri gledao je dva starija čovjeka kako hrane djecu mlijekom i kašicama, sjedeći u zasebnoj maloj niši blizu kuhinje. Rick, kuhar, dao je prvo dvojici staraca dječju hranu dok su svi čekali u blagovaonici.

Smješeći mu se, Kineskinja je, noseći tanjure u blagovaonicu, rekla: “Voliš djecu?”

“Da”, rekao je.

“Možeš sjesti s djecom i jesti tu s njima.”

“Oh”, rekao je.

“Možeš ih hranići kasnije, recimo za mjesec ili dva.”

Okljevala je. “Kad budemo sigurni da ih nećeš udariti. Imamo pravilo: djecu se nikad ne smije udariti za bilo koju stvar koju učine.”

“Okej”, rekao je. Osjetio se ugrijanim do živosti, gledajući kako djeca jedu; sjeo je, jedno malo dijete dopuzalo mu je u krilo. Počeo ga je žličicom hranići. I on i dijete osjećali su, pomislio je, jednaku toplinu. Kineskinja mu se nasmiješila i onda prošla s tanjurima u blagovaonicu.

Dugo je sjedio među djecom, držeći prvo jedno pa drugo. Dvojica staraca svadala su se s djecom i jedan drugom kritizirala načine hranjenja. Komadići, i grude, i mrlje hrane prekrivali su stolove i pod; osupnut, shvatio je da su djeca nahranjena i odlaze u svoju veliku igraonicu gledati crtice na televiziji. Nespretno se sagnuo da pokupi prosipanu hranu.

“Ne, nije to tvoj posao!” rekao je jedan od staraca oštro. “Ja to trebam raditi.”

“Okej”, složio se, ustajući, lupivši glavom u rub stola. Držao je prosipanu hranu u rukama, zagledao se u nju s čuđenjem.

"Idi pomozi počistiti blagovaonicu!" rekao mu je drugi starac. Imao je blagu govornu manu.

Jedan od kuhinjskih pomoćnika, netko od perača suda, rekao mu je u prolazu: "Treba ti dopuštenje da sjediš s djecom."

Klimnuo je glavom, stojeći tamo, zbumjen.

"To je za starce", rekao je perač suda. "Čuvanje djece." Nasmijao se. "Oni ne mogu raditi ništa drugo." Nastavio je dalje.

Jedno dijete je ostalo. Gledala ga je, krupnih očiju, i rekla mu: "Kako se zoveš?"

Nije ništa odgovorio.

"Rekla sam, kako se zoveš?"

Posežući oprezno, dotaknuo je komad govedine na stolu. Sad se ohladila. Ali, svjestan djeteta pokraj sebe, još uvijek se osjećao toplo; dodirnuo joj je glavu, na tren.

"Ja se zovem Thelma", rekla je djevojčica. "Jesi li ti zaboravio svoje ime?" Potapšala ga je. "Ako zaboraviš svoje ime, možeš si ga zapisati na ruku. Hoćeš da ti pokažem kako?" Opet ga je potapšala.

"Zar se ne bi opralo?" pitao ju je. "Ako ga zapišeš na ruku, prvi put kad radiš nešto ili se okupaš, oprat će se."

"O, shvaćam." Klimnula je glavom. "Pa, mogao bi ga napisati na zid, iznad glave. U twojoj sobi gdje spavaš. Gore visoko gdje se neće oprati. A onda kad kad hoćeš bolje naučiti svoje ime možeš -"

"Thelma", promrmljao je.

"Ne, to je *moje* ime. Ti moraš imati drugo ime. To je ime za djevojčice."

"Da vidimo", rekao je, razmišljajući.

"Ako te opet vidim dat ču ti neko ime", rekla je Thelma. "Smislit ču ti jedno. Žemo?"

"Zar ti ne živiš ovdje?" rekao je.

"Da, ali moja mama mogla bi otići. Razmišlja o tome da uzme nas, mene i mog brata, i ode."

Klimnuo je glavom. Malo topline ga je napustilo.
Najednom, bez ikakvog razloga koji bi uočio, dijete je otrčalo.

Trebao bih smisliti svoje ime, u svakom slučaju, ocjenio je; to je moja odgovornost. Pogledao je svoju ruku i zapitao se zašto to radi; nije bilo ničeg za vidjeti. Bruce, pomislio je; to je moje ime. Ali trebalo bi biti boljih imena od toga, pomislio je. Toplina koja je ostala postupno je nestala, kao i dijete.

Osjetio se usamljeno i čudno i opet izgubljeno. I ne baš sretno.

Jednoga dana Mike Westaway uspio je da ga pošalju van, da pokupi tovar polutrulog povrća koje je lokalni supermarket donirao Novoj-Stazi. Međutim, nakon što se uvjerio da ga nitko od osoblja ne prati, obavio je jedan telefonski poziv i onda se sreo s Donnom Hawthorne kod jednog McDonald'sa.

Sjeli su skupa vani, s kolama i hamburgerima pred njima na drvenom stolu.

“Jesmo li ga zbilja uspjeli zgurati?” pitala je Donna.

“Da”, rekao je Westaway. Ali je pomislio, tip je toliko spržen da se pitam je li to bitno. Pitam se jesmo li bilo što postigli. A ipak je moralo biti ovako.

“Nisu paranoidni u pogledu njega.”

“Nisu”, rekao je Mike Westaway.

Donna je rekla: “Jesi li osobno uvjeren da oni to uzgajaju?”

“Ne ja. Nije to ono što ja mislim. Oni misle.” Oni koji nas plaćaju, pomislio je.

“Što to ime znači?”

“*Mors ontologica*. Smrt duha. Identiteta. Suštinske prirode.”

“Hoće li on biti u stanju učiniti nešto?”

Westaway je gledao aute i ljude kako prolaze; gledao je smrknuto dok se zafrkavao sa svojom hranom.

“Zbilja ne znaš.”

“Ne može se znati dok se ne dogodi. Sjećanje. Nekoliko sprženih moždanih stanica se uključi. Poput refleksa. Reagiranje, ne činjenje. Možemo se samo nadati. Sjećati što je Pavao rekao u Bibliji: vjera, nada, i razdavanje svog novca.” Proučavao je zgodnu, tamnokosu curu preko puta sebe i mogao uočiti, u njenom inteligentnom licu, zašto je Bob Arctor - Ne, pomislio je; moram uvijek misliti o njemu kao o Bruceu. Inače ču se izlanuti da znam previše; stvari koje ne bih trebao, ne bih mogao, znati. Zašto je Bruce imao tako visoko mišljenje o njoj. Mišljenje dok je još imao sposobnost mišljenja.

“Bio je veoma dobro izdrilan”, rekla je Donna, glasom koji se njemu činio iznimno žaloban. A istodobno joj je izraz tuge prešao licem, zatežući i kriveći joj crte. “Tako visoka cijena”, rekla je tad, napola za sebe, i otpila od svoje kole.

Pomislio je: Ali nema drugog načina. Da se uđe tamo. Ja ne mogu ući tamo. To je dosad ustanovljeno; sjeti se koliko sam se dugo trudio. Unutra bi pustili samo izgorenju ljušturu poput Brucea. Bezopasnu. Morao bi biti... takav kakav je. Ili ne bi riskirali. To je njihova politika.

“Vlasti traže prokletu mnogo”, rekla je Donna.

“Život traži prokletu mnogo.”

Dižući pogled, sučelila se s njim, mračno ljutita. “U ovom slučaju savezne vlasti. Određeno. Od tebe, mene. Od -” Zastala je. “Od onog što je bilo moj prijatelj.”

“On je još tvoj prijatelj.”

Donna je grubo rekla: “Ono što je od njega ostalo.”

Ono što je od njega ostalo, pomislio je Mike Westaway, još uvijek traga za tobom. Na svoj način. I on je osjetio tugu. Ali dan je bio lijep, ljudi i auti su ga oraspoložili, zrak je mirisao dobro. A bio je tu i izgled za uspjeh; to ga je najviše oraspoložilo. Stigli su dovde. Mogli bi stići i do kraja.

Donna je rekla: "Zbilja, mislim da ništa nije užasnije nego žrtvovanje nekog ili nečeg, živuće stvari, bez da ona uopće zna. Da je *znalo*. Da je razumjelo i javilo se dragovoljno. Ali -" Zagestikulirala je. "On ne zna; nije nikad ni znao. Nije se dragovoljno -"

"Svakako da jest. To mu je bio posao."

"Nije ni zamišljao, a ni sad ne zamišlja, jer sad ne misli uopće. To znaš isto tako dobro kao i ja. I neće više nikad u životu, koliko god da doživi, misliti. Samo refleksi. A to se nije dogodilo slučajno; to se trebalo dogoditi. Tako da imamo tu... lošu karmu na sebi. Osjećam je na grbači. Kao leš. Nosim leš - leš Boba Arctora. Čak i dok je tehnički gledano još živ." Podigla je glas; Mike Westaway joj je mahnuo rukom, s vidnim naporom, smirila se. Ljudi za drugim drvenim stolovima, koji su uživali u svojim burgerima i sokovima, radoznašu ih pogledali.

Nakon nekog vremena Westaway je rekao: "Pa, gledaj na to ovako. Ne mogu ispitivati nešto, nekog, tko nema um."

"Moram se vratiti na posao", rekla je Donna. Pogledala je na sat. "Reći ću im da sve izgleda okej, u skladu s onim što si mi rekao. Po tvom mišljenju."

"Čekaj na zimu", rekao je Westaway.

"Zimu?"

"Potrajat će do tada. Nije bitno zašto, ali tako to jest; uspjjet će zimi ili neće uspjeti uopće. Tada ćemo to dobiti ili nikad." Točno na solsticij, pomislio je.

"Prigodno doba. Kad je sve mrtvo i pod snijegom."

On se nasmijao. "U Kaliforniji?"

"Zima duha. *Mors ontologica*. Kad je duh mrtav."

"Samo spava", rekao je Westaway. Ustao je. "I ja moram gibati. Moram pokupiti biljke."

Donna je gledala u njega tužnim, nijemim, bolnim očajem.

"Za kuhinju", rekao je Westaway blago. "Mrkve i salata. Ta vrsta biljaka. Donirao ih je McCoyev Market, za

nas siromahe u Novoj-Stazi. Žao mi je što sam to rekao tako. Nisam se mislio šaliti. Nisam ništa mislio time.” Potapšao ju je po ramenu, po njenoj kožnoj jakni. Dok je to činio palo mu je na um da joj je možda Bob Arctor, u boljim, sretnijim danima, kupio tu jaknu kao poklon.

“Na ovom smo skupa dugo radili”, rekla je Donna umjerenim, mirnim tonom glasa. “Ne želim još dugo biti na tome. Želim da se završi. Ponekad, noću, kad ne mogu zaspati, pomicam, sranje, mi smo hladniji od njih. Od protivnika.”

“Ne vidim hladnu osobu kad te pogledam”, rekao je Westaway. “Premda prepostavljam da te ne poznajem baš toliko dobro. Ono što vidim, i to vidim jasno, je jedna od najtopljih osoba koje sam ikad upoznao.”

“Ja sam topla izvana, ono što ljudi vide. Tople oči, toplo lice, topli jebeni lažni osmijeh, ali sam unutra stalno hladna, i puna laži. Nisam ono što se činim; ja sam grozna.” Djevojčin glas ostao je miran, i dok je to govorila nasmiješila se. Zjenice su joj bile velike i blage i nimalo podmukle. “Ali, opet, drugog načina nema. Ima li? To sam odavno skužila i učinila sebe ovakvom. Ali to u stvari i nije tako loše. Dobiješ ono što želiš na ovaj način. I svatko je takav do određenog stupnja. Ono što jesam a što jest toliko loše - ja sam lažljivica. Lagala sam svom prijatelju, lagala sam Bobu Arctoru stalno. Čak sam mu i rekla jednom da ne vjeruje u ništa što kažem, i naravno da je samo pomislio da se šalim; nije me slušao. Ali ako sam mu rekla, onda je na njemu odgovornost da ne sluša, da mi više ne vjeruje, nakon što sam to rekla. Upozorila sam ga. Ali je to zaboravio čim sam izgovorila i samo gurao dalje. Nastavio pičiti.”

“Učinila si što si morala. Učinila si i više nego što si morala.”

Cura se odmakla od stola. “Okej, onda u stvari nema ništa o čemu bih ja izvjestila, zasad. Osim tvoje uvjerenosti.

Samo da je on zguran unutra i da ga prihvaćaju. Nisu izvukli ništa od njega u onim -” Stresla se. “Onim gadnim igrama.”

“Točno.”

“Vidimo se kasnije.” Zastala je. “Ovi iz savezne neće htjeti čekati do zime.”

“Ali zima će to biti”, rekao je Westaway. “Zimski solsticij.”

“Što?”

“Samo čekaj”, rekao je. “I moli se.”

“To je sranje”, rekla je Donna. “Molitva, hoću reći. Molila sam se davno, mnogo, ali više ne. Ne bismo morali ovo raditi, ovo što radimo, da molitva uspijeva. To je još jedno zamazivanje.”

“Većina stvari jest.” Krenuo je za curom nekoliko koraka dok je odlazila, privučen njome; svijjela mu se. “Ja ne mislim da si uništila svog prijatelja. Meni se čini da si bila isto toliko uništena, isto toliko žrtva. Samo što se na tebi to ne vidi. U svakom slučaju, nije bilo izbora.”

“Ja idem u pakao”, rekla je Donna. Najednom se nasmi-ješila, širokim, dječačkim osmjehom. “Moj katolički odgoj.”

“U paklu ti prodaju vrećice za desetaču, a kad dodeš doma u njima su M-and-M bombončići.”

“M-and-M-ovi napravljeni od purećih govanaca”, rekla je Donna, i onda je najednom više nije bilo. Nestala je među ljudima koji su se kretali tamo-amo; on je trepnuo. Da li se ovako i Bob Arctor osjećao, zapitao se. Sigurno jest. Tamo je bila, stabilna i kao vječna; onda - ništa. Nestala poput vatre ili zraka, element zemlje natrag u zemlju. Da nestane među bezličnim ljudima kojih nikad nije prestalo biti. Prolivena među njih. Cura koja ispari, pomislio je. Transformacijska. Koja dolazi i odlazi kako joj se prohtije. I nitko, ništa, ne može je zadržati.

Pokušavam uhvatiti vjetar u mrežu, pomislio je. Kao i Arctor. Taština je, pomislio je, pokušati čvrsto položiti

ruke na jednog od agenata savezne službe protiv zloupotrebe droge. Oni su skroviti. Sjene koje se rastope kad njihov posao to nalaže. Kao da nikad nisu uopće ni bili tu. Arctor je, pomislio je, bio zaljubljen u fantoma autoriteta, nešto kao hologram, kroz koji normalan čovjek može proći, i izaći s druge strane, sam. Bez da je ikad uspio čvrsto se uhvatiti za to - za samu curu.

Božji *modus operandi*, pomislio je, pretvaranje je zla u dobro. Ako je On aktivan ovdje, onda On to radi sad, premda to naše oči ne mogu uočiti; taj proces je skriven pod površinom stvarnosti, i izbjiga samo kasnije. Pred, možda, naše nasljednike koji čekaju. Jadne ljude koji neće znati za užasni rat kroz koji smo mi prošli, i gubitak koje smo pretrpjeli, ukoliko ne uhvate neki nagovještaj u fusnoti nekog minornog udžbenika povijesti. Neko kratko spominjanje. Bez popisa palih.

Trebao bi negdje postojati spomenik, pomislio je, s imenima onih koji su poginuli u ovom. I, još gore, onima koji nisu poginuli. Koji moraju živjeti dalje, iza smrti. Poput Boba Arctora. Najžalosnijeg od svih.

Sve mi se čini da je Donna najamnik, pomislio je. Ne na placi. A oni su najutvarniji. Nestaju zauvijek. Nova imena, nove lokacije. Pitaš se, gdje je ona sad? A odgovor je -

Nigdje. Zato što uopće nije ni bila tu.

Sjedajući opet za drveni stol, Mike Westaway poeo je do kraja svoj burger i popio kolu. Jer je to bilo bolje od onog što su im servirali u Novoj-Stazi. Čak i ako je burger bio napravljen od mljevenih kravljih čmarova.

Dozvati Donnu natrag, pokušati je naći ili posjedovati ... Tražim ono što je Bob Arctor tražio, pa mu je možda sad i bolje, ovako. Tragedija u njegovom životu već je postojala. Voljeti atmosferskog duha. To je bila stvarna žalost. Beznadnost sama. Nigdje na tiskanoj stranici, nigdje u ljetopisima ljudskim, neće se njeni ime pojavit:

nikakvo mjesto boravka, nikakvo ime. Postoje cure koje su takve, pomislio je, a te voliš najdublje, one kod kojih nema nade jer ti je izmakla upravo u trenutku kad si sklopio ruke oko nje.

Pa smo ga možda spasili od nečega goreg, zaključio je Westaway. I, postižući to, iskoristili ono što je od njega ostalo. Dobro i vrijedno iskoristili.

Ako nam se posreći.

“Znaš li neku priču?” pitala je Thelma jednog dana.

“Znam priču o vuku”, rekao je Bruce.

“Vuku i baki?”

“Ne”, rekao je. “O crno-bijelom vuku. Bio je gore na stablu, i stalno bi skakao na farmerove životinje. Konačno je jednom farmer okupio sve svoje sinove i sve prijatelje svojih sinova, stajali su uokolo i čekali da crno-bijeli vuk sa stabla skoči dolje. Na kraju je vuk skočio na jednu šugavu smedu životinju, a tamo su ga u njegovom crno-bijelom krvnou svi oni ubili.”

“O”, rekla je Thelma. “To je baš grdo.”

“Ali su sačuvali kožu”, nastavio je. “Odrali su velikog crno-bijelog vuka koji je skakao s drveta i sačuvali njegovu prekrasnu kožu, da oni koji će uslijediti, oni koji dodu kasnije, mogu vidjeti kakav je bio i mogu se diviti njemu, njegovoј snazi i veličini. I buduće generacije pričale su o njemu i prenijele mnoge priče o njegovoј vještini i veličanstvenosti, i oplakivale ga.”

“Zašto su ga ubili?”

“Morali su”, rekao je. “To moraš učiniti s takvim vukovima.”

“Znaš li još neke priče? Neke bolje?”

“Ne”, rekao je, “to je jedina priča koju znam.” Sjedio je sjećajući se kako je vuk uživao u svojoj velikoj sposobnosti skakanja, svom skoku uvijek iznova u svom lijepom tijelu, ali sad tog tijela više nije bilo, ubijeno je. A sve

zbog bijednih životinja koje će ionako zaklati i pojesti. Životinja bez snage koje nisu nikad skakale, koje se nisu ponosile svojim tijelima. Ali u svakom slučaju, s dobre strane, te životinje su gurale dalje. A crno-bijeli vuk nikad se nije žalio; ništa nije rekao ni kad su ga ubili. Kandže su mu još bile duboko u žrtvi. Za ništa. Osim što je to bio njegov način i on je to volio raditi. Bio je to njegov jedini način. Njegov jedini stil kojim je živio. Sve što je znao. I sredili su ga.

“Evo vuka!” povikala je Thelma, nespretno skačući. “Vub, vub!” Pokušavala je dograbiti stvari i promašivala, vidio je užasnuto da s njom nešto nije u redu. Vidio je po prvi put, potresen, pitajući se kako se to moglo dogoditi, da ona bude hendikepirana.

Rekao je: “Ti nisi vuk.”

Ali i pored toga, dok je ona grabila i šepala, spoticala se; i pored toga, shvatio je, hendikepiranost je ostala. Pitao se kako je moglo biti da...

*Ich unglücksel' get Atlas! Eine Welt,
Die ganze Welt der Schmerzen muss ich tragen,
Ich trage Unerträgliches, und brechen
Will mir das Herz im Leibe.⁷*

...takva tuga postoji. Otišao je.

Iza njega ona se još igrala. Saplela se i pala. Zapitao se kakav je to osjećaj.

Lutao je hodnikom, tražeći usisavač. Obavijestili su ga da mora pažljivo usisati veliku igraonicu gdje su djeca provodila većinu dana.

“Dolje niz hodnik, pa desno”, pokazala mu je jedna osoba. Earl.

“Hvala, Earle”, rekao je.

Kad je stigao do zatvorenih vrata krenuo je kucati, a onda ih je umjesto toga otvorio.

U sobi je jedna starica stajala držeći tri gumene loptice, kojima je žonglirala. Okrenula se prema njemu, sa sijedom rijetkom kosom koja joj je padala na ramena, kezeći mu se doslovno bez zuba. Imala je bijele sportske čarape i tenisice. Upale oči, vidio je; upale oči, iskežena, prazna usta.

“Možeš li ti ovo?” zahriplala je, i bacila sve tri loptice u zrak. Pale su, udarajući u nju, i odbile se na pod. Ona se pogrbila, pljujući i smijući se.

“Ja ne mogu to”, rekao je, stojeći tamo u očaju.

“Ja mogu.” Mršava stara kreatura, čije su ruke krkale kad se kretala, podigla je loptice, zaškiljila, pokušala potrefiti.

Još se jedna osoba pojavila na vratima pokraj Brucea i stajala s njim, također gledajući.

“Koliko je dugo vježbala?” pitao je Bruce.

“Dosta dugo.” Osoba je dobacila: “Probaj opet. Sve si bliže!”

Starica se zahihotala dok se naginjala da nespretno opet pokupi loptice.

“Jedna je tamo”, rekla je osoba pored Brucea. “Pod tvojim noćnim stolićem.”

“Uhhhh!” protisnula je.

Gledali su staricu kako stalno pokušava, ispušta loptice, opet ih podiže, pažljivo cilja, hvata ravnotežu, baca ih visoko u zrak, a onda se pogrbi kad one popadaju na nju, ponekad je pogadajući u glavu.

Osoba pored Brucea onjušila je zrak i rekla: “Donna, bolje se idi očisti. Nisi čista.”

Bruce je, osupnut, rekao: “To nije Donna. Je li to Donna?” Podignuo je glavu da pogleda staricu i osjetio je veliki užas; neka vrsta suza bila je u staričinim očima dok mu je uzvraćala pogled, ali se smijala, smijala bacajući te tri loptice na njega, pokušavajući ga pogoditi. Izmaknuo se.

“Ne, Donna, nemoj to raditi”, rekla joj je osoba pokraj Brucea. “Nemoj gadati ljude. Samo nastavi pokušavati ono što si vidjela na televiziji, znaš, opet ih sama uhvatiti i odmah ih baciti natrag gore. Ali prvo se sad idi očistiti; smrđiš.”

“Okej”, složila se starica, i žurno otišla, pogrljena i sitna. Ostavila je tri gumene loptice da se kotrljaju na podu.

Osoba pokraj Brucea zatvorila je vrata, krenuli su hodnikom. “Koliko je dugo Donna već ovdje?” pitao je Bruce.

“Dugo. Prije nego što sam ja došao, što je bilo prije šest mjeseci. Počela je pokušavati žonglirati prije oko tjedan dana.”

“Onda to nije Donna”, rekao je. “Ako je ovdje tako dugo. Jer ja sam stigao ovamo tek prije tjedan dana.” I, pomislio je, Donna me dovezla ovamo u svom MG-u. Toga se sjećam, jer smo morali stati dok je ona napunila hladnjak vodom. I izgledala je krasno tada. Tužnih očiju, tamna, tiha i sabrana u svojoj kožnoj jaknici, svojim čizmama, sa svojom torbicom s koje visi zečja šapica. Kao što uvijek jest.

Tada je nastavio dalje, tražeći usisavač. Osjećao se mnogo bolje. Ali nije razumio zašto.

15

Bruce je pitao: "Mogu li raditi sa životinjama?"

"Ne", rekao je Mike. "Mislim da će te staviti na jednu od naših farmi. Htio bih te isprobati s biljkama neko vrijeme, par mjeseci. Vani na otvorenom, gdje možeš dotaknuti zemlju. Sa svim tim raketnim brodovima i sondama bilo je previše pokušaja da se dotakne nebo. Želim da pokušaš doseći -"

"Želim biti s nečim živim."

Mike je objasnio: "Tlo je živo. Zemlja je još živa. Tamo možeš dobiti najviše pomoći. Imaš li nekog poljoprivrednog iskustva? Sjeme i uzgoj i žetva?"

"Radio sam u uredu."

"Odsad nadalje bit ćeš vani. Ako ti se um vrati morat će se vratiti prirodno. Ne možeš sam učiniti da ponovo počneš misliti. Možeš samo stalno raditi, recimo sjijati usjeve ili pljevit na našim plantažama povrća - kako ih zovemo - ili ubijati kukce. Radimo mnogo toga, istrebljujemo kukce pravim vrstama sprejeva. Ali smo ipak vrlo oprezni sa sprejevima. Mogu naškoditi više nego koristiti. Mogu zatrovati ne samo usjeve i tlo nego i osobu koja ih koristi. Pojesti mu glavu." Dodao je: "Kao što je tvoja bila pojedena."

"Okej", rekao je Bruce.

Ti si bio zašprican, pomislio je Mike gledajući ga, tako da si sad postao kukac. Pošpricaj bubu toksinom i ona umre; pošpricaj čovjeka, pošpricaj mu mozak, i on postaje kukac koji klacka i vibrira u zatvorenom krugu zauvijek. Refleksni stroj, poput mrava. Ponavlja svoju zadnju instrukciju.

Ništa novo neće ući u njegov mozak, pomislio je Mike, jer tog mozga više nema.

I s njim je nestala i osoba koja je nekad gledala van. Koju nikad nisam upoznao.

Ali možda, ako ga se stavi na pravo mjesto, u pravi stav, on još može gledati dolje, i vidjeti zemlju. I shvatiti da je ona tamo. I staviti nešto što je živo, nešto drugačije od njega samog, u nju. Da raste.

Budući da je to nešto što on, ili ono, ne može više: ovo biće pokraj mene je umrlo, i tako više nikad ne može rasti. Može se samo postupno raspadati dok ono što je ostalo ne bude također mrtvo. A onda to odnesemo.

Mało je budućnosti, pomislio je Mike, za nekog tko je mrtav. Postoji, obično, samo prošlost. A za Arctora-Freda-Brucea nema čak ni prošlosti; tu je samo ovo.

Pokraj njega, dok je vozio auto osoblja, pogrbljeni lik se trzao. Pokretan autom.

Pitam se, pomislio je, je li to bila Nova-Staza koja mu je to učinila. Poslala van tvar da ga sredi, da ga učini ovakvim *da bi ga na kraju primili natrag*?

Da sagrade, pomislio je, svoju civilizaciju unutar kosa. Ako "civilizacija" to njihovo zbilja jest.

Nije znao. Nije bio u Novoj-Stazi dovoljno dugo; njihove ciljeve, jednom ga je obavijestio izvršni direktor, otkrit će mu tek nakon što bude još dvije godine član osoblja.

Ti ciljevi, rekao je izvršni direktor, nemaju nikakve veze s rehabilitacijom od droge.

Nitko osim Donalda, izvršnog direktora, nije znao otkud potiče financiranje Nove-Staze. Novac je uvjek bio tu. Pa, pomislio je Mike, mnogo je novca u proizvodnji Tvari S. Vani, po raznim zabačenim seoskim farmama, u malim radionicama, u nekoliko zajednica označenih kao "škole". Novca u njenoj proizvodnji, distribuciji, i konačno prodaji. Barem dovoljno da Nova-Staza bude

solventna i širi se - i više. Dovoljno za različite krajnje ciljeve.

Ovisno o tome što Nova-Staza namjerava učiniti.

On je znao nešto - Restrikcija droge SAD-a je znala nešto - što većina javnosti, čak ni policija, nije znala.

Tvar S, poput heroina, bila je organska. Ne proizvod laboratorija.

Tako da je mislio mnogo toga kad bi pomislio, kao što je često pomiclao, da bi sva ta zarada mogla dobro održavati Novu-Stazu solventnom - i *rastućom*.

Živi, pomislio je, ne bi nikad trebali biti korišteni da ostvare namjere mrtvih. Ali bi mrtvi - pogledao je Brueca, prazan oblik pokraj sebe - trebali, ako je moguće, poslužiti ostvarenju namjera živih.

To je, rezonirao je, zakon života.

A mrtvi, da mogu osjećati, mogli bi se osjećati bolje čineći to.

Mrtvi, pomislio je Mike, koji još mogu vidjeti, premda ne mogu razumijeti; oni su naša kamera.

16

Ispod sudopera u kuhinji pronašao je mali komadić kosti, dolje među kutijama sapuna, četkama i vjedrima. Izgledao je ljudski, i zapitao se je li to Jerry Fabin.

Učinilo je da se sjeti jednog dogadaja iz svog davnog života. Jednom je živio s dva druga tipa i ponekad su se zafrkavali kako imaju štakora po imenu Fred koji živi ispod njihovog sudopera. A kad su jednom bili zbilja švorc, pričali su ljudima, morali su pojesti jadnog starog Freda.

Možda je to bio jedan od njegovih komadića kosti, od štakora koji je živio pod sudoperom, kojeg su izmislili da im pravi društvo.

Čuo ih je kako pričaju u boravku.

“Taj tip je bio spaljeniji nego što je pokazivao. Osjećao sam to. Odvezao se gore do Venture jednom, vozika-jući se okolo da nade jednog starog frenda na drugu stranu od obale prema Ojaiju. Prepoznao je kuću po izgledu, bez broja, stao, i pitao ljude može li vidjeti Lea. ‘Leo je umro. Žao nam je što niste znali.’ Pa im taj tip kaže: ‘Dobro, doći će opet u četvrtak.’ I otišao je, dovezao se natrag duž obale, i mislim da je opet otišao gore u četvrtak tražiti Lea. Što kažeš na to?”

Slušao ih je kako pričaju, pijući svoju kavu.

“- ispadne, da telefonski imenik ima u sebi samo jedan broj; zoveš taj broj za svakog tko ti treba. Naveden na svim stranicama... Govorim o totalno spaljenom društvu. A u svom novčaniku imaš broj, *taj* broj, našvrljan na

razne cedulje i vizitke, za razne ljudе. I ako zaboraviš taj broj, ne možeš nazvati *nikoga*."

"Možeš nazvati Informacije."

"I one su na tom broju."

Još uvijek je slušao; bilo je zanimljivo, to mjesto koje su opisivali. Kad bi ga nazvao, s vezom nešto ne bi bilo u redu, ili ako bi bilo, rekli bi: "Oprostite, krivi broj." Pa bi nazvao ponovo, isti taj broj, i dobio osobu koju si tražio.

Kad bi netko otišao liječniku - bio je samo jedan, i specijalizirao je sve - bio je samo jedan lijek. Nakon što bi ti dijagnosticirao bolest propisao bi ti taj lijek. Odnio bi recept u ljekarnu da ti ga daju, ali ljekarnik nikad ne bi mogao pročitati što je doktor napisao, pa ti je davao jednu tabletu koju je imao, što je bio aspirin. I ona bi izlijječila što si već imao.

Kad bi prekršio zakon, postojao je samo jedan zakon, koji su svi stalno kršili. Murjak bi sve pažljivo zapisao, koji zakon, koji prekršaj svaki put, uvijek isti. I bila je uvijek ista kazna za bilo koje kršenje toga zakona, od nepropisnog prelaska ulice do veleizdaje: kazna je bila smrtna kazna, i bilo je agitiranja da se smrtna kazna ukinе, ali to nije moglo biti jer onda, za na primjer nepropisno prelaženje ulice, ne bi bilo nikakve kazne. Pa je to ostalo u zakonu i konačno je cijelo društvo spaljeno i umrlo. Ne, ne spaljeno - to su već bili. Izblijedili su, jedan po jedan, kad bi prekršili zakon, i kao umrli.

Pomislio je, prepostavljam kad su ljudi čuli da je zadnji od njih umro da su rekli, pitam se kakvi su ti ljudi bili. Da vidimo - pa, vratit ćemo se u četvrtak. Premda nije bio siguran, nasmijao se, i kad je to rekao naglas, smijali su se svi u boravku.

"Jako dobro, Bruce", rekli su.

To je postalo kao štos tada; kad netko tamo u Kući Samarkand nije ništa razumio ili nije mogao naći ono po

što su ga poslali, recimo kolut toalet papira, rekli bi: "Pa, onda ču se vratiti u četvrtak." Obično bi to njemu prisali. Njegova izreka. Kao s onim komičarima na televiziji koji bi govorili istu rečenicu svakog tjedna. To se primilo u Kući Samarkand i nešto značilo svima njima.

Kasnije, u Igri jedne večeri, kad su priznavali zasluge redom svim osobama za ono što su donijele u Novu Stazu, kao što su Koncepti, njemu su dali u zaslugu da je donio tamo humor. Donio je sa sobom sposobnost da gleda na stvari kao na smiješne bez obzira na to koliko se loše osjećao. Svi u krugu su zapljeskali i, dižući pogled, osupnut, vidio je krug osmjeha, svačiji pogled topao od odobravanja, a buka aplauza ostala je s njim dosta dugo, u njegovojo glavi.

17

Krajem kolovoza te godine, dva mjeseca nakon što je ušao u Novu-Stazu, bio je prebačen na farmu u dolini Napa, koja se nalazi dalje od obale, u sjevernoj Kaliforniji. To je vinogradarsko područje, gdje se nalaze brojni dobri kalifornijski vinogradi.

Donald Abrahams, izvršni direktor Zaklade Nova-Staza, potpisao je nalog za premještaj. Na prijedlog Michaela Westawaya, člana osoblja koji je postao posebno zainteresiran da vidi što se može učiniti s Bruceom. Naročito budući da mu Igra nije uspjela pomoći. Ona ga je, u stvari, učinila još raspadnutijim.

“Ti se zoveš Bruce”, rekao je upravnik farme, dok je Bruce nespretno izlazio iz auta, vukući svoj kufer.

“Ja se zovem Bruce”, rekao je.

“Isprobat ćemo te na farmi neko vrijeme, Bruce.”

“Okej.”

“Mislim da će ti se ovdje više dopasti, Bruce.”

“Mislim da će mi se dopasti”, rekao je. “Više ovdje.”

Upravnik farme ga je razgledavao. “Nedavno su te šišali.”

“Da, šišali su me.” Bruce je podignuo ruku da dotakne svoju obrijanu glavu.

“Zašto?”

“Ošišali su me jer su me našli u ženskoj spavaonici.”

“To ti je bilo prvo šišanje?”

“To mi je bilo *drugo* šišanje.” Nakon stanke Bruce je rekao: “Jednom sam bio nasilan.” Stajao je držeći kufer;

upravnik mu je pokazao da ga spusti na zemlju. "Prekršio sam pravilo o nasilju."

"Što si učinio?"

"Gadao jastukom."

"Dobro, Bruce", rekao je upravnik. "Dodi sa mnom, pokazat će ti gdje ćeš spavati. Ovdje nemamo središnju zgradu za boravak; po šest osoba ima jednu kolibicu. Spavaju i spremaju si tamo obroke i tamo žive kad ne rade. Ovdje nema seansi Igre, samo rad. Nema više Igara za tebe, Bruce."

Bruce je izgledao zadovoljno; na licu mu se pojavio osmijeh.

"Voliš planine?" Upravnik je pokazao na desnu stranu. "Pogledaj. Planine. Nema snijega, ali planine. Santa Rosa je s lijeve strane; uzgajaju zbilja sjajno grožde na tim padinama. Mi ne uzgajamo grožđe. Razne druge farmerske proizvode, ali ne grožđe."

"Volim planine", rekao je Bruce.

"Pogledaj ih." Upravnik je opet pokazao. Bruce nije pogledao. "Naći ćemo ti neki šešir", rekao je upravnik. "Ne možeš raditi vani u polju obrijane glave bez šešira. Nemoj ići na posao dok ti ne nabavimo šešir. U redu?"

"Neću ići na posao dok nemam šešir", rekao je Bruce.

"Zrak je dobar ovdje", rekao je upravnik.

"Ja volim zrak", rekao je Bruce.

"Aha", rekao je upravnik, pokazujući Bruceu da uzme svoj kufer i slijedi ga. Osjećao se neugodno, gledajući Brucea; nije znao što bi rekao. Često mu se to događalo, kad bi takvi ljudi dolazili. "Svi mi volimo zrak, Bruce. Zbilja ga volimo. Svima nam je to zajedničko." Pomislio je: Još uvijek imamo to zajedničko.

"Hoću li vidjeti svoje prijatelje?" pitao je Bruce.

"Misliš od tamo gdje si bio? Iz Santa Ane?"

"Mikea i Lauru i Georgea i Eddieja i Donnu i -"

"Ljudi iz rezidencijalnih institucija ne dolaze na farme", objasnio je upravnik. "To su operacije zatvorenog

tipa. Ali ćeš se vjerojatno vraćati jednom ili dvaput godišnje. Okupljamo se za Božić i isto za -”

Bruce je stao.

“Sljedeće je”, rekao je upravnik, opet mu pokazujući da nastavi hodati, “za Dan zahvalnosti. Slat ćemo radnike u rezidencijalne institucije iz kojih su došli, tada, na dva dana. Onda opet ovamo do Božića. Pa ćeš ih opet vidjeti. Ako ih nisu premjestili u druge institucije. To je tri mjeseca. Ali ne bi trebao graditi nikakve jedan-na-jedan odnose tu u Novoj-Stazi - zar ti nisu to rekli? Trebaš imati odnos samo prema obitelji kao cjelini.”

“To razumijem”, rekao je Bruce. “Dali su nam da zapamtimo to kao dio vjerovanja Nove-Staze.” Pogledao je okolo i pitao: “Smijem li se napiti vode?”

“Pokazat ćemo ti gdje ima vode ovdje. Imaš je u svojoj kolibi, ali ovdje je jedan javni izvor za cijelu obitelj.” Poveo je Brucea prema jednoj montažnoj kolibi. “Ove farme su zatvorene, jer imamo pokusne i hibridne usjeve i želimo spriječiti ulaz kukaca. Ljudi uđu tu, čak i osoblje, i unesu nametnike u odjeći, na cipelama i kosi.” Namumice je odabrojao jednu kolibu. “Tvoja je 4-G”, odlučio je. “Možeš li to zapamtiti?”

“Izgledaju slično”, rekao je Bruce.

“Možeš pribiti čavлом neki predmet po kojem ćeš prepoznati ovu kolibu. Nešto obojeno.” Gurnuo je vrata kolibe unutra; vruć smrdljiv zrak zapahnuo ih je. “Mislim da ćemo te prvo staviti na artičoke”, razmišljao je. “Morat ćeš nositi rukavice - one imaju bodlje.”

“Artičoke”, rekao je Bruce.

“Kvragu, ovdje imamo i gljive. Pokusne farme gljiva, zatvorene, naravno - i domaći uzgajatelji gljiva moraju zatvarati svoj urod - da ne bi patogene spore dolebdjele i kontaminirale nasade. Spore gljivica, naravno, prenose se zrakom. To je rizik za sve uzgajivače gljiva.”

“Gljive”, rekao je Bruce, ulazeći u mračnu, vrelu kolibu.

Upravnik ga je gledao kako ulazi.

“Da, Bruce”, rekao je.

“Da, Bruce”, ponovio je Bruce.

“Bruce”, rekao je upravnik, “probudi se.”

Klimnuo je glavom, stoeći u ustajaloj tami kolibe, još držeći svoj kufer. “Okej”, rekao je.

Zadrijemaju čim je mrak, rekao je upravnik u sebi. Kao kokoši.

Biljka među biljkama, pomislio je. Gljiva među gljivama. Sam odaberi.

Uključio je električno svjetlo u kolibi, i onda počeo pokazivati Bruceu kako se pali. Brucea kao da nije bilo briga; sad je ugledao planine, i stajao fiksirano zureći u njih, po prvi put ih svjestan.

“Planine, Bruce, planine”, rekao je upravnik.

“Planine, Bruce, planine”, rekao je Bruce, i gledao.

“Eholalija, Bruce, eholalija”, rekao je upravnik.

“Eholalija, Bruce -”

“Dobro, Bruce, ” rekao je upravnik, i zatvorio vrata kolibe za sobom, misleći, najbolje da ga stavim na mrkve. Ili repu. Nešto jednostavno. Nešto što ga neće zbunjivati.

I još jedna biljka na drugom ležaju, tamo. Da mu pravi društvo. Mogu otklimati svoje živote skupa, u suglasju. Cijeli redovi njih. Hektari i hektari.

Okrenuli su ga prema polju, vidio je kukuruz, poput reckave projekcije. Pomislio je, Uzgoj smeća. Oni vode farmu smeća.

Sagnuo se i video kako blizu zemlje raste jedan mali cvijet, plav. Mnogo njih na kratkim tankim peteljkama. Poput strnjike. Pljeva.

Mnogo njih, video je sad kad je mogao približiti lice dovoljno da ih razazna. Polja, unutar viših redova kukuruga. Ovdje skriveni unutra, kao što mnogi seljaci sade: jedan usjev unutar drugog, poput koncentričnih prstenova.

Kao što, sjetio se, seljaci u Meksiku sade svoje plantaže marihuane: okružene - u krug - visokim biljkama, da ih *federalesi* ne bi vidjeli iz džipa. Ali ih onda ugledaju iz zraka.

I *federalesi*, kad uoče takvu plantažu trave dolje - strojnicama pobiju seljaka, njegovu ženu, djecu, čak i životinje. I onda se odvezu. A njihova helikopterska pretraga se nastavi, potpomognuta džipovima.

Tako lijepi plavi cvjetići.

“Vidiš cvijet budućnosti”, rekao je Donald, izvršni direktor Nove-Staze. “Ali ne za tebe.”

“Zašto ne za mene?” rekao je Bruce.

“Ti si već uzeo previše te dobre stvari”, rekao je izvršni direktor. Nasmijao se. “Pa ustani i prestani sa štovanjem - to više nije tvoj bog, tvoj idol, premda jednom jest bio. Transcedentna vizija, to si video kako raste ovde? Izgledaš kao da jesи.” Kucnuo je Brucea čvrsto po ramenu, a onda, posežući rukom, zaklonio vid smrznutim očima.

“Nema”, rekao je Bruce. “Proljetnih cvjetova nema.”

“Ne, jednostavno ih ne možeš vidjeti. To je filozofski problem kojeg ne bi shvatio. Epistemologija - teorija o znanju.”

Bruce je video samo dlan Donaldove ruke koja je priječila svjetlo, zurio je u nju tisuću godina. Zaključavala je; zaključavala je; zaključat će mu, zaključati zauvijek izvan vremena mrtve oči, oči koje nisu mogle skrenuti pogled i ruka koja se nije htjela odmaknuti. Vrijeme je stalo dok su oči gledale, a univerzum se zgusnuo s njim, barem za njega, zaledio s njim i njegovim razumijevanjem, kako je njegova inertnost postajala potpunom. Nije bilo ničega što nije znao; nije preostalo ništa što bi se dogodilo.

“Natrag na posao, Bruce”, rekao je Donald, izvršni direktor.

“Vidio sam”, rekao je Bruce. Pomiclio je, znam. To je bilo to; vidio sam Tvar S kako raste. Vidio sam smrt kako se diže iz zemlje, iz samog tla, u jednom plavom polju, u obojenoj strnjici.

Upravnik farme i Donald Abrahams su pogledali jedan drugoga, a onda dolje u klečeći lik, klečećeg čovjeka i *Mors ontologicu* posadenu posvud, unutar skrivajućeg kukuruza.

“Natrag na posao, Bruce”, tad je rekao klečeći čovjek, i ustao na noge.

Donald i upravnik farme odšetali su prema svom parkiranom Lincolnu. Pričali su skupa; gledao je - ne okrećući se, ne mogavši se okrenuti - njih kako odlaze.

Saginjući se, Bruce je ubrao jednu od strnjikavih plavih biljaka, i onda je stavio u svoju desnu cipelu, uguravši je da se ne vidi. Poklon mojim priateljima, pomiclio je, i unaprijed se radujući u svom umu, gdje to nitko nije mogao vidjeti, Danu zahvalnosti.

AUTOROVA BILJEŠKA

Ovo je bio roman o nekim ljudima koji su kažnjeni daleko previše za ono što su učinili. Željeli su se dobro provoditi, ali bili su poput djece koja se igraju na ulici; mogli su vidjeti kako jedan za drugim gine - pregažen, obogaljen, uništen - ali su se svejedno nastavili igrati. Zbilja smo svi bili veoma sretni neko vrijeme, sjedeći i ne crnčeći, samo se zafrkavajući i igrajući, ali to je bilo tako užasno kratko vrijeme, a onda je kazna bila za ne povjerovati: čak i kad smo mogli vidjeti, nismo mogli povjerovati. Na primjer, dok sam pisao ovo doznao sam da se ubila osoba na kojoj je zasnovan lik Jerryja Fabina. Moj prijatelj na kojem sam temeljio lik Ernieja Luckmana umro je prije nego što sam počeo roman. Neko vrijeme sam i ja sam bio jedno od te djece koja se igraju na ulici; i ja sam, poput njih, pokušavao igrati se umjesto biti odrastao, i bio sam kažnjen. I ja sam ovdje na popisu, popisu onih kojima je ovaj roman posvećen, i što je bilo sa svakim.

Zloupotreba droge nije bolest, to je odluka, poput odluke da se zakorači pred auto u pokretu. Mogli biste to nazvati ne bolešću, već greškom u prosuđivanju. Kad grupa ljudi počne to činiti, to je društvena greška, stil života. U tom posebnom stilu života krilatica je "Budi sreтан sad jer sutra umireš", ali umiranje počinje gotovo odjednom, a sreća je sjećanje. To je, onda, samo ubrzavanje, intenziviranje, običnog ljudskog iskustva. Nije različito od vašeg stila života, samo je brže. Sve se odvija danima i tjednima i mjesecima, umjesto godinama.

“Uzmi gotovinu i pusti kredit”, kao što je Villon rekao 1460. Ali je greška ako je gotovina peni, a kredit cijeli životni vijek.

Nema pouke u ovom romanu; on nije gradanski; on ne kaže da su pogriješili što su se igrali kad su trebali raditi; on samo kaže što su bile posljedice. U grčkoj drami počeli su, kao društvo, otkrivati znanost, što znači uzročni zakon. Ovdje, u ovom romanu je Nemezis: ne sudbina, jer je bilo tko od nas mogao odabrat da se prestane igrati na ulici, već, kao što iznosim iz najdubljeg dijela svog života i srca, užasna Nemezis za one koji su se nastavili igrati. Ja osobno, ja nisam lik u ovom romanu; ja sam taj roman. Premda, to je bila cijela naša nacija u to vrijeme. Ovaj je roman o više ljudi nego što sam ih ja osobno poznavao. O nekima svi mi čitamo u novinama. To je bila, to sjedenje s frendovima i kenjanje dok smo snimali vrpce, loša odluka desetljeća, šezdesetih, i u i izvan establishmenta. A priroda se obrušila na nas. Bili smo prisiljeni prestati s užasnim stvarima.

Ako je bilo nekog “grijeha”, bilo je to da su ti ljudi željeli dobro se zabavljati zauvijek, a bili su kažnjeni za to, ali, kao što sam rekao, osjećam da, ako je tako, da je kazna bila prevelika, i više volim misliti na to samo na grčki ili moralno neutralan način, kao na puku znanost, na deterministički nepristrani uzrok-posljedicu. Sve sam ih volio. Ovo je popis, kojem posvećujem svoju ljubav:

Za Gaylene	pokojna
Za Raya	pokojni
Za Francy	trajna psihoza
Za Kathy	trajno oštećenje mozga
Za Jima	pokojni
Za Val	znatno trajno oštećenje mozga
Za Nancy	trajna psihoza
Za Joanne	trajno oštećenje mozga

Za Maren	pokojna
Za Nicka	pokojni
Za Terry	pokojna
Za Dennisa	pokojni
Za Phila	trajno oštećenje gušterače
Za Sue	trajno oštećenje krvotoka
Za Jerri	trajna psihoza i oštećenje krvotoka

...i tako dalje.

In Memoriam. To su bili sudruzi koje sam imao; nema boljih od njih. Oni ostaju u mom umu, a neprijatelju neće nikad biti oprošteno. "Neprijatelj" je bio njihova greška što su se igrali. Neka se svi opet igraju, na neki drugi način, i neka budu sretni.

Ulomci:

Pored izvoda iz stručnih tekstova (“Druga strana mozga: Apozicijski um” dr. Josepha E. Bogen, *Bulletin of the Los Angeles Neurological Societies*, godina 34., broj 3, lipanj 1969., te “Razdvojeni mozak kod čovjeka” Michaela S. Gazzanige, *Scientific American*, br. 217, kolovoz 1969.), autor je u ovo djelo ubacio brojne citate na njemačkom (Pjesma bez naslova Heinricha Heinea iz zbirke *Lirske pjesme i balade*, te ulomci iz Goetheovog *Fausta* (dio prvi) i Beethovenove opere *Fidelio*). Premda u engleskom izvorniku ti njemački dijelovi (osim dva) nisu bili prevedeni, za one čitatelje “Čitača tmine” koji ne znaju njemački, a zanima ih značenje tih ulomaka, ovdje dajemo njihov prepjev.

*¹Instrumenti im se olako poigraše mojim,
Kotačem i zupčanikom, valjkom i remenikom:
Vi kao da bjeste ključ, dok ja na kapiji stojim;
Perov vam nazubljeno, al' zasun ne podigoste nikom.*

*²Što mi se keziš, glupane jedan?
Ko da tvoj um, poput mog, jednom pometen
lak tražaše dan, a u sutan težak,
U čežnji za istinom, vapijuć ište.*

(Citat na stranici 192 preveden je na stranici 211.)

*³Dvije duše žive, ah! u grudima mojim,
jedna od druge razdvojiti se ište:
jedna se svim organima svojim
za ovaj svijet drži, hoteć život niži;
druga silovito iz praha se diže
i carstvu se uzvišenih pojmove bliži.*

*⁴Avaj! Da l' još u tamnici čamim?
U memljivim zidinama prokletim,
Gdje se i nebesna svjetlost sama
mutno kroz tamna okna prelama!
Pritješnjen ovim brdom knjiga,
koje crvi grizu, zastrtih prašinom,
od vrha do dna.*

(Na stranici 231 njemački tekst je i u izvorniku bio popraćen prijevodom u oba citata.)

⁵Kako je hladno pod ovim podzemnim svodom! Prirodna stvar, duboko je.

*⁶Andeo, supruga, u isti mah, koja me vodi do slobode
u nebeski dah.*

*⁷Ja, nesretni Atlas! Jeden svijet,
cijeli svijet bola ja nositi moram,
Nosim nepodnošljivo i slomit će se
srce moje u grudima.*

Film po ovom romanu snimljen je u koprodukciji tvrtki Thousand Words i Section Eight Ltd., a koproducent i distributer je Warner Independent Pictures, novoosnovani odjel Warner Brosa koji će se baviti malim i jeftinim neovisnim filmovima; sve velike glumačke zvijezde su, zbog zainteresiranosti za ovaj film, glumile za minimalne honorare. Redatelj, koji je i scenaristički adaptirao roman, je Richard Linklater, a snimanje u teksaškom gradu Austinu obavljeno je tijekom ljeta 2004. Premijera filma bit će 16. rujna 2005., nakon što u postprodukciji budu dodani animirani specijalni efekti. Boba glumi Keanu Reeves, Donnu Winona Ryder, Luckmana Woody Harrelson, Barrisa Robert Downey Jr., a Charlesa Frecka Rory Cochrane.

Philip Kindred Dick (16. 12. 1928. - 2. 3. 1982.) rođen je u Chicagu, ali se nakon razvoda roditelja, s majkom odselio u Kaliforniju, gdje je živio cijeli život. Prvu priču objavio je 1952., a prvi roman 1955. Tijekom pedesetih i šezdesetih napisao je stotinjak priča i više od dvadeset romana, često spajajući naracije iz pojedinih priča u romanе. Na toliku plodnost bio je prisiljen činjenicom da je uglavnom objavljuvao u opskurnim časopisima i bio slabo plaćen, te je bio u neprekidnim novčanim problemima, čemu je pripomogao i neuredan život, uzimanje droge i ukupno pet brakova (troje djece). Premda je zbog svojih ideja postao kultni pisac, za života je bio slabo prihvaćen i samo je jednom dobio cijenjenu nagradu Hugo, za roman "Čovjek u visokom dvorcu". Nakon smrti, hollywoodske ekranizacije nekoliko njegovih djela donijele su mu svjetsku slavu i popularnost. O njegovoј ostavštini brinu se njegova djeca (Laura, Isa i Chris), koji stoje i iza službene web stranice www.philipkodic.com.

Philip K. Dick
ČITAČ TMINE

IZDAVAČ
Zagrebačka naklada

ZA IZDAVAČA
Zdenko Vlainić

UREDNIK
Krešimir Maligec

PRIJEVOD
Marko Fančović

SLIKA NA NASLOVNICI
Željko Pahek

LIKOVNA OPREMA
Zdenko Vlainić

KOMPJUTORSKA OBRADA NASLOVNICE
Dario Bajurin

GRAFIČKA PRIPREMA
Spomik

TISAK
ČVORAK

Copyright © ZAGREBAČKA NAKLADA 2004.

www.zg-naklada.hr
kontakt@zg-naklada.hr